TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

YIL 42 • SAYI 161 • OCAK 2014

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

Unutulma Hakkı

TBD Sayısal Gündem 2020

Uzmanlık Grupları

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

YIL 42 • SAYI 161 OCAK 2014

BİLİŞİM

AYLIK BİLİŞİM KÜLTÜRÜ DERGİSİ

→ TBD YÖNETİM KURULU
Turhan Menteş, İ. İlker Tabak, Lütfi Varoğlu, Levent Berkman, Koray Özer, Erdem Erkul, Ersin Taşçı, İzzet Gökhan Özbilgin, Levent Karadağ, Melih Akyılmaz, Zeynep Keskin

→ TÜRKİYE BİLİŞİM DERGİSİ ADINA
Turhan Menteş Eser ve İmtiyaz Sahibi ve Sorumlusu, Müdür

→ YAYIN YÖNETMENİ
Koray Özer

→ YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Aslıhan Bozkurt

→ EDİTÖRLER
Fatma Ağaç Haber, **İ. İlker Tabak** Genel, **Mehmet Ali Köksal** Hukuk, **Selçuk Özdemir** Eğitim, **Talat Postacı** KOBİ, **Mesut Orta** Kamu BİB, **Erdem Erkul** E-Devlet, **İzzet Gökhan Özbilgin** Güvenlik, **Nihal Sandıkçı** Müzik, **Arzu Kılıç**.

→ YAZI KURULU
Atilla Yardımcı, Coşkun Dolanbay, Levent Karadağ, Makbule Çubuk, Nezih Kuleyin, Serdar Gunizi, Veysi İşler, Serdar Biroğul, Ersin Taşçı, Ayfer Niğdelioğlu, Ebru Altunok.

→ GÖRSEL TASARIM
Mehmet Pektaş

BİLİŞİM DERGİSİ'NDE YAYINLANAN YAZILARDAN YAZARLARI SORUMLUDUR. YAYINLANAN YAZILAR KAYNAK GÖSTERİLMEKSİZİN BAŞKA BİR YERDE YAYINLANAMAZ.

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ
Ceyhun Atuf Kansu Caddesi 1246. Sokak No:4/17 Balgat/ANKARA
Tel: +90 (312) 473 8215 (pbx) Faks: +90 (312) 473 8216
e-posta: tbd-merkez@tbd.org.tr

İÇİNDEKİLER

6 Yayın Yönetmeni'nden - Koray Özer
8 Devlet, "F klavye"ye sahip çıktı
10 2013'ün en iyi teknolojik buluşları
14 Elektronik ticaret, hâlâ yasalaşmadı
18 "E-yayımda" vergi indirimi
20 e-ortamdaki verilerin çoğaltılıp paylaşılmasını engelleyecek hiçbir mekanizma yok
24 Kaspersky'den 2014 tahminleri
26 "52 milyon seçmenin bilgileri, hacker'ların eline geçmiş olabilir"
28 Dünya yazarlarından "kitlesel gözetlemeye" tepki
30 Google: Türkiye, içerik çıkarılmasında ilk sırada
32 Endüstriden Haberler- Dot-com balonu korkusu bitti Eylem Cülcüloğlu
36 Endüstriden Haberler- Müzik indirme döneminin sonu Eylem Cülcüloğlu

Gündem:
TBD Sayısal Gündem 2020

38 Türkiye, "Sayısal Gündem 2020"de AB'nin izinde Fatma Ağaç
42 TBD Yönetim Kurulu Üyesi Ersin Taşçı- Kalkınmayı doğrudan tetikleyecek "Sayısal Gündemi"in oluşturulması ihtiyacı açık!
44 Ar-Ge ve İnovasyon Hedef Grubu Koordinatörü Prof. Dr. Nazife Baykal - BT teşvikleri geliştirilmeli, yatırım havuzları oluşturulmalı
50 Hızlı ve Ultra Hızlı İnternet Erişimi Hedef Grubu Koordinatörü Yücel Bağrıaçık - İnternet'in iyileştirilmesi ve geliştirilmesine ön ayak olacak proje ve çalışmalar yapacağız
56 Güven ve Güvenlik Hedef Grubu Koordinatörü Prof. Dr. Mustafa Alkan - Günümüzde ülkelerin en önemli ve öncelikli konusu siber güvenlik
62 Kamusal Alanda BT Kullanımı Uzmanlık Grubu Koordinatörü Prof. Dr. Türksel Kaya Bensghir - Büyüme ve istihdam olanakları yaratan BT; sosyal sorunlarla mücadelede de büyük bir potansiyele sahip
66 Birlikte Çalışabilirlik Hedef Grubu Koordinatörü Hakan Demirtel-Ülkemizde birlikte çalışma kültürü istenen düzeyde değil
70 Sayısal Okuryazarlık BT Yeteneği Hedef Grubu Koordinatörü Remime Koçoğlu- Sosyal ve toplumsal alanlarda sayısal okuryazarlığa katılımı artırmayı hedefliyoruz

74 Simge - 2014 Çip yılı - İlker Tabak
76 Ufkun Ötesi-Tüketimin Kralı-Nezih Kuleyin
78 Türkçesi Varken - Kara büyü- Hülya Küçükaras
80 "İnternet ve sosyal ağlar, demokrasi ve kalkınma için yaşamsaldır!"
84 Söyleşi - TÜBİDER Derneği Başkanı Fuat Engin Kişilerin özel hayatı ve dokunulmazlıklarının korunmasında bir denge sağlanması öngörülmeli- Arzu Kılıç

Dosya:
Unutulma hakkı

94 Sanal ortamda "unutulmak", bir hak mı?.. Aslıhan Bozkurt
98 İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Merkezi Genel Sekreteri Avukat Şebnem Ahi - Kişilere kişisel verileri üzerinde kontrol yetkisi veren hak
110 Avukat Gürkan Özocak - Hassas kişisel verilerde unutulma hakkının bulunmadığını savunmak imkânsız
120 Üç Soru Üç Cevap - Diyet Uzmanı Aylin Aydın Antioksidan içeriği yüksek besinler radyasyonun olumsuz etkilerini azaltıyor- Arzu Kılıç
130 Dilce- Dilciler uyarı görevini yerine getirmeli-Yusuf Çotuksöken
134 İnternet'te işlenen suçlara yeni düzenleme!
136 Mahremiyette seviyemiz "Vahşi batı"
140 Bir kurum: PTT Pul Müzesi "Dijital pullar" tarihe tanıklık ediyor - Fatma Ağaç
148 AB, temel genişbant hedefine ulaştı
150 MOBİLSİAD: Dijital oyun sektörü sahipsiz kaldı
152 Bir makale (ULAK ile yerli 4G'ye) - Ahmet Hamdi Atalay
166 Türkiye'nin "En iyi" blogları
168 İnternet Geliştirme Kurulu'nun görevleri düzenlendi
170 11. eTR ödülleri verildi
174 Buluşlar mucitlerden, vergisi devletten
176 YASAD'da yeni yönetim işbaşında
178 Giyilebilen, katlanıp cebe konulan bilgisayar ve telefonlar geliyor
180 Gezi yazısı- Eski bir sevgilinin adı Ani, şeneldi* mi? Levent Karadağ

Koray Özer
koray.ozer@tbd.org.tr

Merhaba

"Ne zaman ölürüz" sorusuna verilen en iyi yanıtlardan biri bana göre Bertolt Brecht'in: "İnsan, ancak onu düşünen hiç kimse kalmadığı zaman gerçekten ölür!". Yani bizi tanıyan son kişi (çocuk, torun, akraba, arkadaş vs.) ölmeden; bize göndermede bulunan son metin kaybolmadan dünyadan tamamen silinmiş olmuyoruz. Gel gelelim, bu düşünce internetten öncesi yıllar için geçerliydi. İnternet sonrası, özellikle sosyal medyadan bu yana sanal alemlerde hepimizle ilgili yedi kuşağa yetecek veri var ve bu veriler şimdilik silinesi değil... Sorun, internetteki kişisel bilgilerimizin ileride aleyhimize kullanılabileceği veya bizi zor duruma düşürülebileceği. Hiç biri olmasa bile, bir kişinin hatırlanmak istememesini de saygıyla karşılamak gerekiyor... Ancak, burada sözü edilen kişisel bilgiler. Yoksa başkalarının bizimle ilgili yazdıkları (yasal ve ahlaki sınırlar içinde) veya kamunun bilgilendirilmesi ve ifade özgürlüğünün kısıtlanması bu tartışmanın kapsamı dışında... Bu sayımızda dosya konumuz "Unutulma Hakkı". Konu Avrupa Birliği'nde ve ABD'de de tartışılıyor. Türkiye'deyse "Unutulma Hakkı" ile ilgili geçtiğimiz yıllarda medyada bazı haberler çıktı. Tam da biz bu dosyayı yaparken ülkemizde büyük bir yolsuzluk davası başladı ve olayların merkezinde olduğu düşünülen iş adamının ses sanatçısı eşiyle ilgili internette pek çok haber çıktı. Hakkında herhangi bir soruşturma bulunmayan bu ses sanatçısının, eşi yüzünden bir yolsuzluk davasıyla anılmaya başlaması bize dosya konumuzun zamanlamasının doğruluğunu gösterdi... Dosya için İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Merkezi Genel Sekreteri Avukat Şebnem Ahi'nin ve Avukat Gürkan Özocak'ın görüşüne başvurduk: "Türkiye'de henüz "Unutulma Hakkı" düzenlemesi bulunmadığı gibi, tersine İnternet'teki bilgilerimizin isteğimiz dışında izlendiğini" söyledi. Şebnem Ahi sorularımızı yanıtlarken. Avukat Gürkan Özocak da "Unutulma Hakkı"yla birlikte "İnternet kullanıcıları, kendilerine ait bütün kişisel içeriklerin ne amaçla toplandığını açıkça öğrenebilecek ve açık izinleri olmaksızın bu veriler kullanılamayacak," dedi. Kısaca "Unutulma Hakkı" yasasını çıkarırsak kişisel verilerin kontrolü veri sahibinin eline geçecek... Bu da sanırım hepimizin beklentisi...

AB'nin iki yıl önce başlattığı "Sayısal Gündem 2020" programıyla ilgili çalışmaların benzeri artık Türkiye'de de yapılıyor. Bu amaçla TBD "Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları"nı kurdu. Yedi ana hedef ve otuz dokuz uzmanlık alanında çeşitli gruplar oluşturdu. İletişim, bilgi güvenliği, çocukların çevrimiçi istismarı, siber güvenlik, Yapay zekâ, robot teknolojilerinin, mikro ve nano teknolojilerin geliştirilmesine kadar pek çok konuda uzmanları bir araya getiren TBD, bu oluşumla; ülkemizin Avrupa bilişim gündemini yakalamasını, ülke bilişim süreçlerinin ölçülebilmesini, gereksinim duyulan uzmanlık bilgi havuzunun oluşmasını hedefliyor. Binden fazla uzmanın gönüllü katılımıyla çalışmalarına başlayan Uzmanlık Grupları'nın hedef koordinatörleriyle sizler için konuşup, grupların kuruluş amaçlarını, ülkemizde ve dünyada uzmanlık alanıyla ilgili son gelişmeleri ve yakın gelecekte yapılacak çalışmaları sorduk...

Saygı ve sevgilerimle
Koray Özer

Devlet, "F klavye"ye sahip çıktı

Bilgisayarlarda F klavye kullanımı kamuda zorunlu hale getirildi. 2017'ye kadar tüm kamu F klavyeye geçecek. F klavye ile yazma eğitimi de fklavye. gov.tr sitesinden verilecek.

Devlet, bilgisayarda Türkçeyi hızlı yazmaya en uygun harf dizimi olan F klavyeyi zorunlu hale getirdi. F klavye kullanımına ilişkin Başbakanlık genelgesi, 10 Aralık 2013 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. 28847 sayılı genelge ile kamu kurum ve kuruluşlarınca temin edilecek tüm bilgisayarların F klavyeli olması ve halen kullanımda olanların da 2017 sonuna kadar F klavyeye dönüştürülmesi sağlanacak.

Türkiye'de bilgisayar ve İnternet kullanımında son yıllarda önemli artış kaydedildiği belirtilen genelgede, klavyeyi etkin kullanma ve hızlı yazma becerisinin, bilgi toplumuna dönüşüm sürecinde bilgi üreten bireylerin gelişimine katkı sağlayan unsurlardan biri olduğu kaydedildi.

Günümüzde birçok ülke tarafından kendi dillerinin özelliklerine uygun çeşitli harf ve sembol yerleşim düzenine sahip klavyeler geliştirildiği, Türkiye'de de Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) öncülüğünde başlatılan çalışmalar sonucunda, Türk dili ve alfabesinin özelliklerine uygun, hızlı yazmaya elverişli bir tasarıma sahip bulunan F klavye düzeni oluşturulduğu ifade edilen genelgede, şunlar belirtildi:

"Yazım kolaylığı ve verimliliği bakımından F klavyenin getirdiği avantajlardan yararlanılması ve ülkemizde F klavye kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla, tüm kamu kurum ve kuruluşlarında, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) tarafından hazırlanan TS 2117 'Alfasayısal Türkçe Klavyelerin Temel Yerleşim Düzeni' standardına uygun F klavyeye kademeli olarak geçiş sağlanacaktır.

Bu çerçevede, kamu kurum ve kuruluşlarınca genelgenin yayımından itibaren, alım süreci başlatılmış olanlar dışında temin edilecek tüm bilgisayarların F klavyeli olması ve halen kullanımda olanların da 2017 yılı sonuna kadar F klavyeye dönüştürülmesi sağlanacaktır.

Uzaktan eğitim verilecek

Kamu kurum ve kuruluşlarında F klavyeye geçiş sürecinde en önemli husus olan kamu personeline verilecek eğitime ait içerik Milli Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilecek. Bu eğitimin sağlanmasında uzaktan eğitim öncelikli olacak. Bu kapsamda kurulacak www.fklavye.gov.tr İnternet sitesinde eğitim içeriği kullanıma sunulacak.

Eğitimin alınması, değerlendirilmesi ve belgelendirilmesi konusunda kamu kurum ve kuruluşlarına gerekli yönlendirme Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılacak. Vatandaşa doğrudan hizmet sunan veya iş sürecinde yoğun klavye kullanan personelin eğitimi öncelikli olarak tamamlanacak.

Kamu kurum ve kuruluşlarında F klavye eğitiminin planlanması, uygulanması, takibi ve raporlanması konusunda sorumlu olacak birimler tespit edilerek, Milli Eğitim Bakanlığı'na bildirilecek.

Yoğun klavye kullanan personelin eğitimi öncelikli olarak tamamlanacak. Özel sektöre ait internet salonu gibi kamuya açık alanlarda ve özel sektör kuruluşlarında F klavye teşvik edilerek yaygınlaştırılacak.

Kamu kurum ve kuruluşları F klavyeye geçiş planlarını; kurumsal işleyişi aksatmayacak şekilde ve personelinin F klavye eğitim takvimini dikkate alarak kendileri oluşturacak."

2013'ün en iyi teknolojik buluşları

CERN'in açıkladığı Higgs bozonunun varlığının kesinleştirmesi ile beyin hücrelerinin ölmesini engelleyen proteinin bulunması, yılın en önemli teknolojik buluşlarının başında geliyor.

Dünya genelindeki laboratuarlarda yıl içinde geliştirilen 10 buluş, bilim dünyasında yeni heyecanlar yarattı. Anadolu Ajansı'nın haberine göre, ODTÜ Enformatik Enstitüsü URAP URAP (University ranking by academic performance) Araştırma Laboratuarı Başkanı ve ODTÜ Kimya Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ural Akbulut, Science ve Nature gibi bilimsel kaynaklardan 2013'te dünya bilim dünyasında yaşanan önemli gelişmeleri derledi. Buna göre, 2013'ün en önemli buluşları arasında, CERN'nin, Higgs bozonunun varlığının kesinleştiğini açıklaması geldi. İngiliz bilim adamı Peter Higgs'in, 1964'te maddelere kütle kazandıran bir parçacık ve alan olması gerektiğini öne sürmesinin ardından başka fizikçiler de buna paralel bir görüş açıkladı.

Uzun yıllardır yürütülen çalışmalar sonrası CERN'de 103 ülkeye mensup araştırmacılardan oluşan 9 bin kişi, 2012'de izine rastladıkları Higgs bozonunun varlığını 2013'te kanıtladı. CERN'de bu buluşa katkı yapanlar arasında Türkiye'den de bilim insanları vardı. Peter Higgs ve Francois Englert, 2013 Nobel Fizik Ödülü'nü Higgs mekanizmasını önerdikleri için aldı.

Beyin hücrelerinin ölmesini engelleyen protein

Beyne giden damarların tıkanması sonucunda, oksijensiz kalan beyin hücrelerinin kısa sürede ölmeye başladığı ve bu durumun felce neden olduğu biliniyor. Oxford Üniversitesi araştırmacıları, beynin belirli bir bölümündeki hücrelerin ise hamartin adlı bir protein üreterek uzun süre oksijensiz yaşadığını buldu.

Profesör A. Buchan, beyinde hafıza ve yön bulmada önemli rolü olan hipokampus adlı bölgedeki hücrelerin, beyin oksijensiz kaldığında hamartin üreterek uzun süre nasıl yaşadığını buldu. Bu hücrelerin ürettiği hamartinin, hücreleri enerji tasarrufuna zorladığı ve hücrelerin de faaliyetlerini durdurduğunu açıkladı. Beyin hücrelerinin, hamartinin etkisiyle protein üretmeyi durdurup var olanları parçalayarak kendileri için kullandıkları anlaşıldı. Buchan, beynin diğer bölümlerinin de kansız kalınca hamartin üretmesini sağlayacak bir yöntem bulunursa felcin neden olduğu ölümlerin önleneceğini vurguladı. Çalışmanın detaylarını veren makale, Nature Medicine dergisinde yayınlandı.

Kanat çırparak uçan mikro robot

Harvard'da 12 yıldır mikro robot geliştirmek için araştırma yapan Profesör R. J. Wood ve ekibi, robotun tüm parçalarını kendileri üretti. Geliştirilen mikro motor, kanat ve kontrol sistemlerinin teknik detayları Science dergisinde yayınlandı. Wood ve ekibi, arı ve sineklerin kanat çırpışını filme çekip analiz etti ve hafif malzemelerden kanat ve mikro motorlar yaptı. Saniyede 120 kez kanat çırpan mikro robotların boyu 3 santimetre, ağırlığı ise 0,080 gram. Kanatların gözle görülemeyecek bir hızla çırpması için elektrik alanı uygulanınca büzülen, ince seramik çubuklar kullanıldı.

Parmak ucu kadar hassas suni deri

ABD Georgia Institute of Technology'de, Profesör Z. L. Wang, akıllı suni deri üretti. Suni deride 8 bin transistör bulunuyor. Transistörler basınç altında birbirinden bağımsız olarak elektrik üretiyor. Her transistör insanın parmak ucu gibi 10 kilo paskal basıncı hissediyor. Çalışmanın detayları, Science dergisinde yayınlanacak. Bu deriyle robotlar hassas işleri yapabilecek. Elini kaybedenlerin robot elleri, bu deriyle kaplanarak hissetmeleri sağlanacak.

Bükülebilen ve esneyebilen pil

ABD Northwestern ve Illinois Üniversitesi'nin ortak çalışmasıyla esneyen ve bükülen pil üretildi. Çok küçük 100 lityum iyon pili esnek tellerle birbirine bağlandı. Esnek bir plastik malzeme üzerine yerleştirilen pil, uzaktan şarj edildiği için kablolu şarj cihazına gerek bulunmuyor. Bükülebilen bilgisayar ve televizyonlar için gerekli olan bu pilin uzaktan şarj edilir olması önemli bir gelişme olarak kabul ediliyor.

Moleküllerin hareket ettiği dünyanın en küçük çizgi filmi

IBM'in araştırmacıları, karbonmonoksit moleküllerini, Taramalı Tünelleme Mikroskopu ile hareket ettirerek dünyanın en küçük çizgi filmini yaptı. IBM araştırmacısı Prof. Dr. H. Rohrer ve G. Binnig, 1981'de bu mikroskopu geliştirip 1986'da Nobel Fizik Ödülü almıştı. Bu mikroskopla malzemelerin yüzeyi atom düzeyinde görüntüleniyor. IBM araştırmacıları atom düzeyinde araştırma yaparken "Çocuk ve Atomu" adlı bir çizgi film hazırladı. Bakır levha üzerine yerleştirilen karbonmonoksit molekülleriyle çocuk ve topunun şekli oluşturuldu. Mikroskopta, karbonmonoksit molekülündeki oksijen atomu nokta halinde görünüyor. Bu yöntemle 242 farklı resim üretilerek 94 saniyelik çizgi film yapıldı.

Laboratuarda üretilen böbrek fareye takılınca çalıştı

ABD Massachusetts General Hastanesi'nde, laboratuar ortamında rejenere edilen fare böbreği, bir fareye takılınca idrar üretmeye başladı. Dr. Harald Ott, daha önce damarların rejenere edildiği tekniği kullanarak böbreği oluşturdu ve ilk kez tam bir organ rejenere edilmiş oldu. Önce ölü bir farenin böbreği alındı ve içinde özel bir sıvı bulunan yıkama makinesine konuldu. Sıvıdaki enzim ve parçalayıcı maddeler böbrekteki ölü fareye ait hücreleri parçalayarak temizledi. Geriye böbreğin iskeleti olan ve bal peteğini andıran matris kaldı. Sonra yeni doğmuş fareden alınan böbrek hücreleri, özel bir ortamda bu böbrek matrisine aşılanarak böbrek dokuları oluşturuldu.

Elektronik ticaret, hâlâ yasalaşmadı

Uzun süredir gündemde olan; 2013 başında uygulamaya girmesi beklenen elektronik ticaret yasa tasarısı, Meclis'te yasalaşmayı bekliyor. Yasa olmadığı için elektronik ticaret birçok farklı ve bazen konuyla doğrudan ilgili olmayan yasalar ile düzenleniyor.

Fatma Ağaç

2013 yılının Ocak ayında uygulamaya girmesi beklenen Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Yasa tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) Genel Kurul'unda yasalaşmak için gün sayıyor. TBMM Genel Kurul gündeminde 68. sırada; sıra sayısı 240 olan Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Yasa Tasarısı, Meclis içtüzüğünün 91'inci maddesine göre Temel Yasa olarak görüşülecek.

Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Yasa tasarısının bir amacı da, genel olarak spam e-postaları, ve bitmek tükenmek bilmeyen promosyon mesajlarını engelleme. Ülkemizde elektronik ticaretin düzenlenmesine ilişkin bir yasa henüz yok. Elektronik ticaret birçok farklı ve bazen konuyla doğrudan ilgili olmayan yasalar ile düzenleniyor; bu durum ise uygulamada karışıklıklara yol açıyor. Uygulamadaki bu karışıklıkların giderilmesi ve ülke mevzuatının 2000/31/EC sayılı elektronik ticaret hakkındaki direktif başta olmak üzere Avrupa Birliği Direktifleri ile uyumlu hale getirilmesi için yasanın çıkarılması planlanıyor.

Tasarıda elektronik ticaret, "fiziki olarak karşı karşıya gelmeksizin, elektronik ortamda gerçekleştirilen çevrim içi iktisadi ve ticari her türlü faaliyet" olarak tanımlandı ve bu faaliyetler yasa kapsamına alındı. Yasa, e-ticaret faaliyetinde bulunan gerçek ya da tüzel kişiler ile bu ticaretin gerçekleşmesi için ortam sağlayan hizmet sağlayıcıları birbirinden ayırıyor; e-ticaret faaliyetinde bulunan kişileri "hizmet sağlayıcı", e-ticaret ortam sağlayıcılarını ise "aracı hizmet sağlayıcı" olarak tanımlıyor. Yasa, hizmet sağlayıcılara ve aracı hizmet sağlayıcılara çeşitli yükümlülükler getiriyor. Hizmet sağlayıcıların, elektronik ortamda sözleşmenin yapılmasından önce, sözleşme metninin kendisi tarafından saklanıp saklanmayacağı ile bu sözleşmeye alıcının daha sonra erişiminin mümkün olup olmayacağına ilişkin bilgileri, uygulanan gizlilik kurallarını ve varsa alternatif uyuşmazlık çözüm mekanizmalarına ilişkin bilgileri kullanıcıya sunması gerekiyor.

Promosyonlar anlaşılır olacak

İndirim ve hediye gibi promosyonlar ile promosyon amaçlı yarışma veya oyunların nitelikleri açıkça belirtilecek, bunlara katılımın ve bunlardan faydalanmanın şartlarına kolayca ulaşılabilecek, açık ve şüpheye yer bırakmayacak şekilde anlaşılır olacak.

Ticari elektronik iletiler, alıcılara ancak önceden onayları alınmak kaydıyla gönderilebilecek. Bu onay, yazılı olarak veya her türlü elektronik iletişim araçlarıyla alınabilecek. Alıcının kendisiyle iletişime geçilmesi amacıyla iletişim bilgilerini vermesi halinde, mal ve hizmetlere ilişkin değişiklik ile ticari elektronik iletiler için ayrıca onay alınmayacak. Esnaf ve tacirlere önceden onay alınmaksızın ticari elektronik iletiler gönderilebilecek.

Ticari elektronik iletinin içeriğinin, alıcıdan alınan onaya uygun olması gerekecek. İletide, göndericinin tanınmasını sağlayan bilgiler ile telefon, faks, kısa mesaj numarası ve elektronik posta adresi yer alacak. İletide, iletinin konusu, amacı ve başkası adına yapılması halinde kimin adına yapıldığına ilişkin bilgilere de yer verilecek.

Elektronik iletiyi reddetme hakkı

Alıcılar diledikleri zaman, hiçbir gerekçe belirtmeksizin ticari elektronik iletileri almayı reddedebilecek.
Hizmet sağlayıcı, ret bildiriminin elektronik iletişim araçlarıyla kolay ve ücretsiz olarak iletilmesini sağlayacak ve gönderdiği iletide buna ilişkin gerekli bilgileri sunacak. Ret talebin ulaşmasının ardından hizmet sağlayıcı, 3 iş günü içinde alıcıya elektronik ileti göndermeyi durduracak. Aracı hizmet sağlayıcılar, mesajların içeriğini kontrol etmek ve hukuka aykırı bir faaliyetin söz konusu olup olmadığını araştırmakla yükümlü olmayacak.

Hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcı, elde ettiği kişisel verilerin saklanmasından ve güvenliğinden sorumlu olacak. Kişisel verileri, ilgili kişinin onayı olmaksızın üçüncü kişilere iletemeyecek ve başka amaçlarla kullanamayacak.

Yasadaki yükümlülükleri yerine getirmeyen ya da şartları uygulamayanlar hakkında, 1000 ile 15 bin lira arasında değişen idari para cezaları uygulanacak. Ticari elektronik iletilerin bir defada birden fazla kimseye, onayları alınmadan alıcılara gönderilmesi halinde para cezası 10 katına kadar arttırılacak.

Abone ve kullanıcılarla, önceden izinleri alınmaksızın otomatik arama makineleri, fakslar, elektronik posta, kısa mesaj gibi elektronik haberleşme vasıtalarının kullanılması suretiyle doğrudan pazarlama, siyasi propaganda veya cinsel içerik iletimi gibi maksatlarla istek dışı haberleşme yapılamayacak.

Ağır cezalar geliyor

Kanundaki yükümlülükleri yerine getirmeyen ya da şartları uygulamayanlar, 1000 ile 50 bin lira arasında değişen idari para cezalarına çarptırılacak.

Alıcıların kolayca ulaşabileceği şekilde tanıtıcı bilgileri sunmayan ve siparişin onaylanması aşamasında ödenecek toplam bedel de dahil, sözleşme şartlarının alıcı tarafından açıkça görülmesini sağlamayan hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcılara 1000 liradan 5 bin liraya kadar idari para cezası verilecek. Elektronik iletileri alıcılara onayları alınmadan gönderen ile gönderdiği elektronik iletinin içeriği alıcıdan alınan onaya aykırı olan hizmet sağlayıcıyı da aynı ceza uygulanacak.

Alıcının siparişini aldığını elektronik iletişim araçlarıyla teyit etmeyen ve alıcıya, sipariş verilmeden önce veri giriş hatalarını belirleyebilmesi ve düzeltebilmesi için uygun, etkili teknik araçları sunmayan hizmet sağlayıcıya 1000 lira ile 10 bin lira arasında idari para cezası verilecek. İletide, göndericinin tanınmasını sağlayan bilgiler ile telefon, faks, kısa mesaj numarası ve elektronik posta adresine yer vermeyen ile iletinin konusu, amacı ve başkası adına yapılması halinde kimin adına yapıldığına ilişkin bilgilere yer vermeyen hizmet sağlayıcılara da aynı cezaya çarptırılacak.

İndirim ve hediye gibi promosyon amaçlı yarışma veya oyunların niteliklerini açıkça belirtmeyen, ret bildiriminin elektronik iletişim araçlarıyla kolay ve ücretsiz olarak iletilmesini sağlamayan, gönderdiği iletide buna ilişkin gerekli bilgileri sunmayan ile talebin alıcıya ulaşmasının ardından 3 iş günü içinde elektronik ileti göndermeyi durdurmayan hizmet sağlayıcıya 2 bin lira ile 15 bin lira arasında idari para cezası verilecek.

İzinsiz cinsel mesaj gönderilemeyecek

Bakanlıkça görevlendirilen denetim elemanlarına istenilen bilgi, belge ve defter ile elektronik kayıtları vermeyenlere de 2 bin liradan 5 bin liraya kadar idari para cezası uygulanacak. Ticari elektronik iletileri alıcılara önceden onaylarını almadan birden fazla gönderen hizmet sağlayıcılara ise 10 bin liradan 50 bin liraya kadar idari para cezaları verilecek.

İşletmeciler; kendi sundukları hizmetlere ilişkin olarak abone ve kullanıcılarla, önceden izinleri alınmaksızın otomatik arama makineleri, fakslar, elektronik posta, kısa mesaj gibi elektronik haberleşme vasıtalarının kullanılması suretiyle doğrudan pazarlama veya cinsel içerik iletimi gibi maksatlarla istek dışı haberleşme yapamayacak

“E-yayımda” vergi indirimi

E-kitap, e-gazete ve e-dergide KDV indirimi uygulaması başladı. E-kitapta basılı kitap vergi oranlarıyla eşitlenerek yüzde 8’e inen vergi oranı e-dergi ve e-gazetede ise yüzde 1 olarak uygulanacak.

Elektronik yayınlardaki KDV oranlarının düşürülmesi çalışmaları başarıya ulaştı. 1 Aralık 2013 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanan ve 2 Aralık’ta yürürlüğe giren 2013/5595 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile, e-kitapta KDV oranı yüzde 18’den yüzde 8’e indirildi. Aynı karar ile gazete ve dergilerin elektronik ortamda satışında geçerli olan KDV oranı da fizikileriyle eşitlenerek yüzde 1’e indirildi.

“ Mal ve hizmetlere uygulanacak katma değer vergisi oranlarının tespitine ilişkin karar ile bazı kararnamelerde değişiklik yapılmasına ve 4760 sayılı özel tüketim vergisi kanununa ekli (I) sayılı listede yer alan bazı mallarda uygulanan özel tüketim vergisinin belirlenmesine dair karar” şöyle;

MADDE1- 24/12/2007 tarihli ve 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararın eki (I) sayılı listenin;

b) 8 inci sırasına “bu yayınların elektronik ortamda satışı (Elektronik Gazete) ve dergi okuyucu, tablet ve benzerleri hariç),” ibaresi eklenmiş,

MADDE2- 24/12/2007 tarihli ve 2007/13033 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan Mal ve Hizmetlere Uygulanacak Katma Değer Vergisi Oranlarının Tespitine İlişkin Kararın eki (II) sayılı listenin;

b) “B) DİĞER MAL VE HİZMETLER” bölümünün 14 üncü sırasına “Kitap ve benzeri yayınlar (21/6/1927 tarihli ve 1117 sayılı Kanun hükümlerine göre poşetlenerek satılanların tesliminde bu Kararın 1 inci maddesinin (a) bendinde öngörülen vergi oranı uygulanır.),” ibaresinden sonra gelmek üzere “elektronik kitap (e-kitap) ve benzeri yayınların elektronik ortamda satışı (elektronik kitap okuyucu, tablet ve benzerleri hariç),” ibaresi eklenmiştir.

Yayımcı Meslek Birlikleri Federasyonu (YAYFED) Başkanı ve Zambak Yayın Grubu Genel Müdürü Bayram Murat, söz konusu gelişmeyi özellikle Fatih projesi ile birlikte yaygınlaşacak olan e-okurlar için çok önemli bir adım olarak nitelendirdi. KDV oranı konusunda atılan bu adımı kültür dünyası adına çok önemsediklerini belirten Murat, “Atılan bu adımla birlikte e-korsanla mücadeleyle ilgili de acil bir adım atılması sektörün büyümesi açısından stratejik bir öneme sahiptir. Yetkililerimizi bu alanda da düzenleme yapmaya davet ediyoruz” dedi.

Tür	Karar Öncesi E-Yayın KDV Oranı	Karar Sonrası E-Yayın KDV Oranı	Uygulamada Basılı (Fiziki) KDV Oranı
Kitap	18%	8	8
Gazete	18%	1	1
Dergi	18%	1	1

e-ortamdaki verilerin çoğaltılıp paylaşılmasını engelleyecek hiçbir mekanizma yok

Devlet Denetleme Kurulu, devletin kişisel verileri korumada özensiz olduğu ve zafiyet gösterdiğine dikkat çekti. Kurul, korunmaya yönelik farkındalığın artırılması ve bilinç düzeyinin yükseltilmesi gerektiğini kaydetti.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu (DDK) tarafından hazırlanan "Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Ulusal ve Uluslararası Durum Değerlendirmesi ile Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Gerçekleştirilen Denetim Çalışmaları" raporu kamuoyu ile paylaşıldı. 27 Kasım 2013 tarih ve 2013/3 sayılı 13 bölümlük raporda, kavramlar, uluslararası düzenlemeler, ülke karşılaştırmaları, kurumsal yapı, mevzuat incelendi. DDK raporunda; Nüfus ve Vatandaşlık İşleri ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Gelir İdaresi Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Sağlık ve Adalet Bakanlığı bünyesinde gerçekleştirilen çalışmalar sonucu çarpıcı saptamalar yapıldı. Bilgi güvenliği ve kişisel verilerin korunması konusundaki risk, tehdit, eksiklik ve geliştirilmesi gerekli alanlara ilişkin bulgular; uluslararası mevzuat, ülke örnekleri, Türkiye'deki mevzuat, kurumsal yapı ve uygulamalar ile kişisel verilerin korunmasına ilişkin kanun çalışmalarının incelendiği raporda, bakanlıklar, kamu kurumları ile genel değerlendirme ve öneriler de yer aldı.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün talimatıyla hazırlanan ve 818 sayfadan oluşan raporun, sadece sonuç bölümü açıklandı. Devletin vatandaşın kimlik, adalet, sağlık, vergi, sosyal güvenlik ve tapu alanındaki kişisel verilerini korumada zafiyet gösterdiğinin olduğunu ortaya konulduğu raporda, vatandaşların kişisel verilerini koruma konusunda özensizlik eleştirildi. Raporda hizmet veren özel şirketlerin kişisel verileri kolayca elde edebildiği tehlikesine işaret edilirken seçmenler ile 68 milyon GSM abonesinin kişisel verilerinin ortalıkta dolaştığına dikkat çekildi.

DDK raporunda, kişisel verilerin toplanması, işlenmesi, kullanılması, paylaşılması, silinmesi gibi her aşamada korunmasına yönelik farkındalığın artırılması ve bilinç düzeyinin yükseltilmesi gerektiği belirtilirken acil durum politikasında felaket durumunda yapılacak işlemlerin belirlenmesi önerildi.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte veri toplama ve bunları otomatik olarak işleme kapasitelerinde artış olduğu belirtilen raporda "e-ortamdaki verilerin çoğaltılıp paylaşılmasını engelleyecek hiçbir mekanizma yok" değerlendirmesi yapıldı. Bu artışa dayalı olarak kişilerin özel hayat mahremiyet alanının "daha savunmasız" hale geldiğinin altı çizilen raporda, bilgi sistemlerinin, iş sürekliliği ve bir felaket durumunda ayrı bir merkezden hizmet vermeye devam edebilmesinin önem kazandığına değinildi.

"Büyük çaplı doğal felaket durumları için kuruma ait fiziksel olarak ayrı bir yerde felaket kurtarma merkezi kurulmalıdır" önerisi getirilen raporda, kişisel verilerin üçüncü kişilerin eline geçmemesi için kullanım dışı kalan veya mülkiyeti devredilen üzerine kişisel veri kaydedilmiş donanımların güvenli şekilde imhası veya bu donanımlar üzerindeki verilerin güvenli şekilde silinmesi gerektiği bildirildi.

Kişisel verilerin korunması hakkının, temel insan hak ve özgürlükleri arasında yer aldığı ve insanın şahsiyetinin korunması, hukuk devleti ilkesi ve demokrasinin derinlik kazanması açısından hayati öneme sahip olduğuna işaret edilen raporda, kişisel veriler dahil, özel hayatın anayasal güvence ile koruma altına alınmasındaki temel amacın, insan kişiliğinin serbestçe gelişmesine imkân vermek, kişiye kendisi ve yakınları ile baş başa kalabileceği, devlet veya başkaları tarafından rahatsız edilemeyeceği özerk bir alan sağladığı belirtildi.
Raporun bilgi güvenliği yönetim sistemlerine ilişkin tespit ve önerilere ilişkin bölümünde, bir kurumun bilgi güvenliği hedefini ve bu hedefe ulaşmak için uygulanacak kural ve metotların çerçevesini çizen yazılı bilgi güvenliği politikasının bulunması ve bu politika belgesinin tüm çalışanlarla ilgililere duyurulması gerektiği kaydedildi.

Veriler yedeklenmeli

Yazılı bir yedekleme politikası bulunmayan veya politika belgesi ile yedekleme uygulaması arasında uyumsuzluk bulunan kurumların olduğunun da tespit edildiği raporda, kurum bilgi sistemlerindeki veri kayıplarını önlemek açısından verilerin yedeklenmesinin büyük önem taşıdığı vurgulandı.
Denetimlerde, iş sürekliliği ve felaket kurtarma konusundaki farkındalığın yetersiz olduğu, çoğu kurumun iş sürekliliği ve felaket kurtarma politika ve senaryolarına sahip olmadığı, omurga veri tabanına sahip bazı kurumların felaket kurtarma merkezinin dahi bulunmadığının tespit edildiği raporda, iş sürekliliği ve felaket kurtarma merkezleri oluşturma konusunda şu önerilerde bulunuldu: "Normal çalışma zamanı ile ilgili iş sürekliliği politikası oluşturulmalıdır. Bu politikada kritik sistemlere ait idame süreçleri yazılı hale getirilmelidir. Oluşturulan bu süreçler düzenli olarak gözden geçirilmeli, değişen şartlara ve eklenen sistemlere uygun olarak güncellenmelidir. Kritik sistemlere yönelik tehdit ve riskler ile bu riskleri ortadan kaldırmak için gerekli önlemler ve sorumluların belirlendiği acil durum politikası oluşturulmalı ve bu politikalar belirli aralıklarla gözden geçirilmelidir."
Denetimlerde, bilgi işlem personeli ve kurum çalışanlarında güvenlik konusundaki farkındalığın çok düşük olduğu tespitinin de yapıldığı raporda, güvenlik farkındalığının artırılmasına yönelik, kurum personeline düzenli bilgi güvenliği farkındalık eğitimlerinin verilmesi, farkındalığı ölçmek amacıyla düzenli aralıklarla sosyal mühendislik sızma testleri yapılması ve benzeri çalışmaların gerçekleştirilmesi istendi.
Raporda, bilgi sistemlerine yetkisiz erişimlerin önüne geçmek ve bu alanda oluşabilecek güvenlik açıklarını en aza indirmek amacıyla, tüm çalışanlar, yükleniciler ve üçüncü taraf kullanıcıların işten ayrılma, uzun süreli ara verme, sözleşmelerin sonlandırılması durumları göz önünde bulundurularak, bu kişilerin erişim haklarının dondurulması veya iptal edilmesi önerildi.
Kurumların çoğunun, bilişim sistemlerinin kurulması veya işletilmesi nedeniyle bilişim sistemlerine ve bu sistemlerde bulunan verilere ilişkin bilgilere sahip bilişim hizmeti alınan firmalarla gizlilik sözleşmesi imzalamadıkları, imzalanan bazı gizlilik sözleşmelerinin ise içerik olarak yeterli güvenceyi sağlamaktan uzak olduğunun tespit edildiği de bildirildi. Bu nedenle bilişim hizmeti alınan firmaların gizliliğe uymalarını temin amacıyla, ilgili kurum ile kuruma hizmet veren firma arasında yasal yönden bağlayıcı ayrı bir gizlilik anlaşması imzalanması gerektiğinin altı çizildi.
Kurumda yer alan verilerin hassasiyeti göz önünde bulundurularak, firma çalışanlarının güvenlik açısından detaylı araştırılması ve şartnamelere sorumluluk alacak firma personeli için güvenlik gereksinim ve incelemeleriyle ilgili koşullar eklenmesi gerektiği belirtilen raporda, kurumun bilgi sistemlerinde çalışacak ve kritik bilgilere erişme ihtimali bulunan firma personeli için güvenlik araştırması yapılması da vurgulandı.
Raporda, kurumun bilgi sistemlerinde çalışacak ve kritik veya kişisel verilere erişme ihtimali bulunan tüm personel ile yasal sorumlulukların açıkça belirtildiği gizlilik sözleşmeleri imzalanması önerildi.

Kaspersky'den 2014 tahminleri

2014'te devletlerin kararıyla, İnternetin ulusal bölümlere ayrılmaya başlayacağı tahmin ediliyor.

Birçok ülke yabancı hizmetlerin kullanımını yasaklayan yasaları hayata geçiriyor ya da geçirmeyi planlıyor. Almanya, Alman makamları arasındaki tüm iletişimlerin ülke içinde kilitli kalacağını, Brezilya ise, Florida (ABD) üzerinden geçeni kullanmamak için alternatif bir İnternet kanalı inşa etmeyi planladığı açıkladı. Kaspersky Lab'in uzmanlarının açıkladığı 2014'e dair tahminlerin birçoğu, eski CIA ajanı Edward Snowden'ın açıklamalarının yansımalarıyla bağlantılı oldu.

Kaspersky'e göre 2014'te on-line güvenlik dünyasında yaşanması beklenen gelişmeler şöyle olacak:

***Mahremiyetinizi hedef alacak:** 2013'te yaşanan Snowden skandalının ardından, dünyanın dört bir yanındaki istihbarat ajanslarına karşı özel yaşamın gizliliğini koruma isteği arttı. Bu aynı zamanda, bilgisayar ve cihazlarda saklanan bilgilerin korunması ve çevrimiçindeki davranışlarının gizliliğinin sağlanması anlamına geliyor. Bunun sonucunda, VPN hizmetleri ve Tor anonimleştiriciler gibi uygulamaların popülerliği artarken, yerel şifreleme araçlarına olan talep de yükselecek.

***Paranızı hedef alacak:** Kaspersky Lab uzmanlarına göre, siber suçlular doğrudan veya dolaylı olarak nakit çalmak için araçlar geliştirmeye 2014 yılında da devam edecek. Sahtekarlar, insanların ceplerini talan etmek için mobil cihaz sahiplerinin banka hesaplarına erişmek üzere tasarladıkları araçları (mobil kimlik hırsızlığı, bankacılık Truva atı programları) daha da rötuşlayacak. Mobil botnet'ler alınıp satılacak ve üçüncü taraflar adına kötü amaçlı eklentiler dağıtımında kullanılacak. Dolaylı hırsızlıkların desteklenmesi için, mobil cihazlar üzerindeki verileri şifreleyecek, bir şifre çözme bedeli ödenene kadar fotoğraflara, kişi listelerine ve yazışmalara erişimi engelleyecek, daha karmaşık Truva atı program sürümleri ile karşılaşmamız da muhtemel...

***Bitcoin'lerinizi hedef alacak:** 2014'te, Kaspersky Lab uzmanları bitcoin kullanıcılarının cüzdanlarını, bitcoin havuzlarını ve borsalarını hedef alan saldırıların sayısında ciddi bir artış olmasını bekliyor.
Internet hizmet sağlayıcılar: Birçok popüler İnternet hizmeti, kendi sunucuları arasında iletilen tüm verilerin şifrelenmesi gibi, kullanıcı verilerini korumaya yönelik ek tedbirlerin uygulanacağını açıklamış bulunuyor. Daha karmaşık koruma tedbirlerinin uygulamasına devam edilirken, muhtemelen kullanıcıların rakip web hizmetleri arasında seçim yaparken dikkate alacağı kilit unsurlardan da biri olacak.
Bulut bilişim hizmet sağlayıcıları: Bilgisayar korsanları, güvenlik zincirinin en zayıf halkası olarak gördükleri bulut hizmeti çalışanlarını hedef alıyor. Burada gerçekleştirilecek başarılı bir saldırı muazzam miktarda verinin anahtarını siber suçluların eline verebilir. Veri hırsızlığına ek olarak saldırganlar, bilgileri silmek veya değiştirmekle de ilgilenebilir.

Yazılım geliştiriciler: Popüler ürün kaynaklarının çalınması (oyun sektörü, mobil uygulama geliştiriciler, vs.) saldırganlara ürünlerdeki zayıf noktaları bulmaları, ardından da bunları sahtekârlık amacıyla kullanmaları için mükemmel bir fırsat sunuyor. Ayrıca, siber suçlular kurbanın veri havuzuna erişim sağladıkları takdirde, program kaynak kodunu değiştirebiliyor ve bunlara arka kapılar yerleştirebiliyorlar.

Rakipler için: Snowden'in sızdırdığı bilgiler, devletlerarasındaki siber casusluğun amaçlarından birinin "dost" şirketlere ekonomik yardım sağlamak olduğunu ortaya koydu. Bu etken, başlangıçta şirketlerin rakipleri ile rekabet ederken geleneksel olmayan yöntemler kullanmasını engelleyen etik bariyerleri ortadan kaldırdı. Siber uzayın yeni gerçekliklerinde, işletmeler kendileri için bu tarz faaliyetler gerçekleştirme olasılığını da değerlendiriyorlar. Şirketler, ihtiyaca göre özelleştirilmiş siber casusluk hizmetleri sunabilen yetenekli bilgisayar korsanlarını içine alan organize gruplardan oluşan siber paralı askerler tutacaklar.

“52 milyon seçmenin bilgileri, hacker’ların eline geçmiş olabilir”

Siyasi partilerin YSK’dan seçmen listelerini alabildiklerinin altını çizen KONDA, bu uygulamanın güvenlik açısından sağlıklı olmadığını vurguladı.

KONDA 25.yıl
ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

İstanbul Politikalar Merkezi (İPM), hükümetin seçim sistemine ilişkin muhalefete sunduğu 3 öneriyi masaya yatırdı. IPM Direktörü Fuat Keyman, KONDA Yönetim Kurulu Başkanı Tarhan Erdem ve KONDA Genel Müdürü Bekir Ağırdır tarafından hazırlanan “Türkiye’nin Demokratikleşmesi İçin Kapsamlı Bir Siyasi Parti ve Seçim Sistemi Reformu Önerisi” nihai raporu 9 Aralık 2013’te Ankara Divan Hotel’de ve 13 Aralık 2013’te İstanbul Ceylan Hotel’de kamuoyu ile paylaşıldı.

Konuşmacılardan KONDA Araştırma ve Danışmanlık Genel Müdürü Bekir Ağırdır, devlete emanet edilen kişisel bilgilerin güvende olmadığını ortaya koyan bilgiler verdi. Siyasi partilerin Yüksek Seçim Kurulu’ndan (YSK) seçmen listelerini alabildiklerinin altını çizen Ağırdır, şeffaflık adı altında yapılan bu uygulamanın güvenlik açısından sağlıklı olmadığını vurguladı. YSK’nın yasa gereği seçmen bilgilerini CD ile partilere verdiğine değinen Ağırdır, “Duyumlarım var. Rusya’da hacker’ların elinde Türkiye’deki 52 milyon vatandaşın kimlik numarası, adresi, baba adı bilgisi vardır” dedi.

Ağırdır, şunları söyledi: “Teknik sorunları siyasi probleme eşlememiz lazım. Bunu partilere vermenin yolu ancak ilçe ilçe olabilirdi. Evet bir parti uğraşırsa birleştirir hepsini ama yine de pratik olarak ilçe ilçe verilebilirdi. Halbuki ne oldu, bu bir somut bilgidir. 2011’de ilk bu yasada düzeltme yaptılar. YSK partilere CD’de o zamanki 52 milyon listeyi verdi. Bazı partilerimiz ‘hileli oluyor aman hangi sandıkta oy kullanacağınızı bilin, benim internet sitemden bakın sandığınıza’ yaptı. Ve o partinin bilgisayar sisteminde antivirüs yazılımları yoktu. Hacker’lar daha iki saatte bütün 52 milyonluk listeyi indirdi. Şu anda Türkiye’nin 52 milyon seçmeninin listeleri Rusya’da hacker’ların elinde. Şimdi şeffaflık diye, uzay boşluğunda tekniğini bilmeden güvenlik meselesini düşünmeden yapılan bazı işler de amaçlananın tersine sonuçlanıyor.”

Dünya yazarlarından "gözetlemeye" tepki

Aralarında 5 Nobelli yazarın da bulunduğu 83 ülkeden 530 yazar, kitlesel gözetlemeye karşı ortak manifesto yayınladı. "Dijital çağda bir demokrasi savunması" başlıklı manifestoda, sivillerin korunması için BM, "Uluslararası Dijital Haklar Beyannamesi" oluşturmaya davet edildi.

Tüm dünya gittikçe artan takip, dinlenme ve gözetlenmelere yazarlardan tepki geldi. Dünyanın önde gelen yazarı, ortak bir manifesto yayınladı. 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü dolayısıyla, aralarında 5 Nobelli yazarın da bulunduğu 83 ülkeden 560 yazar, imzaladıkları manifesto ile kitlesel izleme ve takip faaliyetlerine tepki gösterdi.
"Dijital çağda bir demokrasi savunması" başlıklı manifesto, İngiltere'de The Guardian, Almanya'da F.A.Z., Fransa'da Le Monde, Türkiye'de Hürriyet olmak üzere dünyanın 30 ülkesinde farklı gazetelerde yayınlandı. Manifestoya, Nobelli yazarlar Orhan Pamuk, J.M. Coetzee, Elfriede Jelinek, Günter Grass ve Tomaz Tranströmer'in imza attı. Paul Auster, Arundhati Roy, Amos Oz, Tarık Ali, Ian McEwan, Louis de Bernieres, Hanif Kureishi'nin imzaladığı manifestoya Türkiye'den Yaşar Kemal, Buket Uzuner ve Murathan Mungan da destek verdi.

"Gözetleme hırsızlıktır"

İstihbarat servislerinin milyonlarca insanın dijital iletişimini gözetlemesinin dünyada yaşayan herkesi potansiyel şüpheli durumuna düşürdüğü ve demokrasinin altını oyduğu belirtildi. "Gözetleme hırsızlıktır" ifadesine yer verilen metinde yazarlar, sivil haklarının korunması amacıyla Birleşmiş Milletler'in (BM) Uluslararası Dijital Haklar Beyannamesi oluşturmasını istedi.

Manifesto şöyle:
"KİTLESEL gözetlemelerin son aylarda arttığı bilinen bir gerçek. Devlet, birkaç tık ile cep telefonunuza, e-mailinize, sosyal ağlarınıza ve internette yaptığınız aramalara ulaşabiliyor.
Politik eğilimlerinize, eylemlerinize ulaşılabiliyor. İnternet şirketlerinin işbirliği ile bilgileriniz toplanıyor ve depolanıyor, böylece yapacağınız tüketim ve alışkanlıklarınız öngörülebiliyor.
Bireyin dokunulmaz bütünlüğü demokrasinin temel taşıdır. İnsan bütünlüğü bedenin ötesindedir. Bütün insanların düşüncelerinde, kişisel çevrelerinde ve iletişimlerinde gözetlenmeme ve rahat bırakılma hakkı vardır.
Bu temel insan hakkının içi, kitlesel gözetleme amacı ile teknolojik gelişmelerin devletler ve şirketler tarafından kötüye kullanımı yoluyla boşaltılmış, hükümsüz kılınmıştır.
Gözetleme altında olan biri artık özgür değildir; gözetleme altında olan bir toplumda ise demokrasi yoktur. Demokrasinin geçerliliğini sürdürebilmesi için, demokratik haklarımız gerçek alanda olduğu kadar sanal alanda da uygulanmalıdır.

* Gözetleme, özel alan ihlalidir ve düşünce ve ifade özgürlüğünü tehlikeye sokar.
* Kitlesel gözetleme her bir vatandaşı potansiyel şüpheli olarak görür. Tarihi miraslarımızdan biri olan masumiyet karinesini alt üst eder.
* Gözetleme, devlet ve şirketler gizlilik içinde hareket ederken bireyi şeffaf kılar. Gördüğümüz gibi bu güç sistemli olarak kötüye kullanılır.
* Gözetleme hırsızlıktır. Bu bilgiler kamu malı değildir: bize aittir. Davranışlarımızı öngörmek için kullanıldığında, başka bir şeyden yoksun bırakılırız: demokratik özgürlüğün olmazsa olmazı olan hür irade ilkesi.

Herkesin, demokratik vatandaşlar olarak, kişisel verilerinin yasal yollardan hangi ölçüde ve kimler tarafından toplanabileceğine, saklanabileceğine, işlenebileceğine karar verme; bu verilerin nerede saklandığı ve nasıl kullanılacağı hakkında bilgi sahibi olma; verilerin yasal olmayan biçimlerde toplanması durumunda silinmesini sağlama HAKKINA SAHİP OLMASINI TALEP EDİYORUZ.

TÜM DEVLETLERİ VE ŞİRKETLERİ bu haklara saygılı olmaya davet ediyoruz. TÜM VATANDAŞLARI bu hakları korumaya çağırıyoruz.
BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİ dijital çağda insan haklarının korunmasının önemini kabul etmeye ve Uluslararası Dijital Haklar Beyannamesi oluşturmaya davet ediyoruz. TÜM DEVLETLERİ bu anlaşmayı imzalamaya ve bağlı kalmaya davet ediyoruz."

Google: Türkiye, içerik çıkarılmasında ilk sırada

Şeffaflık Raporu 2013'e göre, içerik kaldırma taleplerinde 10 kat artış yaşanan Türkiye, taleplerde dünya birincisi oldu.

Kanun ve politikaların İnternette bilgi özgürlüğünü nasıl etkilediğini denetlemek ve hükümetlerin İnternet'ten çıkarılmasını istediği içeriklere ilişkin Google'ın hazırladığı Şeffaflık Raporu yayımlandı. Google'ın blog sayfasında sekizinci kez veri sunduğu 2013 yılının ilk 6 ayını kapsayan rapora göre, Türkiye'den gelen içerik kaldırma taleplerinde dikkat çekici bir yükseliş yaşandı. Yapılan açıklamada, geride kalan dört yılda hükümetlerin siyasi içeriklerin çıkarılması yönündeki "endişe verici" trendinde bir değişim olmadığı vurgulandı. Mahkemelerin kendileri için kritik bilgileri; polisin belli soruşturmalarla bağlantısı olan video veya blogları; yerel kurumların da "insanların karar verme mekanizmalarını öğrenmemesi için" bazı bilgilerin çıkarılmasını istediği bildirildi. Gelen taleplerde siyasi içeriklerin çıkarılması için hakaret, mahremiyet ve hatta telif hakkı gibi mazeretlerin sunulduğunu kaydeden Google, belirtilen dönemde hükümetleri eleştiren 93 içeriğin çıkarılması için kendilerine başvurulduğu ve bu içeriklerin 3'te 1'inin çıkarıldığını açıkladı.
Raporda, 2012'nin ikinci yarısından bu yana devletlerin içerik çıkarılması için yaptığı başvuruların yüzde 68 arttığına dikkat çekildi. Google'a Ocak-Haziran 2013 arasında yapılan 3846 başvuruda, toplam 24 bin 737 içeriğin çıkarılması istendi. Ocak-Haziran 2013 döneminde Google'a toplam 24 bin 737 parça içeriğin kaldırılması için 3 bin 846 hükümet talebi ulaştığı belirtildi. En çok talep ise Türkiye'den geldi. Türkiye'nin ardından içerik çıkarılması başvurularını artıran bir diğer ülke Rusya oldu.

Türkiye'den gelen talepler, geçtiğimiz yıl aynı döneme oranla neredeyse 10 kat artarak, 1673 başvuruya ulaştı. Bu taleplerin en az 3'te 2'si ise (1126), 5651 sayılı kanun kapsamında yapılan ihlallere dayalı 1345 içeriğin çıkarılmasına yönelik oldu. Rusya'nın geçtiğimiz yıla kıyasla talepleri 2 kart arttı ve 257'ye ulaştı.

Google, Şeffaflık Raporu'nun İnternet sansürünü kapsamlı olarak takip eden bir araç olmadığını, yine de hükümetlerin endişe verici sansür eğiliminin devam ettiğini gösterdiğini vurguladı.
Hukuk direktörü Susan Infantino imzasıyla paylaşılan raporda, "Platformlarımızdan içeriğin kaldırılması için Türkiye'den bin 673 talep aldık. Geçtiğimiz yılın ikinci yarısına kıyasla neredeyse 10 kat bir yükseliş var. Toplam talep sayısının yaklaşık üçte ikisi, yani bin 126 talep, 5651 Sayılı Kanun'u ihlal eden bin 345 parça içeriğin kaldırılmasını öngörüyor" ifadelerine yer verildi.
Kaldırılan ve kaldırılmayan içerikle ilgili rapordaki ayrıntılardan bazıları şöyle:
"Bir siyasi yetkili ve seks skandallarıyla ilgili arama sonuçlarını kaldırmamız için bir mahkeme kararı elimize ulaştı. Sonuçları kaldırmadık."
"Bir hükümet kurumundan Kürt partisi ve Kürt aktivistler hakkında bir blog sayfasını ve Kürdistan haritasını profil resmi yapan bir Google+ sayfasını kaldırmamız için iki talep aldık. Hiçbirini kaldırmadık."
"Bir savcının işinin kalitesini eleştirerek hakaret ettiği iddia edilen bir blog yazısının kaldırılmasını öngören üçüncü tarafa yönelik bir mahkeme kararı aldık. Blogu kaldırmadık."
"Birçok hükümet yetkilisinin telefon numaraları, şahsi e-postaları, banka hesap bilgileri gibi detayları bulunduran blog yazılarının kaldırılması için üçüncü taraflara yönelik üç mahkeme kararı aldık. Ürün politikalarımızı ihlal ettikleri için bu yazıların çoğunluğunu kaldırdık."

Eylem CÜLCÜLOĞLU
eylem@bilisimdergisi.org

Dot-com balonu korkusu bitti

Twitter hissesi alanlar, iki ayda **paralarını katladılar!**

Geçtiğimiz Kasım ayında borsaya açılan Twitter, yatırımcısının yüzünü güldürdü. Firmanın hisseleri çok kısa zamanda yüzde 145 oranında arttı. 7 Kasım'da Twitter hissesi alanların çoğu servetlerini ikiye katladı. Aralık ayının sonunda kar satışlarıyla hisseler biraz düşse de Twitter hala gerçek değerinin çok daha üzerinde bir değerde bulunuyor. Firmanın hisselerinin değeri kendini ispatlamış internet devleri Google ve Facebook'un çok üzerinde. Rakamların bu kadar yüksek olmasının nedeni Twitter'ın şu anki performansı değil. Twitter 500 milyon üzerinde kullanıcıya sahip olmasına rağmen henüz kar etmiyor. Twitter'a yatırım yapan yatırımcı, firmanın ileride elde edeceği karları düşünüyor.

Gerçek değerinin çok üstünde

Analistler, Twitter'ın 2014 yılında 1.1 milyar dolar gelire ulaşacağını öngörüyor. Twitter'ın şu anki piyasa değeri ise bunun 39 katı. SunTrust Robinson Humphrey adlı yatırımcı firmasının yöneticisi Robert S. Peck, Twitter yatırımcıların çoğunun Twitter'ın 2017 yılında 4 milyar doların üzerinde bir gelire ulaşacağı beklentisi içinde olduğunu söylüyor. Peck'e göre bu beklenti gerçekleşmezse Twitter'ın hisselerinde ciddi düşüşler olabilir.

Bu tarz düşüşler en son dot-com balonu döneminde yaşanmıştı. Sene 1999 yılıydı. İnternet henüz yeni emekleme aşamasındaydı. Dönemin dot-com siteleri birer birer borsaya açıldılar. Yatırımcılar bu sitelere büyük paralar ödediler. Daha sonra ise bu şirketlerin borsa değeri dibe vurdu. Dot-com fiyaskosu piyasayı o kadar derinden etkiledi ki yatırımcılar senelerce internet şirketlerine mesafeli durdu. Dünyanın en büyük sosyal ağı, 2004 yılında kurulan Facebook bile, borsaya açılmak için sekiz sene beklemek zorunda kaldı. Facebook'un borsa açılımı ise tam bir hayal kırıklığı oldu. Wall Street Journal, Facebook'un borsadaki hisselerinin başarısızlığını "Fiyasko" başlığı ile duyurmuştu.

Twitter'ın hisselerinin geleceği hakkında ise öngörüde bulunmak oldukça zor. Twitter hisseleri Facebook'un aksine hızlı bir şekilde yükseldi. Twitter kullanıcı sayısı ve reklam açısından Facebook ve Google'ın çok gerisinde olmasına rağmen yatırımcının onayını aldı. Burada en önemli soru bu onayın ne kadar süreceği. Borsa yatırımcısı birinci olarak bir şirketin karlılığına ve büyüme oranlarına bakar. Twitter henüz kar eden bir şirket değil. Şirketin kısa vadede de kar etmesi öngörülmüyor. Twitter'ın kar etmesi için kullanıcı portföyünü paraya çevirmesi gerekli. Bu da sadece reklamla sağlanabilir. Online

reklam piyasasını Google elinde tutuyor. Facebook'un bile online reklam piyasasında Google'ın karşısında pek şansı yok. eMarketer araştırma şirketinin rakamlarına göre online reklam piyasasının yüzde 32.84'ü Google'a ait. İkinci sırada bulunan Facebook'un pazar payı yüzde 5.41. Twitter'ın pastada yeri neredeyse yok gibi. Sitenin 500 milyon kullanıcısı olmasına rağmen pazar payı sadece yüzde 0.50! Olaylara rasyonel olarak bakan biri bu rakamları görünce Twitter hissesi almaz. Ama yatırım dünyası her zaman rasyonel işlemiyor.

Hayale yapılan yatırım

Yatırımcılar bir hayale, geleceğe yatırım yapıyorlar. Henüz reklama fazla ağırlık vermeyen Twitter, 500 milyon kullanıcıyı bir para makinesi haline getirebilirse çok yüksek ciro rakamlarına ulaşabilir. Yatırımcı işte bu olasılığa yatırım yapıyor. Bir nevi kumar oynuyor.

Hisse senetlerinde ilerde başarılı olsun olmasın Twitter şimdiden bu borsa açılımından büyük gelir elde etti. Firma borsadan elde ettiği gelir ile daha fazla yatırım yapacak. Bu daha fazla çalışan, daha fazla servis ve daha fazla gelir anlamına gelecek. Twitter, Google'ın yaptığı yoldan gidip şirket satın almalarına gider, farklı alanlarda da servis vermeye başlayabilirse geleceğin dev şirketleri içinde yer alabilir. Twitter'ın borsada başarılı olması diğer internet servislerinin de borsaya açılmasına yol açacaktır. Bakalım ileri günlerde yeni bir dot-com balonu yaşanacak mı? Merakla izliyor olacağız...

Twitter Kurucusu Jack Dorsey

Müzik indirme döneminin sonu

Teknolojinin direkt olarak etkilediği en büyük sektörlerden birisi müzik endüstrisidir kuşkusuz... Milyarlarca dolarlık bu endüstri teknoloji sayesinde hem yaygınlaştı gelişti hem de büyük paralar kaybetti. Bundan 30-40 sene öncesinde müzik endüstrisinde korsan diye bir sorun yoktu. Müzik dinlemek isteyen parasını verip plak ya da kaset alırdı. Daha sonra plak ve kasetlerin yerini çok daha yüksek ses kalitesi sunan CD'ler aldı. CD'lerin hakimiyeti de uzun yıllar sürdü. Öyle ki 1988 yılında dünyada satılan CD sayısı 400 milyonu geçmişti. 2000'li yılların başında CD'ler büyük ölçüde kasetlerin yerini aldı. Kasetçalarlar yavaş yavaş antika haline geldiler. 2000'li yıllar aynı zamanda CD'lerin düşüşünün başladığı yıllar oldu. Geniş bant internetin yaygınlaşması, 256kbit MP3 ve AAC gibi formatların ortaya çıkmasıyla CD satışları düşmeye başladı. İnsanlar artık CD satın almıyor, MP3 indirmeyi tercih ediyordu. MP3 indirenlerin sayısı milyonlara ulaşınca, albüm satışları dibe burunca müzik endüstrisi kara kara düşünmeye başladı. Müzik endüstrisini kurtaran açılım ise Apple cephesinden geldi. Apple 2001 yılında iTunes'ı duyurdu ve geniş kitleler MP3 satın almaya başladı.

Öncü Spotify

Günümüzde ise internetten müzik indirme döneminin sonuna gelmiş durumdayız. Artık neredeyse herkesin evinde yüksek hızlı internet olduğu için internetten müzik indirip tek bir yerde saklamak anlamını yitirdi. Günümüzün kullanıcıları istedikleri müziğe istedikleri an ulaşmak istiyor. Durum böyle olunca akışkan (streaming) müzik siteleri bir anda popüler oldu. 2008 yılında İsveçli bir girişimci tarafından kurulan Spotify, 2013 yılında 20 milyonun üzerinde kullanıcıya ulaştı. Aylık sabit bir ücret karşılığında limitsiz müzik dinleme hizmeti sunan Spotify, Apple'ın bu alandaki tahtını sarsmaya başladı. Geçtiğimiz Eylül ayında açılan Deezer ise bu tahtı daha da sarsacağa benziyor.

Dört ayda 12 milyon kullanıcı!

Spotify'ın bir benzeri olan Deezer, sadece dört ay içinde 12 milyon kullanıcıya ulaştı. Deezer'ın Spotify'dan en büyük farkı ise ücretsiz limitsiz müzik imkanı sunması. Spotify'da ücretsiz kullanım belli bir dakika ile sınırlı. Deezer kullanıcıları ise herhangi bir sınır olmaksızın ücretsiz müzik dinleyebiliyorlar. Ücretsiz kullanımda günde bir kez reklam dinlemek zorunda kalıyorsunuz. Deezer aldığı bu reklamlarla büyük gelirler elde ediyor. Ayrıca ayda sadece 5 Euro ödeyerek reklamsız müzik dinleme, daha gelişkin özelliklere sahip olma ve 320kps kalitesinde müzik dinlemek mümkün. Deezer'ın 30 milyon adet parça üzerinde bir arşivi bulunuyor.

Spotify'ın ardından Deezer geldi, yakında buna benzer başka servisler de açılacaktır. 3-4 sene içinde MP3 indirmenin yerini bu tür servisler alabilir. Çok ucuza veya reklam karşılığı ücretsiz kullanılabilen bu servisler korsan kullanımı aşağı çekecektir. Bu tarz servislerin ortaya çıkması aslında Sony, EMI, Warner Music Group ve Universal gibi büyük müzik devlerinin korsan karşısında yenilgiyi kabul ettiklerinin bir göstergesidir. Müzik endüstrisi eksiden çok büyük kar marjlarına sahip bir endüstriydi. O dönem çok geride kaldı. Sanatçıların çoğu sadece konserlerden para kazanır hale geldiler. iTunes ile albümlerden para kazanma tekrar başladı ama iTunes ABD dışında büyük bir başarı elde edemedi. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde korsan müzik indirme hep devam etti. Şimdi ise ayda sadece 5 Euro'ya yüzbinlerce müzik albümüne ulaşılabiliyor. 5 Euro, McDonalds'ta bir öğün yemek yemeden daha az bir rakam. Korsan indiren kullanıcılar, korsan indirmek için torrent siteleri ve virüslerle uğraşmayı bırakıp bu yasal servise yönelebilirler. Böylece hem müzlk endüstrisi ayakta kalmayı başarır hem de kullanıcılar albümlere yüksek rakamlar vermek zorunda kalmazlar. Teknoloji tarafından darbe yiyen müzik endüstrisi yine teknoloji tarafından kurtulacak gibi gözüküyor...

Türkiye, “Sayısal Gündem 2020”de AB’nin izinde

AB’nin iki yıl önce başlattığı “Sayısal Gündem 2020” programı ile uyumlu çalışmalara Türkiye’de yoğunlaştı. Paralel çalışmaları yürütecek, bilişim sektörünün geleceğini belirleyecek uzmanları biraraya gelmesi gerektiğine inanan TBD; “TBD Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları”nı kurdu.

Fatma Ağaç

Digital Agenda
1001100101011101110000100
2010–2020 for Europe

Türkiye Bilişim Derneği (TBD), Avrupa Birliği’nin (AB) başlattığı “Digital Agenda for Europe 2020” programı ile uyumlu olacak “Sayısal Gündem 2020”ye ilişkin çalışmalara hız verdi. Bilişim sektörünün geleceğini belirleyecek uzmanlık çalışmaları için TBD, “Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları”nı oluşturdu.

AB büyüme stratejisi çerçevesinde 2011 yılında başlattığı “Digital Agenda for Europe” programı ile 2020`ye kadar yürütülecek bir dizi eylem planı saptadı. Yedi ana başlık altında 132 eylemden oluşan bu çalışmalar yıllık skorlamalarla takip ediliyor ve ilerlemeler kaydediliyor. AB, 2020` ye kadar toplam büyümesine yüzde 5 ek katkı getirerek kişi başı gelirin 1500 Avro’dan daha fazla olmasını sağlayacak bu çalışmalar sonucunda doğrudan istihdama 1,2 milyon, dolaylı istihdama 3,8 milyon kişilik ek katkı sağlamış olacak.

Türkiye`de de benzer bir Sayısal Gündem’in oluşması ve bilişim sektörünün geleceğini belirleyecek uzmanlık çalışmalarının başlaması gerektiğine inanan TBD, “TBD Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları”nı oluşturmaya karar verdi. TBD, bu süreçte 7 ana hedef ve şimdilik 39 uzmanlık alanında gruplar oluşturdu.

Türkiye`yi geleceğe hazırlayıp taşıyacak olan “TBD Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları”, “30. Ulusal Bilişim Kurultayı”nın da ana teması olmuş, kurultay katılımcıları tarafından büyük bir heyecanla karşılanmıştı.

Kurultay öncesi yapılan duyuru büyük ilgi görerek, şu ana kadar her biri birbirinden değerli ve alanlarında uzman olan 400’ün üzerinde gönüllü “TBD Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları”nda yer aldı.

Sayısal Gündem 2020, AB’nin bir stratejisi, dünya ekonomi pazarında yer almak için başlattığı bir girişim. Bu bir ekonomik savaş; artık ülkeler bunu teknolojide öncülük yaparak sürdürmeye çalışıyor. AB, bu savaşta geride bulunduğunun farkında. 6. ve 7. Çerçeve Programlarıyla AB teknolojide liderlik yakalamaya ve farklı ürünler geliştirmeye çalıştı.

Ama bu hedeflerin tutturabilmesi için AB içinde uyum sağlamak, temel öncelik olarak ortaya çıktı. 27 üye ülkeli AB’de, “Sayısal Tek Pazar” ile bu yaratılmaya çalışılıyor. Ancak bu çok kolay değil. Tüm mevzuatları tekleştirmek gerekiyor.

Biz de AB kapısında bekleyen bir ülkeyiz ve onun normlarını uygulayacağız. O zaman AB 2020’nin norm ve hedeflerine uygun çalışmalar yapmalıyız. Buna öncelik verilmesi gerektiğine inanan “Dijital Türkiye Platformu” adına TBD bu inisiyatifi üstlendi.

Tablo: TBD Sayısal Gündem 2020 Ana Hedef Grupları, Hedef Koordinatörleri ve Uzmanlık Grupları görebilirsiniz.

Hedef Grup	Hedef Grup Koordinatörü	Uzmanlık Grubu
Arge ve İnovasyon	Prof. Dr. Nazife Baykal	BT Teşviklerinin Geliştirilmesi ve Yatırım Havuzları
		Bulut Bilişim
		Büyük Veri
		Mikro ve Nano Teknolojiler
		Sayısal Oyun Endüstrisinin Oluşturulması
		Yapay Zekâ ve Robot Teknolojileri
		Yeni Nesil Web Teknolojileri
		Yerli Bilişim Endüstrisi
		Yüksek Performanslı BT Merkezleri
Birlikte Çalışabilirlik	Hakan Demirtel	BT Birlikte Çalışabilirlik
		BT Hizmet ve Ürün Envanteri
		BT Standartları
Güven ve Güvenlik	Prof. Dr. Mustafa Alkan	İletişim ve Bilgi Güvenliği Grubu
		Siber Milli Savunma
		Çevrim İçi Çocuk İstismarını Önleme
		Siber Suçlarla Mücadele
		Çevrim İçi Hizmetlerde Öz Denetim
Hızlı ve Ultra Hızlı İnternet Erişimi	Yücel Bağrıaçık	İnternet Yönetişim Forumu
		Spektrum Yönetimi
		Ulusal Genişband Altyapısı
Kamusal Alanda BT Kullanımı	Prof. Dr. Türksel Kaya Bengshir	Akıllı Ulaşım Sistemleri
		Sağlık Bilişimi
		Çevresel Etki
		E – Devlet Uygulamalarının Geliştirilmesi
		Enerji Verimliliği
		Kamu Hizmetlerinin Geliştirilmesi
		Kültür ve Sanatta Bilişim
		Mobil Teknolojilerden Yararlanma
Sayısal okuryazarlık BT Yeteneği	Remime Karabağ	BT İşgücü ve İşgücünde BT Yeteneği
		Çocuklar İçin Bilişim
		Engelliler için bilişim
		Sayısal okuryazarlık
		Sosyal medya
Sayısal Tek Pazar	Yrd. Doç. Dr. Muammer Ketizmen	Açık Veri
		E – imza düzenlemelerinin iyileştirilmesi
		E – Ticartin Geliştirilmesi
		Lisans ve Fikri Mülkiyet Hakları
		Sayısal Tek Pazar
		Tüketici Hakları

Koordinatörler hedeflerini açıkladı

TBD Sayısal Gündem 2020 Ana Hedef Gruplarının, Hedef Koordinatörleri hedeflerini açıklayarak, yaptıkları çalışmalar hakkında ayrıntılı bilgi verdiler. Çalışmaları koordine eden TBD Yönetim Kurulu üyesi Ersin Taşçı, Türkiye'nin Avrupa'dakinin benzeri Sayısal Gündemi'nin olması gerektiğinin açık olduğuna dikkati çekti. Taşçı, ülkemizde henüz derli toplu hiçbir şey söylenmediği gerçeğinden hareketle geç kalmadan bir şeyler yapılması gerektiğini vurguladı.

Ar-Ge ve İnovasyon Hedef Grubu Koordinatörü ve Orta Doğu Teknik üniversitesi (ODTÜ) Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nazife Baykal da "Sayısal Gündem" oluşturma çalışmasının Ar-Ge ve yenilikçilik ayağını oluşturduklarına anlattı. Baykal, Ar-Ge ve İnovasyon Hedef Grubu'nun bu alanda dünyada ve özellikle Avrupa'daki gelişmelere paralel olarak, konuyla ilgili tüm paydaşları sürece katarak, ülkemizde bilişim teknolojileri (BT) sektöründe Ar-Ge ve İnovasyon çalışmalarının geliştirilmesini ve bu çabaların Avrupa'daki gelişmelerle bütünleştirilmesini hedeflediğini kaydetti.

Birlikte Çalışabilirlik Hedef Grubu Koordinatörü Hakan Demirel ise, 3 uzmanlık grubu oluşturulduğunu açıkladı. Demirel, Bunların Birlikte Çalışabilirlik, Bilgi Teknolojileri (BT) Standartları ve BT Ürün ve Hizmet Satın Alımları uzmanlık grupları olarak isimlendirildiğini söyledi. Ülkemizde birlikte çalışma kültürünün istenen düzeyde olmadığının üzerinde duran Demirel, bunun bilgi sistemlerine olumsuz yönde yansımalarının olduğunu kaydetti.

Güven ve Güvenlik Hedef Grubu Koordinatörü ve Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Alkan, Türkiye'de uzun bir süredir bilgi güvenliği ve siber güvenlik konusunda bir farkındalık problemi yaşandığına işaret etti. Alkan, "Wikileaks gibi dünyayı sallayan olay bile Türkiye'yi ne yazık ki çok sallamadı" dedi. Türkiye'nin hep böyle olacağının sanıldığını dile getiren Alkan, yakın gelecekte Türkiye'nin bu konuda çok sallanmaya ve çok ciddi depremlere ve toplumsal olaylar yaşamaya gebe olduğunun altını çizdi.

Hızlı ve Ultra Hızlı İnternet Erişimi Hedef Grubu Koordinatörü Yücel Bağrıaçık da bilgi çağı olarak adlandırdığımız bu binyılda, ülkelerin dünya üzerlerindeki konumu ve gücünü, bilgi ve iletişim teknolojilerine verdikleri önemin belirleyeceğini vurguladı.
Ülkemizde, bilgisayarların insanların yaşamına girmesinden sonra teknoloji ve bilişim alanındaki adımları çok hızlı atmadığını öne süren Bağrıaçık, "Benzer durumda bulunan diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında ciddi farklılıklar gösteren bir durum söz konusudur" dedi.

Kamusal Alanda BT Kullanımı Uzmanlık Grubu Koordinatörü ve TODAİE e-Devlet Merkezi Müdürü Prof. Dr. Türksel Kaya Bensghir ise, 6 alt grup altında uzmanlar havuzu oluşturduğunu söyledi. Bensghir, bu alanlardaki potansiyel bilgi birikimini açığa çıkarmak suretiyle Türkiye'nin 2023 ulusal hedeflerine ve bilgi ekonomisinden yüksek paylar alan ülkeler sınıfına ulaşmasına katkıda bulunmak olduğunu anlattı.

Sayısal Okuryazarlık BT Yeteneği Hedef Grubu Koordinatörü Remime Koçoğlu, ekonomik büyüme, istikrar, teknolojilerin kullanımı, iş olanaklarının artması, istihdam alanlarının artırılmasının sayısal okuryazarlığın artırılması ile sağlanacağını vurguladı.

TBD Yönetim Kurulu Üyesi Ersin Taşçı:

Kalkınmayı doğrudan tetikleyecek "Sayısal Gündemi"in oluşturulması ihtiyacı açık!

Ülkemizin kıt kaynakları ile kalkınma hamlesini gerçekleştirebilmesi ve büyümesi için BT sektörünün ve tüm sektörlerdeki BT kullanımının, planlı, ölçülebilir, verimli ve etkin kullanımı sağlanmalı.

Avrupa Birliği (AB) büyüme stratejisi çerçevesinde 2011 yılında başlattığı **"Digital Agenda for Europa"** programı ile 2020'ye kadar yürütülecek bir dizi eylem planı oluşturdu. Yedi ana başlık altında 132 eylemden oluşan bu çalışmalar yıllık skorlamalarla takip ediliyor, "skorboard" lar oluşturularak ilerlemeler kaydediliyor. AB'nin 2020'ye kadar toplam büyümesine yüzde 5 ek katkı getirerek kişi başı gelirin 1500 Avro daha fazla olmasını sağlayacak bu çalışmalar sonucunda doğrudan istihdama 1,2 milyon, dolaylı istihdama 3,8 milyon kişilik ek katkı sağlanmış olacak.

Türkiye'nin planlı, izlenebilir, ölçülebilir ve ülke kalkınmasını doğrudan tetikleyecek Sayısal Gündemi'nin oluşturulmasına ihtiyaç var!

Türkiye'nin benzer bir Sayısal Gündemi ve ajandasının olması gerektiği açık. Hele ki; Avrupa Birliği'nde eylem planlarına giren bazı konularda, ülkemizde henüz derli toplu hiçbir şey söylenmediği gerçeğinden hareketle geç kalmadan bir şeyler yapılması gerekiyor. Ülkemizin kıt kaynakları ile kalkınma hamlesini gerçekleştirebilmesi ve büyümesi için ana dinamiklerden biri olacak BT sektörünün ve tüm sektörlerdeki BT kullanımının, planlı, ölçülebilir, verimli ve etkin kullanımın sağlanması gerektiği açık.

TBD Türkiye'nin Sayısal Gündemi'nin oluşmasında ve gündem gereği yapılacak çalışmaların izlenmesine öncülük yapacak!.

Bu ihtiyaçlardan hareketle TBD Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları'nı oluşturan TBD, bugünden 2020 yılına kadar uzanacak bir süreçte, 7 ana hedef ve şimdilik 39 uzmanlık alanında gruplar oluşturdu.
İletişimden - bilgi güvenliğine, çocukların çevrimiçi istismarından - siber güvenliğe, Yapay zekâ ve robot teknolojilerinin geliştirilmesinden – mikro ve nano teknolojilerin geliştirilmesine kadar sektörümüzün tüm konularını kapsayan uzmanları bir araya getiren ve sektöre yeni uzmanlar kazandırmayı amaçlayan bu oluşumla; ülkemizin, tüm sektörleriyle topyekûn kalkınması ve ekonomik, sosyal, kültürel ve demokratik ilerlemesine bilişim teknolojilerinin doğrudan katkısı ve etkisinin sağlanması hedeflendi.
Her geçen gün hızla ilerleyen, dünyada ve ülkemizde yepyeni fırsatları ve tehditleriyle hayatımızın kaçınılmaz bir parçası haline gelen Bilişim Endüstrisi'nin, ülkemizin dünyanın en gelişmiş ülkeleri arasında girmesi için bir fırsat olarak değerlendirilmesi ve kötüye kullanımıyla oluşacak tehditlere karşı tedbirlerin alınması kaçınılmaz.
TBD Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları'nda görev alan 1000'e yakın bilişim uzmanı ve ülkemizin önde gelen bilim insanı; tamamen gönüllülük esası ile çalışacaklar ve "Türkiye'nin aydınlık, mutlu ve refaha ermiş" geleceğini inşa etmek için bilişim teknolojilerinin her alanda etkin kullanımının sağlamak, farkındalık yaratma, görüş ve öneriler oluşturma, izleme ve ölçümleme, eğitim ve bilgilendirme faaliyeti yapma, eylem planları oluşturma, yasal düzenlemelerin yapılmasını sağlama, projeler üretmek dahil her türlü çalışmayı yapacaklar.

Ar-Ge ve İnovasyon Hedef Grubu Koordinatörü Prof. Dr. Nazife Baykal:

BT teşvikleri geliştirilmeli, yatırım havuzları oluşturulmalı

"Ülkemiz BT sektöründeki Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının geliştirilip Avrupa'daki gelişmelerle bütünleştirilmesini hedefliyoruz" diyen Baykal, Türkiye'de bilişim endüstrisinin gelişmesi ve yerel ürünlerin üretilmesinin önemini vurguladı.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Sayısal Gündem 2020 Ar-Ge ve İnovasyon Hedef Grubu Koordinatörü ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Öğretim Üyesi Prof. Dr. Nazife Baykal, "Sayısal Gündem" oluşturma çalışmasının Ar-Ge ve yenilikçilik ayağını oluşturduklarına işaret etti. Baykal, grubunu bu alanda dünya ve özellikle Avrupa'daki gelişmelere paralel olarak, konuyla ilgili tüm paydaşları sürece katarak, ülkemizde bilgi teknolojileri (BT) sektöründe Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının geliştirilmesi ve bu çabaların Avrupa'daki gelişmelerle bütünleştirilmesini hedeflediğine dikkat çekti.

Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının desteklenmesinin çok önemli olduğunu belirten Baykal, "Bir ülkenin Ar-Ge ve inovasyondaki durumunu değerlendirmek içinse, öncelikle bu alanda yapılan harcamalara bakmak gerekir" dedi. Ar-Ge ve yenilikçilik yatırımlarında ABD'nin baskın olduğunun görüldüğüne değinen Baykal, tüm dünyadaki Ar-Ge harcamalarının yarısından fazlasının (yüzde 57) bu ülke kaynaklı olduğunu söyledi.

Öncelikle, BT teşviklerinin geliştirilmesi, gerekirse yatırım havuzlarının oluşturulması gerektiğini vurgulayan Baykal, bunun yanı sıra, Türkiye'de bilişim endüstrisinin oluşması ve gelişmesini sağlama ile yerel ürünlerin üretilmesinin önem taşıdığının altını çizdi.

-Ar-Ge ve İnovasyon Hedef Grubu ne amaçla neden kuruldu?

-Bilindiği gibi, Avrupa Birliği (AB) 2011 yılında "Avrupa Sayısal Gündemi -Digital Agenda for Europa" adlı bir program başlattı. Bu programın başlatılmasındaki en önemli itici güç, AB ülkelerinin bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) araştırmalarına yatırımlarının ABD ve Çin'in gerisinde olması, sadece ABD'nin bu alandaki yatırımlarının ise yarısı düzeyinde olmasıdır. Bu durum, bilimsel düşüncelerin ve araştırma sonuçlarının ticari ürün ve hizmete yeterince dönüştürülmediğinin bir göstergesi olarak değerlendirilerek, bilgi ve iletişim teknolojisi araştırmalarına yapılan yatırımların artırılması amacıyla bu program oluşturuldu. Program, Avrupa'da bu alandaki ayrı çabaları birleştirmeyi, eşgüdümü artırmayı ve bu yolla Avrupa'nın araştırma ve yenilikte rekabet gücünü yükseltmeyi hedefliyor.

Avrupa'da araştırma ve geliştirmede (Ar-Ge) kamu yatırımlarının düşük ve dağıtık olması, pazardaki bölünmüşlük ve araştırma fonlarının da dağıtık olmasının, yenilikçi firmaların, özellikle de küçük ve orta ölçekli firmaların büyümesini sınırladığı da programda öncelikle değerlendirilen konulardan biri. Bunun için, bu alandaki Ar-Ge ve yenilikçi çalışmalar için

yapısal bir fon oluşturulması, bütçelerde yılda yüzde 20'lik artışlar, kamu-özel sektör işbirliği ile yatırımların artırılması hedefleniyor. Ayrıca, Avrupa Komisyonu'nun küçük/orta ölçekli firmalar ve genç araştırmacıların AB fonlarından yararlanabilmesinin kolaylaştırılması da amaçlanıyor.

Bu program ile 2020' ye kadar yürütülecek bir dizi eylem planı oluşturulmuş durumda. Yedi ana başlık altında 132 eylemden oluşan bu çalışmalar ise yıllık skorlamalarla izlenmekte ve ilerlemeler kaydedilmekte.

Türkiye'de de TBD'nin girişimiyle, ülkemizin bu sektörde Avrupa ile paralel büyümesini ve gelişmesini sağlamak amacıyla benzer bir "Sayısal Gündem" oluşturma çalışması başlatıldı. Bu kapsamda 7 ana hedefte, yaklaşık 400 uzmanın gönüllü katılımıyla Uzmanlık Grupları oluşturuldu. Koordinatörlüğünü üstlendiğim Ar-Ge ve İnovasyon Hedef Grubu da bu genel amaç kapsamında, konunun Ar-Ge ve yenilikçilik ayağını oluşturuyor. Yapılan çeşitli toplantılar, Avrupa Dijital Ajandası'nda bu konuda öne çıkan sorunların incelenmesi ve paralellik ve bütünleşme için ülkemize özgü özelliklerin saptanması sonucunda, bu alanda şu amaçlar belirlendi:

Öncelikle, BT teşviklerinin geliştirilmesi, gerekirse yatırım havuzlarının oluşturulması gerekiyor. Bunun yanı sıra, Türkiye'de bilişim endüstrisinin oluşması ve gelişmesini sağlamak; yerel ürünlerin üretilmesini sağlamak önem taşıyor. Tüm dünyada BT alanındaki yeni gelişmelere paralel olarak da bazı adımların atılması gerekiyor. Bunlar, aynı zamanda, öne çıkan Ar-Ge alanları. Örneğin, bir bulut bilişim stratejisinin oluşturulması ve izlenmesi; kamu bulut bilişim altyapısının kurulması, ülkemiz için önemli. Büyük veri teknolojileri de öne çıkan alanlardan; bunun için, ülkemizde de bu teknolojilerin geliştirilmesi ve büyük veri üzerinden katma değerli bilgi, ürün ve hizmet üretiminin sağlanması yönünde Ar-Ge çalışmaları yapılması ve girişimlerde bulunulması gerekiyor. Yine mikro ve nano teknolojilerinin geliştirilmesi için ortak bir sanayi stratejisinin geliştirilmesi; dijital oyun endüstrisinin kurulmasına ve geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması; insanlara yardım ve destek hizmeti verecek servis robotu teknolojilerinin geliştirilmesi; yazılım ve donanım düzeyinde, yapay zekâ ve robot teknolojileri alanlarındaki çalışmaların bir araya getirilmesi; yeni nesil Web tabanlı uygulama ve hizmetlerin geliştirilmesi; kamu, özel sektör ve üniversitelerin ortak yararlanacağı ve çok yüksek performanslı bilgisayarlardan oluşan bir bilgi işlem merkezi yatırımının yapılması gibi konular da grubumuzun ilgi ve uzmanlık arasında.

- Türkiye de mevcut durum nedir?

-Öncelikle şunu belirtmek gerekir. Bilimsel düşüncelerin ve araştırma sonuçlarının ürün ve hizmete dönüştürülmesi, gelişme için temel önemdedir. Ekonomik büyümeyi etkileyen birçok etken var. Bunların en önemlisi, BİT alanındaki yatırımlardır. Türkiye Bilişim Sanayicileri Derneği'nin (TÜBİSAD) yayımladığı bir raporda, BİT'e yapılan 1 birimlik yatırımın 1.6 birimlik bir çarpan etkisi ile ekonomik büyümeye katkı yarattığı açıklanmıştı. Bunun için, bu alanda Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının desteklenmesi çok önemli. Bir ülkenin Ar-Ge ve inovasyondaki durumunu değerlendirmek içinse, öncelikle bu alanda yapılan harcamalara bakmak gerekir. Ar-Ge harcamaları, bir ülkenin ya da firmanın teknoloji yeteneğini tanımlamada yaygın olarak kullanılan ölçütlerden biridir. Ancak bu tek başına incelenmemekte, Ar-Ge harcamalarının milli gelire oranı da önem taşımakta.

Dünyada ve Türkiye'de Ar-Ge harcamalarının gelişimi incelendiğinde, zaman içinde sürekli bir artış eğilimi izlediği görülüyor. Ancak, gelişmiş ülkelerle Türkiye'de Ar-Ge harcamalarının milli gelire oranı arasında büyük bir fark bulunuyor. Ar-Ge yatırımları açısından da Türkiye, diğer ülkelerin gerisinde duruyor.

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine baktığımızda, Türkiye'nin bu alandaki harcamaları yıldan yıla artmakta. Bu, sevindirici bir durum. Örneğin, 2012 yılı içinde, bir önceki yıla göre yüzde 17,1'lik bir artış söz konusu. Bunun için bakacağımız bir başka gösterge ise bu harcamaların Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH) içindeki payıdır. Bu oran, 2012'de yüzde 9,2. OECD ortalaması ise yüzde 2,3. Görüldüğü gibi, arada çok fark var. Türkiye'nin durumunu yine TÜİK'in son verilerinden (2012) izlemeye devam edersek; Ar-Ge harcamalarının yüzde 45,1'inin ticari, yüzde 43,9'unun yükseköğretim, yüzde 11'inin ise kamu kesimi tarafından gerçekleştirildiğini görüyoruz.

Ar-Ge harcamalarını finanse eden kesimlere bakıldığında ise yine benzer bir tabloyla karşılaşıyoruz. Yani harcamaların büyük bir kısmı ticari kesim tarafından finanse edilmiş (yüzde 46,8), onu yüzde 28,2 ile kamu kesimi, yüzde 21,1 ile yükseköğretim kesimi, yüzde 3,4 ile yurtiçi diğer kaynaklar ve yüzde 0,6 ile yurtdışı kaynaklar izliyor.

Ar-Ge personeli de aynı sırayla ve bu oranlara yakın oranlarda bu kesimlerde istihdam edilmiş (yüzde 49,7'si ticari kesimde, yüzde 38,8'i yükseköğretim kesiminde, yüzde 11,5'i kamu kesiminde).

Dünyada en fazla Ar-Ge harcamasının bilgisayar/elektronik sektöründe yapıldığı belirtiliyor. Ülkemizde ise ticari kesim tarafından yapılan Ar-Ge harcamaları içinde imalat sektörünü takiben, ikinci sırada Ar-Ge faaliyetlerine en fazla kaynak ayıran sektör bilgi ve iletişim sektörü. Bu grup içinde en fazla Ar-Ge harcaması ise programlama alanında yapılmakta.

Türkiye'de BT alanında Ar-Ge çalışmalarının durumu böyle. Ancak şu bilgileri de vermekte yarar var:
Türkiye BT sektörü, 2005-2009 yılları arasında ulaştığı yüzde 14'lük yıllık bileşik büyüme oranıyla ile ülkenin hızlı büyüyen sektörleri arasında yer almakta.

2005 yılından beri birçok büyük uluslararası şirket, Türkiye BT sektöründeki şirketlere yatırım yapmış.

Deloitte Technology Fast EMEA 2009 listesindeki 500 BT şirketinin 30'u Türkiye'de bulunmakta.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, bilişim sektörüne yönelik yapılan Ar-Ge faaliyetlerine maddi destek sağlayacak yönetmelik taslağı hazırladı. Bu düzenleme ile bilişim sektörüne yönelik yapılacak Ar-Ge faaliyetleri için devlet 100 bin ile 3 milyon TL destek verecek. Bakanlık, bilişim sektöründeki Ar-Ge faaliyetlerine orta vadede toplam 7-8 milyar lira kaynak aktarmayı planlamakta.

-Diğer ülkelerde bu konudaki uygulamalardan söz eder misiniz?

-1990'ların ikinci yarısında İnternet'in gelişmesiyle BİT, ülkeler arasındaki sosyo-ekonomik farklılıklara rağmen tüm dünyada yaygınlaştı. 90'lı yılların sonundan itibaren ise Ar-Ge ve yenilikçilik, ülke ekonomilerinin gündemine oturmuş ve bilgi tabanlı ekonomi yatırımlarında artış gözlendi.

BT sanayiinin küresel büyümesi yüzde 5.1'e ulaştı. Bu sayı, Avrupa'daki büyük firmalar için tahmin edilen nispeten yavaş büyümenin etkisiyle değişebiliyor.

Bugün bu alandaki yatırımlarda ABD'nin baskın olduğu görülüyor. Tüm dünyadaki Ar-Ge harcamalarının yarısından fazlası (yüzde 57) bu ülke kaynaklı. ABD'de BT sanayi, özel sektörde en büyük Ar-Ge yatırımcısıdır; toplam yatırımın üçte birini oluşturuyor. Bu alandaki iki dev firma olan Intel and Microsoft'un 2012 yılı içindeki toplam yatırımlarının 10 milyar doları aştığı belirtiliyor. Yine LG, Oracle, Google, Samsung gibi bu alandaki diğer büyük firmalar Ar-Ge yatırım harcamalarını artırdılar.

Çin'e bakacak olursak; bu ülkenin BT alanında Ar-Ge'ye ayırdığı tutar, GSYH'sının yüzde 1,98'ini oluşturduğu açıklandı.
BT sektörünün gelecekte de Ar-Ge'de en büyük itici güç olacağını tahmin etmek pek güç değil.

AB ülkelerine gelince, ilk yanıtımızda sözünü ettiğimiz Avrupa Sayısal Ajanda'sında, AB ülkelerinin BT alanındaki Ar-Ge harcamaları ABD'nin yüzde 40'ı olduğu belirtiliyor. Avrupa'da BT Ar-Ge yatırımlarının, sanayideki toplam değere katkısının da diğer sektörleri göre düşük olduğu belirtiliyor. Bunun kamu yatırımlarının yetersiz ve dağınık olmasıyla ilişkilendiriliyor. Kamu sektörünün bu alanda yılda 5.5 milyar Avro'dan az harcama yaptığı ve bu düzeyin rekabet edilen diğer ekonomilerin çok gerisinde kaldığı belirtiliyor.

-Grubunuzun hedefini anlatır mısınız?

-Türkiye Sayısal Gündem uzmanlık grupları içinde yer alan bu gündemin Ar-Ge ve yenilikçilik ayağını oluşturan Ar-Ge ve İnovasyon Hedef Grubu, bu alanda dünyada ve özellikle Avrupa'daki gelişmelere paralel olarak, konuyla ilgili tüm paydaşları sürece katarak, ülkemizde BT sektöründe Ar-Ge ve İnovasyon çalışmalarının geliştirilmesi ve bu çabaların Avrupa'daki gelişmelerle bütünleştirilmesini hedefliyor. Bunun için, öncelikle, Türkiye Sayısal Gündemi'nde Ar-Ge ve İnovasyon ile ilgili bir alt gündem oluşturma, sonrasında da gerekli işbirliklerinin oluşturulması çalışmalarını yürütüyor.

Hızlı ve Ultra Hızlı İnternet Erişimi Hedef Grubu Koordinatörü Yücel Bağrıaçık:

İnternet'in iyileştirilmesi ve geliştirilmesine ön ayak olacak proje ve çalışmalar yapacağız

Genişbant hizmetine yönelik çalışmalar yapacağını açıklayan Bağrıaçık, frekans alanında dünya örnekleri inceleyip Türkiye için en uygun projeleri geliştireceklerini söyledi.

TBD Sayısal Gündem 2020 Hızlı ve Ultra Hızlı İnternet Erişimi Hedef Grubu Koordinatörü Yücel Bağrıaçık, bilgi çağı olarak adlandırdığımız bu binyılda, ülkelerin dünya üzerlerindeki konumu ve gücünü, BİT'e verdikleri önemin belirleyeceğine işaret etti. Türkiye'nin teknoloji ve bilişim alanındaki adımları çok hızlı atmadığını belirten Bağrıaçık, 2013 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla genişbant İnternet abonesi sayısının 33,7 milyona yaklaştığının üzerinde durdu.

Fiber altyapı yatırımları konusunda ciddi artış olduğuna değinen Bağrıaçık, Hızlı ve Ultra Hızlı İnternet Erişimi Hedef Grubu'nun erişim seçeneklerinin gelişimi, rekabet koşullarının yaratılması, kablolu ve kablosuz teknolojileri izleyip yeni nesil eğilimlerin belirlenmesi gibi amaçlar üzerinde çalışacağını bildirdi. Bağrıaçık, grubun İnternet'in iyileştirilmesi ve geliştirilmesine ön ayak olacak proje ve çalışmaları da araştıracağını anlattı.

Mümkün olan her yere fiber optik kablo ile gidebilmenin istendiğini kaydeden Bağrıaçık, fiber teknolojisine yatırımdan önce mevcut bakır üzerinde kullanılabilecek teknolojilerin de göz ardı edilmemesi gerektiğinin altını çizdi.

Genişbant kullanılmasına yönelik olarak ülkelerde farklı uygulamalar olduğunu söyleyen Bağrıaçık, genişbant hizmetini sağlayan birçok ülkede düzenleyici kurumların etkin bir şekilde çalıştıklarını anlatıp grubun bu amaca yönelik de çalışmalar yapacağını açıkladı. Bağrıaçık, frekans alanında da çalışmalar yapacaklarını, bu alanda dünya örnekleri inceleyip Türkiye için en uygun projeleri geliştireceklerini belirtti.

-Hızlı ve Ultra Hızlı İnternet Erişimi Hedef Grubu ne amaçla neden kuruldu?

-"Bilgi çağı" olarak adlandırdığımız bu binyılda, ülkelerin dünya üzerlerindeki konumunu ve gücünü, bilgi ve iletişim teknolojilerine (BİT) verdikleri önem belirleyecek. Bunun en önemli göstergelerinden birisi dünya üzerinde yaşayan insanların İnternet temelli bir yaşam biçimini gün geçtikçe benimsemeleridir. Bu yaşam biçimine ayak uydurmak için tüm dünyada bu konuda hedefler belirleniyor. Kullanıcıların İnternet'i yaşamlarının her alanına sokmaları ile birlikte İnternet'e olan erişimlerinin de temel unsurlardan birisi olduğu aşikâr. Hem mobil tarafta hem de sabit tarafta kullanılan erişim seçenekleri her geçen gün değişiyor ve gelişiyor. Kullanıcıların ihtiyaçları doğrultusunda erişim bant genişlikleri de her geçen gün artıyor.

Çok değil 10 yıl öncesine kadar Kbps düzeyinde olan genişbant hız aralığı bugüne geldiğimizde Gbps mertebelerine geldi. Mobil tarafta ise yine kbps düzeylerinden Mbps hızlarını telaffuz ediyoruz. 2G, 3G, 4G, 5G ve LTE gibi kavramlar daha fazla konuşulur hale geldi.

Tüm bu gelişmeler ışığında Avrupa Birliği (AB) ve diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de çalışmalar yürütülüyor. Bu çalışmaların en büyük amaçlarından birisi de dünyada olan gelişmelerin yakından takip edilerek ülkemizde uygulanabilmesi için gerekli olan adımların atılabilmesine katkı sağlanabilmesidir.

AB sayısal ajanda çalışmaları çerçevesinde belirlenen yedi alandan birisi olan hızlı ve ultra hızlı erişim konusunun ülkemiz içinde önemli olması nedeniyle böyle bir çalışmanın yürütülmesinin yararlı olacağı öngörülüyor. Bu amaca yönelik olarak kurulan bu çalışma grubunda erişim seçeneklerinin gelişimi, rekabet koşullarının yaratılması, kablolu ve kablosuz teknolojilerin takip edilerek yeni nesil eğilimlerin belirlenmesi gibi amaçlar üzerinde çalışılacak.

-Türkiye de mevcut durum nedir?

-Ülkemiz, bilgisayarların insanların yaşamına girmesinden sonra teknoloji ve bilişim alanındaki adımları çok hızlı atamadı. Benzer durumda bulunan diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında ciddi farklılıklar gösteren bir durum söz konusu. İkinci Dünya Savaşı'nın bitimini takip eden yıllarda Güney Kore ve Singapur gibi ülkelerle hemen aynı durumda olmamıza rağmen günümüzde bu ülkeler ciddi anlamda bizi geride bırakmışlardır. 1960 yılında bu iki ülkeden daha fazla milli gelire sahip olan ülkemiz bugün itibarıyla her iki ülkenin de gerisine düşmüş durumda. 1960'ta sırasıyla 155, 364 ve 495 ABD doları milli gelire sahip olan Güney Kore, Singapur ve Türkiye, 2012 yılında sırasıyla yaklaşık olarak 19.000, 35.000 ve 12.000 ABD Doları düzeyinde milli gelire sahip. Bu farklılığın en büyük nedeni ülkelerin bilişim teknolojileri alanında izledikleri politikalar olarak karşımıza çıkıyor. Bu nedenle ülke olarak öncelikle nereden nerelere geldiğimizi iyi analiz etmemiz ve 2023 hedeflerine ulaşmak için atılması gereken adımları iyi kurgulamamız gerekiyor.

Bugün ülkemizde toplam 35 milyar doların üzerinde bir bilişim teknolojileri pazarından söz ediliyor. Bu pazar büyüklüğü ile birlikte evlerde kullanılan İnternet'e bağlı cihazların sayıları rekor sayılacak bir oranda arttı. Bu artış ile birlikte İnternet bağlantı ihtiyacı da günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası oldu. Bu bağlantı ihtiyacını tetikleyen en önemli etmenler arasında okullardaki bilgisayar destekli eğitim sonucu evlerdeki bağlantı ihtiyaçlarının artmasını ve e-devlet uygulamalarının gün geçtikçe hayatımızın bir parçası haline gelmesini sayabiliriz. Mobil telefon cihazlarının artık akıllı telefonlar halini almasıyla birlikte de kullanıcıların her zaman ve her yerde İnternet erişim ihtiyacı ortaya çıktı. Bununla birlikte sosyal medyanın geldiği nokta da İnternet erişim ihtiyacını tetikleyen en önemli öğelerden biridir. Günümüzde dünya üzerinde yaşayan insanlardan 2 milyara yakın miktarı aktif sosyal medya kullanıcısı haline geldi. Bu topluluk, sosyal medya sitelerini günlük yaşamlarının ayrılmaz bir parçası haline getirdi.

Ancak yine bildiğimiz bir gerçek var ki, o da müşterilerin istediği ve beklediği katma değerli servisleri sunabilmek için servis sağlayıcıların hatırı sayılır bant genişliklerine ihtiyacı olduğudur. Bu tip bir bant genişliğini sunabilmek için en kesin ve iyi çözüm de, mümkün olan her yere fiber optik kablo ile gidebilmektir. Ama şu anda yapılan yatırımları göz önüne aldığımızda fiber teknolojisine yatırımdan önce mevcut bakır üzerinde kullanılabilecek teknolojileri de göz ardı etmemek gerekir. Bu teknolojilerin başında da hepimizin bildiği üzere Sayısal Abone Hattı (Digital Subscriber Line – DSL) geliyor. DSL teknolojisi, telefon haberleşmesi için kullandığımız bakır telleri baz alarak geliştirildi. Birbirinden farklı pek çok teknolojiyi çevreleyen DSL'in türemesi ile servis sağlayıcılar, megabit'lerle ifade edilen bant genişliklerini müşterilerine taşıyabilme şansına sahip oldular.

DSL teknolojisinin yarattığı çözümler bir yandan mevcut altyapıları yeniden değerlendirilebilir kılıp yeni teknolojilere geçişe de zemin hazırlarken, diğer yandan da iş dünyasının haberleşmelerinde hıza duyulan ihtiyacın çok düşük ücretlerle karşılanmasını sağlamıştır. DSL, günümüzde, müşterilerin ihtiyaç duyduğu yüksek bant genişliği ihtiyacını oldukça düşük bedellerle karşılayabilme konusunda kanıtlanmış bir güce sahiptir. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de yaygınlaşma oranı gün geçtikçe artan akıllı cep telefon kullanma alışkanlığı bu cihazlar üzerinden her türlü işlemin yapılabilmesi durumunu ortaya çıkarıyor. Bunun doğal sonucu olarak bu cihazlar üzerinden ciddi miktarda veri akışının desteklenmesi gerçeğiyle karşı karşıya kalınmıştır. Bu nedenle operatörler bu veri iletim ihtiyacını karşılamak üzere 3G teknolojisini ülkemiz kullanıcılarının hizmetine sundular.

2013 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla genişbant pazarında dikkat çeken en önemli gelişme, xDSL abone sayısındaki paralel devam eden seyire karşılık mobil, fiber ve kablo İnternet abone sayılarında 2010 yılı ortalarında başlayan artışın devam etmesidir. 2011 yılı ikinci ve üçüncü çeyrekteki ağırlıklı olarak mobil kaynaklı yüzde 20'lik ortalama artış oranı, 2011 yılı son çeyreğinde yüzde 10'lara düştü. 2013 yılı üçüncü çeyreğine bakıldığında da toplam genişbant abonesinin bir önceki çeyreğe göre yaklaşık yüzde 5 oranında arttığı görülüyor. 2008 yılında 6 milyon genişbant İnternet abonesi bulunmaktayken, dört yılda üç kattan fazla artışla 2013 yılı üçüncü çeyrek sonu itibarıyla 33,7 milyona yaklaştı.

Bugün geldiğimiz noktada fiber altyapı yatırımları konusunda ciddi artış ile karşılaşıyoruz. Yaklaşık 200.000 KM olan fiber uzunluğu beraberinde rekor sayıda artışla fiber İnternet müşterisini getiriyor.

-Diğer ülkelerde ki bu konudaki uygulamalardan söz eder misiniz?

-Sadece AB ülkeleri değil hemen hemen tüm dünya ülkelerinde İnternet ve teknoloji konuları ayrıntılı bir şekilde irdeleniyor ve tüm bireylerin hayatlarını kolaylaştıracak şekilde projeler geliştiriliyor. Bu amaçla ülkeler arasında genişbantın kullanılmasına yönelik farklı uygulamalar da gözlemleniyor. Her bir ülke kendi genişbant politikasını oluşturmakla birlikte kullanımın hangi

tarafta yaygınlaştırılacağı konusu hâlâ netlik kazanmadı. Kimi ülkeler mobil tarafta yatırıma yönelmekte, kimi ülkeler ise kablolu tarafa hız veriyor. Bunun yanı sıra LTE denilen Long Term Evolution kavramı da gitgide daha da artan bir şekilde yaygınlaşıyor.

Ülkelerin genişbant altyapısı kurulum süreç ve hızları da farklılık gösteriyor. Almanya'da Deutsche Telekom esas olarak VDSL üzerine odaklandı. Yoğun rekabet ve elverişsiz düzenlenme nedeniyle Avusturya'da "Eve kadar fiber" anlamını taşıyan (Fiber to the home –FTTH) yayılımı için hiçbir plan bulunmuyor. Belçika'da pazar yüksek-hızlı genişbant altyapısında oldukça gelişmiş ve güvende görünüyor. Hollanda, bu alanda en gelişmiş pazara sahip ülkedir. Kablo operatörleri için yüksek hızlı genişbantta ilk hamle avantajı sağlanarak teşvik amaçlanıyor.

İngiltere'de ise yüksek hızlı genişbantın gelişiminin hızlı olması öngörülüyor. Temel genişbant üzerinde daha çok yoğunlaşmış bir piyasa yapısı tasarlanıyor. İspanya yüksek hızlı genişbant pazarı tam anlamıyla başlamadı. Kablolu alanında rekabet eksikliği ve piyasa talebi bakımından net bir düzenleyici çerçeve olmaması İtalya'da yatırım için operatörleri isteksiz hale getirdi. Portekiz hızlı bir altyapı kurulum sürecine sahip ve FTTH ağı ile birçok bölge kapsandı.

Görüldüğü gibi birçok ülkede genişbant erişim konusunda farklı çalışmalar yapılıyor. Ancak işin bir de talep tarafının geliştirilmesi boyutu bulunuyor. Bu amaçla da değişik ülkelerde değişik çalışma ve projeler yapılıyor. Ülkeler kullanıcıların genişbant erişimine olan talebini artırmak ve dolayısı ile sektörü canlandırmak için ulusal planlarına genişbant talep geliştirme çalışmalarını dahil ettiler. Bu konuda en sistematik ve kapsamlı program Güney Kore tarafından uygulandı (asker, yaşlı, çiftçi ve ev hanımlarına eğitim, bedelsiz erişim noktaları, düşük gelirli ailelere düşük fiyat ve faizli bilgisayar, her okula bedelsiz bilgisayar, başarılı öğrencilere bilgisayar, içerik/müfredat/ödev, üst eğitime geçişte bilişim okur-yazarlığı ve puan, sertifikalı bağlanmış evler).
İngiltere, Almanya, İsveç, Kanada, Fransa, Avustralya incelemelerinde; talep yaratma konusunda eğitim ve okullara odaklanılmış olduğu tespit ediliyor. Bununla birlikte, Kanada'da kamu erişim noktası; İsveç ve İngiltere'de vergisiz bilgisayar kiralama; İsveç, İngiltere, Avustralya'da elektronik içerik sağlama hizmetleri ile Fransa'daki teşvikler ve binalara ilişkin zorunluluklar da dikkat çekici uygulamalardır.

-Grubunuzun hedefini anlatır mısınız?

-Bu grubun en büyük hedefi, sorduğunuz ülkemizdeki durumun refah seviyesi ile birlikte iyileştirilmesi ve geliştirilmesine ön ayak olacak projelerin ve çalışmaların araştırılması, yurtdışı örneklerin incelenmesi ve tamamen gönüllülük esasına dayanarak çıktılar geliştirilmesidir.

Diğer bir hedefimizde ülkemizde gerçek anlamda bir rekabet ortamının sağlanmasına yönelik (erişim hizmetleri alanında) çalışmalar yapmak ve raporlar üretmektir. Çünkü izlenebildiği kadarıyla ülkemizde telekomünikasyon alanında müşteriler tarafında, bilinen en önemli sorunlardan biri, kullanıcının aldığı veya almak istediği hizmetin gerçek kalitesini-fiyatını-şartlarını bilmemesinden kaynaklanıyor. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti devleti, ülke coğrafyası bütününde her bir vatandaşın, genişbant hizmetine kolay, hızlı ve özgürce ulaşabilmesi yönünde, genişbant erişim hizmetini sağlayan kurum ve özel şirketler için hukuki çerçevede çeşitli düzenlemeler getirmekte ve bunların yasal düzenlemelere uygunluğunu düzenleyici kurumlar takip etmektedir. Genişbant hizmetini sağlayan birçok ülkede düzenleyici kurumlar var ve etkin bir şekilde çalışıyorlar.

Grubumuz bu amaca yönelik de çalışmalar yapacak. Son olarak da erişimin kablosuz olmaya başladığı ve genel eğilimin mobil tarafta olduğundan yola çıkarak frekans alanında da çalışmalar yapılacak. Bu alanda dünya örnekleri incelenecek ülkemiz için en uygun projeler geliştirilmeye çalışılacak.

Güven ve Güvenlik Hedef Grubu Koordinatörü Prof. Dr. Mustafa Alkan:

Günümüzde ülkelerin en önemli ve öncelikli konusu siber güvenlik

Türkiye'nin en çok siber saldırıya uğrayan ülke olduğuna dikkat çeken Alkan, bilgi ve siber güvenlik konusunda bir farkındalık problemi yaşandığına işaret etti.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Sayısal Gündem 2020 Güven ve Güvenlik Hedef Grubu Koordinatörü ve Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mustafa Alkan, Türkiye'de uzun bir süredir bilgi güvenliği ve siber güvenlik konusunda bir farkındalık problemi yaşandığına dikkati çekti. "Wikileaks gibi dünyayı sallayan olay bile Türkiye'yi ne yazık ki çok sallamadı" diyen Alkan, Türkiye'nin hep böyle olacağını sandığına değinerek Alkan, "yakın gelecekte Türkiye'nin bu konuda çok sallanmaya ve çok ciddi depremlere ve toplumsal olaylar yaşamaya gebe" olduğu uyarısında bulundu.

Alkan, Avrupa ülkelerinin özellikle siber güvenlik konusunda kısa ve uzun vadede çok ciddi politika ve stratejiler geliştirdiklerini anlatarak sadece politika ve strateji olarak değil eylem olarak da hayata geçirdiklerinin altını çizdi.

Dünyada birçok ülkenin siber ordu ve polis teşkilatları kurdukları, siber savunma kalkanları ve savunma sistemleri oluşturdukları, gerek yasal düzenleme ve kurumsal altyapılara gerek insan kaynaklarına milyar dolarlık yatırımlar yaptıkları, gerekli politika ve stratejilerini belirlediklerini anlatan Alkan, "Biz de yeni yeni bir şeyler yapmaya başladık. Ancak daha yapacak çok işimiz var ve de çok vaktimiz yok" diye konuştu.

İlgili tüm bileşenleri bir araya getirerek toplumun tüm kesimlerini sürece dahil ederek bir çalışma yürütmeyi amaçladıklarını belirten Alkan, güvenlik, ülkemiz, milletimiz ve geleceğimiz için çok önemli ve bir o kadar da kritik konu olduğunu vurguladı.

-Güven ve Güvenlik Hedef Grubu ne amaçla neden kuruldu?

-Günümüzde ülkelerin en önemli ve öncelikli konu başlıklarından birisi kuşkusuz siber güvenlik konusu haline geldi. Yeni dünya düzeninde toplumlar bilgi çağının ve bilgi toplumunun bir gereği ve birazda zorunluluk olarak tüm iş ve işlemlerini elektronik ortamlara aktardılar. Tüm iş süreçleri sanallaştı, tüm teknolojik ve kritik alt yapıların yönetimi de bilgisayar sistemlerine bırakıldı. Artık insan hayatının tüm evrelerinin sayısallaştığı bir siber dünya oluşmaya başladı. Bu da yeni birçok kavram ve gündemin yanında siber savunma ve siber savaş kavramını ve gündemini ortaya çıkardı. Böyle bir dünyada güven ve güvenlik konusu tüm devletlerin ve toplumların üzerinde çok çalışması gereken en önemli ve öncelikli konulardan birisi haline geldi.
Bir diğer husus ise Avrupa İçin Sayısal Gündem konusuna baktığımızda 7 ana başlık olduğunu görüyoruz. Bunlardan bir tanesi

Gündem

Sayısal Gündem 2020
Digital Agenda 2020

de "Güven ve Güvenlik" ana başlığıdır. Bu başlığın altındaki eylemler listesine baktığımızda da 18 adet eylemler başlığı görüyoruz. Bunlar aşağıdaki başlıklardır ki her biri çok ciddi olarak her ülkenin üzerinde çalışması gereken konulardır. İşte tüm bu sebeplerden dolayı Güven ve Güvenlik hedef grubu kuruldu.

- **Eylem 28: Güçlendirilmiş Ağ Ve Bilgi Güvenliği Politikası**
- **Eylem 29: Bilgi Sistemleri Karşı Savaş Siber-Saldırılar**
- **Eylem 30 : Bir Avrupa Siber Suç Platformu Oluşturulması**
- **Eylem 31: Bir Avrupa Siber Suç Merkezi Oluşturma Yararlılığını Analiz**
- **Eylem 32: Uluslararası Düzeyde Siber Suç Ve Siber Saldırılara Karşı Mücadeleyi Güçlendirmek**
- **Eylem 33: Destek AB Çapında Siber-Güvenlik Hazırlığı**
- **Eylem 34: Güvenlik İhlali Bildirim Hükümlerin Uzantısı Keşfedin**
- **Eylem 35: Telekom Uygulanması Konusunda Rehberlik Gizlilik Kuralları**
- **Eylem 36: Online Yasadışı İçerik Desteği Raporlama Ve Çocuklar İçin Çevrimiçi Güvenliği Konusunda Bilinçlendirme Kampanyaları**
- **Eylem 37: Çevrimiçi Hizmetlerin Kullanımı Foster Öz-Düzenleme**
- **Eylem 38: Üye Devletler Pan-Avrupa Bilgisayar Acil Müdahale Ekipleri Kurmak**
- **Eylem 39: Üye Devletler Siber Saldırı Simülasyonları Yürütmek İçin**
- **Eylem 40: Üye Devletler Zararlı İçerik Uyarısı Hatları Uygulamak İçin**
- **Eylem 41: Üye Devletler, Ulusal Uyarı Platformları Kurmak İçin**
- **Eylem 123: Ağ Ve Bilgi Güvenliği Üzerine Direktifi İçin Önerge**
- **Eylem 124: AB Siber-Güvenlik Stratejisi**
- **Eylem 125 Çevrimiçi Çocuk Cinsel İstismara Karşı Küresel İttifak Genişletin**

-Türkiye de mevcut durum nedir?

-Türkiye, uzun bir süredir bilgi güvenliği ve siber güvenlik konusunda bir farkındalık problemi yaşıyor. Wikileaks gibi dünyayı sallayan olay bile Türkiye'yi ne yazık ki çok sallamadı. Hepte böyle olacağı sanılıyor. Oysa yakın gelecekte Türkiye bu konuda çok sallanmaya ve çok ciddi deprem ve toplumsal olaylar yaşamaya gebe. Başta kamu olmak üzere toplumun tüm kesimlerinde öncelikle bir farkındalık oluşması gerekiyor. Hem de çok üst düzeyde bir farkındalık. Çünkü hepimizin bildiği gibi klasik savaş ve saldırıların odağında olan Türkiye siber savaş ve saldırıların da odağında olan bir ülke. Dünyada en çok siber saldırıya uğrayan ülkeler sıralamasında ne yazık ki ilk sıralarda yer alıyoruz. En kritik kurumlarımızın en kritik bilgileri ve sistemleri tehdit altında. En kritik altyapılarımız savunmasız durumda. Dünya siber ordularını, siber polis teşkilatlarını kurdu. Siber savunma kalkanları ve savunma sistemleri oluşturdu. Bunun için gerek altyapılara gerek insan kaynaklarına milyar dolarlık yatırımlar yaptı. Yasal düzenlemelerini ve kurumsal altyapılarını oluşturdu. Bunun için gerekli olan politika ve stratejilerini belirledi. Biz de yeni yeni bir şeyler yapmaya başladık. Ancak daha yapacak çok işimiz var ve de çok vaktimiz yok. İşte tüm bu sebeplerden dolayı oluşturulan bu Sayısal Gündem projesinde Güven ve Güvenlik Çalışma Grubu çok önem arz ediyor. Bu çalışma grubunda yer alacak olan arkadaşlara da çok büyük görev ve sorumluluklar düşüyor.

-Diğer ülkelerde ki bu konudaki uygulamalardan söz eder misiniz?

-Başta "Avrupa İçin Sayısal Gündem Projesi"ne baktığınızda diğer ülkelerdeki çalışmaların neler olduğu çok net görebilirsiniz. Konuyu ne kadar ciddi tuttukları ve önemsedikleri ortada. Özellikle siber güvenlik konusunda kısa ve uzun vadede çok ciddi politika ve stratejiler geliştiriliyor. Sadece politika ve strateji olarak değil eylem olarak da hayata geçiriliyor. Yukarda da izah etmeye çalıştığım gibi, siber ordularını kuruyor siber savunma ve saldırı güçlerini oluşturuyor. Bu konuda gerek kişisel güvenlik gerek ulusal güvenlik konusunda toplumun tüm kesimlerinde birçok projeyi hayata geçirmeye çalışıyorlar. Bu amaçla kendi milli çözümlerini geliştirmek için önemli yatırımlar yapıp kamu desteği sağlıyorlar. Bu alanda ihtiyaç duyulan uzman insan kaynaklarını yetiştirmek için kısa ve uzak vadede eğitim çalışmaları yürütüyorlar. Başta ABD, Çin, Rusya, Kore, İran, İsrail, Japonya olmak üzere birçok dünya ülkesinin öncelikli konusu siber güvenlik konusu haline geldi. Sayısal Gündemin yukarıdaki 17 adet eylem başlığına bakarsanız bunu görebilirsiniz.

-Grubunuzun hedefini anlatır mısınız?

-Bizim gurubun hedefi de, "TBD Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Grupları" çalışmaları hedefi ve kapsamında Avrupa için sayısal gündem projesinin Türkiye tarafındaki "Güven ve Güvenlik" başlığı kapsamındaki çalışmaları Türkiye gündeminde ve boyutunda hayata geçirmek olacak. Avrupa Sayısal gündeminin hedef ve amaçlarını kendi ülkemiz ihtiyaçlarına göre güncelleyerek kendi hedef ve amaçlarımız doğrultusunda yürüteceğiz.

Yukarda belirlenen tüm başlıklarda ülkemizde de ihtiyaç olan tüm çalışmaları başlatmak ve ilgili tüm tarafların aksiyon almasını sağlamak olacaktır. Bu konuda başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere, üniversitelere, bilişim sektörü ve bilişim STK'ları başta olmak üzere tüm sektörlere ve tüm sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşüyor.

Bunlarla birlikte işbirliği içerisinde bu eylemleri hayata geçirmeyi amaçlıyoruz. Bunun için Güven ve Güvenlik çalışma grubu altında 5 Ana başlıkta uzmanlık çalışma grubu oluşturuldu. Bunlar;

- **İletişim Ve Bilgi Güvenliği Çalışma Grubu,**
- **Siber Milli Savunma Çalışma Grubu,**
- **Çevrimiçi Çoçuk İstismarını Önleme Çalışma Grubu,**
- **Siber Suçlarla Mücadele Çalışma Grubu,**
- **Çevrimiçi Hizmetlerde Öz Denetim Çalışma Grubu.**

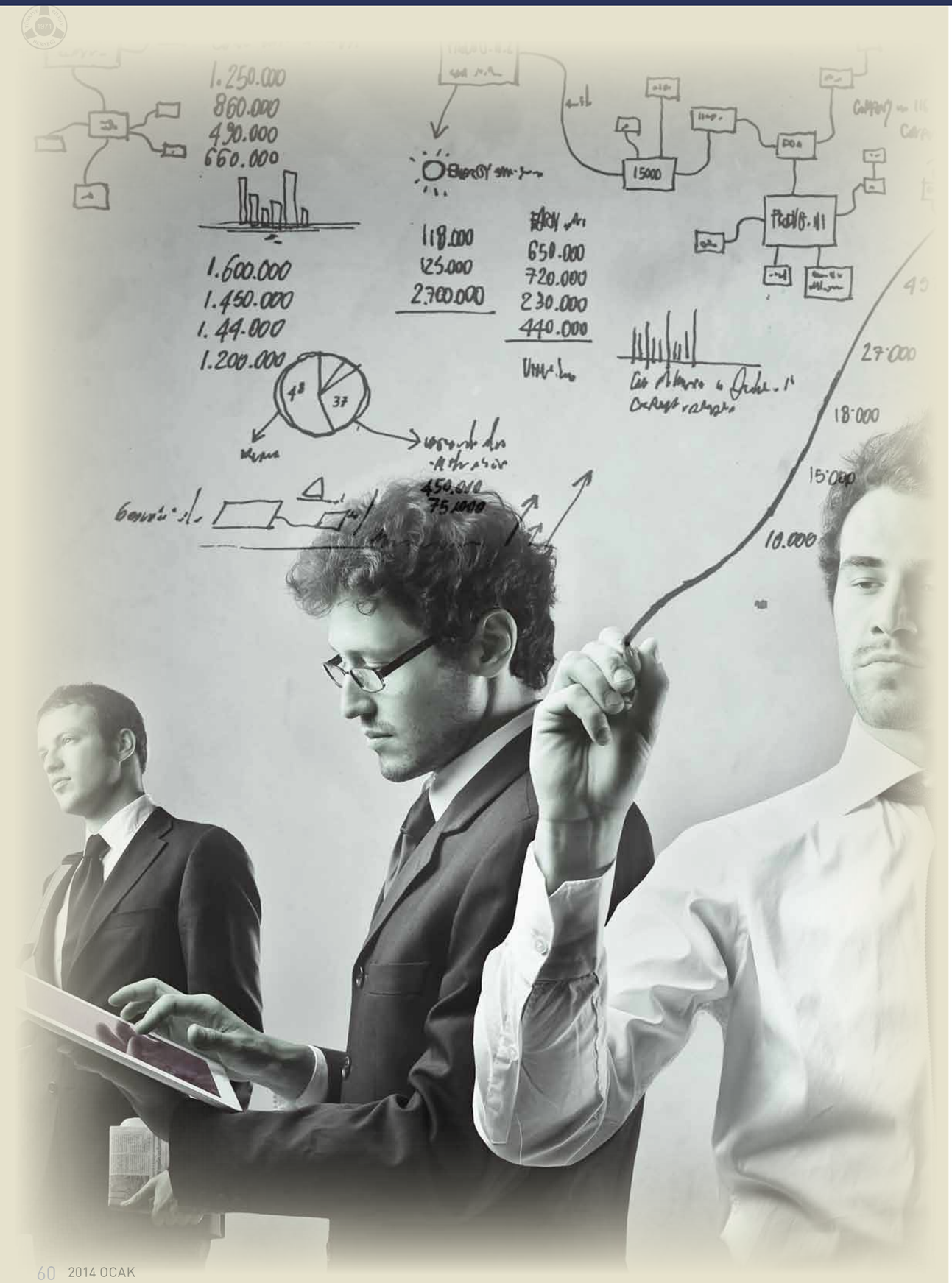

Bu grupların koordinatörleri çok kıymetli ve alanında uzman arkadaşlarımız tarafından koordine edilecek. Grup koordinatörleri ve her grup altındaki çalışma konuları aşağıdaki şekilde belirlendi:

İletişim Ve Bilgi Güvenliği Çalışma Grubu

Koordinatör: Ahmet Hamdi Atalay (Bilgi Güvenliği Derneği Başkanı)

Çalışma Görev Başlıkları

- **Ağ ve Bilgi Güvenliği Politikalarının Güçlendirilmesi**
- **Veri Güvenlik ve Koruma Mevzuatlarının Düzenlenmesi**
- **İletişim Gizlilik Kurallarının Uygulanması Konusunda Rehberlik Yapmak**
- **Ağ ve Bilgi Güvenliği Direktif ve Mevzuatlarının Oluşturulması**

Siber Milli Savunma Çalışma Grubu

Koordinatör: Ali Yazıcı (Aselsan Bilgi Güvenliği ve Kripto Grup Başkanı)

Çalışma Görev Başlıkları

- **Ulusal Siber- Güvenlik Hazırlıklarının Desteklenmesi**
- **Siber Güvenlik İhlali Bildirim Hükümlerinin Geliştirilmesi**
- **Ulusal BT Acil Müdahale Ekipleri Oluşturulması**
- **Ulusal Siber Saldırı Simülasyon Sistemlerinin Oluşturulması**
- **Ulusal Siber –Güvenlik Stratejisinin Oluşturulması**

Çevrimiçi Çocuk İstismarını Önleme

Koordinatör: Prof. Dr. Betül Ulukol (Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi)

Çalışma Görev Başlıkları

- **Çocukların Yasadışı Çevrimiçi İçeriğe Karşı Güvenliği ve Bilinçlendirilmesi**
- **Çocukların Çevrimiçi Cinsel İstismarını Önleme ve Küresel İşbirliği Geliştirmek**

Siber Suçlarla Mücadele

Koordinatör: Yardımcı Doçent Dr. Çığır İlbaş

Çalışma Görev Başlıkları

- **Siber Saldırılara Karşı BT Sistemlerinin Geliştirilmesi**
- **Siber Suç Platformu Oluşturulması**
- **Siber Suçları Araştırma Merkezi Oluşturulması**
- **Uluslararası Düzeyde Siber Suçlar ve Siber Saldırılara Karşı Mücadelenin Güçlendirilmesi**
- **Ulusal Zararlı İçerik Uyarı Hatları Oluşturulması**

Çevrimiçi Hizmetlerde Öz Denetim (Self Regülasyon)

Koordinatör: Mehmet Ali İnceefe (Bilgi Güvenliği Derneği)

Çalışma Görev Başlıkları

- **Bilgi Güvenliği Düzenlemeleri**
- **Çevrimiçi Hizmetlerde Öz denetimin Teşvik Edilmesi**

Sonuç olarak tüm bu çalışma gruplarında ilgili tüm kişi ve kuruluşların görev almalarını ve yapılacak olan çalışmalara etkin destek ve katkı vermelerini bekliyoruz. Ilgili tüm bileşenleri bir araya getirerek toplumun tüm kesimlerini sürece dahil ederek bir çalışma yürütmeyi amaçlıyoruz. Güvenlik, ülkemiz, milletimiz ve geleceğimiz için çok önemli ve bir o kadar da kritik olan konudur. Geleceğimize hep birlikte sahip çıkmak zorundayız.

Kamusal Alanda BT Kullanımı Uzmanlık Grubu Koordinatörü Prof. Dr. Türksel Kaya Bensghir:

Büyüme ve istihdam olanakları yaratan BT; sosyal sorunlarla mücadelede de büyük bir potansiyele sahip

BİT'in günlük yaşantıdaki sosyal sorunlarla mücadele etmede büyük bir potansiyele sahip olduğu ve yeni fırsatlar sunduğuna dikkat çeken Bensghir, bilişimin birçok alanda yetkin insan kaynağı havuzu oluşturamamış olmasının kritik bir eksiklik olduğunu vurguladı.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Sayısal Gündem 2020 Kamusal Alanda BT Kullanımı Uzmanlık Grubu Koordinatörü ve TODAİE eDevlet Merkezi Müdürü Prof. Dr. Türksel Kaya Bensghir, ekonomik büyüme ve istihdam olanakları yaratan BİT'in günlük yaşantımızda yaşanan sosyal sorunlarla mücadele etmede büyük bir potansiyele sahip olduğu ve yeni fırsatlar sunduğunu vurguladı.

6 alt gruptaki uzmanlarla havuz oluşturup buralardaki potansiyel bilgi birikimini açığa çıkarmaya çalışıldığını belirten Bensghir, bununla Türkiye'nin 2023 ulusal hedefleri ve bilgi ekonomisinden yüksek paylar alan ülkeler sınıfına ulaşmasına katkıda bulunulacağını anlattı.

Türkiye'de kamu alanında BT kullanımının Kamu-Net projeleriyle başladığını vurgulayan Bensghir, özellikle e-Dönüşüm Türkiye ve Birinci Bilgi Toplumu Stratejik Planda (2006-2010) yer verilen eylemlerle hız kazandığını belirtti. Bensghir, ülkemizde yakından izlenen "Digital Agenda 2020" girişim ile ivmelenen ve bütünlükçü bir yaklaşımla ele alınan gelişmelerin, AB üye ülkelerinin yakın gelecekte bilgi ekonomisini güçlü ülkelere dönüştürmesinin beklendiğini kaydetti.

"Türkiye'de BİT'e dayalı uygulama ve çözümlerin her alana girdiği ve kamusal alanı şekillendirdiğine işaret eden Bensghir, "Mevcut çalışmaların birbirinden kopuk kurumsal e-devlet çalışmalarıyla ilerliyor olması, henüz bu dönüşümün doğurduğu yeni alanlar başta olmak üzere bilişimin birçok alanında henüz yetkin bir insan kaynağı havuzunun oluşturulamamış olması kritik bir eksiklik olarak duruyor" değerlendirmesinde bulundu.

-Kamusal Alanda BT Kullanımı Uzmanlık Grubu ne amaçla; ne için kuruldu?

-Hayatın her alanına hızla nüfuz eden bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT), sosyal, siyasal, ekonomi başta olmak üzere toplumsal yaşamın her alana nüfuz ederek değişim ve dönüşüme neden oluyor. Son yıllarda bu değişim bulut bilişim, büyük-açık veri, sosyal medya, akıllı cihazlar ve mobil teknolojiler ile hız kazanıyor.

Ekonomik büyüme ve istihdam olanakları yaratan bilgi ve iletişim teknolojileri aynı zamanda günlük yaşantımızda yaşanan sosyal sorunlarla mücadele etmede büyük bir potansiyele sahip olup yeni fırsatlar sunuyor. Sayısal Gündem, Kamusal alanda BT kullanımı grubu;

-Enerji Tüketimini Azaltmak,

-Akıllı Ulaşım Sistemleri Oluşturmak,

-Yaşlı Vatandaşların Hayatlarını Desteklemek,

-Sağlık Hizmetlerini Geliştirmek,
-Kültürel Mirası Sayısallaştırmak ve Bu Varlıklara E-Erişim Olanaklarını Geliştirmek,
-Mobil Teknolojilerinin Olanaklarından Yararlanmak,
Ve daha iyi kamu hizmeti sunmak için toplumsal BİT yeteneğini oluşturma ve geliştirme amacıyla kuruldu. Grup ülkemizde enerjiden ulaşıma, sağlıktan kültürel varlıkların korunmasına kadar birçok kamusal alanda daha saydam, hesap verilebilir, vatandaş ihtiyaçlarını etkin ve verimli karşılayan yenilikçi çözümler ortaya koyabilecek bir potansiyel oluşturmayı düşünüyor.

-Türkiye de bu konuda mevcut durum nedir?

-Türkiye'de kamu alanında BT kullanımı, Kamu-Net projeleriyle başladı, özellikle e-Dönüşüm Türkiye ve birinci Bilgi Toplumu Stratejik (BTS) Planda (2006-2010) yer verilen eylemlerle hız kazandı. Bugün ikincisi hazırlanan BTS plan çalışmalarında ulaşılamayan hedefler gözden geçirildi ve Avrupa Birliği (AB) Sayısal Gündem hedefler de gözetilerek yeni hedefler ortaya konuldu. Gelinen noktada ülkemizdeki mevcut duruma bakıldığında BİT'e dayalı uygulama ve çözümlerin her alana girdiği ve kamusal alanı şekillendirdiğine tanık oluyoruz. Ancak mevcut çalışmaların birbirinden kopuk kurumsal e-devlet çalışmalarıyla ilerliyor olması, henüz bu dönüşümün doğurduğu yeni alanlar başta olmak üzere bilişimin birçok alanında henüz yetkin bir insan kaynağı havuzunun oluşturulamamış olması kritik bir eksiklik olarak duruyor.

-Avrupa ülkelerinde bu konudaki uygulamalardan söz eder misiniz?

-AB üye ülkelerinde ekonomik ve sosyal alanda düzenlemeler, Ar-Ge yatırımları, yenilikçilik ile BİT'in gelişimine ilişkin çeşitli politikalar uygulanıyor. i2010 Avrupa genelinde rekabetçi dijital ekonomi politikalarının uygulanmasını amaçlayan ve yaşam kalitesinin artmasında BİT'in önemini ilk defa vurgulayan bir girişim olarak dikkat çekiyor. Ülkemizde yakından izlenen "Digital Agenda 2020" girişim ile, ivmelenen ve bütünlükçü bir yaklaşımla ele alınan gelişmelerin, AB üye ülkelerini yakın gelecekte bilgi ekonomisi güçlü ülkelere dönüştürmesi bekleniyor.

-Hedefiniz nedir?

-Kamusal Alanda BT Kullanımı Grubu, aşağıda listelenen alt gruplar başlığı altında uzmanlar havuzu oluşturmak suretiyle bu alanlardaki potansiyel bilgi birikimini açığa çıkarmak, Türkiye'nin 2023 ulusal hedeflerine ve bilgi ekonomisinden yüksek paylar alan ülkeler sınıfına ulaşmasına katkıda bulunuyor:
-Enerji Verimliliği,
-Akıllı Ulaşım Sistemleri,
-Sağlık Bilişimi,
-Çevresel Etki,
-E-Devlet Uygulamalarının Geliştirilmesi,
-Kamu Hizmetlerinin Geliştirilmesi,
-Kültür ve Sanatta Bilişim,
-Mobil Teknolojilerden Yararlanma.
Bu kapsamda, her bir grup aşağıda özetlenen hedeflere ulaşmak üzere bir çalışma takvimi oluşturup etkinlikler düzenleyerek bunarın çıktılarını kamuoyu ile paylaşacaklar:

Enerji Verimliliği
-Akıllı Şebekelerde BT Sistemlerinin Kullanımının Geliştirilmesi,
-Aydınlatmada Yarı İletken Teknolojilerinin Geliştirilmesi,
-Kamu Aydınlatmalarında Yarı İletken Teknolojilerinin Kullanımının Sağlaması,
-Ulusal Akıllı Sayaç Sistemlerinin Geliştirilmesi.

Akıllı Ulaşım Sistemleri
-Akıllı Ulaşım Sistemlerinin Oluşturulması,
-Hava Trafik Yönetimi Çözümlerinin Geliştirilmesi,
-E- Denizcilik Hizmetlerinin Geliştirilmesi,
-Raylı Sistemler Trafik Yönetim Sistemlerinin Geliştirilmesi,

Sağlık Bilişimi
-Tıbbi Sağlık Verilerinin Güvenli Kullanımı ve Tele – Tıp Teknolojilerinin Geliştirilmesi,
-Hasta Verilerinde Ortak Standartların Oluşturulması,
-E – Sağlıkta Ulusal Sertifikalandırma ve Birlikte Çalışabilirlik Şartlarının Oluşturulması,
-Yaşlı ve Engellilerin Yaşam Destek Ortamlarının Geliştirilmesi.

Çevresel Etki
-BT Sektöründe Enerji Tasarrufu ve Emisyon Önlemleri Geliştirmek,
-BT Sektörü İle Büyük Miktarlı Emisyon Yayan Sektörler Arasında İşbirliği Yapmak,
-E – Devlet Hizmetlerinde Çevreci Uygulamalar Geliştirmek,
-Ötesi Çevreci Hizmetler Geliştirmek,
-Akıllı Şehirler, Aktif ve Sağlıklı Yaşlanma, Çevreci Otomobiller, Binalarda Enerji Verimliliği Konularına Odaklanarak Hizmetler Üretmek.

E – Devlet Uygulamalarının Geliştirilmesi
-E-Vatandaşlık Servislerinin Geliştirilmesi,
-Sayısal Tek Pazar ve E-Devlet Uygulamalarının Uyumlaştırılması,
-E-Devlet Hizmetlerinin Geliştirilmesi,
-Tek Noktadan Erişimli E-Devlet Merkezlerinin Oluşturulmasının Teşvik Edilmesi.
-Sınır Ötesi Kamu Hizmetlerinin Geliştirilmesi,
-Kamu Hizmetleri Altyapı, Politika ve Hizmetlerinin Geliştirilmesinin Desteklenmesi,
-Kamusal Hizmetlerde Çekirdek E- Hizmetlerin Oluşturulması ve Yaygınlaştırılması.

Kamu Hizmetlerinin Geliştirilmesi
-Kamu Hizmetleri Altyapı, Politika ve Hizmetlerinin Geliştirilmesinin Desteklenmesi,
-Kamusal Hizmetlerde Çekirdek E- Hizmetlerin Oluşturulması ve Yaygınlaştırılması.

Kültür ve Sanatta Bilişim
-Ulusal Sayısal Kütüphanelerin Geliştirilmesi,
-Kültür ve Sanat Endüstrisinin Geliştirilmesinde BT Desteği Sağlanması,
-Görsel ve İşitsel Medyada Kültürel Çeşitliliğin Geliştirilmesi,
-Sayısal Film Endüstrisinin Geliştirilmesi.

Mobil Teknolojilerden Yararlanmak
-Türkiye'de mobil teknolojilerin geliştirilmesi konusunda araştırma – geliştirme merkezlerinin oluşmasını desteklemek,
-Kamu, özel sektör ve vatandaşların mobil teknolojilerden doğru, etkin ve ekonomik faydalanmalarını sağlanmak,
-Ülkemizde mobil teknolojilerin eğitimden sağlığa, üretimden tüketime her alanda etkin, doğru ve verimli bir şekilde yararlanılmasına yönelik politikalar üretmek,
-Mobil teknolojiler üzerinde, küresel pazarda rekabet edebilir, katma değerli hizmetler ve yazılımlar üretilmesini teşvik etmek.

Birlikte Çalışabilirlik Hedef Grubu Koordinatörü Hakan Demirtel:

Ülkemizde birlikte çalışma kültürü istenen düzeyde değil

Sistem ya da süreçlerin verimliliğini beklenen düzeye çıkarmada birlikte çalışabilirliğin kilit önem taşıdığını vurgulayan Demirtel, bu alanda hem sektörün uluslararası rekabet gücünü artırmak hem de ülke içinde eşit koşullarda ürün ve hizmet teminini sağlamak için yapılacak çok iş olduğunu belirtti.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Sayısal Gündem 2020 Birlikte Çalışabilirlik Hedef Grubu koordinatörü Hakan Demirtel, Birlikte Çalışabilirlik Hedef Grubu için 3 tane uzmanlık grubu oluşturulduğunu söyledi.

Ülkemizde birlikte çalışma kültürünün istenen düzeyde olmadığına işaret eden Demirtel, bunun bilgi sistemlerine olumsuz yönde yansıdığını kaydetti. Demirtel, bütünleşik hizmet sunumunda hem genel hem de proje bazında pek çok katkının verilebileceğini düşündüklerini dile getirerek, "Hedef grubumuz TBD çatısı altında bu amaca olumlu katkılar sağlayacak bir yapıda oluştu" dedi.

AB ile ilişkili genel hedefler dışında ulusal düzeyde yarar sağlayacak birtakım çalışmalar yapmanın da mümkün olacağını değerlendirdiklerini belirten Demirtel, birlikte çalışabilirliğin aslında sistemlerin ya da süreçlerin verimliliğini beklenen düzeye çıkarmada kilit önem taşıdığını düşündüklerinin altını çizdi.

"Bu alanda hem sektörün uluslararası rekabet gücünü artırmak hem de ülke içinde eşit koşullarda ürün ve hizmet teminini sağlamak için yapılacak pek çok iş var" diyen Demirtel, BT alanında standartların gelişimine katkı vermenin yanında teknik şartnamelerin amaca uygun oluşturulması, standartlaştırmaya ön ayak olacak çalışmaları da yapacaklarını belirtti.

Grup, AB gündemindeki birlikte çalışabilirlik konuları ve bu alanda ülkemizdeki çalışmaları izleyip yönlendirmenin yanında, ülkemizde kurulan ve kurulacak bilişim sistemlerinin verimliliğini en üst düzeye taşıyacak şekilde bütünleşik hizmet sunumunun tüm alanlarda gerçekleşmesine ve ülkemiz profesyonellerince üretilen BT ürün ve hizmetlerin uluslararası rekabet gücünün artırılmasına azami desteği vermeyi hedefliyor.

- Birlikte Çalışabilirlik Hedef Grubu ne amaçla neden kuruldu?

-Bildiğiniz üzere Sayısal Gündem 2020 Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin BT alanında ortak hedeflere ulaşmak için planladıkları eylemlerden oluşuyor. Bu hedeflerden biri de birlikte çalışabilirlik ve "Birlikte Çalışabilirlik Hedef Grubu" altında 7 temel eylem tanımlanmış durumda. Bu eylemlere ilişkin olarak ülkemiz adına ilerlemeleri takip etmek, yeni çalışmalar yapmak, yapılan çalışmalara katkı vermek amacıyla Birlikte Çalışabilirlik Hedef Grubu için 3 tane uzmanlık grubu oluşturuldu. Bunlar; Birlikte Çalışabilirlik, BT Standartları ve BT Ürün ve Hizmet Satın Alımları uzmanlık grupları olarak isimlendirilmiş durumda.

Birlikte Çalışabilirlik Hedef Grubu'nun AB ile ilişkili genel hedefler dışında ulusal düzeyde yarar sağlayacak birtakım çalışmalar yapmasının da mümkün olacağını değerlendiriyoruz. Birlikte çalışabilirliğin aslında sistemlerin ya da süreçlerin

verimliliğini beklenen düzeye çıkarmada kilit önem taşıdığını düşünüyoruz. Ülkemizde birlikte çalışma kültürünün istenen düzeyde olmadığını ve bunun bilgi sistemlerine olumsuz yönde yansımalarının olduğunu görüyoruz. Bütünleşik hizmet sunumu konusunda hem genel manada hem de proje bazında pek çok katkının verilebileceğini düşünüyoruz ve hedef grubumuzun TBD çatısı altında bu amaca olumlu katkılar sağlayacak bir yapıda oluşmakta olduğunu görüyoruz. Bildiğiniz üzere birlikte çalışabilirliğin önemli bir bileşeni de standartlar konusu. Standartlara uyum, ürün ve hizmetlerde özellikle eşit rekabet ve ülkeler arası rekabetçilik için olmazsa olmaz bir unsur.

Bu alanda hem sektörün uluslararası rekabet gücünü artırmak hem de ülke içinde eşit koşullarda ürün ve hizmet teminini sağlamak için yapılacak pek çok iş var. Birlikte çalışabilirlik hedef grubu, BT alanında standartların gelişimine katkı vermenin yanında teknik şartnamelerin amaca uygun oluşturularak hem talep edene hem de arz edene azami fayda sağlayacak şekilde standartlaştırılmasına ön ayak olacak çalışmalar yapmayı amaçlıyor.

- Türkiye'de mevcut durum nedir?

-Birlikte çalışabilirlik konusu aslında Sayısal Gündem 2020 hedefleri içinde ülkemizin iyi olduğu alanlardan bir tanesi. Konu uzun süredir gündemde ve belirli bir birikim hem kamuda hem de özel sektörde mevcut. Ülkemizde birlikte çalışabilirlik ile ilgili unsurların bugüne kadar Kalkınma Bakanlığı (eski adıyla DPT) ve Türk Standartları Enstitüsü (TSE) koordinasyonunda yürütüldüğünü görmekteyiz. Yapılmış önemli çalışmalar mevcut. Bunların hayata geçirilmesinde sorunlar yaşandığı da bir gerçek.
Bu gibi konularda yeni bir atılımın gerçekleşmesi için sivil toplum kuruluşlarına (STK) önemli roller düşüyor. İşte tam bu noktada da bizim hedef grubumuzun önemli katkılar sağlayacağını düşünüyoruz.

Birlikte çalışabilirlik alanındaki en temel çalışma 2005 yılında bir Başbakanlık Genelgesi ile uygulamaya konan Birlikte Çalışabilirlik Esasları Rehberi 1.0 sürümü. Bu çalışma o zamanki adıyla Devlet Planlama Müsteşarlığı tarafından koordine edildi.
Çalışmanın devamında bu Rehber geliştirilerek 2009 yılında 2.0 sürümü ve son olarak 2012 yılında 2.1 sürümü yayımlandı. Birlikte çalışabilirlik alanında en temel yönlendirmeleri içeren bu Rehberin uygulanmasına ve bu alanda daha çok uzman yetiştirerek sistem ve süreçlerde Rehbere uyumun denetlenmesine ihtiyaç olduğu görülüyor.

Söz konusu Rehber Birlikte Çalışabilirlik için hem bir politika dokümanı hem de teknik standartları belirleyici bir çalışma olarak karşımıza çıkıyor. Teknik standartlar için oluşturulan konu başlıkları

- Dosya sunumu ve değişimi
- Arabağlantı
- Veri entegrasyonu ve içerik yönetimi
- Güvenlik
- Coğrafi bilgi sistemleri
- Bilgi sistemlerinin geliştirilmesi ve yönetimi

gibi birlikte çalışabilirliğin en temel alanlarını kapsamakta. Ancak Rehberde birlikte çalışabilirliğin teknik boyutunun yanında organizasyonel ve anlamsal boyuttaki tüm unsurlarının daha kapsamlı şekilde içerilmesini sağlamak üzere kurumsal mimari, süreç paylaşımı ve e-devlet veri sözlüğü, veri paylaşımı gibi başlıklar altında tamamlayıcı çalışmalar sürdürülmekte.

Ayrıca birlikte çalışabilirliğe katkısı bulunan "Kamu Kurumları İnternet Sitesi Kılavuzu" ve "Kamu Bilgi ve İletişim Teknolojileri Proje Hazırlama Rehberi" gibi düzenleyici çalışmalardan da söz etmek mümkün. Bu belgelerde birlikte çalışabilirliği artırıcı önerileri de TBD ve Hedef Grup olarak geliştirmek durumundayız.

Ülkemizde BT alanında standart oluşturma çalışmaları uzun bir süredir devam etmekte. AB standartlarının Türkçeleştirilmesinin yanı sıra oransal olarak az da olsa ülkemize has standart oluşturma çalışmaları da yapılıyor.

Bu alanda AB standardizasyon kuruluşlarının çalışmalarına Türk Standartları Enstitüsü (TSE) koordinasyonunda katkı vermemiz gerekiyor. Uzman gruplarımızın bu alanda da önemli çalışmalar yapacağına inanıyoruz.

-Diğer ülkelerdeki bu konudaki uygulamalardan söz eder misiniz?

-Birlikte çalışabilirlik alanında AB tarafından uygulanagelen pek çok program oldu. Bunlar halen devam etmekte ve bu programlar altında AB için sınır ötesi birlikte çalışabilirliğe ilişkin birtakım projeler tamamlandı. Ayrıca, AB ülkeleri arasında özellikle Almanya ve İngiltere'nin bu alanda çok kapsamlı çalışmaları olduğunu biliyoruz.

Aslında ülkemizdeki durum ile yurtdışı örnekleri ve AB'nin şu andaki mevcut durumunun ne olduğu önümüzdeki dönemde Uzmanlık Gruplarımız tarafından incelenerek ortaya konacak. Zaten muhtemelen Sayısal Gündem 2020 Uzmanlık Gruplarının ilk çalışması, mevcut durumun tespit edilip bir fark analizinin yapılması olacak.

-Grubunuzun hedefini anlatır mısınız?

-Grubumuz AB gündemindeki birlikte çalışabilirlik konularını ve bu alanda ülkemiz çalışmalarını izleyip yönlendirmenin yanında, ülkemizde kurulan ve kurulacak bilişim sistemlerinin verimliliğini en üst düzeye taşıyacak şekilde bütünleşik hizmet sunumunun tüm alanlarda gerçekleşmesine ve ülkemiz profesyonellerince üretilen BT ürün ve hizmetlerin uluslararası rekabet gücünün artırılmasına azami desteği vermeyi hedefliyor.

Sayısal Okuryazarlık BT Yeteneği Hedef Grubu Koordinatörü Remime Koçoğlu:

Sosyal ve toplumsal alanlarda sayısal okuryazarlığa katılımı artırmayı hedefliyoruz

BT sektörüne işgücü sağlayan bölümlerdeki öğrenci sayılarının her geçen gün azaldığına dikkati çeken Koçoğlu, kamu, özel sektör ve STK'ları bir araya getirecek çalıştaylarla uygulanabilir, sürdürülebilir ve ölçülebilir politikalar oluşturup pilot uygulamalar gerçekleştireceklerini söyledi.

Türkiye Bilişim Derneği (TBD) Sayısal Gündem 2020 Sayısal Okuryazarlık BT Yeteneği Hedef Grubu Koordinatörü Remime Koçoğlu, gruplarının diğer 6 grubun altyapısını oluşturduğuna işaret etti. BT sektörüne işgücü sağlayan matematik, fizik gibi fen bilimleri ve mühendisliklerinde öğrenci sayılarının her geçen gün azaldığına dikkati çeken Koçoğlu, ilk, orta ve lise öğrencilerinin de BT teknolojilerinden uzak yetiştiklerini belirtti.

Koçoğlu, Sayısal Okuryazarlık BT Yeteneği Hedef Grubu'nun hedefinin eğitim, ekonomi, istihdam, sosyal medya, sosyal ve toplumsal alanlarda sayısal okuryazarlığa katılımı artırmak olduğunu ifade etti.

Gruplarının 5 uzmanlık ve 13 görevden olutuğunu anlatan Koçoğlu, BT sektörüne işgücü sağlayan matematik, fizik gibi fen bilimleri ve mühendisliklerinde öğrenci sayıları, özellikle de bu alanlarda eğitim alan kız öğrenci sayısı azaldığına dikkat çekerek ilk, orta ve lise öğrencilerinin BT teknolojilerinden uzak yetiştiğini söyledi.

"Eğitimin, değişen teknoloji ile BT sektöründeki kurum ve kuruluşların ihtiyacına yanıt verecek şekilde düzenlenmesi gerekiyor" diyen Koçoğlu, kamu, özel sektör ve STK'ları bir araya getirecek çalıştaylar, bilinçlendirme toplantıları ile uygulanabilir, sürdürülebilir ve ölçülebilir politikalar oluşturup pilot uygulamalar gerçekleştireceklerini bildirdi.

-Sayısal Okuryazarlık BT Yeteneği Hedef Grubu ne amaçla kuruldu?

-Grubumuzun ana hedefi günümüzde değişen, hayatımızın her aşamasında yer alan ve bizi kuruluşları bir araya getirerek, uygulanabilir, sürdürülebilir ve ölçülebilir politikalar oluşturulmak ve pilot uygulamaları gerçekleştirmektir.

Sayısal Okuryazarlık BT Yeteneği, aslında diğer 6 hedef grubun gelecekteki altyapısını oluşturuyor. Ekonomik büyüme, istikrar, teknolojilerin kullanımı, iş olanaklarının artması, istihdam alanlarının artırılması sağlamak sayısal okuryazarlığın artırılması ve var olanı bilinçlendirilmesi, değişen teknolojilere uygun olarak bireylerin ve toplumun eğitilmesi ile mümkün.

Grubumuz şu anki yapısı itibariyle 5 uzmanlık alanı altında toplanmış olan 13 görevden oluşuyor. Tüm grupların teması, çıkış noktası aslında aynı olup, bazıları farklı başlıklar altında tekrar tekrar ele alınmış durumdadır.

1. BT İşgücü ve İşgücünde BT Yeteneği

Görev 58: BT becerilerini geliştirici ekosistem oluşturmak.
Görev 59: Yeni işler ve becerilerde BT okuryazarlığını önceliklendirmek
Görev 60: BT istihdamında kadınların işgücüne katılımını artırmak.
Görev 126: Sayısal İş ve Becerilerin geliştirilmesinde işbirlikleri oluşturmak.

2. Çocuklar için Bilişim

3. Engelliler için Bilişim

Görev 67: Engelli haklarının uygulanmasını geliştirmek
Görev 65: Engellilere yönelik içeriklerin oluşmasını sağlamak

4. Sayısal Okuryazarlık

Görev 57: Sayısal okuryazarlık ve becerilerin geliştirilmesini teşvik etmek
Görev 62: Ülke çapında sayısal yeterlilik göstergeleri oluşturmak
Görev 63: Mevzuatlara erişilebilirliklerin geliştirilmesi
Görev 64: Kamu web sitelerinin erişilebilirliğini geliştirmek
Görev 66: Sayısal okuryazarlık politikaları oluşturmak ve uygulamaya sokmak
Görev 68: Ulusal düzeyde e – öğrenim politikalarının önceliklendirilmesi

5.Sosyal Medya

Görev 61: Vatandaşları sosyal medya konusunda eğitmek.

-Türkiye'deki mevcut durum nedir?

-Türkiye'de İnternet erişimi , sayısal okuryazarlığın yüzde 50'dir. Toplam nüfusumuzun 12 yaş ve altındakilerin sayısı 16 milyon ve engelli vatandaşımızın sayısı 8.5 milyondur. İnternet erişimi olan bireylerin yüzde 73,2'si İnternet'i, sosyal gruplara katılmak amacıyla kullanıyor.

Türkiye'de engelli bireylerin bilişim teknoloji ve hizmetlerinden yararlanmasının önündeki en önemli engellerden biri de bu hizmet ve teknolojinin yetersiz ve yaygın olmaması, aynı zamanda oldukça pahalı olmasıdır.

Bilişim teknolojileri (BT) sektörüne işgücü sağlayan matematik, fizik gibi fen bilimleri ve mühendisliklerinde öğrenci sayıları her geçen gün azalıyor. Bununla birlikte bu alanlarda eğitim alan kız öğrenci sayısı azaldığına da dikkat çekmek isteriz. İlk, orta ve lise öğrencileri BT teknolojilerinden uzak yetişiyorlar.

Ayrıca eğitimin, değişen teknoloji ile BT sektöründeki kurum ve kuruluşların ihtiyacına yanıt verecek şekilde düzenlenmesi gerekiyor. Eğitimi verecek olan öğretmenlerin daha çok eğitmeye ve bilgilendirilmeye ihtiyaçları bulunuyor.

Sosyal medya alanında ise ağ tarafsızlığının gerçekleştirilememesi; 5651 sayılı yasanın mevcudiyeti ve erişim engelleri sorunu; dijital ortamlarda kişisel verilerin korunması hakkı ve sansür gibi sorunlar yaşanıyor.

- Diğer ülkelerde ki bu konudaki uygulamaklardan söz eder misiniz?

-Avrupa Birliği (AB); birliğin kalkınma stratejileri çerçevesinde başlattığı "Digital Agenda for Europa" programı ile 2020'ye kadar yürütülecek bir dizi hedef ve eylem planı oluşturdu. Sayısal okuryazarlılığın yaşlılar ve engelliler, profesyonel BT alanındaki okuryazarlığın ise gençler arasında yaygınlaştırılması için çeşitli eylem planları başlatılmış durumda. Engelli vatandaşlar başta olmak üzere "Sayısal Gündem" kapsamında yer alan e-ticaret, e-kimlik, elektronik-imza, e-sağlık gibi mevzuat ve uygulamalara erişilebilirlikleri sağlamak da hedefleniyor. Sosyal medya alanında ise AB, tüketici haklarına yönelik olarak "Consumer Classroom" uygulamasını başlattı.

-Grubunuzun hedefini anlatır mısınız?

-Grubumuzun hedefi elbetteki eğitim, ekonomik, istihdam, sosyal medya, sosyal ve toplumsal alanlarda etkileyen sayısal okuryazarlığa katılımı artırmaktır.

Bu hedef doğrultusunda;
- Çocuklarımıza "Download Toplumundan Upload Toplumuna: Üretim Odaklı Bilişim Becerileri" kazandıracak yapıların kurulması,
- BİT sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelik ve nicelikteki insan kaynağının yetiştirilmesi için uzman, STK, firma, meslek okul, öğretmen, öğrenci, üniversite, sanayi vb işbirliğinin oluşturulması,
- Genç kızlarımızın istihdamının artırılması, BT sektöründe kadın çalışanların rol modeli olması,
- Engelli bireylerin, sosyo-ekonomik hayata katılabilmelerinin ve hizmetlerden yararlanabilmelerine yönelik çalışmaların hızlandırılması,
- Kamu hizmetleri e-sağlık, e-devlet, uzaktan eğitim gibi uygulamalara yönelik politika belirlenmesi ve uygulanması,
- Yeni medya okur-yazarlılığının ne olduğu konusunda bilgilendirme ile politika ve uygulamaların oluşturulması.

Bu hedeflere ulaşmak için çalışma grubu uzmanlarımızla birlikte kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları (STK) bir araya getirilerek çalıştaylar, bilinçlendirme toplantıları ile uygulanabilir, sürdürülebilir ve ölçülebilir politikalar oluşturmak ve pilot uygulamaları gerçekleştirmeyi amaçlıyoruz.

2014 ÇİP YILI

Her yeni yılın başlangıcının yeni umutların da başlangıcı olduğunu unutmadan, eski yılı tıpkı geçmiş yıllarda olduğu gibi "Geri Sayım" yaparak uğurladık. 2010, 11, 12 ve 13 de benzer şekilde uğurlandı. 2014 yılına da yeni umutlar ile, yeni hedeflerle girdik. 2014 yılının sağlık, mutluluk, huzur, barış ve bereket içinde geçeceği bir yıl olmasını dilerim...
2014 yılında yapacaklarımız ile bilişim toplumunun temellerinin sağlam biçimde atılacağına inanıyorum.

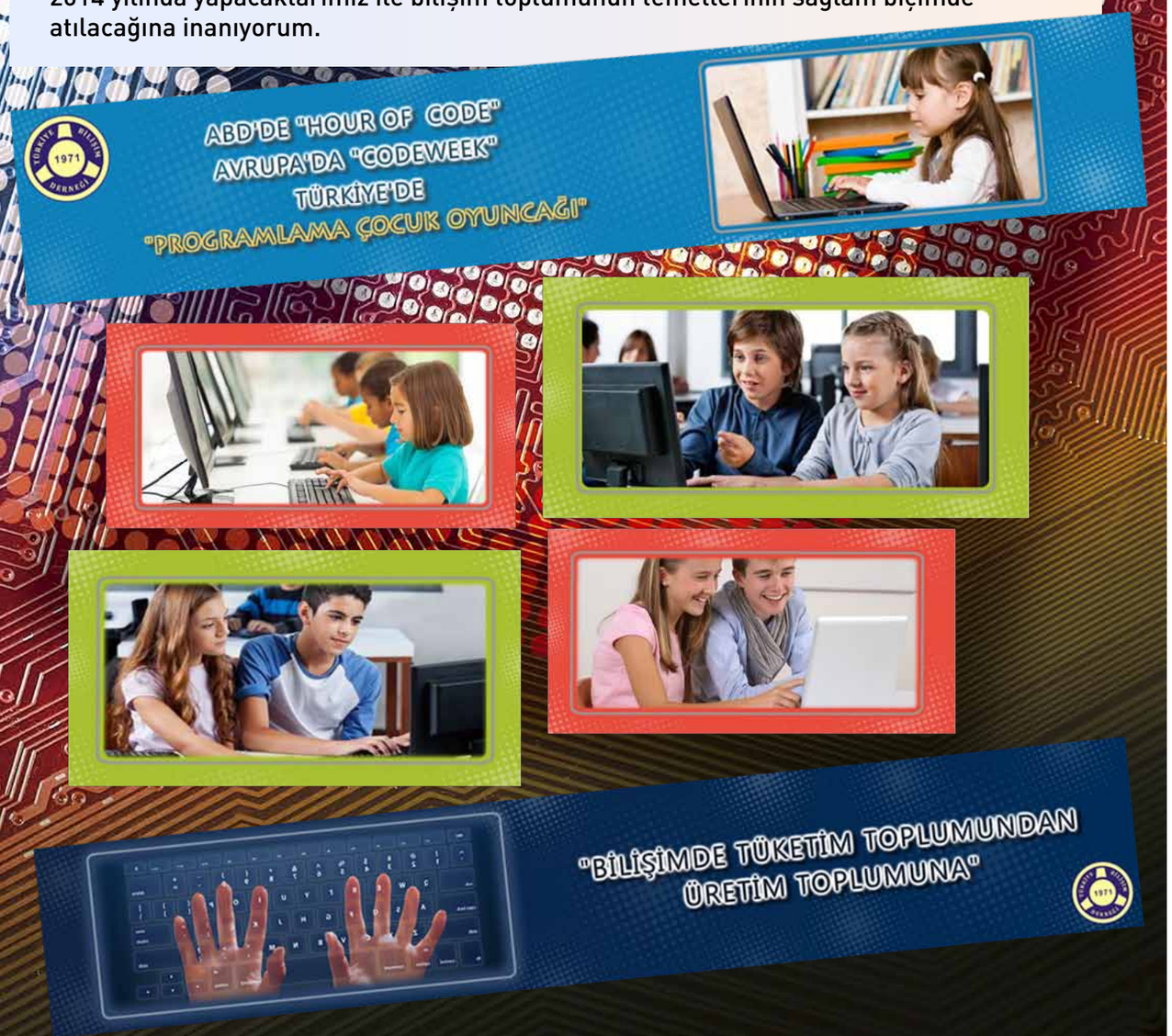

İ. İlker Tabak*
ilker.tabak@bilisim.com.tr

Türkiye Bilişim Derneği kurulduktan hemen sonra, 1972 yılında yayımlanmaya başlayan TBD Bilişim Dergisi, 42. yılında 161. sayısıyla elektronik dergi biçimindeki 50. sayısına da ulaşmış bulunuyor. 112. sayısından bugüne kadar geçen 50 sayı ile elektronik dergiciliğin de simgesi olarak yayın dünyasındaki yerini almış bulunuyor.

Elektronik ortamda 2009 yılı Ağustos ayında yayımlamaya başladığımız TBD Bilişim Dergisi, beş yıla yaklaşan sürekliliği ile bu alandaki öncü yayınlardan olmuştur. Yirmi bini aşan okuyucu sayısı derginin en güçlü yanlarından biridir.

TBD Bilişim Dergisi'ni, 2 Ocak 2001 günü, haftalık olarak İnternet ortamındaki ilk yayımlanan biçimiyle "i-Dergi" olarak yayımlanmasından sonra (bu yayın 17.05.2004 tarihli 156. sayıda bitmiştir), yine İnternet ortamında bu kez aylık olarak elektronik dergi (e-Dergi) biçiminde yayımlama kararını aldık.

İlk sayılarda "Bilişim" ve "Bilişim Toplumu" kavramlarının tanımını ve anlamını paylaşarak geçmişten geleceğe yaşam biçimlerimizin nasıl değişebileceği konusunda ipuçlarını vermeye çalıştım.

Her yıl nisan ayında yayımlanan sayılarımızda köşeyi çocukların yazılarına bıraktım. Gerçekten "çocuk" olan çocuklara... Onların duygu ve düşüncelerini bu sayfalardan paylaşması ne güzel oldu, olacak da...

TBD olarak, her etkinliğimizde, her eylemimizde günlük uğraşların ve sorunların yanı sıra geleceğe dönük atılımları da gündeme taşıdık. Bu sayfalarda da bu yaklaşıma koşut konular yer aldı. Konu doğal olarak çocuklarımız ve onların yaptıkları, yapacakları oldu. TBD Ankara Şubesi Başkanı olduğum dönemde başlatmış olduğumuz "Bilişim İzcileri" çalışmasını anlattığım yazım ve Ankara Tevfik Fikret Lisesi'nde robot yapan çocuklarımızın çalışmalarının ele alındığı, eğitim sistemimizin çocukları robotlaştırmaması gerektiğini anlattığım "Robosapiens" başlıklı yazılarım çocuklara verdiğimiz önemi göstermektedir. Eğitim sistemimizin çocuklarımızın yitip gittiği bir yapboza dönüşmesinin geleceğimize vurulmuş bir darbe olacağını unutmayalım. Eğitim, e'yitim olmamalı.

Geleceğe dönük çalışmalarımızı yeni oluşturduğumuz "İlgi Grupları" eliyle pekiştirerek sürdürmekteyiz. Bunların içinde çalışmaları en etkin biçimde sürmekte olan grubumuz ise, "Çocuklar İçin Bilişim" çalışma grubumuzdur. Grup, "Çocuklar İçin Programlama" (ÇİP) çalışmaları ile, çocuklarımızın erken yaşlarda programlama öğrenerek, bilgisayarı yalnızca tüketim için değil, üretim için de kullanabileceklerinin ayırdına varmalarını sağlayacak etkinlikler düzenleyecektir.

(*) Bs. Müh., Bilişim Ltd. Paz. ve Satış Md.
Türkiye Bilişim Derneği
Yönetim Kurulu II. Başkanı

Tüketimin Kralı

Türkiye Bilişim Derneği'nin (TBD) kuruluşundaki vizyonu, "Bilişim teknolojisini toplumsal kalkınmada bir araç olarak kullanmak" idi. Bir yandan toplumsal kalkınmayı gerçekleştirirken diğer yandan bilişim teknolojisini hem üreterek hem de etkin kullanarak kalkınmamızı diğer ülkelere göre daha başarılı yapmayı başaracaktık.

Nezih KULEYIN
nezih@semor.com.tr

Tüm kalkınma söylemlerimize rağmen ekonomik büyüklük olarak on yedinci sıradan bir adım ileriye gidemedik. Diğer yandan bilişim teknolojisi gerek e-devlet gerek de bankacılık uygulamalarında çok hızlı yayılmış olmasına rağmen bu teknolojinin belki de dünyada en iyi tüketicisi olmayı başardık ama üreticisi olamadık.

Nasıl mı? İstatistikler şöyle diyor:

- Türkiye de kişi başına ortalama 5.4 taşınabilir cihaz düşüyor. Bu oranla Türkiye, İngiltere ve Fransa ile aynı orana sahipken ABD, Almanya, Hollanda ve Japonya'nın önünde yer alıyor.
- İnternete bağlanma oranı bir önceki yıla göre yüzde 42 artış gösteriyor.
- Facebook abone sayısı 36 milyonun üzerinde.

Bir de buna akıllı telefon ve 3G aboneliklerindeki artışı eklersek ortaya dışardan bakıldığında teknoloji tüketim ülkesi görünümünde bir yapı ortaya çıkıyor. Nasıl söylesem bilemiyorum ama maymun iştahlı bir teknoloji tüketici sürüsü gibiyiz. Her yeni marka telefonun satış hedefindeki ülke Türkiye. Yanındaki arkadaşından bir alt model telefon kullandığı için psikologların önünde sıra olan ilkokul öğrencilerinin sayısı hızla artıyor.

Gösteriş yapmak için büyük arabalara hızla terfi eden Türk halkı, daha gösterişli diye aslında işlevinin onda birini bile kullanmadığı akıllı telefonların en büyüğünü alma yarışına girmiş bulunuyor.

İşin diğer boyutu ise içler acısı:

World Economic Forum tarafından yayınlanan Küresel Rekabet Edebilirlik Raporu'na (The Global Competitiveness Report 2011-2012) göre, Dünya Rekabet Gücü sıralamasında Türkiye, 2010- 2011 raporuna göre iki basamak yukarı çıkarak 59. ülke olmuş. Bardados, Bruma ve Mauritus gibi ülkeler bizim önümüzde yer alıyor ben haritadaki yerlerini bile bilmiyorum. Henüz bilişim teknolojisini verimliğimizi arttırmada işlevsel bir faktör olarak bile kullanmayı başaramamışız.

Uluslararası pazarda kayda değer bir pazar payına sahip büyük bir şirketimiz bile yok. Ne bir Samsung yaratabildik ne bir Hundai. Ne yazılımda uluslararası pazarda tanınan bir markamız var, ne iletişimde ne de donanım üretiminde.

Çok öğündüğümüz e-devlet projelerinde bile gelişme hızımız tartışılır olmaya başladı çünkü Kazakistan alttan gelerek e-devlet endeksinde önümüze geçti.

Yeni bir kavram geliştirmemiz gerekiyor. O da, "üretim için bilişim" olarak tanımlanabilinir.

Kara büyü

Telefon çaldığında gece yarısı olmak üzereydi. Şaşırmadım; alışkındım. Mağaza kullanıcıları o saatlerde günsonu[1] yapar, başları sıkışınca da ararlar.
– Ekranda habire bizim müşterinin adı gözüküyor.
– Müşteri kayıtlarını bilgisayara girmemiştik. Ne yazdığını okur musunuz?
– Ben onu okuyamam. Zaten pır pır ediyor... Sen gel, hemen gel!
Gittim. Ekranda "timeout" (taymaut) uyarısı vardı. Yazarkasayı bilgisayara bağlayan ağ kablosunun ucu yerinden çıkmış. Bağlantıyı kurup günsonunu bitirdik. Hepsi on dakika sürmedi. Bakkal irisi dükkânın (marketin) sahibi hâlâ titriyordu, yüzü bembeyazdı; bir bardak su verip yatıştırmaya çalıştım.
– Korkmuş gibisiniz.
– O bizim toptan müşteri... Mallarını beş gündür gönderemedik.
– Müşterinizle ilgisi yok. Taymout süreaşımı demek. Bilgisayar, uzun süre yazarkasaya bağlanmayı denemiş; yazarkasadan yanıt gelmeyince uyarı vermiş.
– Bilgisayar bizim müşteriyi nerden biliyor?
Büyülenmiş gibi donakaldım.

* * *

Benim içinse birbirini tetikleyen çarpıklıklar, kara büyü gibiydi; hangisine yanayım:
1) Müşterinin adı "Timeout". Spor terimi olarak bildiğimiz kısa ara, dinlenme, mola anlamında. İşletmesine Türkçe ad koy(a)mayan müşteri amacına ulaşmış, bu sözcüğü okuyamayan -sesletemeyen[2] demek daha doğru- kullanıcımızı aşağılamayı başarmış!

Türkçesi varken

Hülya Küçükaras
Dil Derneği Genel Yazmanı
TBD Özenli Türkçe Çalışma Grubu Başkan Yardımcısı

2) Türkiye'nin yasal düzenlemelerine uygun olarak Türk kullanıcıları için yazarkasa üreten şirketin yazılımcıları -nedense-[3] uyarı iletilerini İngilizce yazarak kullanıcıları hiçe saydığını kanıtlamış! (Hoş, "timeout" yerine "süreaşımı" yazsa da bilişim kavramlarına yabancı kullanıcılar için anlamı yoktu; açıkça belirtip "bağlantı kurulamıyor" demek çok mu zor?)
3) Kullanıcı, bilişim uygulamasındaki bütünleşikliği yazarkasa, bilgisayar, iletişim ağı, yazılım gibi parçalara ayrıştırarak irdeleyemediğinden tüm suçu, sorunla hiç ilgisi olmasa da sorunu gideren kişiye (bana, yani yazılımcıya) yükleyerek öfkesini kusmuş.[4]
4) Olayın fitilini ateşleyense gün içinde yerleri süpüren temizlikçi... Ağ kabloları ayakaltında kalmasın diye kabloları çekiştirip halının altına sıkıştırmış. Kablo döşeyenlere müjdeler olsun!

* * *

Sabaha karşı eve dönerken, yaşadıklarımın ve işittiklerimin üzüntüsünden kurtulmaya çalışırken J. P. Sartre'ın sözleri aklıma takıldı: "Olduğunu olmayan, olmadığını olan..."
O uzun gecenin üzerinden yirmi yıl geçti. Yıllar sonra Sartre'ın sözleri umulmadık bir yerde karşıma çıktı; bu acıklı güldürünün son perdesi olurcasına:
"(...) insan doğanın ona vermediğinin yerine kendi ürünü olan bir şey koyar; hem birey hem de tür olarak sürekli gelişim içindedir. Rousseau insanın bu niteliğine yetkinleşebilirlik adını verir. Bu yetisi sayesinde insan ne ise o olarak kalmaya yazgılı bir doğal varlık olmaktan çıkar ve Sartre'ın deyişini ödünç alacak olursak olduğunu olmayan ve olmadığını olan bir varlığa dönüşür. Aslında bu yeti, insanı doğanın belirleniminden kurtaran, özgürlük alanına çeken temel yetidir. Bununla birlikte insan bütün varlığını sonradan edindiğinden bunları yitirmesi de sözkonusudur. Yetkinleşebilirlik, adından dolayı her zaman olumlu sonuçlar verecekmiş gibi düşündürse de bu niteliktir ki Rousseau'ya 'neden yalnızca insan aptallaşabiliyor' sorusunu sordurur. Dil de insanın, doğanın kendisine koyduğu sınırı aşmak için bu yetisiyle ürettiği bir araçtır ve toplumu kuran da bir bakıma odur."

1-Günsonu: Mağaza, otel vb. işletmelerde, günlük para ve stok giriş-çıkış hareketlerinin veritabanına kaydedilmesini sağlayan "night audit" işleminin Türkçe karşılığı.
2-Sesletmek: Telaffuz etmek.
3-"Nedense" yorumunun ardındaki gizemli büyüselliğine gelecek ayın yazısında değineceğiz.
4-Bu öfkeye yol açan "köşeye kıstırılmışlık" duygusunu da "Türkçesi Varken"de işleyeceğiz.

“İnternet ve sosyal ağlar, demokrasi ve kalkınma için yaşamsaldır!”

18. İNET-TR Konferansı, 9-11 Aralık 2013 tarihlerinde İstanbul Üniversitesi’nde düzenlendi.

“Türkiye’de İnternet Konferansı- İNET-TR” 18. kez yapıldı. 9-11 Aralık 2013 tarihlerinde İstanbul Üniversitesi (İ.Ü.)Beyazıt Merkez Kampusü’ndeki Kongre Merkezi’nde yapılan konferans, Türkiye’de İnternet ile ilgili grupları bir araya getirerek İnternet’i tüm boyutlarıyla tanıtmak, geliştirmek, tartışmak, İnternet teknolojileri aracılığı ile toplumsal verimliliği artırmak ve toplumun dikkatini bu yöne çekmek amaçlarıyla 1995’ten beri gerçekleştiriliyor.

Konferansın açılış konuşması İÜ Enformatik Bölümü Başkanı Prof. Dr. Sevinç Gülseçen tarafından yapıldı. Gülseçen’in ardından İNET-TR Yürütme Kurulu adına konuşan INETD Başkanı Doç. Dr. Mustafa Akgül, Türkiye İnternetinin çok büyüdüğünü ancak, büyük oyuncular ve iş dünyasını bu konferansa pek çekemediklerinden yakındı. Konferansın, İnternetle ilgilenenlerin buluşma noktası, sorunların tartışıldığı bir platform, ortak aklın arandığı bir ortam olmasını arzuladıklarını belirten Akgül, “Nasıl sanayi devrimi sancılı olduysa, bilgi toplumuna dönüşüm de uzun ve sancılı olacaktır” dedi.

İnternetin boyutları konusunda bazı rakamlar veren Akgül, Türkiye İnternetinin geliştiği, mobilde ilginç uygulamalar olduğunu, finans ve kamuda önemli projeler yürütüldüğünü, İnternet ve bilişimle ilgili bakanların olduğunu, çeşitli Ar-Ge teşvikleri bulunduğu, teknokentlerin çoğaldığına değindi. Türkiye’nin e-devlet hizmetleri sunumunda Avrupa ortalamasının üstünde olduğuna işaret eden Akgül, bütün bunlara rağmen, bilişim, bilgi toplumu konularında bir dağınıklık yaşandığını vurguladı. “Ülkemizde planlı, sistematik, kapsamlı ve tutarlı bir bilgi topluma yöneliş olduğunu söylemek mümkün değil” diyen Akgül, bilgi toplumu çalışmalarını koordine edecek kapasitede bir yapılanma bulunmadığını, Parlamento ayağının olmadığını belirtti. Akgül “Sivil toplumu, özel sektörü, üniversiteyi ve basını işin içine çekecek, ortak aklı arayacak, saydam ve katılımcı, felsefe, kadro ve yapılar yok. Türkiye İnternetinde yönetişimin yeterli düzeyde olmayışı ve özgürlük boyutunun eksik olması da altı çizilmesi gereken önemli eksikliktir” diye konuştu.

İnternet Yasakları ve Wikileaks/Snowden konusuna değinen Akgül, şunları söyledi: “Ülkemiz 5 yıldır, 5651 nolu yasa yoluyla, tabir caizse, ‘İnternetle savaşıyor’. Ülke olarak kanıksadık ama 5651’in getirdiği yapı, demokratik hukuk devletinde kabul edilemez bir hukuk faciasıdır. Bu filtre uygulaması ile daha kötü bir hal aldı. Filtre haktır, ama devlet yaparsa sansürdür. Çocukları koruma konusunda bir anlaşmazlık yok. Sorun bunun nasıl yapılacağında. Devletin ben kendi başıma gizli bir liste hazırlarım, bunu kimseyle paylaşmam ve tartışmam, yasal olabilir ama meşru ve hukuki olamaz. Hoşgörü, diyalog ve yönetişim içinde insan odaklı çözüm aramalıyız. Saydam ve katılımcı yapılarla, ifade özgürlüğü ekseninde sorunu çözmeliyiz.

"İnternet, sosyal ağlarla, yeni medyayla, kitlesel projelerle, pek çok insanı tedirgin ediyor" diyen Akgül sözlerini "İnternet yaşamın vazgeçilemez bir gerçeği oldu. Biz diyoruz ki, İnternet'ten korkmayın! Onu öğrenin!" diyerek bitirdi.

3 gün 4 paralel salonda süren konferansta 10 panel, 7 çalıştay, 3 seminer, 11 bildiri ve 1 forum oturumu yapıldı. "İnternet ve Demokrasi" temalı forumda "Demokrasimizi geliştirmek için İnterneti nasıl kullanabiliriz?" ele alındı. Ayrıca üç gün tekrar edilen "Kişisel Güvenlik", "Bir içerik Nasıl Üretilir?", "Mobil Pazarlama", "Data Haritalama ve Yurttaş gazeteciliği" ile "Açık Kaynaklı Yazılımlar ve Açık Topluluk Deneyimleri, Korsan partisi Hareketi" çalıştayları yapıldı.

Konferansta, "Yeni Medya", "Türkiye'de Sosyal Ağ Kullanımı", "FATİH Projesi", "E-devlet" "İnternet Girişimciliği Başarı Öyküleri", "Sosyal Ağlar - Teknik Analiz", "Digital Delliler" "İntikam: Bir Sosyal medya Kampanyası nasıl yaratılır?", "Toplumsal Olaylar, Sosyal Medya ve Hukuk", "Digital Dünyadan Etkileri: Bilgide ve Vatandaşlıkta Değişim" panel ve seminerleri düzenlendi. "Linux Çekirdeğine Nasıl Katkı Verilir?", "Özgür İnternet" ile "Müzik ve Medya Dünyası için Özgür Yazılımlar" başlıklı Linux seminerleri de yapıldı.

İNETD İnternet Teknolojileri Derneği

inet-tr'13 9-11 Aralık

T.C. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ 1453

XVIII. Türkiye'de İnternet Konferansı

9-11 Aralık 2013

İstanbul Üniversitesi
Kongre Merkezi
Merkez Kampus, Beyazıt, İstanbul

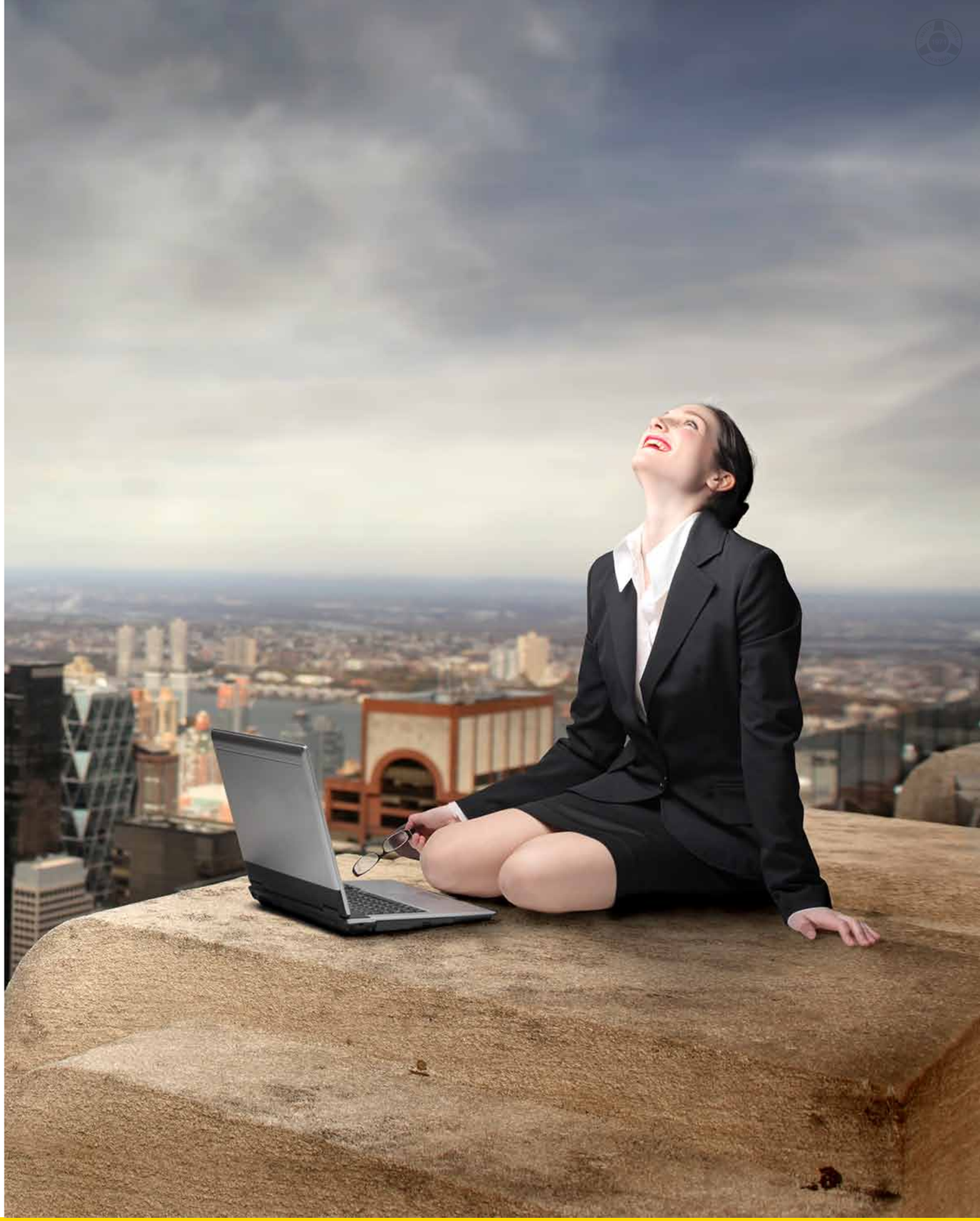

TÜBİDER Derneği Başkanı Fuat Engin:

“Kişilerin özel hayatı ve dokunulmazlıklarının korunmasında bir denge sağlanması öngörülmeli”

Tüketicinin haklarına ilişkin düzenlemeleri gerçek anlamda somut bir biçimde yapacak ve yürütecek bir idari yapının kurulması ve bu idari yapının da nihai olarak Tüketici Bakanlığı olması/kurulmasını öneren Engin, “Asıl olan, kişi hak ve hürriyetlerinin korunması olmalı” dedi.

Arzu Kılıç

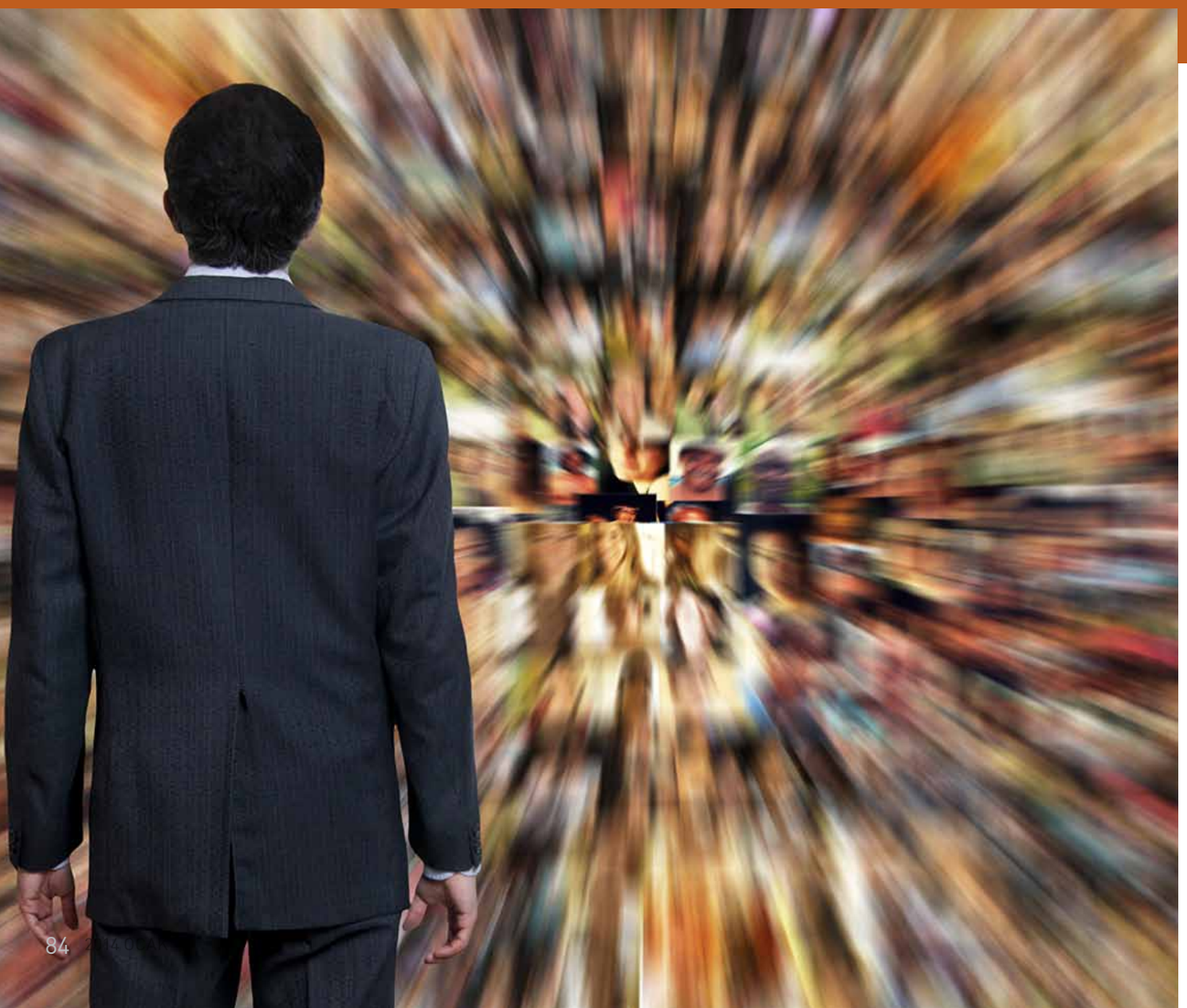

Yeni yılın ilk söyleşisini Tüketici Bilincini Geliştirme Derneği (TÜBİDER) Başkanı Fuat Engin ile gerçekleştirdik. Engin, Türkiye Bilişim Derneği'nin (TBD) 28-29 Kasım tarihlerinde Ankara'da düzenlediği 30. Ulusal Bilişim Kurultayı'na katılmıştı. Etkinliğin ikinci gününde “Kişisel Verilerin Korunması” oturumunda konuşan Engin, özellikle verilerin kişilerin bilgi ve onayı olmadan kullanımına ilişkin mevzuatın bir an önce çıkarılması ve “özen” yükümlülüğünün yerine getirilmesini istemişti.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, İnternet'ten alışveriş yaparken dikkat edilmesi gerekenler, kişisel verilerin saklanmasının yolları ve genel tüketici şikâyetleri konusunda söyleşi yaptığımız Engin, biz tüketicilere özellikle ayıplı mallar ve İnternetten alışveriş yaparken dikkat etmemiz gerekenler hakkında önemli uyarılarda bulundu.

Hukukun temel ilkelerinden birinin zayıf yanın (tüketici), güçlü yan (mal/hizmet piyasaları) karşısında korunması gerektiğini belirten Engin, tüm çabalarına karşın önümüzdeki süreçte yürürlüğe girecek olan tüketici kanununu, bankacılık sektörüne haklar sağlayan maddeleri nedeniyle yığınsal tüketici mağduriyetine yol açacağını, yeni sorunlar yaratacağını söyledi. “Çıkarılan yasa olması gereken amaca yeterince hizmet etmeyecek” diyen Engin, Kanun gereği, tüketici memnuniyetini ilke edinen ve sorumlu davranan çözüme yönelmenin öncelikli olması gerektiğinin altını çizdi.

Tüketicinin korunmasına objektif bir bakış açısıyla yaklaşılmasını isteyen Engin, ülke gerçekleri ile tüketici ihtiyaçlarını öncelikli olarak yanıt verecek, tüketicinin haklarına ilişkin düzenlemeleri gerçek anlamda somut bir biçimde yapacak ve yürütecek bir idari yapının kurulması ve bu idari yapının da nihai olarak Tüketici Bakanlığı olması/kurulmasını önerdi. Engin, gerekli yasal düzenlemeler yapılarak T.C Başbakanına bağlı “Tüketici Müsteşarlığı” kurulması öncelikli olarak kamu otoritesinin önünde görev olarak durduğuna dikkat çekti.

Kişisel verilerin toplanması, kullanılması fiillerinin yararlı amaçlarla kullanılması, toplama ve kullanmanın hukuka aykırı olması durumunda, ortada bir hukuka uygunluk olmadıkça suç kapsamına girmesini gerektiğine işaret eden Engin, kişisel verilerin işlenmesinde, kişilerin özel hayatları ve kişi dokunulmazlıklarının korunması arasında bir denge sağlanmasının öngörülmesini istedi. Engin, “Asıl olan, kişi hak ve hürriyetlerinin korunması olmalı” dedi.

- Günümüzde İnternet üzerinden alışveriş giderek artıyor. Yetkililer, alışverişte kullandığımız sitenin güvenilir firmalara ait bir site olduğu ve verdiğimiz bilgilerin başkaları tarafından görülemeyeceğinden emin olduktan sonra İnternet üzerinden alışveriş yapılmasında herhangi bir sakıncası bulunmadığını belirtiyorlar. Bilinçli bir tüketici olmak adına İnternet'ten alışveriş yaparken nelere dikkat etmeliyiz?

-Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun ile düzenlenen mesafeli satışlar iletişim araçları yoluyla yapılan satış yöntemleridir. Tüketicinin bu satış türünde satın alınan mal ve hizmetlerle ilgili hiçbir gerekçe göstermeden 7 gün içinde cayma hakkı vardır. Tüketicinin günümüzde giderek artan orandaki mesafeli alışverişlerde gerek güvenli alışveriş yapabilmesi, gerekse cayma hakkını kullanabilmesi için şu önerilerde bulunabiliriz:

- Alışverişe başlamadan önce kullanılan bilgisayar, İnternet tarayıcısı, işletim sistemi ve güvenlik yazılımı güncellenmeli. Bu güncellemeler zararlı yazılım ve dolandırıcılıklara karşı bir önlem olur.

- Herkese açık Wi-Fi noktalarında alışveriş yapılmamalı. Wi-Fi bağlantısının güvenli olduğundan emin olunmalı. Bu tür ücretsiz bağlantılar üzerinden kredi kartı bilgileri kolay görüntülenebilir.

- Bilinen iletişim bilgileri olan siteler tercih edilmeli: Ürünler hakkında detaylı bilgi sağlayan, teslimatta sorun yaşatmayan ve kendini kanıtlamış İnternet sitelerinden alışveriş yapılmalı.

- Alışveriş yapılacak sitede firmanın iletişim bilgileri, alışveriş yapmadan önce firma aranıp ulaşabilirliği kontrol edilmeli.

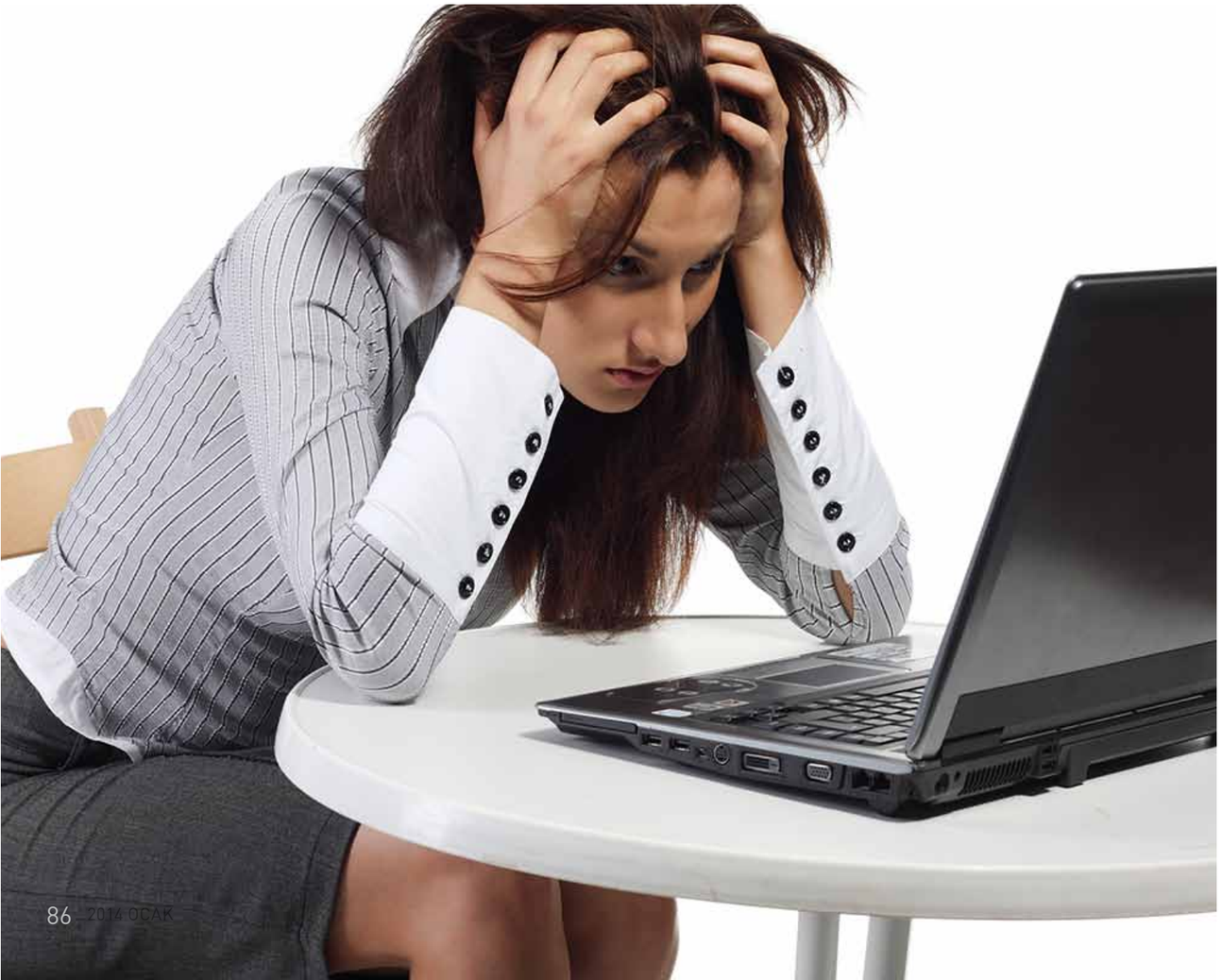

- Alışveriş yapılan sitenin taklit olmayan alışveriş yapılmak istenen gerçek site olduğundan emin olunmalı. Bunun için araç çubuğunda yazan site web adresi kontrol edilmeli.

- Pahalı bir ürünün maliyetinden bile düşük bir fiyata satıldığını görüldüğünde alışveriş yapmadan önce o ürünün sahte veya sorunlu olabileceğine dikkat edilerek sorgulanmalı.

- Şifre kullanımlarında dikkatli olunmalı, sahip olunan her on-line hesap için farklı bir şifre kullanılmalı ve şifreler belli aralıklarla güncellenmeli.

- Sanal siteden alışveriş yaparken kredi kartı üzerinde yer alan numarayı girmek yerine kredi kartı numarası ile ilgili bankada açılacak bakiyesini ve süresini kart sahibinin belirleyeceği "Sanal Kart" uygulamasıyla daha güvenli alışveriş tercih edilmeli.

- Alışverişinizi yaptıktan sonra sanal alışveriş sitesinin işleminizi onayladığı ve paranızı kartınızdan çektiğine dair ekranda yer alan bilgiyi bilgisayarınıza kaydedin ve/veya çıktısını alın.

- Alışveriş sonrası kredi kartı hesap hareketlerinizi ekstrelerinizi kontrol edin: Yapmadığınız harcamalarla ilgili bankanız ile hemen irtibata geçin.

- Sanal alışveriş sitesinden kargoyla gelen ürünü kargo elemanı yanında kontrol ederek doğru ve eksiksiz olduğuna emin olunmalı. Ürünle ilgili olası bir problem yaşanıyorsa, problemi kargo görevlisinin yanında kaydedilmeli. Gerekirse ürünü teslim almadan geri gönderilmeli.
Kişisel bilgiler kesinlikle İnternet ortamında paylaşılmamalı. Kişisel bilgilerin kolayca ifşa edilebileceği sosyal platformlar üzerinden kurduğunuz arkadaşlıklarda dikkatli olun.

- Sanal alışveriş sitesinin "Yardım" bölümünden "Ürün iadesi, ürün değişimi, ürün onarımı, ürün gönderimi, ürün teslimatı" ile ilgili şart ve koşullar dikkatli okunmalı.

- Fırsat sitelerinden yapılacak sanal alışverişin koşulları öğrenilmeli ve fırsatlar asıl mekândan ve markadan da teyit edildikten sonra satın alınmalı.

- 23 Şubat 1995 tarih ve 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun 14 Haziran 2003'te değişiklik yapılarak yürürlüğe girdi. Söz konusu kanun son olarak 28 Kasım 2013'te yeniden değiştirildi. 6502 sayılı yeni Kanun, tüketici kredilerinden ayıplı mala, taksitli satıştan kapıdan satışa, medya ve tüketim ortamında tüketiciyi daha fazla koruyan maddeler içeriyor. Bu arada birçok tüketici derneğinin de bu kanuna ilişkin eleştirileri var. Siz bu yeni kanunu nasıl değerlendiriyorsunuz? Eleştirdiğiniz ve eksik bulduğunuz noktalar nelerdir? Öncelikle ve özellikle kanunda yer almasını önereceğiniz konular var mı?

-Hukukun temel ilkelerinden biri olan zayıf yanın (tüketici), güçlü yan (mal/hizmet piyasaları) karşısında korunması gerekiyor. Tüm çabalarımıza karşın önümüzdeki süreçte yürürlüğe girecek olan tüketici kanunu, bankacılık sektörüne haklar sağlayan maddeleri yığınsal tüketici mağduriyetine yol açacak, yeni sorunlar yaratacak. Tüketicilerin sesine kulak verilmeden Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun kapsamında haksız taleplerin meşrulaştırmasının gerçekleştirilmesi ile faiz dışı gelir lobisine olanaklar yaratıldı.

Öncelikli olarak çıkarılan yasada, Anayasa'nın 172. Maddesine, Evrensel Tüketici Hakları ve Kanunun amaç maddesinde belirtilen "tüketicilerin ekonomik çıkarlarının korunması, bilgilenmesi, sağlık ve güvenliğin korunması, temsil edilme hakkı" ilkeleriyle çelişen durumlar söz konusu.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) yasalaşan ve 27 Mayıs 2014'te yürürlüğe girecek olan 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki kanunda;

a) Kanunda Bankaların faiz dışı geliri olan

ve her geçen gün yenisi eklenen 60'ı aşkın kalemde alınan ücretleri meşrulaştırılmasına yönelik hükümler yasalaşmış ve bu kalemlerden alınacak ücretleri belirleme yetkisinin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'na (BDDK) verilmesine tüketicileri mağdur edeceği kanısındayız.

b) Ayıplı mal/hizmet karşısında (satıcı-üretici/ithalatçı) müşterek sorumluluk yükünün ağırlıklı olarak satıcıya yöneltilmesi sorumluluklar açısından karmaşaya neden olacak. Sorumlulukların bölünmesi yaygın olarak tüketicinin hak aramasına ve hakem heyetlerinin karar süreçlerine olumsuz etkiler yaratacak, tüketici açısından sorunlara yol açacak.

c) Tasarı taslağı olarak görüşe sunulan ilk metinde yer aldığı gibi, Konut Finansmanı (MORTGAGE) kredilerinin borcun erken kapatılmasında uygulanacak ceza oranı yüzde 2 değil, tekrar yüzde 1 olarak düzenlenmesi gerekirken bu yapılmadı.

d) Radyo ve televizyon kuruluşları 07-22 saatleri arasında, ayda on dakikadan az olmamak üzere tüketicinin bilinçlendirilmesi amacıyla yayınlar yapmak zorunda. Hükmü yeterli değil. Yapılan yayınların tarih, saat, süre, içerik bilgileri liste halinde her ay düzenli olarak Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na (RTÜK) bildirilir. Bu saatler dışında yapılan yayınlar, aylık on dakikalık süreye dâhil edilmez. "Bu süreler, RTÜK tarafından denetlenir ve sonuçları Bakanlığa bildirilir" hükmünün de caydırıcılığı yok. Bu durumda kanun hükmünün uygulanmasını olanaklı kılmayacak.

e) Tüketici ödülü ve benzeri isimler altında verilen ödüllerin herhangi bir menfaat temin edilmeksizin verilmesi ve bu ödüllerin önceden ilân edilen objektif kriterlere dayanması ile Bakanlık dahil olmak üzere, verilen ödüllerin haksız rekabete yol açmaması ve etik kurallar açısından verilen ödüller reklam aracı olarak kullanılamaması gerekirken bu yapılmadı.

f) Reklam Kurulu'nun sayısının 19 olarak belirlenmesine rağmen reklamcılar ve reklam verenler derneklerinden ayrı ayrı birer temsilcinin yer alması karşısında tüketici örgütleri temsilci sayısı iki yerine bir olarak belirlenmesi görev dağılımındaki adaletsizliğin yaşanmasına neden olacak.

g) 3.000,00 TL üzerinde ki uyuşmazlıklarda hakem heyetlerine başvuru yapılamaz hükmü hakem heyetlerinde olası uzlaşmaların önünü kesmiş ve Tüketici Mahkemelerinin yükünün artmasına neden olacak.

h) Tüketici örgütlerinin desteklenmesine ve test analiz olanaklarından yararlandırılmasına yönelik düzenlemelere yer verilmedi.

i) Tüketiciyi korumak amacıyla yasalaştırılmak istenen tasarı tüketicinin ihtiyaç ve taleplerine yanıt vermesi gerekirken sadece Avrupa Birliği direktifleri esas alınarak yapılmış kanunun uygulamalarıyla önümüzdeki süreçteki uygulamalarda çok daha önemli sorunlarla karşılaşılacak. Çıkarılan yasa olması gereken amaca yeterince hizmet etmeyecek.

- Genel olarak baktığımızda tüketicilerin şikâyetleri kredi kartları, bankalar, GDO'lu (Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar) gıdalar, çeşitli sağlıksız ürünler diyebiliriz. TÜBİDER'e tüketicilerden ne tür şikâyetler geliyor? Türkiye'de neden tüketici örgütlenmesi yetersiz? Bilinçli tüketici olmak için ailelere düşen görevler nelerdir?

- Tüketici yurttaşların mağduriyetlerine ve yoğun sorunlar yaşamasına yol açan konuları başında ayıplı mal ve hizmetlerden kaynaklı sorunların ön plana çıktığını görebiliyoruz. Ticari işletme yetkilileri ve çalışanlarının satıcı ve hizmet veren olduğu gibi, tüketici olarak da sorumluluklarını öncelikli olarak yerine getirmeleri gerekliliği olmasına karşın, çoğu zaman bu sorumlulukların yerine getirilmemesi nedeniyle de sorunlar daha da artıyor. Mal ve hizmet piyasaları, Kanun gereği, tüketici memnuniyetini ilke edinerek ve sorumlu davranarak çözüme yönelmeleri öncelikli olmalı.

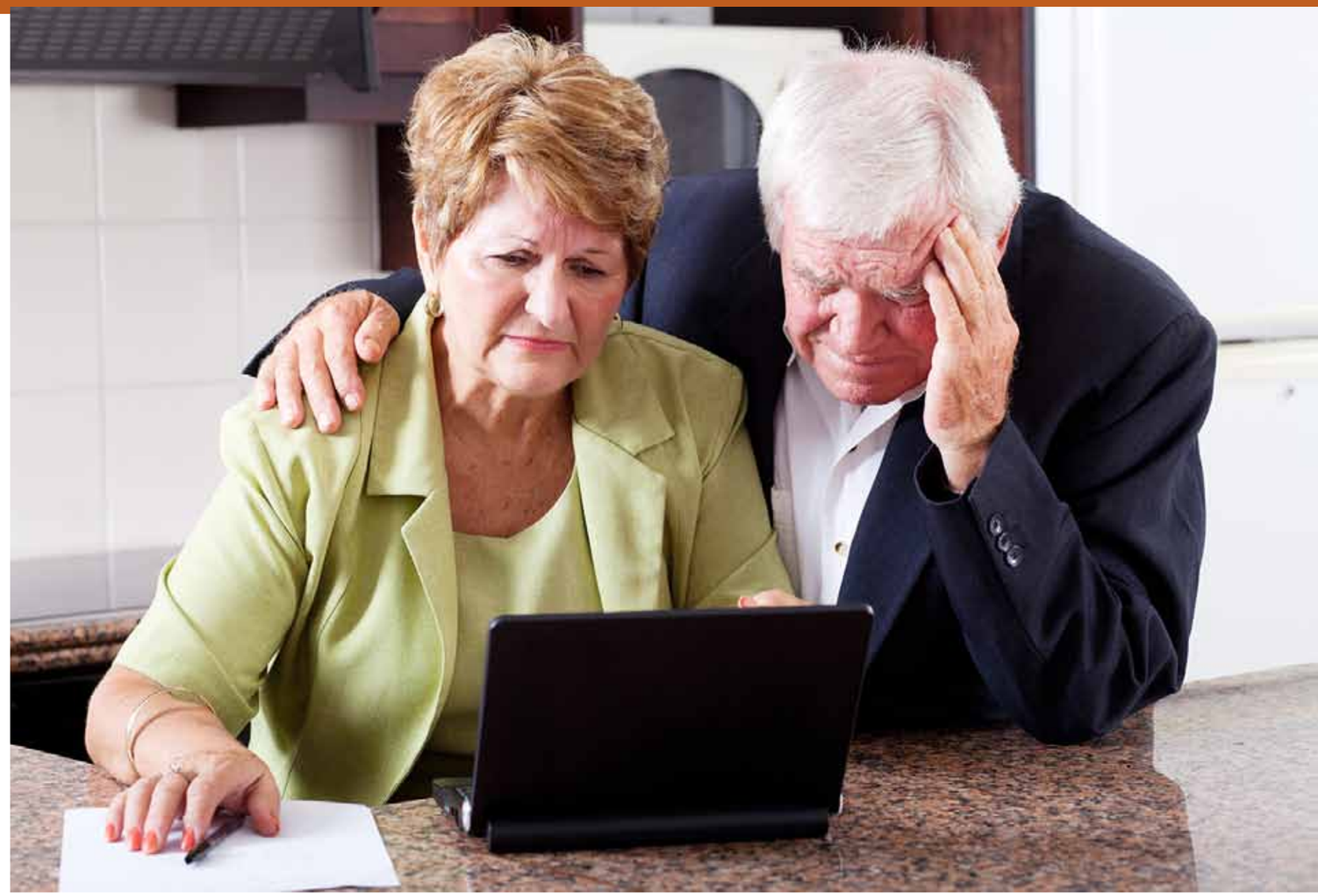

- Ülkemizde tüketiciler tarafından yasaların yeterince bilinmemesi mal ve hizmet piyasaları tarafından fırsatçılığa dönüştürülmesi ve kanunların uygulanmaması nedeniyle ortaya çıkan ihlal ve istismarlardan kaynaklı yaşanan sorunlar.
- Kanunların ihtiyaçlara yanıt vermemesinden kaynaklı sorunlar.
- Kanunun işleyişinden ve uygulamalardan kaynaklı ortaya çıkan sorunlar.
- Ticari işletmelerin tek yanlı uygulamalarından kaynaklı sorunlar.
- Kamu ya da kamu kurumu niteliğindeki kuruluşlarının uygulamaları, yaklaşımlarından ya da görevlerini yeterince ifa etmemekten kaynaklı ortaya çıkan sorunlar.
- Tüketici yurttaşların yanlış yönlendirilmeleri, bilgilendirme yapılmaması, fiş, fatura, garanti belgesi verilmemesi, servis fişi düzenlenmemesi, düzenlenen servis fişlerinin, sözleşmelerin üzerine tarih yazılmaması ya da farklı tarih yazılması ile gerekçesiz ve belli bir süre içinde cayma hakkı olan konularda ortaya çıkan hukuk dışı uygulamalar hak arama sürecine olumsuz etkiler yapıyor.

Etiket, fiyat listesi ve tarifelerle ilgili yasa hükümlerinin zorunlu kıldığı bilgilerin yer almaması önemli sorunlar yaşanmasına neden olur. Önceki yıllarda olduğu gibi, bu yılda hızlı ve kolay alışveriş olanağı sağlayan e-ticareti tercih edenlerin her geçen gün arttığı, bu gün önceki yıla göre e-ticarette yüzde 57 oranında olan artış oranı, bu hızla genel ticaret içinde e-ticaretin önemli bir pay oranını yakalayacağını göstermiş oldu.

Geçtiğimiz yıl İnternet üzerinden en fazla

telekomünikasyon, havayolları ve elektronik eşya sektörlerine yönelik e-ticaret işlemi yapıldı. Mesafeli satışlarda, telefon ve İnternet yoluyla yapılan satışlarda olağanüstü düzeyde artan aldatıcı satış yöntemleri 2012 yılına damgasını vurdu. Tüketicilerin özellikle de, sosyal medyada yayınlanan reklamlarla "fırsat ürünü" gibi adlar altında tuzağa düşürülerek dolandırılmaları sonucu yoğun mağduriyetler yaşandı.

Ayıplı mallarla ilgili yaşanan sorunlara baktığımızda, Cep telefonu; Bilgisayar; Elektronik eşya; Ayakkabı+Giyim Eşyası; Mobilya; Otomobil; Taksitli+Kampanyalı satışları; Kapıdan ürün+kitap gibi satılan ürünlerle ilgili ağırlıklı olarak sorunlar yaşandığı görülüyor. 2012 yılında satış yöntemleri içinde, artış hızı açısından mesafeli satışlardan kaynaklı yaşanan sorun ve uyuşmazlıklar çok büyük artış gösterdi.

Ayıplı mallarla ilgili tüketiciye sunulan satış sonrası hizmetlerde yedek parça stokunun bulunmaması, nedeniyle tamirde 20 iş gününün aşılması, fiş/fatura tarihinden itibaren ilk 30 gün içinde ortaya çıkan ayıplar nedeniyle tüketiciye seçimlik haklarının kullandırılmaması ve ilk 10 gün içinde tamiri tamamlanmayan ürünle ilgili tüketicinin geçici kullanımı için emsal bir ürünün verilmemesi gibi satış sonrası hizmet ayıplarının yaygın olarak yaşandığı Tüketici Sorunları Hakem Heyetlerine ve Tüketici Örgütleri Federasyonu üye örgütlerine yapılan tüketici başvurularından anlaşılıyor. Ayıplı hizmetlerden kaynaklı sorunların ise, ağırlıklı olarak değişik sektörlerin tüketicilerle imzaladıkları standart sözleşmelerden kaynaklandığını yaygın olarak tespit edebiliyoruz.

Ayıplı hizmetlerle ilgili sorunlara baktığımızda, Satış sonrası hizmetler; Eğitim/dil Kursları; Turizm sektörü (paket tur); Devre tatil; Etiket, tarife ve fiyat listeleri; Sigorta hizmetleri; Güzellik ve sağlık merkezleri yapılan alışverişlerde kredi kartından komisyon alınması gibi konularda ağırlıklı olarak sorunlar karşımıza çıktı. Yapılan araştırmalar, dünya da tüketici memnuniyetini ilke edinerek sorun yerine çözümün parçası olan firmaların büyüme hızlarının oldukça yüksek olduğu gerçeğini ortaya koyuyor.

Dünyanın en iyi kanunlarını yapsanız da, kanunların uygulama sürecinde sorunlar yaşanması, ihlal ve istismarlar ortaya çıkması sorun üretecektir. Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun ile tüketiciyi ilgilendiren diğer kanunların uygulama sürecinde ihlal ve istismarların yaşanmasına olanak tanınmaması ile sorunların ortadan kaldırılması ilgili kamu otoritesinin temel görevidir.
Bugün Gümrük ve Ticaret Bakanlığının Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun kapsamında kanunun uygulanmasında yetkili kılınması, başlangıçtan günümüze adil, gerçekçi ve objektif bir yaklaşım bir uygulama olmadığı bugün bir kez daha ortaya çıkıyor. Bu durum tüketici haklarının gelişim sürecini olumsuz etkilemiş bu nedenle de mal ve hizmet piyasalarının haksız ve hukuksuz uygulamaları hissedilir ölçekte arttı.

Gerek mevzuat, gerekse uygulamalara yönelik tüketici ihtiyaçları arttı ve bu ihtiyaçlara yönelik politikaların oluşturulması ile önlemlerin alınmasını yeterli olamadı.

Bu nedenlerle, Almanya Federal Tüketici Bakanlığı örneğinde olduğu gibi, ülkemizde de tüketicinin korunması konusuna objektif bir bakış açısıyla yaklaşılmalı. Konunun özü gereği ülke gerçekleri ile tüketici ihtiyaçlarını öncelikli olarak yanıt verecek, tüketicinin haklarına ilişkin düzenlemeleri gerçek anlamda somut bir biçimde yapacak ve yürütecek bir idari yapının kurulması ve bu idari yapının da nihai olarak Tüketici Bakanlığı olması/kurulması gerekliliği var. Bu sürecin sağlıklı işleyebilmesi için de konuyla ilgili yeniden yapılandırma süreci yaşama geçirilmeli ve zaman geçirilmeden gerekli yasal düzenlemeler yapılarak T.C Başbakanına bağlı "Tüketici Müsteşarlığı" kurulması öncelikli olarak kamu otoritesinin önünde görev olarak duruyor.

-Türkiye'de Anayasal güvence altında olması ve kanunlarda korunmasına karşın kişisel verilere ilişkin özel bir düzenlemenin olmaması önemli bir sorun. 2008'de gündeme gelen yasa, Meclis'e sevk edildiği ancak kadük kaldı. 8 Haziran 2012'de Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yeni yasa da Başbakanlığa gönderildi ancak onun da ne aşamada olduğu bilinmiyor. Yasa çalışmalarında tüketici sivil toplum kuruluşlarının (STK) görüşünün alınmaması eleştiri konusu. Tüketici STK olarak TÜBİDER'in kişisel verilerin korunması

konusunda yasada özellikle dikkat edilmesi ve yer verilmesini istediği maddelere ilişkin değerlendirmesini alabilir miyiz? Ayrıca ne gibi düzenlemeler yapılması gerekiyor?

- 22 Nisan 2008'de Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı TBMM Başkanlığı'na sunulmasına rağmen bu güne kadar yasalaştırılamadı.

Tasarının incelenmesi için Tali Komisyon olarak Avrupa Birliği Uyum Komisyonu, Esas Komisyon olarak da Adalet Komisyonu görevlendirildi. Avrupa Birliği Uyum komisyonu, 22 Mayıs 2008'de raporunu hazırladı, Adalet Komisyonu ise tasarının verildiği 23. Dönem süresince tasarı ile ilgili raporunu hazırlayamadı ve tasarı TBMM Genel Kurul Gündemine alınamadı. TBMM İçtüzüğünün 77. maddesi uyarınca, bir yasama döneminde sonuçlandırılamayan kanun tasarı ve tekliflerinin hükümsüz sayılması sebebiyle Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı hükümsüz kaldı.

Başbakanlık tarafından tasarının doğrudan yenilenmesi istemi yerine, tasarının günün koşullarına göre güncellenmesi amacıyla tasarı, 15 Eylül 2011'de Adalet Bakanlığı Kanun Genel Müdürlüğü'ne gönderildi. 8 Haziran 2012'de Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü, kişisel verilerin korunması alanında mukayeseli hukukta ve uluslararası belgelerde meydana gelen gelişme ve değişmeler göz önüne alınarak güncellendiği belirtilen "Kişisel Verilerin Korunması Kanun Tasarısı" Başbakanlığa yeniden sevk edildi. Umuyoruz ve diliyoruz ki, toplumsal ihtiyaçlara yanıt verecek şekilde bir an önce yasalaşır ve bu konudaki yasal boşluk ortadan kalkar.

Kişisel verilerin saklanması/ korunması yolları;

Kart harcamaları, ekstrenin gelmesini beklemeden İnternet'ten ya da bankamatikten takip edilmeli. Bilinmeyen çağrı merkezlerinden gelen telefonlara asla yanıt verilmemeli. Telefondaki kişi ile ilgili tüm bilgileri söylese bile ona güvenilmemeli ve banka aranmalı.

Polisler sizden kontör, para veya para transferi yapmanızı istemez. Bu telefonlara itibar edilmemeli.
"Hesabınızdan terör örgütüne para aktarılmış" şeklinde gelen hiçbir telefona itibar edilmemeli.
"Tebrikler kazandınız" mesajlarını ciddiye alınmamalı, geri dönüş yapılmamalı. "Kredi kartı borcunuzu biz ödeyelim" şeklinde gelen mesajlar dikkate alınmamalı. TC Kimlik No, adres veya cep numaranızı isteyen satış merkezlerine bu bilgileri verilmemeli.

Kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiler, diledikleri bilgileri toplayamayacaklar, kendileri veya üçüncü şahıslar lehine istedikleri zaman bu bilgileri kullanmamalı ve kullandıramamalı.
Kişisel verilerin toplanması, kullanılması fiillerinin yararlı amaçlarla kullanılması, toplama ve kullanmanın hukuka aykırı olması durumunda, ortada bir hukuka uygunluk sebebi olmadıkça suç kapsamına girmeli. Kişisel verilerin işlenmesinde, kişilerin özel hayatlarının ve kişi dokunulmazlıklarının korunması arasında bir denge sağlanması öngörülmeli. Asıl olan, kişi hak ve hürriyetlerinin korunması olmalı.
Önemli olan, kişisel verilerin mümkün olduğu kadar elde edilmesinin, saklanmasının, bir yerde toplanmasının ve kullanıma açılmasının kişinin bilgisi ve onayı olmadan önüne geçmek olmalı.
1982 Anayasası'nın 17. maddesine göre herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir ve yine 20. maddesine göre, özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz. Bireyin rızası ile verdiği bilgilerinin kaydedilmesinde ve saklanmasında veya işin gereği olarak, bireyin bilgisi dahilinde veri tespiti ve kaydı yapılmasında elbette bir hukuka aykırılık söz konusu olmayacak. Bu bilgiler, verilme sebepleri ile sınırlı olarak kullanılmalı ve sonrasında ortadan kaldırılmalı, kim olursa olsun kullanamamalı ve başkalarının kullanımına da sunamamalı.

Sanal ortamda "unutulmak", bir hak mı?..

İnternet kullanıcısının kendisine ait olumsuz yargı ve bilgileri dijital hafızadan silinmeyi istemesinin temel bir insan hakkı olup olmadığı tartışılıyor. Uluslar arası hukukta son 20 yıldır yeni bir trend olarak gündeme gelen "Unutulma hakkı", AB ve ABD'de de çeşitli yasal düzenlemelere konu olurken Türkiye'de henüz hiç tartışılmıyor...

Aslıhan Bozkurt

1960'lı yıllarda savunma amaçlı bir iletişim sistemi yaratmak için başlatılan İnternet, 90'larda tüm dünyada kullanılır hale geldi. Bilişim teknolojilerinin gelişmesiyle kişiler bir yandan özgürleşmesinin etkisiyle her türlü kişisel bilgi (siyasi görüş, arkadaşlıkları, özel yaşamına ilişkin durum) ve görüntüsünü kolayca özellikle sosyal medyada paylaşıyor. Bir yandan da kamu ve özel sektörde İnternet'in yaygın kullanımı, kimlik bilgileri ve hassas kişisel verilerin çalınması, kişilik haklarına saldırı şeklindeki yalan haberlerin yayınlanması, izinsiz olarak kişilerin fotoğraf ve görüntüleri yayılıyor. Özel hayatlar alenileşirken çeşitli sanal suçlar tetiklenip hak ve özgürlük ihlalleri yaşanıyor. Çünkü İnternet ortamına girenler artık hiç kaybolmayacak izler bırakıyor. Dijital dünyaya aktarılan herhangi bir bilgi veya fotoğraftan oluşan olumsuz ya da haksız paylaşımların unutulma ve unutturulma şansı kalmıyor. Öyle ki sayısal dünyanın "acımasız hafızası", bir süre sonra kişileri çok zor durumlarda bırakabiliyor.

Yıllardır bilgi ve verilerin İnternet'te kalıcı hale gelmesi, kimi zaman kişilerin ciddi sıkıntılar yaşamasına yol açabiliyor. Bu durum günümüzde dünya ve Türkiye'de birçok ünlü ve popüler, yetkili ve saygın kişinin başını ağrıtabiliyor. Ayrıca İnternet'teki verilerin yeterince güvende olmadığı ve veriler üzerinde kişilerin kontrolü kaybettiği endişesi doğuyor. Kişiler daha önce kendileri ya da başkaları tarafından paylaşılan kimi bilgilerin çeşitli nedenlerle "bir daha geri getirilemeyecek biçimde kaldırılması ve silinmesini" isteyebiliyorlar. İşte İnternet'te yaşanan bu sorun ve endişeleri gidermek adına, son 20 yıldır "unutulma hakkı" (right to be forgotten) sıklıkla dile getiriliyor.

Top model Yesica Toscanini, Şubat 2012'de "unutulma hakkı" çerçevesinde Yahoo'nun Arjantin versiyonundaki tüm bilgilerini sildirmeyi başardı ve bu yeni tartışmayı ateşledi. Uluslar arası hukukta yeni bir trend olarak gündeme gelen "unutulma hakkı", temel bir insan hakkı olarak tanımlanıyor.

Ancak uluslar arası hukuk camiası "unutulma hakkı"nın gerçekten modern çağın bir ihtiyacı olup olmadığı konusunda hem fikir değil. George Washington Üniversitesi'nden Prof. Jeffrey Rosen, "unutulma hakkı"nın Google, Yahoo ve Facebook gibi İnternet devlerine zarar vereceği ve konuşma özgürlüğünü engellediğini savunuyor. Columbia Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden Tim Wu ise, "Unutulma hakkı"nın çok büyük bir bürokratik külfet yaratacağına dikkat çekiyor.

TBD BİLİŞİM Dergisi olarak bu sayımızda "unutulma hakkı"na yer veriyoruz. "Dosya" sayfalarımızda, "Unutulma hakkının farklı ülkelerdeki mevcut durumu, yaklaşımlar, direktifler, yasal düzenlemelere, gündeme getirdiği yararlar, risk ve sorunlar ile çözüm önerilerini" ortaya koymaya çalıştık.

İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Merkezi Genel Sekreteri Avukat Şebnem Ahi, unutulma hakkı ile kamunun bilgilendirilme ve ifade özgürlüğü arasında hassas bir denge olduğunun altını çizdi. Avukat Gürkan Özocak ise, Anayasa'da unutulma hakkını içeren düzenleme yapıldığını ancak bunun pratikte sonuç doğurmasını sağlayacak yasal düzenlemenin yapılmadığına işaret etti.

Unutulma hakkı, "kişinin daha önce bilerek veya isteyerek ya da farkında olmadan İnternet'te paylaştığı kişisel bilgileri, dijital hafızada yer alan fotoğrafı, bireyin talebi üzerine bir daha geri getirilemeyecek biçimde ortadan kaldırılması, silinmesi" olarak biliniyor. Dünyada bu konuda örnek olabilecek bazı gelişmeler yaşanırken yavaş yavaş tüm toplumun gündemine yaygın olarak giren "unutulma hakkı", çok ayrıntılı ve ayrıntılaştıkça da zorlaşan bir yapıya sahip.

Avrupa Birliği (AB), "unutulma hakkı"na ılımlı yaklaşırken kişilerin kendi verileri üzerindeki haklarının güçlendirilmesi ve kontrollerinin iyileştirilip arttırılması için, düzenleme zorunluluğu bulunduğu görüşü ağırlık kazanıyor. Bu hakkın "temel bir insan hakkı" olarak görülmesinde Avrupa Komisyonu'nun önemli bir rolü var. Komisyona göre, eğer geçerli bir neden söz konusu değilse, kişisel verilerin herhangi bir biçimde saklanmaması, silinmesi gerekiyor. Bu çerçeveden hareketle unutulma hakkı; dijital hafızada yer alan bireye ait fotoğraf, kimlik bilgisi, adres ve diğer kişisel içeriğin, yine bireyin kendi talebi üzerine bir daha geri getirilemeyecek biçimde ortadan kaldırılması biçiminde tanımlanıyor. Geçen yılbaşından (2012) itibaren Avrupa Komisyonu, bilgisayar kullanıcılarının kendi koydukları bilgilerin daimi olarak silinmesini talep etme hakkı olduğunu savundu. Ancak bir kişi, blog ya da gazete makalelerinde kendi hakkında eleştirel görüşlere yer veren bilgilerin İnternet'ten silinmesini talep etme hakkına sahip değil.

Avrupa Komisyonu'nun adalet, temel haklar ve vatandaşlıktan sorumlu üyesi Viviane Reding, "unutulma hakkı"na ilişkin düzenlemeyi "İnsanların kendi verileri üzerinde kontrol sahibi oldukları duygusunu kuvvetlendirmemiz gerekiyor. Yani, benim verilerimle ne yapılacağından ben sorumlu olmalıyım. Öncelikle bir veriyi paylaştığımda, o veriye ne olacağını bilmeliyim, ikinci olarak da bu verileri yeniden geri alma hakkı olmalı" sözleriyle değerlendirdi.

Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) ise, bu kavram ciddi biçimde eleştiriliyor. Böyle bir hakkın düşünce ve ifade özgürlüğünün kapsamını sınırlayabileceğine dikkat çekiliyor.

Unutulmayı isteyen kişisel veri sahibinin yararı ile başkaları veya kamunun yararıyla birlikte ele alındığında ise, ortaya gerçekten dikkatle değerlendirilmesi ve dengelenmesi gereken bir ilişki ortaya çıkıyor. Özellikle sağlıkla ilgili kişisel veriler önem kazanıyor. Bazı durumlarda kişinin sağlığı sadece kendisini değil, özellikle genetik rahatsızlıklar açısından en azından hem yakın hem de geniş ailesini, epidemik nitelikteki rahatsızlıklar açısından ise kamuyu da ilgilendiriyor. "Unutulma hakkı" kimi uzmanlarca, bir kişinin sağlık verisi veya sabıkası ile ilgili, kamuya açıklanmış bir bilginin kontrol edilmesi ve erişimden kaldırılması, genel kamu yararı ve ifade özgürlüklerine aykırı görülüyor.

Konunun bir diğer boyutunu da, ölümden sonra kişisel verilerin ne olacağını oluşturuyor. Çünkü gerek maddi gerekse manevi değeri gittikçe artan kişisel verilerin akibetinin ölümden sonra ne olacağı, bu varlıkların herhangi bir şekilde kişinin mirasının parçası olup olmayacağı, hatta kişinin ölümünden önce şahsi vasiyeti kapsamında bu verilerin "unutulması"nı düzenleyip düzenleyemeyeceği tartışılıyor.

Unutulma hakkımız yok ama bazı düzenlemeler var

AB'ye üye olmaya çalışan Türkiye'de bu kavramı kapsayacak herhangi bir yasal düzenleme yok. Türkiye'de henüz "unutulma hakkı", bir hak olarak tanımlanmadı ancak kişilerin özel hayatına, haberleşme özgürlüğüne, kişisel verilerinin hukuka aykırı kaydedilmesi ve kullanımına, kişilik haklarına yönelik saldırılara ilişkin düzenlemeler (5651, TCK, TTK, FSEK, Medeni Kanun) mevcut. Bu nedenle kişilerin aleyhine dönebilecek geçmiş içerikler, mahkeme kararıyla kaldırılıp engellenebiliyor. Bu kapsamda AB tarafından getirilen direktif ve tasarıların iç hukukumuzun düzenlenmesinde önemli rol oynayacağı bildiriliyor.

Türkiye'de uzun yıllardır bir türlü çıkarılamayan Kişisel Verilerin Korunması Hakkındaki Yasası yasalaşırsa "unutulma hakkı" kavramı daha etkin bir şekilde uygulama alanı bulabilecek. Unutulma hakkı çok ayrıntılı ve zor bir yapıyı barındırdığı için konu üzerine yapılacak çok sayıda çalışma ve üretilecek farklı fikirlerin yararlı olacağı vurgulanıyor. Önümüzdeki yıllarda belki anayasalara da girmesi mümkün olan "unutulma hakkı"nın öncelikle net tanımının yapılıp içinin doldurulması gerekiyor. Ayrıca bu hakkın hayata geçirilmesi noktasında gerekli teknik altyapının hazırlanması da önem kazanıyor.

Yanıtlanması gereken sorular...

"Unutulma hakkı" düzenlemelerinde yanıtlanması gereken sorulardan bazıları şöyle:

-Bu haktan kimler, nasıl yararlanabilir?

-Kişilerin kullandığı sosyal medya sitesiyle iletişime geçip fotoğrafı duvarından sildiği ve sunuculardan da silinmesini istediğinde bu istek kabul edilebilir veya edilmez. Ancak konuya ilişkin bir yasa varsa buna bir şekilde zorlama mümkün olacağına dikkat çekiliyor. Peki, silinen bir fotoğraf bir arkadaşın duvarında durmaya devam eder, aramalarda görülürse ne olacak? Bir Internet sitesi bu durumda kimin duygularını esas almalı? Duvardan duvara aktarılan o fotoğraf artık kimin? Biri üzgün ve istedi diye bir Internet sitesi başkalarına da müdahale etmeli mi? Orta yol nasıl bulunacak?

-Bu hak nasıl tanımlanmalı ki, konuşma özgürlüğü, bilgi alma özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve Internet özgürlüğü gibi temel hak ve özgürlüklere zarar verici olmasın?

-Kanun uygulayıcı veya Internet siteleri, nasıl bir yasa ile herhangi bir olay için uygulama veya ret kararı verebilir?

-Yasayı kendi çıkarları için kullanmak isteyenlerin önüne nasıl geçilir?

-Sosyal medyanın, İnternet siteleri ve İnternet yapısının yasadan en az zararla etkilenmesi nasıl sağlanır?

-Bir siteye üye olup bir şeyler paylaştınız ama sonra bir şeyler paylaşmaktan vazgeçtiniz. Bu durumda hesabınıza ait veriler ne olacak?

-Peki, tarih, unutulma hakkı için suç işlemiş kişileri silebilir mi? Geçmişe bu nedenle müdahale edilmeli mi?

- Bir fotoğraf kişinin isteğiyle kaldırılan fotoğrafta yer alan ve fotoğrafı saklamak isteyen diğer kişilerin haklarına ne olacak?

İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Merkezi Genel Sekreteri Avukat Şebnem Ahi:

Kişilere kişisel verileri üzerinde kontrol yetkisi veren hak

Kişilerin hızla haklarındaki içerik ve veriler üzerinde tüm kontrolü kaybettiğine işaret eden Ahi, unutulma hakkı ile kamunun bilgilendirilme ve ifade özgürlüğü arasında hassas bir denge olduğuna dikkat çekti.

Son 20 yıldır sıklıkla dile getirilen "unutulma hakkı" konulu "Dosya" sayfalarımız için İstanbul Barosu Bilişim Hukuku Merkezi Genel Sekreteri Avukat Şebnem Ahi sorularımızı yanıtlayarak katkı verdi. Avrupa Komisyonu tarafından 1995'te oluşturulan direktifte "Unutulma hakkı" olarak düzenlendiğini belirten Ahi, "Unutulma hakkı"nı, "kişilere, dijital geçmişte İnternet üzerindeki haklarında yer alan rahatsız edici içerikleri veya üzerinde hak sahibi oldukları kişisel verileri silme ve daha fazla yayılmasını önleme" şeklinde tanımladı. Bu hakkın kişilere kişisel verileri üzerinde kontrol yetkisi verdiğine işaret eden Ahi, bunun hak sahibi dışında bir kişinin kullanmasının mümkün olmadığını söyledi.

Avrupa Komisyonu'nun bir revizyonla unutulma hakkının diğer adıyla "silinme hakkı"nın kapsamını daha da genişleten düzenlemeler yaptığını anlatan Ahi, 5651 sayılı kanunda da uyar- kaldır sisteminin benimsendiğini anımsattı.

Hassas kişisel verilerin hızla yayıldığını kaydeden Ahi, içerik ya da kişisel verilerin İnternet'e düşmesinden itibaren kişinin hakkındaki bu içerik ve veri üzerinde tüm kontrolü kaybettiğini bildirip "global olarak güvenliğe dair yasal bir altyapı ihtiyacı" olduğunu vurguladı.

Hakkında soruşturma açılmış bir kişinin soruşturma sonuçlanmadan suçlu addedilmeyeceğine dikkat çeken Ahi, kişinin suçluluğu kanıtlanmadan hakkında çıkan haberler ile anılması durumunda "unutulma hakkı"ndan yararlanmak isteyeceğine değinerek "Elbette kamunun bilgilendirilmesi ve ifade özgürlüğü kısıtlanmadan bu hakkın kullanımı gerekiyor" uyarısında bulundu.

Ahi, Türkiye'de "unutulma hakkı"nın olmadığını ancak mahkeme yolu ile kişilerin aleyhine dönebilecek geçmiş içeriklerin kaldırılıp erişimin engellenebildiğinin altını çizdi.

"Unutulma hakkı"nı nasıl tanımlarsınız? Bu hak, ne zaman ve nasıl gündeme geldi?

-Avrupa Birliği (AB) üyelerinde geçerli olmak üzere Avrupa Komisyonu tarafından 1995'te oluşturulan direktifte "Unutulma hakkı" olarak düzenlendi.

Unutulma hakkı kişilere, "dijital geçmişte İnternet üzerindeki haklarında yer alan rahatsız edici içerikleri veya üzerinde hak sahibi oldukları kişisel verileri silme ve daha fazla yayılmasını önleme" hakkı tanıyor. Bu hak, kişilere kişisel verileri üzerinde kontrol yetkisi veriyor. Bu hakkın kullanımı, kişilerin yalnızca rızaları ile verdikleri bilgiler üzerinden değil aynı zamanda kişiden habersiz 3. kişiler tarafından oluşturulan işlenen ve yayılan içerikler için de geçerli. Aynı zamanda bu hakkın kullanımı için veriler üzerinde kişinin hak sahibi olması ve silinmesini istemiş olması gerekiyor. Yani bu hakkı, hak sahibi dışında bir kişinin kullanması mümkün değil.

-"Unutulma hakkı" konusunda farklı ülkelerdeki durumu, yaklaşımlar, AB direktifleri, yasal düzenlemelere ilişkin bilgi verir misiniz?

-ABD'de bu karar, halkın düşünce ve ifade özgürlüğüne karşı tehlike oluşturduğu gerekçesiyle eleştiriliyor. Ancak Avrupa Komisyonu bu hakkın üzerine gidip bu yıl tasarı aşamasına taşıdığı revizyonla unutulma hakkının diğer adıyla "silinme hakkı"nın kapsamını daha da genişleten düzenlemeler yaptı. 1995'te düzenlenen regülasyonun yerine geçecek olan bu yeni tasarı, 11 kısım ve 91 maddeden oluşuyor. Değişikliğe tanımlamalardan başlanan yeni tasarıda, veriler üzerinde kişisel hak sahibi kişilere "data subject" yani veri sujesi, bu verileri işleyen birey, ajans, kamu otoritesi veya ticari kuruluşlara da "controller" yani kontrol eden tanım getirildi. Oldukça karışık ve uzun olan yeni düzenlemenin gerekçesi ise, hassas kişisel verilerin her saniye hızla yayılıyor olması ve ticari amaçla ve istihbarat amacıyla kuruluşlar ve devletlerin eline geçmesi, kullanılmasıdır. Ayrıca içeriğin ya da kişisel verilerin İnternet'e düşmesinden itibaren kişinin hakkındaki bu içerik ve veri üzerinde tüm kontrolü kaybediyor olması ve global olarak güvenliğe dair yasal bir altyapı ihtiyacının varlığıdır.

Bu hak, kişilere haklarındaki kişisel verilerin silinmesini talep etme hakkı vereceği gibi, hukuksal bir yaptırım ya da düzenleme olmasa dahi veriyi kontrol edenlerden bunu talep etme hakkı getiriyor. Verinin taşınabilirliği konusuna da yeni düzenleme ile değiniliyor.

Düzenlemenin bir yanı da şirketlere uzanıyor. 250'den fazla çalışana sahip şirketler için veri koruma görevlileri zorunluluğu getirilirken kuruluşlar gecikmeksizin ve mümkün olan yerlerde 24 saat içinde veri ihlallerini rapor edecek. Ancak bu durum uygulamada şirketlerin büyümesini engelleyeceği düşünüldüğünden tepki topladı.

Bu arada düzenleme, AB üyesi olmayan ülkelerin adli birimleri veya kollukları tarafından AB üyesi ülkede bulunan firmalardan bilgi veya veri talep edilmesi durumunda bilgi paylaşımı konusuna da kuvvetli güvenlik önlemleri getiriyor. Buna göre veri paylaşılmadan önce yetkili otorite tarafından kabul edilmesi gerekecek. Ayrıca böyle bir transfer için firmanın öncelikle veri sahibi kişiden izin alması beklenecek.

-Bu hakkın kullanımına ilişkin dünyadan örneklerden söz eder misiniz?

-Unutulma hakkının kullanımı konusunda dünyadan şu örnekleri verilebilirim: Geçtiğimiz yıl Avusturalyalı Milorad Trkulija, Google'da "uyuşturucu baronu" ile adı ve resimleri birlikte anıldığı için Google'a dava açtı. Bu olayda kişi geçmişte sırtından vurulmuş, olay çözülememiş ve polis bu olayın uyuşturucu baronlarından yer altı dünyasından kaynaklanmadığı sonucuna varmıştı. Ancak bu tarihten sonra kişinin adı ne zaman Google'da aransa, ismi ve fotoğrafları sürekli yer altı dünyası isimleriyle birlikte anılmış ve sanki kendisi de suçluymuş ve rakipleri tarafından vurulmuş, aralarında husumet varmış gibi sonuçlar yer aldığını ifade etmişti. Google'a karşı açılan bu tazminat davasında, Google savunmasında kendisinin yayıncı olmadığını çeşitli algoritmalarla bu sonuçların haberi yapan kaynak sitelerden otomatik çekildiğini belirtmişti. Mahkeme davayı web üzerindeki arama sonuçları ve görsel arama sonuçları bakımından iki ayrı koldan incelemiş ve web arama sonuçlarında sorumlunun kaynak siteler olduğunu, Google'ın sorumlu olmadığı kararına varmıştı. Ancak görsel içerikler bakımından davacı, görsel içeriklerin kaldırılması için Google'a şikâyette bulunduğu dikkate alınmadığından Google'ı sorumlu buldu ve tazminata hükmetti. Ayrıca aynı dava Yahoo arama motoruna karşı da kazanıldı.

Bu noktada Google'ın arama politikasına değinecek olursak, Google arama politikası gereği böyle bir durumda içeriğin kaldırılması için sırasıyla önce kaynak siteye, içerik sağlayıcıya, yer sağlayıcıya ve hosting firmasına, reklamverene gidilmesi gerektiğini açıkladı. Amaç, mahkeme aşamasına taşınmadan sorunu çözmekti. Bizim 5651 sayılı kanunumuz da aynı uyar- kaldır dediğimiz sistemi benimsemişti. Kanundaki süreler beklendiğinde bu yolla sonuç alınamaz ise mahkemeden içeriğin kaldırılması kararı ya da kanunda sayılan katalog suçların varlığı söz konusuysa tedbir olarak erişime engelleme kararı alınabileceği düzenlenmişti. Diğer yandan bu durumda kişilik hakları zedelendiğinden tazminat davaları da açılabilir.

Aynı şekilde markaların, firmaların da bu hakkı olmakta ve örnek olayda olduğu gibi markaya zarar verecek nitelikte ya da ticari faaliyetlerine zarar verecek şekilde suç işlemiş bir kişi ya da çalışanı ile anılmak tüzel kişinin kişilik haklarına zarar vereceğinden bahisle içeriğin çıkarılması istenebilir ve tazminat davası açılabilir. Elbette bu durumlarda yayıncının ya da barındırma hizmetinin yurtdışından alındığı durumlarda infazının zor olduğu bir gerçek.

-Türkiye'de "unutulma hakkı" konusunda mevcut durum nedir?

-Unutulma hakkının çıkış noktası olan kişisel verilerin gizliliği ve güvenliğine AB'de ne kadar önem veriliyor ise Türkiye'de gerek kanunlar ve uygulamada gerekse uluslararası sözleşmeler anlamında büyük bir boşluk söz konusu olduğundan, sırf bu sebepten uluslararası anlamda yargı ve kolluk mercileri arasında bilgi paylaşımı da yapılamıyor.

Türkiye'de henüz unutulma hakkı düzenlemesi bulunmadığı gibi, aksine İnternet'teki her hareketimiz takip ediliyor ve sanal tarihimizde attığınız tüm adımlar aleyhte kullanılabiliyor. Bu durum, sadece sağlık, emniyet, adliye gibi alanlarda değil, kişisel ve kurumsal anlamlarda da karşımıza çıkıyor. Diğer yandan açıkça kanunda yer alsaydı kamuya mal olmuş kişilerin bu hakları hangi sınırlar kapsamında kullanılmalı, kullanılırsa halkın bilgi alma ve diğer yandan ifade özgürlüğü kısıtlanmış olur mu, bu hususların açıklığa kavuşturulması gerekiyor.

Unutulma hakkı henüz bizde hak olarak tanımlanmış olmasa da, kişilerin özel hayatına, haberleşme özgürlüğüne, kişisel verilerinin hukuka aykırı kaydedilmesine ve kullanımına, kişilik haklarına yönelik saldırılara ilişkin düzenlemeler 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında yasa, Türk Ceza Kanunu (TCK), Türk Ticaret Kanunu (TTK) , Fikir ve Sanat Eserleri Kanun (FSEK) ve Medeni Kanun gibi kanunlarda yer alan çeşitli yasalarda mevcut. Bu bakımdan unutulma hakkı var olmasa da mahkeme yolu ile kişilerin aleyhine dönebilecek geçmiş içerikler kaldırılabiliyor veya erişim engellenebiliyor. Bizde ancak bir ihlal söz konusu olduğunda bu hakkın kullanımı dolaylı yoldan gerçekleşebilmektedir şeklinde bir yoruma varabiliriz.

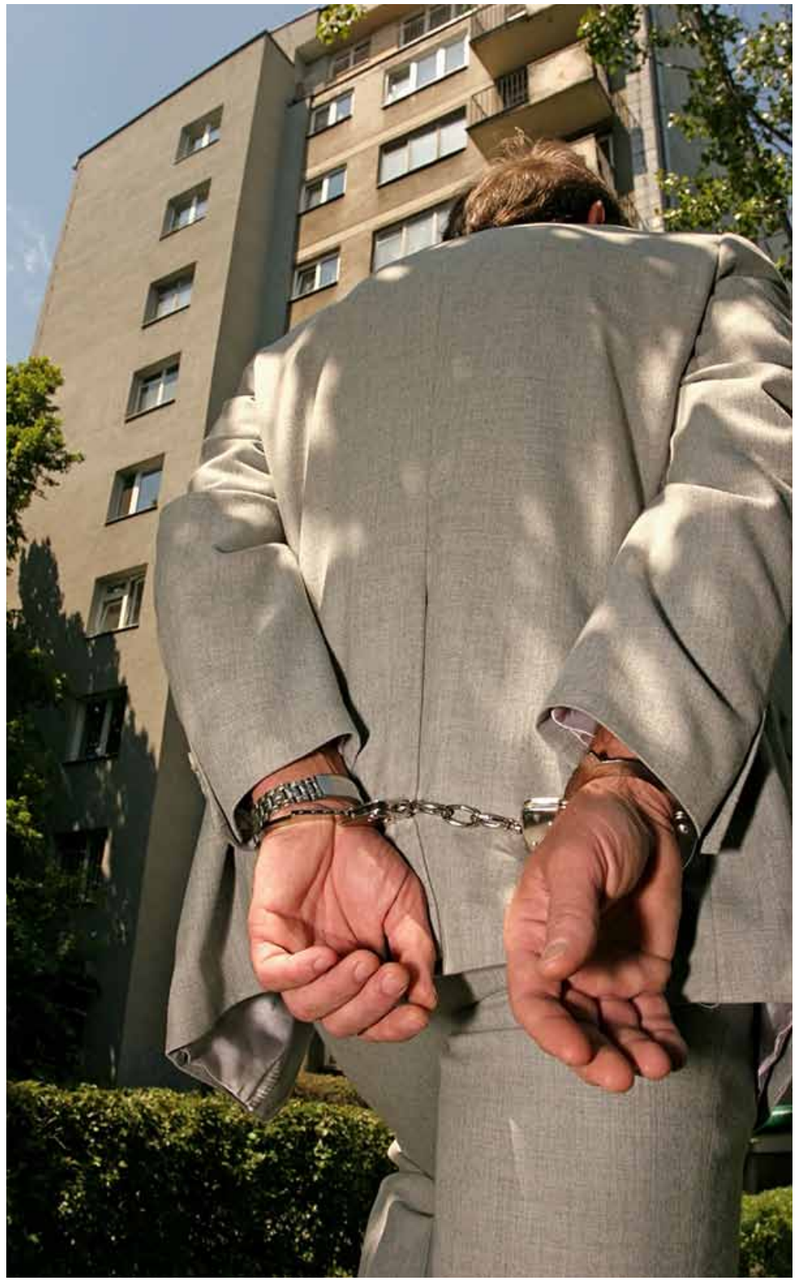

-Türkiye'de "unutulma hakkı"nın gerekliliğine ilişkin görüşünüzü alabilir miyiz?

-Ülkemizde de unutulma hakkının gerekliliğini yansıtan örnekler var. Örneğin son günlerde ülkemizde oldukça ses getiren yolsuzluk davasında gözaltına alınan bir işadamının adı sürekli olarak eşi olan ünlü bir şarkıcı ile anılıyor. Bu durumda sanatçının adı arama motorlarında arandığında çıkan sonuçlarda sanki bu yolsuzluk davası ile ilişkisi varmışcasına adı ve fotoğrafları anılıyor. Dolayısıyla yıllar sonra dahi bu içerikler kişinin peşinden gelecek. Bu noktada yalnızca içeriklerin yayından çıkarılması yetmez.
Nitekim şahıs, maddi ve manevi zarara uğramış olabilir ve hatta bu içerikler özel hayatın gizliliğini ihlal ya da hakaret suçu da oluşturuyor olabilir. Dolayısıyla hukuki sürecin başlaması kaçınılmaz.
Aynı konu, siyasiler için de geçerli. Kişiler hakkında eksik ve yanlış bilgilerin İnternet'e düştükten sonra hızla yayılması mümkün.

Hakkında soruşturma açılmış bir kişi, devlet adamı olsun ya da olmasın, soruşturma sonuçlanmadan suçlu addedilemez ve suçluluğu kanıtlanmadan hakkında çıkan haberler ile anılacak olması sebebiyle unutulma hakkından faydalanma ihtiyacı bu noktada da doğuyor. Elbette kamunun bilgilendirilmesi ve ifade özgürlüğü kısıtlanmadan bu hakkın kullanımı gerekiyor.

-Türkiye'de "Unutulma hakkı"nın yasalaşması konusunda neler söylersiniz?

-Unutulma hakkı, ülkemizde yasalaşmasına ihtiyaç duyulan bir hak. Fakat unutulmamalıdır ki, hiçbir hak, Anayasada yer alan temel hak ve özgürlükleri sınırlandıracak nitelikte düzenlenemez ve kullanılamaz. Dolayısıyla hakaret ve eleştiri arasında nasıl ince ve hassas bir çizgi var ise, ifade özgürlüğü ile unutulma hakkı arasında da aynı çizginin varlığından söz etmeliyiz. Önemli olan verilecek kararlarda bu sınırlar çizilirken, kanunun dar görüşle yorumlanmaması ve özgürlükçü yaklaşımla yorumlanarak karar verilmesidir.

-Kişilerin kendisine ilişkin verinin silinmesini istediğinde bu istek kabul edilebilir veya edilmez. Bu noktada neler yapılıyor?

-Açılabilecek davalar ancak kişilik haklarının zarar görmesi, özel hayatın ihlali, iftira, hakaret, yalan haber, kişisel verilerin ihlali sebebiyle suç duyuruları olabilir ve tazminat davaları açılabilir. Bu hususlarda dava açabilmek ve bu istemle yargı önüne gidebilmek için, kanunda aranan suçun unsurlarının mevcut olması şartı aranır.

Ancak bu düzenlemelerin hiçbiri tam olarak unutulma hakkının karşılığını vermiyor. Bu bakımdan yargı önünde unutulma hakkına dayanılması mümkün olmadığı gibi tam olarak bu hakka dayanan bir taleple dava açılması da mümkün değil. AB'de bu kadar üzerine düşünülen ve düzenlemeler getirilen unutulma hakkının, 5651 sayılı yasa için son günlerde meclis önüne getirilen tasarıda dahi bulunmayışının tek sebebi ancak kişisel verileri koruma kanunumuzun olmayışına bağlanabilir.

Toplanan ve kullanılabilen verinin eksik, yanlış veya amacına hizmet etmemesi veya veri sahibinin işleme konulması için verdiği rızayı geri çekmesi veya buna itiraz etmesi hallerinde bu hakkı kullanmak mümkün. Aksi halde yalnızca eleştiri niteliğindeki veya kamunun yararına olan veriler üzerinde veri sahibi olunsa dahi bu hakkın kullanımı mümkün değil.

Bu talep sonrasında veri kontrolü ile yükümlü kontrol eden de veriyi silmekle veya yok etmekle yükümlü.

Ancak bunun da sınırları belirlenmiş durumda. Şayet bu verilerin kullanımı ve işleme konulması ifade özgürlüğü kapsamında ise, kamu yararı varsa veya verinin işleme konulması bir hukuki zorunluluk ise kontrol edenin bu talebi reddetme hakkı var.

Google açıkladığı politikasında, kredi kartı, kimlik gibi hassas kişisel bilgiler İnternette yayınlanırsa, haber verildiği takdirde derhal bu içerikleri kaldırtacağını da belirtmişti. Çünkü bunlar en temel kişisel verilerdendir. Burada yine önemli olan, kaynak siteden içeriğin kaldırılmasıdır. İçerik kaynak siteden kaldırıldığında da bir süre daha Google arama sonuçlarında görüntülenmeye devam edeceğinden, Google bu verilerin bulunduğu URL'lerin kendisine bildirilmesini ve kaldırabileceğini açıklamıştı. Kişi, unutulmasını istediği kişisel verileri dışında hakkında çıkan olumsuz içerikleri de yayından çıkarmak isteyebilir. Bu durumda yine kaynak siteden çıkarılması yoluna gidilebileceği gibi, on-line itibar yönetimi yapılarak kişi ve kurumlar hakkındaki olumsuz içeriklerin yeri olumlu içerikler ile de değiştirilebilir.

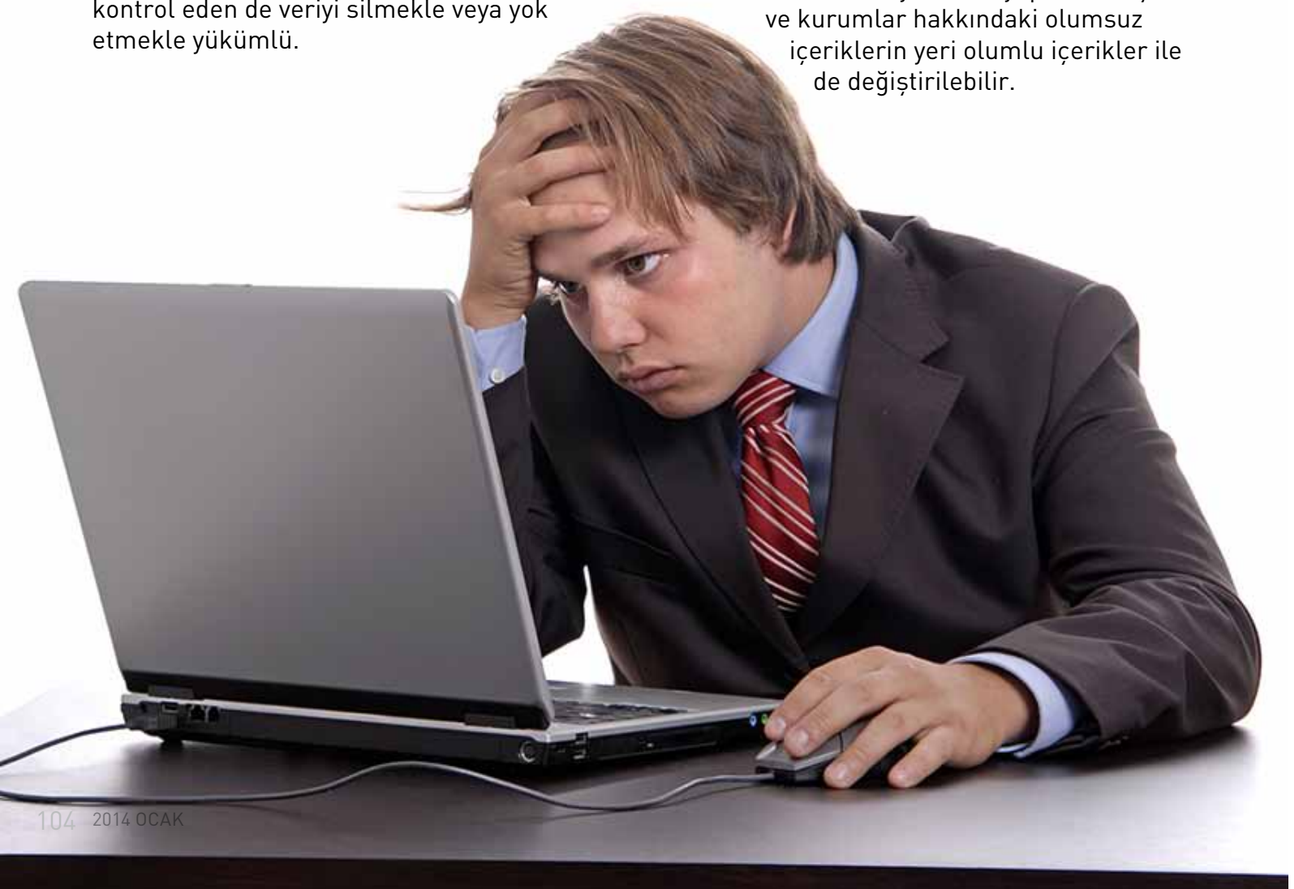

-Unutulma hakkı, unutulmayı isteyen kişisel veri sahibinin yararı ile başkaları veya kamunun yararıyla birlikte ele alındığında, ortaya gerçekten dikkatle değerlendirilmesi ve dengelenmesi gereken bir ilişki ortaya çıkıyor. Özellikle sağlıkla ilgili kişisel veriler önem kazanıyor. Bazı durumlarda kişinin sağlığı sadece kendisini değil, özellikle genetik rahatsızlıklar açısından en azından hem yakın hem de geniş ailesini, epidemik nitelikteki rahatsızlıklar açısından ise kamuyu da ilgilendiriyor. Türkiye'den kişisel verilerin ihlaline örnekler verebilir misiniz?

-Sağlık konusunda hastanelerdeki kayıt sisteminin, eczanelerdeki sistemlerin içinde yer alan bilgilerin gizliliği ve güvenliğinin sağlanması zorunluluğu bir yana, diğer yandan bu verilere ulaşılabildiğinde sigortalar, işverenler ya da kötü niyetli kişiler bu verileri kişiler aleyhine kullanabiliyor. Bu veriler sayesinde kişinin ne hastası olduğundan ve geçmişte kullandığı ilaçlardan tutun da, genetik bilgilerine kadar verilere erişilebilir. Diğer yandan ailelere aile hekimliği tarafından gebelik söz konusu olduğunda mesaj gönderilmesi olayında olduğu gibi, kişilerin hem kişisel verilerinin ihlali hem de özel hayatın gizliliğini ihlal suçu oluşabiliyor.

Örneğin kişinin sağlık dosyasında geçmiş kayıtlarında geçirdiği bir bulaşıcı hastalık varsa, bunun açıklanması işyerindeki kamu sağlığının korunması açısından önem taşıyabilirken diğer yandan kişinin kişisel verilerinin ihlali anlamına geliyor. Bir diğer örnek ise, evlenecek çiftlerin evlilik öncesi yaptırması gereken testler sırasında ortaya çıkabilecek geçmiş kayıtlarda bulaşıcı hastalığın söz konusu olması durumudur. Nitekim evlenirken, süregelen bir bulaşıcı hastalık varsa, bunun sonradan öğrenilmesi durumunu kanun hukuka aykırı hallerden saymıştır. Ancak bu sırada bu bilgilerin 3. kişiler ile paylaşılması kesinlikle kişisel verilerin gizliliğinin ihlali anlamına geliyor. Diğer yandan kişi, bulaşıcı hastalığı geçmişte geçirmiş ve iyileşmişse, artık bunun toplum tarafından bilinmesinde bir kamu yararı bulunduğundan bahsedilemez. Kaldı ki hastalığı devam etse de etmese de bu bilgilerin kişisel bilgi olduğunu eklememiz gerekiyor.

Ne yazık ki bu olay yalnızca sağlık alanında yaşanmıyor. Adalet alanında Ulusal Yargı Ağı Projesi'nde (UYAP) kayıtlı adli bilgilere ulaşılabilmesi durumunda kişiler hakkında açılmış soruşturmalara da ulaşılabilir.

Her ne kadar Türkiye'de unutulma hakkı, kanunlarda hak olarak düzenlenmiş olmasa da kanunda görünümleri farklı şekillerde düzenlenmiştir. Kişilerin özel hayatına, ailevi yaşamına, cinsel tercihlerine, dini inançlarına, sağlık durumlarına dair tüm alanlardaki bilgileri gizlidir. Bu bilgilerin ele geçirilmesi, depolanması, yayılması da özel hayatın gizliliğini ihlal eder ve Türk Ceza Kanununda bu ihlal suç olarak düzenlenmiştir.

Kişisel verilerin hukuka aykırı kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı yollarla ele geçirme ve yayma eylemleri de kanunumuzda suç olarak düzenlenmiş olup, bu suçun kamu görevlisi tarafından görevinin verdiği yetkiyi kötüye kullanması durumunda da ağırlaştırıcı nitelikteki ceza öngörülmüştür.
Nitekim unutulma hakkını savunan

düşüncenin dayanağı olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) madde 8 ile özel hayatın gizliliği korunuyor. Ayrıca Anayasa'da mevcut 20. maddeye 2010 yılında yapılan ek ile kişisel verilerin korunmasını isteme anayasal hak haline getirildi.

Kişisel veri, bir kişiyi tanımlamaya yetecek isim, fotoğraf, kimlik numarası ve kredi kartı gibi bilgilerdir. Bu verilerin korunması, kişinin mahremiyetinin ve özel hayatının korunmasına hizmet eder. Sorun, bu verilerin yalnızca hukuka aykırı elde edilmesi değil çeşitli kamu, yarı özel yarı kamu veya özel kuruluşlar tarafından bu verilerin depolanması ve ticari amaçla olsun ya da olmasın kullanılması ve yayılmasının hukuka aykırı haller arasında sayılabilmesinde kaynaklanmaktadır. Örneğin sağlık, adalet, emniyet gibi alanlarda kimi zaman otomatik olarak kimi zaman da kişilerin hizmet alabilmek için paylaşmak zorunda kalındığı için kişisel veriler toplanmaktadır.

Bu verilerin korunması, toplanması, depolanması, değiştirilmesi, yok edilmesi, kamuya açıklanması İnternet kullanımı arttıkça zorlaştı. Kişisel veri niteliğindeki bilgilerin ele geçirilerek bankacılık, e-ticaret gibi alanlarda kullanılması veya bu verilerin ele geçirilerek İnternet ortamlarında örneğin şirket içi yazışmalarda, forum ve haber sitelerinde, sosyal ağlarda açığa vurulması yoluyla da hakaret, özel hayatın gizliliğini ihlal, dolandırıcılık gibi suçlarla kişilik hakları zedelenen şahıslar maddi ve manevi zarara uğrarlar.

Kişisel veriler ele geçirildiğinde işlenmesi mümkün bu suçlar da yine ceza kanunumuzda düzenlenmiş ve adli para cezası, hapis ve güvenlik tedbiri gibi yaptırımlara bağlanmıştır. Diğer yandan daha önce bahsettiğimiz gibi kişilik hakları medeni kanun ile de korunmaktadır. Aynı zamanda 5651 sayılı yasa ile de aslında unutulma hakkının bir görünümünden bahsedilebilir.

"Uyar- Kaldır" sistemi gereği hukuka aykırı içeriğin kaldırılması için içerik, yer ve ortam sağlayıcıya yapılacak taleplerle çıkarılması mümkün olduğu gibi, sonuca ulaşılamazsa bu yönde mahkeme kararı alınması da mümkündür.

-Sosyal ağlarda istenmeyen içerikler bakımından "unutulma hakkı" nasıl düzenleniyor? Bir kişinin isteğiyle kaldırılan fotoğrafta yer alan ve fotoğrafı saklamak isteyen üçüncü kişilerin haklarına ne olacak? Kişi hakkında olumsuz ve yanlış haberler ve görsellerin yayılması konusunda hukuken nasıl yaptırımlar söz konusu?

-AB modeli tasarı, unutulma hakkını yalnızca eksik ve yanlış bilgiler ve içerikler açısından düzenlemişse de, kişilerin ticari faaliyetlerini olumsuz etkileyecek nitelikte kendileri ve başkaları tarafından yayınlanan görselleri açısından da durumu incelemek gerekiyor.

Örneğin, daha önceki yaşam şartlarınıza tamamen zıt yönde anlayışa sahip bir firma ile ortaklık yapacaksınız veya yeni bir işe gireceksiniz veya evleneceksiniz ve sosyal ağlarda paylaştığınız içerikleri silmeye karar verdiniz. Bu noktada bilgilerinizi yayınladığınız site şartları el verdiği ölçüde içerikleri silebilirsiniz ancak unutulmaması gereken husus İnternet'te attığınız her adımın kaydedildiğidir. Siz silseniz dahi, başkalarının bloglarında, sosyal ağ hesaplarındaki albümlerinde veya bu tip sitelerden çeşitli bot yazılımlar ile içerik çeken ve indeksleyen sitelerde, başkaları tarafından çekilmiş ve yayınlanmış fotoğraf ve videolarınız, yazılarınız, röportajlarınız olabilir ve etiketli olmasanız dahi yayınlanmaya devam edebilir.

Bu durumda özel hayatınızın gizliliği ihlali söz konusu olduğundan bahisle bu tür içeriklerin kaldırılması için 5651 sayılı yasada yer alan uyar-kaldır yoluna gidilebilir, sonuç alınamazsa kanunda yazılı şartları oluştuğu sürece suç duyurusunda bulunulabilir ve tazminat davası açılabilir. Ayrıca kendi rızanızla bu fotoğraf ya da videolar çekilmiş olsa dahi, kişilik haklarınızı zedelemekte ise kişilik hakkının ihlalinden sebep tazminat hakkınız saklı kalacaktır.

-Konunun bir diğer boyutunu da, ölümden sonra kişisel verilerin ne olacağı oluşturuyor. Çünkü gerek maddi gerekse manevi değeri gittikçe artan kişisel verilerin akibetinin ölümden sonra ne olacağı, bu varlıkların herhangi bir şekilde kişinin mirasının parçası olup olmayacağı, hatta kişinin ölümünden önce şahsi vasiyeti kapsamında bu verilerin "unutulması"nı düzenleyip düzenleyemeyeceği tartışılıyor. Sizin konuya ilişkin değerlendirmeniz nedir?

-Kişisel verilerin doğumdan ölüme kadar korunması yetmiyor ölümden sonra da kişisel verilerin ne olacağı konusu tartışılıyor. Bu varlıkların mirasçılara geçip geçmeyeceği hususunda kanunumuzda bir düzenleme bulunmuyor. Örneğin, ticari faaliyetlerin gerçekleştirildiği bir e-ticaret sitesinin ya da bu faaliyetlerin yürütüldüğü e-posta hesaplarının işletme hakkının ve şifre bilgilerinin mirasçılara geçip geçmeyeceğinin düzenlenmesi gerekiyor. Nitekim İnternet üzerindeki ticari faaliyetlerin hızla yol aldığı günümüzde kanunda böyle bir eksiklik, daha sonra uygulamada önü alınamayacak boşluklara sebebiyet verecek.

Diğer yandan ölüm sonrası kişi hakkında yayınlanmış içerikler üzerinde mirasçıların bu içeriklerin yayından kaldırılmasını isteme bakımından bu bilgiler üzerinde hak sahibi olup olmadığı konusu da muammadır. Örneğin

ölmüş bir kişinin yaşamı sırasında hakkında İnternet'te yayınlanmış asılsız içerikler veya ölüm şekline ve sebebine dair yanlış içerikler, mirasçılar bakımından maddi ve manevi zarara sebebiyet verebilir. Ailesi ve geride kalanlar ya da geride bıraktığı ticari kurumları bu durumdan olumsuz etkilenebilir. Bu noktada ceza kanunumuzda düzenlenen ölünün hatırasına hakaret suçundan bahsedebilirsek de söz konusu madde yine tam olarak unutulma hakkının karşılığını vermemekte ve yaptırım uygulanması için ölenin hatırasına yönelmiş bir hakaretin varlığını aramaktadır. Oysa unutulma hakkı, yanlış ve eksik bilgi içeren içerikleri kapsayan bir haktır.

-Unutulma hakkının kapsamı nasıl düzenlenmelidir?

-Unutulma hakkının düzenlenmesi ile tüm sorunların ortadan kalkması beklenemez. Bu kanunun düzenlenmesi sırasında şayet kapsam net sınırlar ile belirlenmez ise bu durumda hem gerçek ve tüzel kişiler, hem de İnternet siteleri bakımından bir takım karışıklıklar da beraberinde doğacaktır. Özellikle internet sitelerine hukuka aykırı içeriği kontrol etme yükümlülüğü getirilirse, omuzlara yüklenecek iş yükü, girişimlerin önünü keseceği gibi, küçük firmaların büyümesini, büyük firmaların da çalışan sayısının artmasını ve işgücünün düşmesine sebebiyet vereceğinden, internet ekosistemini yavaşlatacak ve milli geliri olumsuz yönde etkileyecektir.

Diğer yandan hakkın manipülasyona çok açık bir konusu olduğundan, hangi nitelikteki içerikler bakımından kullanılamayacağı da belirlenmelidir. Çünkü bu noktada da halkın haber alma özgürlüğü, kamu yararı, ifade özgürlüğü, eleştiri özgürlüğü gibi haklar rahatlıkla tehdit altına girebilir.

Sayılan bu tehlikeler bakımından hakkın tanımını yaparken ve sınırlamalar getirirken hem 3. Kişilerin ifade özgürlüğü ve haber alma özgürlüğü sınırlanmayacak nitelikte düzenlenmelidir. Örneğin bilinmesinde kamu yararı olan ve haber niteliğindeki bilgiler, yahut eleştiri niteliğindeki bilgiler kapsam dışı bırakılmak zorundadır.

Hakkın kullanımı sınırlandırılırken yalnızca eksik ve yanlış bilgilendirme içeren bilgiler ile kişisel veri kapsamında değerlendirilebilecek veriler hak kapsamında tutulmalıdır. Önemli olan eleştiri niteliğindeki veya kamunun bilgilenmesinde zorunluluk olan içeriklerin kapsam dışında bırakılmasıdır.

Ayrıca AB modelinde olduğu gibi, bu hak kullanılırken internet siteleri talepleri değerlendirirken, açıkça ifade özgürlüğü, kamu yararı, bilimsel ve tarihi araştırma, hukuki zorunluluk hallerinde talebi yerine getirmeyebilmelidir. Yukarıda değindiğim gibi manipülasyona oldukça açık bir hak olmasının yanında, unutulma hakkı düzenlendiği takdirde, kanun metni dar olarak yoruma müsait olmamalıdır aksi halde bu yasa sansür aracı olarak kullanılmaya hizmet eder hale dönüşebilir.

-Peki, tarih, unutulma hakkı için suç işlemiş kişileri silebilir mi?

-Tarihte suç işlemiş kişilerin bu hakkı kullanması da elbet mümkün ancak bunun sınırı bilginin eksik ve hatalı olmasıdır. Aksi halde kamunun bu suçun işlendiğini bilme hakkının kısıtlanacağından söz edilir. Diğer yandan hakkı kullanmak isteyen kişi, geçmişteki bu haberlerden rahatsız oluyorsa ve artık düzene koyduğu hayatı bu içeriklerden ticari, maddi, manevi etkileniyorsa, on-line itibar yönetimi yaparak olumlu içerikler ile dijital tarihini yönlendirebilir.

Tarihte adam öldürmeden yargılanmış ancak daha sonra suçsuzluğu ispatlanmış bir şahsın, bu bilgilerin işverenler, kişiler, medya tarafından ele geçirilmesi mahremiyetin ihlali anlamına gelir. Nitekim kişi bu suçu gerçekten tarihte işlemiş ve cezasını çekmiş olsa dahi, bu bilgi kişisel veridir ve topluma kişinin yeniden kazandırılması ve adapte olması aşamasında büyük bir engel oluşturuyor.

-Avrupa Konseyi Siber Suçlar Sözleşmesi ve Türkiye'de kişisel verilerin hukuki durumuna ilişkin değerlendirmenizi alabilir miyiz?

- Avrupa Konseyi tarafından imzalanmış, bilgisayar suçlarını esas alan ilk uluslararası sözleşme olan Siber Suçlar Sözleşmesi, ulusal kanunlar arasında uyum sağlamak ve ülkeler arasında işbirliğini arttırarak veri ve bilgi paylaşımının kolaylaşmasını amaçlamaktadır ve sözleşme Kanada, Çin, Japonya gibi ülkeler tarafından da aktif olarak uygulanmaktadır.

Bu sözleşme Türkiye tarafından imzalanmışsa da iç hukukumuzda uygulama yapacak kişisel verilerin korunması kanunu uzun yıllardan beri tasarı aşamasında kaldığından, sözleşme şartları ülkemizde uygulama alanı bulamamaktadır. Bu sebeple de uluslararası anlamda emniyet ve yargı birimleri arasında bilgi paylaşımı ya da ABD veya AB menşeili firmalardan (Twitter, Facebook, Yahoo gibi) bilgi talep edildiğinde bu bilgiler paylaşılamadığı görülmektedir.

Uluslararası anlamda veri paylaşan ülkeler için verilerin gizliliğinin ve güvenliğinin global anlamda korunması esastır. Nitekim kişisel verilerin korunmasına dair herhangi bir kanunumuz olmayışı, iç hukukumuzda da büyük bir boşluk doğurduğu gibi, bilgi paylaşımı konusunda uluslararası anlamda da ne yazık ki ülkemize karşı güvensizlik duyulmasına sebebiyet vermektedir. Bu bağlamda kanun tasarısı yeniden teknoloji ile gelişen günümüz ihtiyaçlarına cevaz verecek hale getirilmeli ve yasalaşması için gerekli sürece hız kazandırılmalıdır.

Şebnem Ahi kimdir?

1987'de İstanbul'da doğan Şebnem Ahi, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden 2009'da mezun oldu. İstanbul Barosu üyesi olan Ahi, Baro Bilişim Hukuk Merkezi'ndeki aktif çalışmalarını Genel Sekreter göreviyle sürdürüyor. BilisimHukuk.com sitesinde makaleler ve çeviriler yayınlayan Ahi, İnternet üzerinden yayınlanan "DijiHukuk" adlı bilişim hukuku programını yapıyor.
Türkiye'deki sektörle ilgili pekçok seminer ve konferansın yanı sıra Ahi, 2010'da Hindistan'da düzenlenen International Technology Law Association (ITECHLAW) konferansına ve 2011 yazında ABD Washington D.C.'da "Hukukçular için Dil Okulu – Legal English for Lawyers" eğitimine katıldı.
Evli ve bir çocuk annesi olan Ahi, ağırlıklı olarak Bilişim ve Ceza Hukuku alanlarında çalışıyor.

Avukat Gürkan Özocak:

Hassas kişisel verilerde unutulma hakkının bulunmadığını savunmak imkânsız

Anayasa'da unutulma hakkını içeren düzenleme yapıldığını ancak bunun pratikte sonuç doğurmasını sağlayacak yasal düzenlemenin yapılmadığını anlatan Özocak, bilişim ortamlarını içermediği için ilgili Anayasa hükmünün çağın gereklerini karşılamaktan uzak olduğunu belirtti.

Anayasa'da unutulma hakkını içeren düzenleme yapıldığını ancak bunun pratikte sonuç doğurmasını sağlayacak yasal düzenlemenin yapılmadığını anlatan Özocak, bilişim ortamlarını içermediği için ilgili Anayasa hükmünün çağın gereklerini karşılamaktan uzak olduğunu belirtti.

"Dosya" sayfalarımızın sorularını bilişim suçları uzmanı Avukat Gürkan Özocak da yanıtladı. Unutulma hakkını, elektronik hafızada yer alan her türlü kişisel verinin, "bir daha geri getirilemeyecek ve kullanılamayacak şekilde ortadan kaldırılması" talebinde bulunabilmeleri olarak tanımlayan Özocak, bu hakkın son derece isabetli bir düzenleme olduğunu söyledi. Özocak, "genel kamu yararı" veya ifade özgürlüğünün sınırlandırılması gibi gerekçelerle topyekün karşı çıkan görüşlere kesin bir biçimde katılmadığını ifade etti.

"Hassas kişisel verilerde unutulma hakkının bulunmadığını savunmak imkansız" diyen Özocak, özellikle hassas kişisel verilerle ilgili, kişinin kendi şahsi bilgilerinin izni olmaksızın saklanmasına zorlanamayacağının altını çizdi.

Kişinin kendi fotoğrafı üzerinde hak sahibi olduğuna işaret eden Özocak, fotoğrafının yayınlanmasını istemiyorsa, karşı tarafın bu fotoğrafı kaldırması gerektiğine dikkat çekti.

5651 sayılı. Kanun'a göre "içerik sağlayıcı"ların sorumluluklarına değinen Özocak, "Hakkınız ihlal edildiyse, hem 5651 sayılı Kanun'a göre içeriğin kaldırılmasını isteyebilir, hem manevi tazminat davası açablir, hem de eğer ortada TCK anlamında bir suç varsa cumhuriyet başsavcılığına şikâyette bulunabilirsiniz" değerlendirmesinde bulundu.

Anayasa'da unutulma hakkını içeren AB Direktifi'ne uygun düzenleme yapıldığını ancak bunun pratikte sonuç doğurmasını sağlayacak yasal düzenlemenin yapılmadığını belirtten, Özocak, söz konusu Anayasa hükmünün bilişim ortamlarını içermediği için çağın gereklerini karşılamaktan uzak olduğunu söyledi. Özocak, bu eksikliğin giderilmesi amacıyla, Türkiye Barolar Birliği'nin (TBB) hazırladığı "Anayasa Önerisi"nin Anayasa'ya konulmasının uygun olacağını vurguladı.

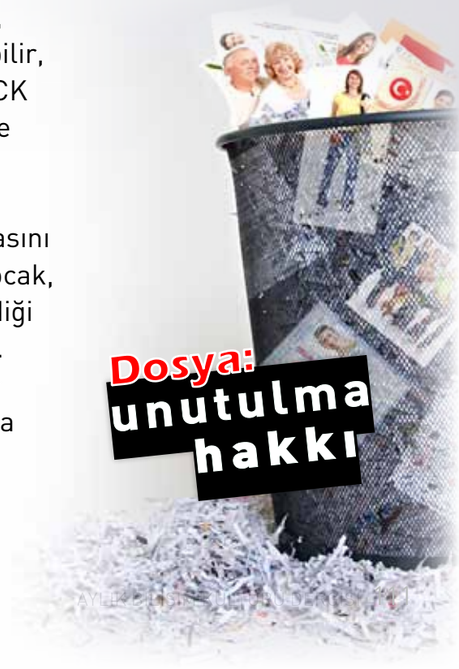

“Unutulma hakkı”nı nasıl tanımlarsınız? Bu hak ne zaman ve nasıl gündeme geldi? “Unutulma hakkı” konusunda farklı ülkelerdeki mevcut durum ve yaklaşımlar, AB direktifleri, yasal düzenlemelere ilişkin bilgi verir misiniz?

-Unutulma hakkı, esas itibariyle, 95/46 No’lu Avrupa Birliği (AB) Kişisel Veri Koruma Direktifi’ne Kasım 2010 yılında yapılan ek ile hüküm altına alınmış bir kavram. Bu düzenlemenin temelinde, kişilerin kişisel verilerinin, eğer geçerli bir neden söz konusu değilse, saklanmaması yönünde irade ortaya koyabileceklerinin kabulü yer alıyor. Bu bağlamda, unutulma hakkını, “Elektronik hafızada yer alan bireylere ait fotoğraf, adres, kimlik bilgisi gibi her türlü kişisel verinin, bireyin bu iradesini ortaya koyarak, bir daha geri getirilemeyecek ve kullanılamayacak şekilde ortadan kaldırılması talebinde bulunabilmeleri” olarak tanımlayabiliriz.

Dediğimiz gibi, bu hakkın gündeme gelişi, 95/46 no’lu AB Kişisel Veri Koruma Direktifi’ne 2010’da unutulma hakkı (right to be forgotten) maddesinin eklenmesiyle söz konusu oldu. Bir yenilik olarak adlandırabileceğimiz unutulma hakkı, söz konusu dönemde AB Komisyonu Başkan Yardımcısı Vivane Reding tarafından tanıtıldı ve böylece AB Komisyonu’nun yaptığı çağrı ile söz konusu hak, AB üye ülkeleri ve ulusal mevzuatları bakımından da bir gündem maddesi haline geldi.

95/46 EC’nin koruma alanına bakarsak; unutulma hakkı kapsamında, İnternet kullanıcıları, kendilerine ait bütün kişisel içeriklerin ne amaçla toplandığını açıkça öğrenebilmeli ve açık izinleri olmaksızın bu veriler kullanılmamalıdır. Dolayısıyla, bu düzenleme ile, “her tutulan kişisel bilgi, tutan kişi tarafından dilediği gibi kullanılabilir” şeklindeki algı ortadan kalkacak, bu verilerin kontrolü, veri sahibinin eline geçecek. Bununla birlikte, esasen, verilerin saklanması ile işlenmesi konuları da birbirinden ayrılacak; veriyi tutma hakkı olan kişi, veri sahibinin izni olmaksızın bu veriyi amacı dışında

işleyemeyecek, eğer geçerli bir amacı kalmamışsa, veri sahibinin isteği halinde derhal ilgili veriyi ortadan kaldıracak yahut yine veri sahibinin isteği doğrultusunda başka bir yere taşıyacak.

Bunun yanında, 95/46 EC, İnternet servis sağlayıcıların da, kullanıcıların kayıtlı kişisel verilerinin korunması konusunda gerekli tüm önlemleri alması gerektiğini, kullanıcının izni dışında bulunların kullanılamayacağını ve veriler üzerinde bir tasarrufta bulunulacaksa bu durumun mutlaka veri sahibi kullanıcıya bildirilmesi gerektiğini düzenlemiştir. Üye ülkeler, ulusal mevzuatlarını bu düzenlemeye göre yeknesaklaştırmak durumunda.

ABD Hukukuna baktığımızda da, bununla ilgili doğrudan bir düzenleme olmamakla birlikte, ABD Anayasası’nın Ek 1. maddesi ile, ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğünün sınırlandırılması sonucunu doğuracak herhangi bir yasal düzenlemenin hukuka aykırı olduğu hüküm altına alındı. Bu bağlamda, ABD hukukunda unutulma hakkının uygulanmasına, ifade özgürlüğünün kısıtlanması temelinde yaklaşıldığı düşünülürse de, herhangi bir kamu yararının bulunmaması ve kişilerin özel hayatlarına müdahale edilmesi hallerinde, haksız fiil söz konusu olacağını ve bu fiili gerçekleştirenlerin hukuki sorumluluklarının bulunacağını ifade ediyor. Dolayısıyla, ABD hukukunda da dolaylı, sınırlı ve aslında “de facto” olarak unutulma hakkının uygulanabileceği, bu kapsamda, kişilerin kişisel verilerini kamu yararı olmaksızın ve özel hayatın gizliliğini ihlal edici biçimde saklayanların, haksız fiil sorumluluğunun doğacağını söylemek yanlış olmaz.

-“Unutulma hakkı” kimi uzmanlarca, bir kişinin sağlık verisi veya sabıkası ile ilgili, kamuya açıklanmış bir bilginin kontrol edilmesi ve erişimden kaldırılması, genel kamu yararı ve ifade özgürlüklerine aykırı görülüyor. Bu konudaki görüşünüzü alabilir miyiz?

-Olaya bu açıdan baktığımızda, temel hak ve özgürlüklerin kısıtlanmasına her zaman bir kılıf bulabiliriz. Özellikle “kamu yararı”, “genel ahlak” gibi kriterler, bütün hukuk düzenlerinde, bu temel özgürlüklerin kısıtlanmasına zemin hazırlayıcı nitelikte anlaşılmıştır. Ancak bu noktada sormamız gerekenin şu olduğunu düşünüyorum: Unutulma hakkı, şüphesiz ki, istisnasız uygulanan ve her durumda talep edilecek bir husus değil, zaten AB Kişisel Veri Direktifi’nde de böyle düzenlenmemiş. Zira, biraz önce de ifade ettiğim gibi, kişilerin bu içeriklerin silinmesini talep etmelerinin yolu, ancak “bunların tutulmasında geçerli bir neden kalmaması” durumunun vuku bulmuş olmasıdır. Hukuken geçerli bir nedenin bulunmaması durumunda, kişilere ait özel içeriklerin halen ilgili dijital hafızada bulundurulması nasıl bir “kamu yararı”na hizmet edecek? Kamunun, kişilerin bilgilerinin adeta “amaçsızca” barındırılmasından ne gibi bir menfaati bulunur? Dolayısıyla, “genel kamu yararı” gibi birçok hukuk düzenince tanınan, ancak içinin doldurulması oldukça zor olan bir ölçütle, unutulma hakkının tanınmamasının kabul edilmesinin mümkün olmadığını düşünüyorum.

Yukarıdaki sorunuzda da açıkladığım gibi, esasen, unutulma hakkına ifade özgürlüğü bağlamında temkinli yaklaşan görüşler, ABD hukukundaki uygulamaya yakın düşüncelerdir. Ne var ki, ABD hukukunda da, bu özgürlük “özel hayatın gizliliği” ile sınırlandırılmış. Kişilerin koruma altındaki özel hayatlarına ilişkin bilgilerin herhangi bir makul amaç olmaksızın ve o kişinin izni bulunmaksızın saklanması veya işlenmesi, akabinde bilgi sahibinin “bunu silin” demesine rağmen bundan kaçınılması, ifade özgürlüğü ile açıklanamaz. İfade özgürlüğü, herhangi bir

amaç olmaksızın, kişilerin özel hayatlarına müdahale anlamına gelmemeli. Bu nedenle, unutulma hakkının son derece isabetli bir düzenleme olduğunu düşünüyor ve buna, "genel kamu yararı" gibi açıklanması zor kriterlerle veya ifade özgürlüğünün sınırlandırılması gibi gerekçelerle topyekün karşı çıkan görüşlere kesin bir biçimde katılmadığımı ifade ediyorum.

-Unutulma hakkı, unutulmayı isteyen kişisel veri sahibinin yararı ile başkaları veya kamunun yararıyla birlikte ele alındığında, ortaya gerçekten dikkatle değerlendirilmesi ve dengelenmesi gereken bir ilişki ortaya çıkıyor. Özellikle sağlıkla ilgili kişisel veriler önem kazanıyor. Bazı durumlarda kişinin sağlığı sadece kendisini değil, özellikle genetik rahatsızlıklar açısından en azından hem yakın hem de geniş ailesini, epidemik nitelikteki rahatsızlıklar açısından ise kamuyu da ilgilendiriyor. Bu noktada "unutulma hakkı" nasıl kullanılabilir? Sizce hangi durumlarda "unutulma hakkı" kabul edilip gereği yapılmalı?

-Kişilerin ırki ve etnik kökenlerine, dini inançlarına, siyasi görüşlerine, cinsel yaşamlarına ve sağlık durumlarına ilişkin bilgiler, "hassas kişisel very" olarak kabul edilir. Bu bağlamda, söz ettiğiniz "hastalıkla ilgili durumlar", sağlıkta kişisel veri, dolayısıyla hassas kişisel veri olduğundan, bunlar isim, adres gibi kişisel verilere göre çok daha sıkı bir veri koruması rejimine tabi olmalı. Dolayısıyla, diğer veriler dahi unutulma hakkı kapsamında değerlendirilmeliyken, bunlarda unutulma hakkının bulunmadığını savunmak imkânsız. Öncelikle, bu ön kabul ile başlayalım.

Tıbbi buluşlar, genetik rahatsızlıklara ilişkin tedavi yöntemleri ve son tahlilde bunların kişiler üzerinde uygulanarak, klasik tabirle "hayat kurtarmak" amaçları kesinlikle kamu yararını ilgilendirmekte. Ancak, bir kişinin, kendisi hakkındaki tıbbi bilgileri, bundan kamusal anlamda bir menfaat sağlanacağı ve diğer hastalar üzerinde uygulanacağından bahisle sildiremeyeceği ve işleneceğini kabul etmesini beklemek, hatta kişiyi buna zorlamak da temel hak ve özgürlükler bağlamında kabul edilemez.

Öncelikle, kişiden bunun için izni alınması gerekir. Ancak, kişi bu verilerin saklanması bakımından rıza göstermiyorsa, sorunuzla ilgili yanıtı ikiye ayırarak yanıtlamak gerekiyor: Söz konusu tedavi halen devam ediyorsa, zaten unutulma hakkı bakımından bir şart olarak ortaya konulan "geçerli bir sebep" unsuru karşılanmayacağından, unutulma hakkının tartışılması da söz konusu olmayacak. Ama kişinin tedavisi sona ermiş ve o kişi ile ilgili geçerli bir sebep kalmamışsa, ortaya konan tıbbi bilgiler, buluşlar, tedavi yöntemler vb. kişinin isim ve kimlik bilgileri silinerek saklanıp, yine kamu yararı için kullanılabilir. Buna herhangi bir engel yok. Ancak ifade ettiğim gibi, özellikle hassas kişisel verilerle ilgili, kişinin kendi şahsi bilgilerinin izni olmaksızın saklanmasına zorlanamayacağı ve bu durumlar için unutulma hakkının uygulanacağını kabul etmek gerekir.

-Kişilerin kullandığı sosyal medya sitesiyle iletişime geçip fotoğrafı duvarından sildiği ve sunuculardan da silinmesini istediğinde bu istek kabul edilebilir veya edilmez. Ancak konuya ilişkin bir yasa varsa buna bir şekilde zorlama mümkün olacağına dikkat çekiliyor. Peki, silinen bir fotoğraf bir arkadaşın duvarında durmaya devam eder, aramalarda görülürse ne olacak? Bir Internet sitesi bu durumda kimin duygularını esas almalı? Duvardan duvara aktarılan o fotoğraf artık kimin? Biri üzgün ve istedi diye bir Internet sitesi başkalarına da müdahale etmeli mi? Orta yol nasıl bulunacak?

-Kişilerin, kendi fotoğrafları üzerindeki hakları Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun (FSEK) 86. maddesinde düzenleniyor. Buna göre, FSEK anlamında bir eser mahiyetinde olmasalar bile, kişilerin "resim ve portreleri", tasvir edilenin izni olmaksızın umuma arz edilemez. Dolayısıyla, kişilerin kendi fotoğrafları ile ilgili hakları üzerindeki yasal düzenleme açıktır.

Nitekim, Yargıtay da, kişilerin fotoğraflarının "kişisel değer" olduğunu, bu fotoğrafların her ne surette olursa olsun o kişinin izni olmaksızın kullanılmasını veya umuma arzının kişilik haklarına saldırı anlamına geleceğini ifade etti. Hatta Yargıtay, bir kişi tesadüfen bir fotoğrafın kadrajına girse ve o fotoğraftaki bir ayrıntı olsa bile burada o kişinin hak talebinde bulunabileceğini kabul etti. Bu nedenle, bir fotoğraf duvardan duvara da aktarılsa, silinmelidir. Bunun fotoğraf sahibi kişinin "üzgün" olmasıyla veya başkasının hakkına "müdahale" ile değil, FSEK bağlamında kendi fotoğrafı üzerinde hak sahibi olması ile ilgisi var. Hatta zamanında o kişi o fotoğrafı yayınlanması için isteyerek vermiş dahi olsa, artık yayınlanmasında bir rızası yoksa, rızanın bulunmadığı andan itibaren o fotoğrafın umuma arzı hukuka aykırı nitelik kazanır. Dolayısıyla, bunun bir orta yolu yok. Kişi, kendi fotoğrafı üzerinde hak sahibidir ve fotoğrafının yayınlanmasını istemiyorsa, karşı taraf bu fotoğrafı kaldırmalıdır.

- Bu hak nasıl tanımlanmalı ki, konuşma özgürlüğü, bilgi alma özgürlüğü, ifade özgürlüğü ve Internet özgürlüğü gibi temel hak ve özgürlüklere zarar verici olmasın?

-Aslında bu anlamda hakkın düzenlenişi ortada. Elbette, ifade özgürlüğü, bilgi alma özgürlüğü, düşünce özgürlüğü çok önemli temel hak ve özgürlükler. Ancak, örneğin, ben bilgi alma özgürlüğümün olduğu gerekçesiyle nasıl ki bir kişinin konutuna onun izni olmaksızın giremiyorsam yahut telefonunu karıştıramıyorsam veya telefon görüşmelerini, İnternet yazışmalarını dinleyemiyorsam, takip edemiyorsam, burada da benzer bir biçimde, kişilerin "özel hayatlarının gizliliği" esas alınmalıdır. Burada hukuken çatışan menfaatlerin hangisinin üstün tutlacağı tartışması yapılabilir. Örneğin, ben A kişisi hakkında bazı özel ve şahsi bilgileri çok merak ediyorum, bunlar hakkında bilgilenmek ve hatta bunları İnternette paylaşmak istiyorum. Bu noktada, benim bu "hakkım", o kişinin özel hayatının gizliliği hakkıyla çatıştığında, özel hayatın gizliliği esas alınacak. Yargıtay, ekseriyetle manevi tazminat ile ilgili davalarda, özel hayatın gizliliği ile ilgili bazı istisnalar getirdi, özellikle hayatlarını kamu oyunun gözü önünde yaşayan kişiler bakımından, bu gizlilik korumasını esnettti. Ancak, sıradan insanlar bakımından, böyle bir esnetme de söz konusu değil. Bu nedenle, bahsettiğiniz gerekçeler dayanak olarak gösterilerek, kişilerin kişisel verilerinin geçerli bir amaç olmaksızın saklanmasına karşı talepte bulunmalarının önüne geçilmesi kabul edilemez.

-Sosyal medyanın, İnternet siteleri ve İnternet yapısının yasadan en az zararla etkilenmesi nasıl sağlanır?

-Sosyal medya, kişilerin haber alma, düşünce ve ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü gibi birçok birinci ve ikinci dereceden temel hakkının hayat bulması bakımından önemli br mecra. Bu nedenle, bu mecranın mümkün mertebe denetlemeden ve gözetlemeden uzak, kişilerin özgürce ifadede bulunabildikleri, düşüncelerini yayabildikleri bir alan olarak müdahaleden uzak tutulması gerektiğini düşünüyorum. Ancak, tekrar vurgulamak isterim ki, bu özgürlükler, kişilerin herhangi bir makul amaç olmaksızın özel hayatlarının gizliliğini ihlal edici nitelikte kullanılmamalı.

Örneğin, adınız haber değeri taşıyan bir olayda geçiyor ve bu olay gerçekten de habercilik ilkelerine uygun bir biçimde, olay çarpıtılmadan, olay ile haberin veriliş biçimi arasındaki denge gözetilerek verilmişse, burada kişilerin "bilgi alma hakkı"ndan, basın özgürlüğünden söz edebiliriz. Ancak, sosyal medyada geçerli bir amaç olmaksızın kişilerin fotoğraflarının yayınlanması, adları veya kimlik bilgilerinin kullanılmasında, meşru bir amaçtan söz etmek güç. Sosyal medya, İnternet özgürlüğü gibi gerekçelerle kişiler buna katlanmak zorunda bırakılamaz.

-Bir siteye üye olup bir şeyler paylaştınız ama sonra bir şeyler paylaşmaktan vazgeçtiniz. Bu durumda hesabınıza ait veriler ne olacak?

-Kendinize ait hesaptan bir şeyler paylaştıysanız, bu durumda 5651 sayılı Kanun'a göre "içerik sağlayıcı" sıfatıyla, paylaştıklarınızdan zaten hukuki sorumluluğunuz var. Artık bir şeyler paylaşmıyor olabilirsiniz, ancak önceden paylaştıklarınız halen yayındaysa, bunlardan sorumlusunuz. Dolayısıyla, bunlar bir kimsenin kişisel verilerine ilişkin içeriklerse, o kişi sizden bunları silmenizi talep ettiğinde bunları geri dönülemez bir biçimde ortadan kaldırmakla yükümlüsünüz. Şunu da belirtmek gerekir ki, sizden herhangi bir olumlu yanıt dönülmediğinde, söz konusu site sahibinin de "yer sağlayıcı" olarak bunları size sormadan kaldırma hakkı vardır. Zira 5651 sayılı Kanun'a göre kişi, içerik sağlayıcısına ulaşamazsa, hukuka aykırı içeriği yer sağlayıcısına bildirir ve bu durumda ilgili içerik yer sağlayıcı tarafından kaldırılır. Ama bu durumda da, içeriği paylaşan kişinin hukuki sorumluluğu ortadan kalkmaz.

-Peki, tarih, unutulma hakkı için suç işlemiş kişileri silebilir mi? Geçmişe bu nedenle müdahale edilmeli mi?

-Bu noktada, özellikle adli bir vaka söz konusuysa, toplumun haber alma ve basın özgürlüğü konuları gündeme gelebilir. Dolayısıyla eğer İnternet'teki bir içerikten bahsediliyorsa, ancak haber değeri taşıyan hususlar istisna tutularak, kişilerin kişilik haklarına aykırı içerikleri sildirme hakkı mevcuttur.
Ama bahsi geçen sabıka kayıtlarının silinmesi ise, bu konuda ülkemizdeki hukuki durum, 3682 sayılı Adli Sicil Kanunu'nda düzenlenmiştir. Bu kanunun 8. maddesi uyarınca, bir suç nedeniyle hakkında mahkumiyet verilen kişiler, verilen cezalara göre değişen sürelerle, cezalarının infazlarının bitiminden itibaren belirli bir zaman geçtikten sonra, adli sicil kayıtlarının silinmesini talep edebilmektedirler. Bu kapsamda, örneğin, infazların bitiminden itibarfen, bazı yüz kızartıcı suçlar nedeniyle beş yıldan fazla hapis cezası alanlar 10 yıl, beş yıldan az hapis cezası alanlar 5 yıl geçmesiyle adli sicil kaydının silinmesini isteyebilir. Bu hükmü, kişiler suç işlemiş olsalar bile, hayatları boyunca bununla alınlarındaki bir yafta gibi dolaşmak zorunda bırakılmamaları gerektiği şeklinde okuyabiliriz.
Dolayısıyla bu kişiler için de, belirli süreler geçtikten sonra, unutulma hakkının kullanılması söz konusu olacaktır.

-Kişi hakkında olumsuz ve yanlış haberler ve görsellerin yayılması konusunda hukuken nasıl yaptırımlar söz konusu?

-Bu hususta birçok yaptırım söz konusu olur. Ancak ben, kolay anlaşılması için, bu yaptırımları üçe ayırarak ifade edeyim. Birinci grup yaptırım, bu içeriklerin yayından kaldırılması şeklindeki olur. Buna göre eğer bu kişilik haklarına tecavüz niteliğindeki yayın İnternet'te yayımlandıysa, bunun için kişi 5651 sayılı Kanun'a göre içerik sağlayıcıya, ona ulaşamıyorsa yer sağlayıcıya içeriğin kaldırılması için talepte bulunur. Talep yerine getirilmezse, 15 gün içerisinde sulh ceza mahkemesine başvurarak içeriğin yayından kaldırılması ve tercihine göre bir tekzip metni yayımlanmasını ister. Buna göre, sulh ceza mahkemesi kararı kesinleştiğinde, içerik yayından kaldırılmak zorundadır. Aksi halde, aynı kanundaki cezai yaptırımlar içerik ve yer sağlayıcı hakkında uygulanır.
Bir diğer kaldırma yolu ise, ihtiyati tedbir kararı alınmasıdır. Burada da kişi hukuk mahkemelerine başvurarak yayının bulunduğu web sitesine erişimin engellenmesini isteyebilir. Hukuk mahkemesinin vereceği karara göre, söz konusu yayının kaldırılması için servis sağlayıcılara müzekkere yazılarak bu web sitesinin tamamına erişim servis sağlayıcı yoluyla engellenebilir. Yine 5651 sayılı Kanunda sayılan bazı özellikli durumlar bakımından, Telekomünikasyon İletişim Daire Başkanlığı'nca da web sitelerine erişimin engellenmesi mümkün olabilir.
İkinci grup yol, hukuk mahkemelerinde manevi tazminat davası açılması yoludur. Bu durumda da, kişi, kişilik hakları ihlal edildiği gerekçesiyle hukuk mahkemesinde dava açarak, içeriği yayınlayan kişilerden belirli miktarlarda manevi tazminat talep edebilir. Örneğin biran önce söz ettiğim, fotoğrafın kişinin izni alınmaksızın yayınlandığı örneklerin hemen hepsinde, Yargıtay kişilik hakları ihlal edildiği gerekçesiyle manevi tazminat şartlarının oluştuğu yönünde karar vermiştir.

Üçüncü grup yol ise, cezai yaptırımdır. Örneğin, kişinin adı, resmi veya bir başka kişisel verisi izni olmaksızın kullanılırsa, TCK'nun 135-136. maddelerindeki kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi, yayılması suçları söz konusu olur.
Yine, unutulma hakkı ile birebir ilgili olan TCK m. 138 uyarınca, bir sistemdeki kişisel veriler kanuni süre geçmiş olmasına rağmen içerikten kaldırılmazsa, kişisel verilerin silinmemesi suçu söz konusu olur.
Benzer bir biçimde; bu yayınlarla kişilerin özel bilgileri ifşa edilirse özel hayatın gizliliğini ihlal (TCK m. 134), kişilere hakaret edilmişse hakaret (TCK m. 125), kişiler arasındaki haberleşmeler ifşa edilmişse haberleşmenin gizliliğini ihlal (TCK m. 132) gibi suçlar söz konusu olabilir.

Bunlardan dolayı da hakları ihlal edilen kişiler cumhuriyet başsavcılığına şikâyette bulunabilir, savcının düzenleyeceği iddiname ile eylemleri gerçekleştiren kişiler hakkında kamu davası açılabilir.

Son olarak şunu ifade etmem gerekir ki, bu haklar seçimlik hak olmayıp hepsi birden kullanılabilir. Yani, hakkınız ihlal edildiyse, hem 5651 sayılı Kanun'a göre içeriğin kaldırılmasını isteyebilir, hem manevi tazminat davası açablir, hem de eğer ortada TCK anlamında bir suç varsa cumhuriyet başsavcılığına şikâyette bulunabilirsiniz.

-Türkiye'de "unutulma hakkı" konusunda mevcut durum nedir? Karşılaşılan sıkıntıya bulunan hukuki çözümlere örnek gösterebileceğiniz olaylar var mı?

-Hukukumuzda, konuyla ilgilenen herkesin her konuşmasında vurguladığı üzere, yıllardır tasarı halinde mecliste bekleyen bir "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu" tasarısı mevcut, ancak bu yasa halen yürürlüğe girmiş değil. Öncelikle bu kişisel verilerin korunması ile ilgili en yakıcı ve acil gündem.

Mevcut ve yürürlükteki mevzuata bakarsak, Anayasa'da da kişisel verilerin korunmasının temel hak ve özgürlükler kapsamında değil, kişi hak ve güvenliği kapsamında düzenlendiğini görüyoruz. AB'nin 1995 tarihli 95/46/EC Veri Koruma Direktifi'ne uygun olarak Anayasa'nın 20. maddesine, 2010'un Eylül ayında bir 3. fıkra eklendi.

Bu maddeye göre, herkesin kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu, bu hakkın kişisel verilerle ilgili bilgilendirilme, erişme, düzeltilmesini yahut silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını talep etme haklarını kapsadığı anayasal güvence altına alındı. Ancak dediğimiz gibi, Anayasa'da unutulma hakkını da içerecek şekilde AB Direktifi'ne uygun düzenleme yapılmışsa da, bunun pratikte sonuç doğurmasını sağlayacak nitelikteki yeterli yasal düzenlemesi yapılmadı. Bununla birlikte, söz konusu Anayasa hükmü bilişim vasıtalarını da içermediğinden, esas itibariyle, çağın gereklerini karşılamaktan da oldukça uzak. Bu eksikliğin giderilmesi amacıyla, Türkiye Barolar Birliği'nin (TBB) hazırladığı "Anayasa Önerisi"nin 33/2. maddesinde kişinin kendisi hakkında toplanmış kişisel veriler üzerindeki haklarına ilişkin düzenleme yapılırken "...veya bilişim kaynaklarında yer alan" ibaresi de eklendi.

Bu yolla bilişim sektöründe ortaya çıkan kişisel verilerin korunması sorunlarının düzeltilmesi ve buradan hareketle insan hakları ihlallerinin önüne geçilmesi amaçlandı. TBB'nin bu çalışması ve "bilişim vasıtası" ibaresinin Anayasa'ya konulması önerisi son derece isabetli.
Hali hazırda, kişisel veriler, özel hayatın gizliliği hakkı ve kişinin maddi ve manevi bütünlüğü kapsamında korunmaya çalışılıyor. Buna göre, bir önceki sorunuzda belirttiğim hususlar dahilinde, kişilik hakkınız, manevi bütünlüğünüz ihlal edildiğinden kimi hukuki korumalar talep edebiliyorsunuz, tazminat isteyebiliyorsunuz yahut bir suç işlenerek kişisel veri güvenliğiniz ihlal edilmişse cumhuriyet savcılığına şikâyette bulunabiliyorsunuz. Bunun dışında, verilerin korunmasına ilişkin bir yasal düzenleme bulunuyor.
Bu durum, şüphesiz ki, hem ulusal bazda kişisel veri korunmasına ilişkin bir sistemin oturtulabilmesini engelliyor, hem de AB Direktifi ile yeknesak bir sistemin oluşmasını önlüyor.

AB'nin son dönem çalışmalarına baktığımızda, özellikle kişisel veri güvenliği konusunda haklı bir hassasiyet içerisinde olduğunu görüyoruz. Ancak AB Direktifleri'yle ve Avrupa ülkelerinin uygulamalarıyla paralel ilerlemeyen Türkiye'deki durum, paylaşılan kişisel verilerin kontrolünü zorlaştırıyor, dolayısıyla kişilerin özel hayatlarının, gizli bilgilerinin, ticari itibarlarının ihlalinin önünü açıyor. Firma ismi vermeksizin birkaç örnek vermek gerekirse, mesela, son dönemlerde sıkça tartışılan "on-line davranışsal reklamcılık" meselesiyle ilgili olarak, ülkenin en önemli İnternet servis sağlayıcılarından birisinin, yabancı menşeli ve neredeyse Avrupa'nın bütün ülkelerinde kişisel veri güvenliği sebebiyle faaliyetleri yasaklanmış bir firmaya, milyonlarca müşterisinin kişisel verilerini paylaşıma açması konusu Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu'nun (BTK) önüne gitti ve çok büyük hukuki ve etik tartışmalara yol açtı.
Yahut, yakın zamanda faaliyete geçmesi planlanan spor müsabakalarında e-bilet uygulaması ile, bir maça gidecek herhangi bir kişinin TC Kimlik numarası, adres bilgileri gibi önemli kişisel verileri kaydedilecekti.

Bütün bu örnekler, az önce bahsettiğimiz AB Direktifi'ne paralel kapsamlı yasal düzenlemelerin yapılmamasından kaynaklanıyor. Ne yazık ki ülkemizde kişisel veri koruması ve güvenliği ile ilgili hassasiyet, gün geçtikçe daha da geriye gidiyor.

Arzu Kılıç
arzu.kilic@tbd.org.tr

Değerli okurlar,
Yepyeni bir yıla girmiş olmanın mutluluğu içerisindeyim. Yeni bir yılın sabahına büyük umutlarla ve huzurla uyandım. Her yeni yıl, hayatın bizlere sunduğu bir lütuf aslında ve bunu çok iyi değerlendirmeliyiz. Yaşantımıza farklı bir yön vermeli, zamansızlık nedeni ile sürekli ertelediklerimizi bir an önce hayata geçirebilmeli ve duygularımızı sessizce söylemek yerine doğrudan sesli ifade etmeliyiz. Bazen hayat bazı şeyleri zamana yaymamıza izin vermeyebiliyor maalesef. Örneğin her zaman sevdikleriniz yanınızda olmayabilir, onları kırmak için bile olsa...
"Hayata nasıl bakarsan o da sana öyle bakar" derler ya çok doğru. Mutluluğun kaynağını başkalarında aramayın. Hayat enerjinizi içinizde bulabilirsiniz. Hep hayata karşı farklı bakış açıları üretin. Sanatçı Füsun Önal, bir yazısında şöyle der; "Bugün başımıza gelenler dün düşündüklerimiz, yarın başımıza geleceklerse bugün düşünmekte olduklarımızdır." O halde olumsuz her ne varsa bir yana bırakıp olumlu düşünerek, hayatımıza hep güzellikleri çağırarak yüzümüzdeki kocaman tebessümle ve büyük bir coşkuyla yeni yılı karşılayalım.
Ben ne zaman umutsuzluğa düşsem yeniden ve yeniden yükseliyorum. Hayat bana yeni fırsatlar sunuyor çünkü. Bu yıl bazı insanlar için sigarayı bırakacağınız, kararlı bir şekilde diyete başlayacağınız, yeni iş ve kariyer imkânları yaratacağınız, hayalinizdeki aşkınız veya eşinizle bir araya geleceğiniz, anne-baba olacağınız ve hepimiz için çok sevip, çok sevileceğimiz bir yıl olsun.
Amanınn!!! Neredeyse unutuyordum. Yeni yılın güzelliklerine kendimi kaptırdım gidiyorum

Kararlı bir şekilde diyete başlayın temennisinde bulunmuşken Güven Hastanesi'nden Beslenme ve Diyet Uzmanı Diyetisyen Aylin Aydın ile yeni yılda beslenme konusuyla ilgili bir söyleşi gerçekleştirdim.
Yeni umutlara, yeni heyecanlara, yepyeni güzelliklere merhaba demek için; daha çok sevmek ve sevilmek, daha çok umutlanmak için... Türkiye başta olmak üzere tüm dünyaya yeni yılın sağlık ve huzur getirmesini diliyorum. Mutlu yıllar...

Diyet Uzmanı Aylin Aydın:

“Antioksidan içeriği yüksek besinler radyasyonun olumsuz etkilerini azaltıyor.”

Lahana, brokoli ve karnabahar ve nane çayının radyasyonun olumsuz etkilerine karşı hücreleri koruduğunu söyleyen pek çok çalışma olduğunu anımsatan Aydın, bilgisayar başında çok vakit geçirenlerin bu gıdaları mutlaka günlük beslenme planlarına eklemeleri gerektiğini belirtti.

-Yeni bir yıla girdik. Yeni bir yıl yeni kararlar... Memnun olmadığımız ve değişmesini istediğimiz kimi alışkanlıklarımızın yerine yenilerini koymak için iyi bir başlangıç olabilir. Daha güzel olmak için kilo vermeliyim, spor yapmalıyım kararları hep ertelenir. Çalışma hayatındaki insanlara yeni yılda beslenme konusunda özellikle neleri önerirsiniz?

-Yeni yıla girerken yeni hedefler belirlenir. Yeniye geçmek, yeniyi iyi planlamak için ne güzel bir dönemdir bu dönem. Bana kendimi hep iyi hissettirir ve yenilenme fırsatı sunar. Çünkü yeni yılda, neleri yapmak istediğimi, neleri değiştirmek istediğimi, hangi insanların hayat hikâyelerinedokunmam ve renk katmam gerektiğini her yıl düşünürüm. Size de öneririm.
Yoğun iş hayatı, esnek çalışma saatleri, sık ve uzun seyahatler çalışanların; kendilerine yeterli zaman ayırmalarını engellemekte,

çoğunlukla bu durum beslenmeyi ikinci plana atmakta ve sonuçta yetersiz ve dengesiz beslenme tablosu ortaya çıkmaktadır
Bu yıl yeni yıl planlarınız arasında kilo vermek veya kilo kontrolünü sağlamak gibi kararlarınız varsa önce kendi yeme davranışlarınızı gözden geçirip beslenme alışkanlıklarınızı keşfetmenizi öneririm. Yeterli ve dengeli beslenme planı yapmalı, sağlıklı davranış değişiklikleri ile bu durumu birleştirmelisiniz. Çalışma hayatındaki amacınız; dinç ve dinamik kalmak, fiziksel ve zihinsel performansınızı arttırmak, formda bir vücuda sahip olmak ise hem bedeninizi, hem de ruhunuzu sağlıklı beslemeyi unutmamalısınız.
Böylece; kendinizi daha mutlu, daha huzurlu, daha sağlıklı ve daha fit hissedebilirsiniz. Çalışma ortamınızda kilo kontrolünüzü sağlamak istiyorsanız; Sabah güne mutlaka kahvaltıyla başlayın. İş stresini azaltmak için işyerinde gün içinde kısa yürüyüşler planlayın bu hem ruhunuza hem de bedeninize iyi gelecektir. Sofranızda besin çeşitliliği ve renk çeşitliliği oluşturun. Üç ana ve üç ara öğünü mutlaka tüketmeye çalışın. Gün içerisindeki beslenme planınızda bütün besin gruplarını bulundurun. Kilo vermek için kalorisi aşırı kısıtlı katı beslenme programları uygulamayın. Şeker, tuz ve unlu gıdalardan mümkün olduğunca uzak durmaya çalışın. Tuz alımınıza dikkat edin. Az ve sık yiyin. Bol su için.

-Diyet yaparken neyi ne kadar yiyeceğimiz ve nerede ne yediğimiz çok önemli. Günde kaç kalori almalıyız? Diyette ara öğünlerin önemi nedir?

-Metabolizma hızı, vücudun temel fonksiyonlarını sürdürebilmek için bir günde ihtiyaç duyduğu minimum enerji miktarıdır. Dinlenme anında vücudun kalori harcama hızına bakılarak ölçülür ve kişiden kişiye değişiklik gösterir. Bireyin yaşı, cinsiyeti, genetik yapısı, kas dokusu, hormonal yapısı, hastalıkları, uyku düzeni, mevsimsel geçişler ve daha öncesinde yapılan diyetler bazal metabolizma hızını etkilemektedir. Bu nedenle günlük alınması gereken kalori hesaplanırken; yukarıda bahsi geçen durumlar göz önünde bulundurulmalı ve bir beslenme uzmanı tarafından özel aletlerle ölçümler yapılarak karar verilmelidir. Her bireyin özellikleri, beden yapısı ve yaşam tarzı farklı olduğu gibi gün içerisinde alınması gereken kalorilerde birbirinden farklıdır.

Metabolizma hızının kilo alıp verme konusunda önemli etkileri vardır. Bazal metabolizma hızınız ne kadar düşükse, kilolu olma ihtimaliniz de o kadar yüksektir. Eğer hızlıysa şanslısınızdır, vücudunuz enerji sağlamak için daha hızlı kalori yakıyor demektir. Eğer yavaşsa çok fazla kalori almamalısınız, ihtiyacınızdan fazlası yağ olarak depolanacaktır.

Kiloluysanız ilk işiniz metabolizmanızı hızlandırmak olmalı. Bunu yapmak için de kas dokusunu arttırmanız gerekli. Kas dokunuz ne kadar fazlaysa metabolizmanızda o kadar hızlanır, ince kalma şansınız artar.

Metabolizma hızınızı artırmak istiyorsanız ara öğünler mutlaka olmalı

Ara öğünler; beslenme planınızın önemli noktalarından biri. Ara öğünlerin sağladığı pek çok fayda vardır. Ara öğün yaparak tokluk hissinizin devamlılığını sağlayıp besinlere saldırma durumunu ortadan kaldırabilirsiniz. Kan şekeri dalgalanmalarını azaltmak yine ara öğünlerle mümkün, özellikle hipoglisemi dediğimiz şeker düşüklüğü ile ortaya çıkan öfke nöbetlerinin azalması ve aşırı yemenin frenlenmesi ara öğünler sayesinde oluyor. Yani aslında dolaylı olarak ara öğünler gün içerisindeki modunuzu da etkiliyor.

Metabolizma hızınızın artmasını istiyorsanız ara öğünler mutlaka hayatınızda olmalı. Sağlıklı, mutlu, huzurlu ve fit olmak istiyorsanız mutlaka ara öğün tüketiniz. Tabi ara öğün seçimleri de bu noktada çok önemli, Doğru atıştırmalıkları planlamak; sağlığınızı sürdürmek ve kilo kontrolünü sağlama konusunda size destek olacaktır.

-Günümüzde pek çok insan bilgisayar başında ve hareketsiz. Özellikle bilişim sektöründe çalışanlar radyasyona tabii kalarak uzun saatler bilgisayar başında oturarak çalışıyorlar. Bu durumdakiler beslenmelerinde nelere dikkat etmeli, ofiste hareketsiz kalmamak için neler yapılmalı?

-Bilgisayar karşısında uzun süreler oturarak çalışmak, yalnızca hareketsizlik yönünden değil yeni bir çalışmaya göre tokluk/doygunluk hissi bakımından da hayatımıza olumsuz etki ediyor. Bu alışkanlık aynı zamanda tatlı isteğini de artırabiliyor. Bu durumu olumluya çevirerek hem çalışma performansını arttırmak hem de bilgisayar başında geçen uzun ve hareketsiz zaman diliminde kilo almamak, kilo kontrolünüzü sağlamak için; Güne dengeli bir kahvaltı ile başlanılması şart. Börek, poğaça gibi hamurlu gıdaları sık tüketmemekte fayda var. Sabah işe giderken veya dönerken servisten veya otobüsten 2-3 durak erken inip küçük yürüyüşler yapabilir, ofiste küçük, kol, bacak, omuz hareketleri ile gününüzü geçirebilirsiniz. Gün içinde merdivenler daha sık kullanılabilir.

Hareketi artırmak için fırsatlar yaratıp ayağa kalkıp adım atmak gibi küçük aktivitelerle bile biraz olsun enerji harcamaya yardımcı olabilirsiniz. Gün içinde sıkça tüketilen meşrubat, çay ve kahve yerine, bitki çayları

veya su tercih edebilir, tatlı ihtiyacı meyvelerle karşılanabilir. Öğle yemeklerinde imkân oldukça sipariş vermek yerine, dışarı çıkıp yemek yemeyi tercih edebilirsiniz. En azından bu şekilde günlük aktivitenizi biraz olsun artırabilirsiniz. Dışarıda yenecek yemeklerin yüksek yağlı ve kalorili yiyecekler olmamasına dikkat edilmeli (Kızartmalar, fastfood, makarna gibi...), beyaz ekmek yerine tahıllı ekmek, pirinç pilavı yerine bulgur pilavı gibi kan şekerini hızlı yükseltmeyen besinler tercih edilmelisiniz.
Çalışma ortamında çıkan yemekleri yerken de dikkat etmekte fayda var. Yemeği susuz şekilde almak, salata sosu olarak sirke ve limon tercih etmek kilo kontrolünü olumlu etkileyecektir. İki- üç saatte bir metabolizmanın çalışması için küçük öğünler yemelisiniz. Bunlar; avuç içi büyüklüğünüz kadar bir meyve, kuru meyve, ceviz, badem gibi kabuklu yemişler, yağsız bir tost, az yağlı süt veya yoğurt olabilir.
Günlük hayatımızın her alanında, gerek doğal yollardan, gerekse teknolojik gelişmelerin

getirdiği kolaylıkların, belki de bir bedeli olarak sürekli radyasyona maruz kalmaktayız. Antioksidan içeriği yüksek beslenmenin radyasyonun olumsuz etkilerini azalttığı bilinmekte. Bu nedenle mevsimine göre sebze ve meyveleri tüketmeyi alışkanlık haline getirerek antioksidanlardan yüksek besleniniz.

Yine lahana, brokoli ve karnabahar ve nane çayının radyasyonun olumsuz etkilerine karşı hücreleri koruduğunu söyleyen pek çok çalışma mevcut. Bilgisayar başında çok vakit geçiren insanlar bu gıdaları mutlaka günlük beslenme planlarına ilave etmeye çalışmalılar.

-Son olarak stresin kilo yaptığı konusunda bazı araştırmalar var. Sizin bu konudaki görüşünüz nedir?

-Stres vücudumuzdaki kortizol hormonunu yükseltir. Kortizol böbrek üstü bezinin kabuk bölgesinde üretilen, vücudun strese gösterdiği tepkiyle ilişkili bir hormondur. Stresli insanların kortizol seviyesindeki artışa bağlı olarak bel çevresinde daha fazla yağlanma görülmektedir. Bel çevresindeki yağlanmanın fazla olması birçok sağlık problemini beraberinde getirir. Stresten en çok etkilenen organların başında beynimiz geliyor.

Beynimiz, metabolizma ve beslenme bakımından da çok aktif bir organ. Bazı lokmaları stres topu gibi yutuyor, yedikçe rahatlamaya çalışıyoruz. Bazen bilerek, bazen bilmeyerek, lokmaları stres niyetine yutuyoruz. Stresteki artış vücudumuzdaki kortizol seviyesini arttırır. Bu da sizi tatlı veya tuzlu yiyeceklere yönlendirir. Stres altında ve meşgul olan insanlar genellikle kafeini ekstra enerji almak için kullanırlar.

Fakat bu durum vücudunuzdaki kortizol seviyesinin (kilo alımının nedenlerinden biri) çok fazla artmasına sebep olur. Kafein alımı ile beraber uyku düzeni, kalitesi bozulur yine kortizol artışı ve kilo alımı tetiklenir. Bu durumun çözümünde sağlıklı bir beslenme programı ve egzersizi günlük programımıza yerleştirmek stresle baş etmek için çeşitli aktiviteleri hayatınıza sokmak fayda sağlayacaktır.

Stresinizi çiğnemediğiniz, mutlu, huzurlu, sağlıklı besinlerle dolu günler diliyorum...

Dilciler uyarı görevini yerine getirmeli

Yusuf Çotuksöken

Sıklıkla kullanılan "Atıyorum" sözü, dile katkıda bulunuyor mu? Yazılı ve sözlü ürünlerde, söylemlerde ad tamlamalarındaki düşüme (ek yitimi, tamlanan ekinin düşmesi) üzerine dikkat!

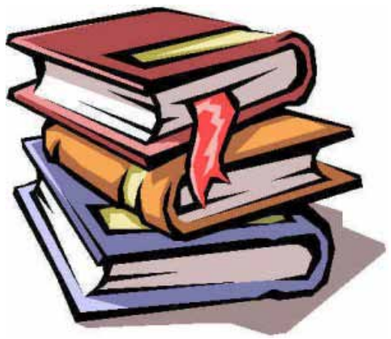

Sevgili Okurlar,
Merhaba! Zaman zaman bu köşede sizlerle dil konularını ele alıp, genel çerçeveli, kısa, açık ve anlaşılır açıklamalar yapacağız. Bilimsel terimlere ve açıklamalara boğmadan sizlerle söyleşeceğiz. Gözümüze çarpan kimi sorunlu dilsel birimleri tartışıp çözüm önerilerinde bulunacağız.
Sizin de çok iyi bildiğiniz gibi, dil anlamlı birimler dizgesidir. Bu dizge, tarihsel süreçte belirlenip uzlaşılmış özelliklere göre işler; dilsel biçimlenmeler de ayrıca gereksinmeler ve etkilenmeler doğrultusunda gerçekleşir. Ancak bu değişimler kamuca benimsendiğinde dilin çevrimine girmekte, örneğin, sözlüksel düzeydeyse, genel sözlüklerde (sözcük: deyim, terim vb olarak) yer almaktadır. O nedenle dilin dizgesini oluşturan özelliklerin kesin, değişmez kurallar olarak görülmemesi gerekir. Kim değişmeler çok kısa süre içinde gerçekleşirken (Örn. Türkiye'de 8 yıllık kesintisiz eğitime geçilirken ilkokul sözcüğü yasal düzenlemelere uygun olarak kullanımdan kaldırılmış, yerine ilköğretim okulu sözü yerleştirilmişti. 2012 yılında eğitimde değişikliğe gidilip 4-4-4 dizgesi yasallaştırılıp uygulamaya koyulduğunda, ilköğretim okulu sözü kullanımdan kaldırıldı, ilkokul sözü yeniden diriltilip kullanılmaya başlandı.), kimi öneriler ise, belki yadırgandığı için kamuca beğenilip kullanılamamıştır. Türk Dil Kurumu'nun (TDK) Osmanlıcadan Türkçeye Karşılıklar Kılavuzu'nda (1935) bunun çok ilginç örneklerini bulabiliriz. Şu örnek çok anlamlı olacaktır kanımca: Dil Devrimi sürecinde, Osmanlıca tayyare (Ar. tayr'dan türetilmiştir) sözcüğü için uçku, tayyare meydanı için de uçak sözcüğü önerilmişti; ancak bu sözcükler dilimizde değişik bir gelişme çizgisi izlemiş, kamuda tayyare için uçak sözü yeğlenmiş, uçku sözcüğü yaygınlık kazanamadığı için unutulmuştur.
Bu yazımızda iki konuda görüşlerimizi aktaracağız.
İlkin ***atıyorum*** sözünün kullanım sıklığından söz edip dile katkıda bulunup bulunmadığını tartışacağız.
İkinci olarak da ad tamlamalarındaki **düşüm** (ek yitimi, tamlanan ekinin düşmesi) olgusu üzerinde duracağız.

"Atıyorum"

Bildiğiniz gibi dillerde birebir eşanlamlılık yoktur, ancak bağlamsal eşanlamlılardan söz edilebilir. (Tabii terimleri bu yargının dışında tutmalıyız.) O nedenle, bir söylemi kurup geliştirirken eşanlamlı sözcüklerin kullanımına her zaman özen göstermek gerekir.

Son yıllarda, hemen herkesin diline bir "atıyorum" sözüdür gidiyor. Şu kullanım örneklerine bakalım: "Atıyorum, ben bankadaki paramı dövize yatırdım diyelim...", "

Atıyorum, bir bilimsel toplantıya gidip bu konuyu tartışmalıyız, desem...", "Atıyorum, o genç sana evlenmek teklif ettiğinde tepkin ne olur?..." vd.

Günlük yaşamda, gündelik konuşmalarda sıklıkla geçerken, o denli yayıldı ki, kamuya açık yayın yapan iletişim araçlarında, bilim adamlarının söyleminde de görülmeye başlandı. Doğrusunu isterseniz beni çok rahatsız ediyor bu konu, bu söz...
Karşı çıkmam şundan ötürü bu sözcüğün kullanımına:
"Atıyorum" sözü, dilin hangi katmanında yer alıyor dersiniz? Bence bu söz, argoda değil, kaba dilde değil, olsa olsa "teklifsiz kullanım" denilen dil katmanında yer alabilir. Ciddi konuların konuşulmasında yeri olmamalı bu nedenle.
Türkçede "atıyorum" yerine, bağlamına göre çok değişik sözler bulunmaktadır. Örneğin, "sözgelimi, sözgelişi, örnek, örneğin, örnekse, örnekleyin, mesela, misal, farzımuhal, faraza; ayrıca örnek vermek gerekirse, misal olarak..." gibi sözcük ve sözleri kullanabiliriz. Bunlar dururken, tümünü yok sayıp, sadece "atıyorum" ile yetinmek, özensizlikten, kısırdöngüden başka bir şey olmasa gerek. Size de sormak istiyorum: "atıyorum" sözü dilimize bir yenilik katıyor mu? Dil estetiği, nezaket stratejileri, vb yönlerden... Bence hayır!
Bu konuyu bir öneriyle noktalamak istiyorum: Dilimize ve söylemimize hiçbir yenilik ve değişiklik getirmeyen bu "atıyorum" sözünü dilimizden atalım (çok zor olduğunu biliyorum, kullanımını kısıtlayalım demek istiyorum); çok gerekli görüyorsak, sadece yakın dostlarımızla teklifsiz konuşurken kullanalım diyorum. Kamuya açık toplantılarla, resmi, bilimsel toplantılarda, radyo ve tv'de bu sözü gelişigüzel kullananları uyarmak da gerekmez mi ayrıca? Bir düşünelim. (Ayrıca bakınız, Yusuf Çotuksöken, Dilce, 2009, ss. 161-163)

"Çocuk Büro" mu, "Çocuk Bürosu" mu?

Bilindiği gibi, Türkçede ad tamlamaları [ad -(n)IN... ad-(s)I] ve [ad (ek yok, sıfır ek)... ad-(s)I] ve yapısında kurulur: *arkadaşımın kardeşi, pencerenin kolu, toplantının sonu, televizyon sehpası, futbol topu vb.*

Son yıllarda bu yapının bozulduğuna ilişkin örnekler, yazılı ve sözlü ürünlerde, söylemlerde dikkatimizi çekmeye başladı: çocuk büro(← çocuk bürosu), erkek çorap (←erkek çorabı), kadın külot (kadın külodu) vb. İş bu kadarıyla kalsa iyi. Televizyon habercileri belki de konuşmanın doğal akışı içinde, bu yapınınbaşka bozuk örmeklerini de üretmeye başladılar: "Gençler bu akşam da Taksim Parkta toplanmaya başladılar..." " Sonraki haber bültende buluşmak üzere...",vb
Bu konuda, sözü edilen gelişmenin eski örnekleri olduğunu da söylemeliyiz:Kadı+köyü→Kadıköy, Edirne+kapısı→Edirnekapı, Top+kapısı →Topkapı vd. Anadolu'da futbol kulüpleri kurulmaya başlayıca, adları da şöyle belirlenmişti: Eskişehirspor, Bursaspor, Trabzonspor, Konyaspor, Gaziantepspor, vd. Bana öyle geliyor ki, bu biçimler sözcük düşümüyle oluşturuldu ve bileşik yazılması uygun görüldü:Eskişehir Spor Kulübü→ Eskişehirspor, Bursa Spor Kulübü→ Bursaspor gibi. Ancak bu değişmeler,en az çaba yasası, dilde tutumluluk ilkesi uyarınca biçimlendi. Dilde yapısal değişmelerin çok kısa sürede gerçekleştiği pek bilinen, gözlemlenen durumlardan değildir.
Özellikle, kurum adlarının üretilmesinde, bu düşümün (ek yitiminin) sıkça görüldüğünü de söyleyebiliriz: Eczane Sevgi, Market Sezen, Bakkal Kanaat, Dumankaya İnşaat, Otel İnci, vb.(Niçin Sevgi Eczanesi, Sezen Marketi, Kanaat Bakkalı... denmiyor ki?!) Dil Devriminin ilk yıllarında, Etibank, Sümerbank, gibi banka adlarında da benzer uygulama görülür. Bu olgunun sonraki örneklerinde(TürkBank, VakıfBank, İşBank, vb)göze çarpan değişmede yabancı dillerin etkisi de düşünülebilir.
İstanbul'da 10 ya da 20 yıl kadar önce sokak adlarının değiştirilmesi sırasında, benzer bozulmalar da yaşandı: Karanfil Sokak, Erdem Sokak, Duman Sokak, Merdivenci Sokak vb. Belki bunda "sok." (sokak, sokağı) kısaltması etkili oldu. Bilemiyorum. Kimi belediyeler, sokak tabelalarını daha sonraki yıllarda değiştirirken uyarıları dikkate alıp gerekli düzeltmeler yaptı (Karanfil Sokağı, Erdem Sokağı, Duman Sokağı...).
Dilci, genel olarak dilsel olaylar karşısında gözlemci durumundadır; olguları gözler, aykırı durumların hangi bağlamlarda ortaya çıktığına ve sıklıklarına bakar, bunların iletişimi zedeleyip zedelemediğini inceler. Ciddi sorunlar görürse kamuya açıklama yaparak olması gerekenleri birer birer sıralar. Biz de bu bağlamda, sözünü ettiğimiz olguya (ad tamlamalarında tamlanan ekinin düşümü olgusuna) dur demezsek, bu yapı bozucu yazılış ve söyleyişler giderek yaygınlaşacak; Türkçenin biraz önce yapısını açıkladığımız özelliği yok olup gidecek, ama bu arada iletişimde nelerin yitirileceğini şimdiden kestirmek güç.
Düşünün; diş hekimi yerine diş hekim, göz doktoru yerine göz doktor, çocuk giyimi yerine çocuk giyim, erkek kuaförü yerine erkek kuaför, Dolmabahçe Sarayı yerine Dolmabahçe Saray, Boğaziçi Köprüsü yerine Boğaziçi Köprü, denilmeye başlanmasıkarşısında tepkiniz ne olur? Sizin dil duygunuz, dil sevgi ve bilinciniz buna onay verir mi dersiniz?

Bu aceleci değişimin önüne geçebilmek için dilcilerin uyarı görevini yerine getirmesi gerektiğini düşünüyorum. Tabii, bu durum, bu dilin kullananların yani halkın tercih ve kararına bağlı olarak biçimlenecektir.

İnternet'te işlenen suçlara yeni düzenleme!

Erişim Sağlayıcıları Birliği kurulmasını öngören Adalet ve Kalkınma Parti'li Uslu'nun yasa teklifine göre, bildirimde bulunmayan veya yükümlülüklerini yerine getirmeyen yer sağlayıcı hakkında 2 bin TL'den 50 bin TL'ye kadar idari para cezası verilecek.

Adalet ve Kalkınma Partisi, İnternet ortamında işlenen suçlara ilişkin "erişim engellenmesine" yönelik yeni düzenlemeler önerdi. AK Parti Şanlıurfa Milletvekili Zeynep Armağan Uslu ve bir grup AK Parti milletvekilinin "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi", TBMM Başkanlığı'a sunuldu.

Teklif, İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 2. maddesine yapılan eklemelerle, "içeriğin yayından çıkarılması" ibaresinin, uygulamadaki bir kısım kararlar yönüyle içeriğin "bütün dünyadan ulaşılamaz kılınması" şeklinde anlaşılmasının önüne geçiliyor.

Kanun kapsamındaki faaliyetleri yurt içinden ya da yurt dışından ürütenlere, İnternet sayfalarındaki iletişim araçları, alan adı, IP adresi ve benzeri kaynaklarla elde edilen bilgiler üzerinden elektronik posta veya diğer iletişim araçları ile bildirim yapılabilecek.

Yer sağlayıcılar, yer sağladığı hukuka aykırı içerikten haberdar edilmesi halinde, içeriği yayından çıkarmakla; yer sağladığı hizmetlere ilişkin trafik bilgilerini bir yıldan az ve iki yıldan fazla olmamak üzere yönetmelikte belirlenecek süre kadar saklamakla ve bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamakla yükümlü olacak.

Yer sağlayıcılık bildiriminde bulunmayan veya yükümlülüklerini yerine getirmeyen yer sağlayıcı hakkında 2 bin TL'den 50 bin TL'ye kadar idari para cezası verilecek.
Erişimin engellenmesi kararlarının uygulanmasını sağlamak üzere Erişim Sağlayıcıları Birliği kurulacak.

Hapis cezası kalkıyor

İnternet ortamında yapılan yayınlarda, halkın bir kesimini, sosyal sınıf, ırk, din, mezhep, cinsiyet veya bölge farklılığına dayanarak alenen aşağılama unsuru yer alması durumunda bu yayınlar hakkında erişimin engellenmesi kararı verilebilecek.

Teklifle, koruma tedbiri olarak verilen erişimin engellenmesi kararının gereğini yerine getirmeyen yer veya erişim sağlayıcılarının sorumluları için hapis cezası müeyyidesi yer sağlayıcılar için kaldırılıyor, erişim sağlayıcılar için de adli para cezası getiriliyor.

İnternet ortamında yapılan yayın içeriği nedeniyle haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişi, içerik sağlayıcısına, buna ulaşamaması halinde yer sağlayıcısına başvurarak içeriğin yayından çıkarılmasını isteyebileceği gibi doğrudan sulh ceza hâkimine başvurarak içeriğe erişimin engellenmesi veya içeriğin yayından çıkarılmasını da isteyebilecek.

Haklarının ihlal edildiğini iddia eden kişi, içeriğin yayından çıkarılması talebi ile birlikte cevap hakkı olarak, yayındaki kapsamından fazla olmamak üzere, yayının yapıldığı yerde, hazırladığı cevabın bir hafta süreyle yayımlanmasını da talep edebilecek.

Mahremiyette seviyemiz "Vahşi batı"

Alternatif Bilişim Derneği, yayımladığı raporda, devletin vatandaşları izlediğine dikkat çekerek "toptan gözetim paradigmasına geçiyoruz" saptamasında bulundu. 7 başlık altında toparlanan raporda, hükümetin dijital aktivizmi hedef haline getirdiği vurgulandı.

2013 yılı biterken Türkiye'de İnternet'in durumunu tüm boyutlarıyla ele alan kapsamlı bir rapor hazırlandı. Alternatif Bilişim Derneği, Bilgisayar Mühendisleri Odası, Elektrik Mühendisleri Odası, İnternet Teknolojileri Derneği, Linux Kullanıcıları Derneği, Pardus Kullanıcıları Derneği, PHP Geliştiricileri Derneği, Tıp Bilişim Derneği ve Korsan Parti'nin İnternet Haftası etkinlikleri kapsamında hazırladığı "Türkiye'de İnternet'in Durumu-2013" Raporu yayınlandı. Alternatif Bilişim Derneği'nin yıllık "Türkiye'de İnternetin 2013 Raporu/Durumu"nda diğer yıllardan farklı olarak, Gezi protestoları, etkisi ve sosyal medya geniş bir yer aldı. Yirmi sayfalık raporda ekonomik ve siyasi iktidarın İnternet ve yurttaşlar üzerinde tahakküm kurma girişimleri olan dijital gözetim, profilleme, veri eşleştirme, veri madenciliği olguları, ardından kişisel verilerin korunması ele alındı.

Rapor, Ağ tarafsızlığının gerçekleştirilememesi sorunu; 5651 sayılı yasanın mevcudiyeti ve erişim engelleri sorunu; Dijital gözetim ve gözetim devleti; Dijital ortamlarda kişisel verilerin korunması hakkı; İnternet ortamında nefret söyleminin varlığı; Sosyal medya ortamlarına yönelik günah keçileştirme, tutuklamalar ve sansür ile Yeni medya okuryazarlığı: Kuramsal ve kavramsal değerlendirme ve Türkiye'deki mevcut durum olmak üzere 7 başlık altında toparlandı.

Türkiye'de devletin vatandaşları izlediğine dikkat çekildi. İnternet'te gözetimin yasa yolu ile meşrulaştırılmadığı ifade edilen raporda, genel gözetim politikasına ilişkin olarak "Tüm hukuk nosyonlarını alt üst edecek bir biçimde, tüm vatandaşların tüm iletişimini sürekli gözetleme, dinleme ve kaydetmeye dayalı 'toptan gözetim' paradigmasına geçiyoruz" saptamasında bulunuldu. Raporda "Bu gözetim çorbasına kepçe sallayıp delil üretmek gündelik hukuki skandallar haline geldi. Mahremiyet ve kişisel veri koruması bakımından ise hukuki düzeyimiz 'Vahşi Batı' seviyesinde" denildi.

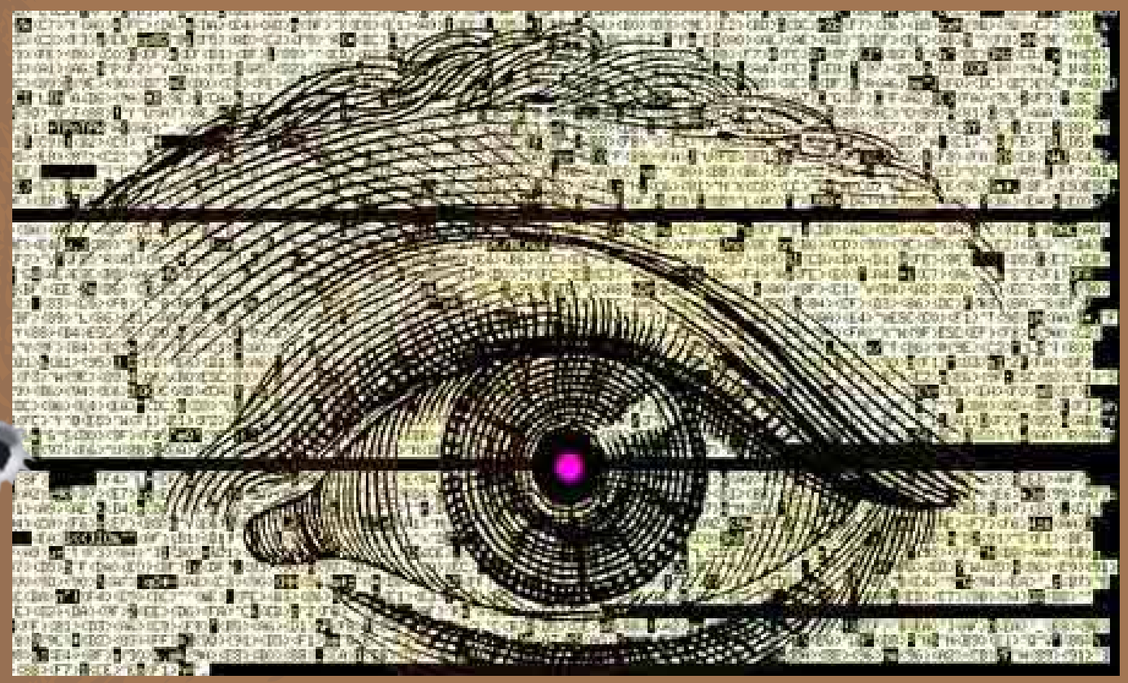

Raporda ağ tarafsızlığının gerçekleştirilemediği vurgulanırken, 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele edilmesi Hakkında Kanun" dayandırılarak uygulanan erişim engellemeleri eleştirildi.
"Kişisel Verileri Koruma" yasa tasarısının hâlâ yasalaşmadığı anımsatılan raporda, tasarıya ilişkin "AB standartlarını karşılamayı, içerdiği muafiyet ve istisnalarla mahremiyet hakkı konusunda ülkeyi daha geri bir duruma götüreceği açıktır" uyarısı yapıldı. "İnternet tarafsızlığı gereklidir!" denilen raporda Türkiye'de sayısal uçurumun devam ettiğine dikkat çekildi.
Yeni medya okuryazarlığının Türkiye'de çok düşük olduğunun altı çizilen raporda yer alan bazı saptama ve öneriler şöyle:

"Kapatılan siteler ifade özgürlüğü ihlali"

"Ağ tarafsızlığı her ne kadar yasalarımızda yer almamakta ise de 'ifade özgürlüğü' ile taban tabana örtüştüğü tartışmasızdır. İnternete erişimin engellenmesi ya da denetlenmesi İnternet kullanıcılarının ifade özgürlüğüne ket vurmaktadır.

- Kullanıcı haklarının savunulduğu, ağ tarafsızlığının ve en geniş hâliyle ifade özgürlüğünün korunduğu yasal düzenlemeler en kısa zamanda gerçekleştirilmeli.
- Türkiye'de ayda ortalama 1000 alan adı erişime kapatılmaktadır. 5651 sayılı kanunun ve ilgili diğer mevzuatın yurttaşın ifade özgürlüğü ve bilgiye erişim hakkı temelinde yeniden ele alınması/düzenlenmesi gerekmektedir.
- Erişim engelleme suçla mücadele etmenin etkin bir yolu değildir. Mahkemeler tarafından verilen koruma tedbiri kararları süresiz olduğu için cezaya ve nihayetinde kalıcı sansüre dönüşmektedir.
- Özellikle Gezi parkı eylemlerinin ardından İnternet ve dijital aktivizm, hükümet sözcüleri tarafından çok defa hedef haline getirilmiş, bu da sansür ve gözetimin arttırılacağı yönlü kaygıları arttırmıştır. Bu gibi açıklamalar hukuki olmadığı gibi yersiz ve yararsızdır. Yurttaşların ifade ve örgütlenme özgürlüklerine müdahaledir.
- Yurttaşın kişisel verilerinin korunması anayasal bir haktır ve bağımsız ve özerk bir yapı tarafından bu korumanın sağlanması gereklidir.
- Yeni medya ortamları bir yandan demokratikleşme için diğer yandan da nefret söylemi gibi olumsuz pratikler için alternatif ortamlar sunmaktadır.

"BTK hafiyelik misyonunu bırakmalı"

- Türkiye'de yaşayan herkes telefon konuşmalarının dinlendiğinden ve kaydedildiğinden emindir. Vatandaşların arzusu Bilgi Teknolojileri Kurumu'nun (BTK) hafiyelik misyonunu bırakması ve asli görevi olan "düzenleyici kuruluş" durumuna geri dönmesidir.
- Türkiye'de genellikle hedef alınan gruplara yönelik anahtar sözcüklerin belirlenerek buna göre internet ortamları izlenmeli ve bu konuda bilimsel araştırmalar yapılmalı.
- Nefret söylemi içeren içeriğin yayınlandığı siteye/şirkete/servis sağlayıcıya vb. şikâyet bildirilmeli ancak bu şikâyetler ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmeli.
- Yeni medya okuryazarlığı konusunda eğitimler verilmeli ve toplumsal farkındalığı arttırıcı kampanyalar yürütülmeli.
- Nefret söylemi/suçu mağdurları ile dayanışılmalı ve destek olunmalı, bu konuyla ilgili uluslararası işbirliği sağlanmalı.
- Akademik çevrelerin, STK'ların ve mağdurların taleplerinin dikkate alındığı yasal düzenlemeler yapılmalı.

Bir kurum: PTT Pul Müzesi

"Dijital pullar" tarihe tanıklık ediyor

Geçtiğimiz yıl içinde açılan PTT Pul Müzesi, bir pulun hikâyesini, filateli sözlüğünü, pullarla yüzyılı kapsamlı bir dijital arşivle tanıtıyor; istenilen anda istenilen döneme, pula ve pulun bilgisine ulaşmayı mümkün kılıyor.

Fatma Ağaç

Dünyada ilk pul 1840 yılında basıldı. Osmanlı İmparatorluğu'nda ise 1863'te kullanılmaya başlandı. Her pulun bir hikâyesi var... 173. yaşını kutlayan PTT, bugüne kadar özel günlere ait 4 bin 404 pul basmış. Geçtiğimiz yılın sonuna doğru açılan PTT Pul Müzesi'nde sergilenen dijital pullar yüzyıla tanıklık ediyor.

Bir buçuk asırdan fazla süredir insanların mutluluklarını, üzüntülerini taşıdığı mektuplarla paylaşan PTT, 173 yıllık tarihi pullarla yaşatıyor. 1863 yılından beri basılan ve depolarda bekletilen pullar, depolardan çıkartılarak, dijital ortama taşındı...

Ankara Ulus'ta bulunan tarihi Emlak ve Eytam Bankası binası restore edilerek, PTT Pul Müzesi'ne dönüştürüldü. Türk pulları koleksiyonunun orijinal halleri toplam 3 katta 6.500 metre kare alanda ziyarete açıldı.
Modern iç mekân tasarımı ve "Tarihe Tanıklık Eden Koleksiyonlar" sloganı ile ziyaretçisini karşılayan müze, giriş katta posta haberleşme tarihini kronolojik olarak gezme olanağı sunuyor. Dokunmatik ekranlardan, kısa filmlere, 3D sinema salonundan, geçmişten günümüze posta nazırları odalarına ve istiklal harbinde PTT canlandırmasına kadar ziyaretçilere nostaljik anlar yaşatıyor.
Bir pulun hikâyesi, filateli sözlüğü, pullarla yüzyılın sunulduğu kapsamlı dijital arşiv, istenilen anda istenilen döneme, pula ve pulun bilgisine ulaşmayı mümkün kılıyor.

Günümüzde PTT, "Posta Dağıtıcıları Kostümleri" sergi alanı ve Osmanlı dönemine ait canlandırılan posta arabası da giriş katının ilgi çekici detaylarından. Anlatım dili, konsepti, sunumu ve modern teknoloji kullanımı itibariyle Ankara PTT Pul Müzesi dünyadaki örneklerini geride bırakacak cinsten.
Birinci katta sergilenen "Türk Pulları Koleksiyonu" filatelistleri sevindireceği gibi pul meraklılarını da filateliye özendiriyor. Bu katı gezecek olan ziyaretçiler 1863 yılında basılmış ilk puldan, günümüze kadar uzanan tüm Türk pul koleksiyonunu tek bir sergide görebiliyor. Nostaljik PTT salonu canlandırması da ziyaretçileri geçmişe götürüyor.

Tematik konsept çerçevesinde tasarlanan ikinci kat, Atatürk, doğa, spor, turizm, taşıt, tarih ve kültür varlıklarımız olmak üzere yedi farklı temadan oluşuyor. İkinci katın ilgi çekici detayları filatelik ürün sergi salonunda bulunan posta kartları, ilk gün zarfları ve damgaları içeriyor. Her katta olduğu gibi bu katta da tüm koleksiyonları dokunmatik ekranlar sayesinde dijital olarak inceleyebilmek mümkün oluyor.

Müzenin son katı olan üçüncü katta ise dünya pulları koleksiyonu yer alıyor. Koleksiyon, Dünya Posta Birliği'ne (Universal Poster Union) dahil olan 189 ülkeye ait pul arşivini kapsıyor. Amerika, İngiltere, Fransa, İtalya, Çin, Arjantin ve daha pek çok ülkeye ait pul arşivinden örnekler sergileniyor. Ziyaretçiler ülke simgelerine ait enstelasyonların yer aldığı bu katı gezerken adeta kısa bir dünya turuna katılıyor. Dünyadaki tüm filatelistleri hedef alan müzede çocuklar da unutulmamış. Tamamı çocuklara yönelik konsept çerçevesinde tasarlanmış olan 'Çocuk Kulübü' pul koleksiyonerliğini, mektuplaşmayı, birbirinden renkli ve eğlenceli oyunlar üzerinden kazandırmayı amaçlıyor.

Ayrıca, müze kapsamında oluşturulan ve çeşitli sergiler için kullanıma sunulan sergi salonunda düzenlenen 22 Ekim 2013-15 Kasım 2013 tarihleri arasında "Türk Pulunun 150.Yılı Pul ve Resim Sergisi" de tarihi müzeyi renklendirdi. Filateli Federasyonu ile ortak olarak düzenlenen sergi kapsamında PTT'nin 173 yıllık ihtişamlı geçmişi nostaljik fotoğraflarla ziyaretçilerin beğenisine sunuldu. Cumhuriyet Döneminin ilk binalarından birinde; ve PTT'nin 173. kuruluş yıldönümünde geçmişten günümüze tarihe tanıklık etmek isteyenler için PTT Pul Müzesi adeta eşsiz bir fırsat... Uluslararası modern müzecilik anlayışına göre

tasarlanan müze, pazartesi günleri dışında hafta içi 09.00-17.00 saatleri arasında ücretsiz olarak gezilebiliyor.

Müzede birçok yazılımın yer aldığı teknolojik cihazlar bulunuyor

Pulların teşhir edildiği 1.- 2. ve 3. katta, toplam 32 adet dokunmatik ekran yer alıyor. Bu ekranlarda teşhirde bulunan pulların görselleri ile pullara ilişkin bilgilerin dijital kayıtları yer alıyor. Kronolojik ve tematik sergi salonlarında pulların orijinalleri sergilenirken, her odada bulunan dokunmatik ekranlar aracılığı ile pullara ilişkin her türlü bilgiyi de içeren dijital kayıtlara da ulaşılabiliniyor.

Zemin katta, yer alan "Pullarla 100 Yıl" adı verilen dokunmatik ekran uygulaması ile 1900 yılından günümüze dek dünyada ve ülkemizde yaşanan önemli olaylarla ilgili basılmış olan pullar seçilerek ziyaretçilerin ilgisine sunuluyor. Bu uygulamada tarihe pullar aracılığı ile nasıl tanıklık edildiğine vurgu yapılıyor. Her yıla 5 konu gelecek şekilde toplam 565 başlıkta pul konusu, bilgisi ve çıkan pulların görsellerinin yer aldığı uygulama İngilizce ve Türkçe olarak hazırlanmış olup, sürekli olarak geliştiriliyor ve güncelleniyor.

Zemin katta, "Posta ve Haberleşme" ile "İstiklal Harbinde PTT" bölümünde PTT'nin hazırladığı "Geçmişten Günümüze Posta" ve İstiklal Harbinde PTT" kitaplarının kayıtları ekranlarda yer alıyor. Ziyaretçiler, bu ekranlar vasıtasıyla kitapları okuyabilme olanağı buluyor.

Zemin katta, "Geçmişten Günümüze Postacı Kıyafetleri"nin sergilendiği alanda 15.yüzyıldan itibaren posta dağıtıcı kıyafetleri orijinallerine uygun hazırlanmış ve kıyafetlerin görselleri ile bilgilerinin yer verildiği dokunmatik ekranlar aracılığıyla ziyaretçilerin detaylı bilgiye kolayca ulaşma olanağı da sağlanıyor.

Zemin katta, 2x7metre ebatında olan dev ekranda "Posta ve Haberleşme Tarihi" yanı sıra müzenin

bölümlerine ait bilgileri içeren film oynatılıyor. Zemin katta, ayrıca yer alan iki ekran aracılığı ile de günümüz de PTT'nin vermiş olduğu hizmetlerin tanıtıldığı filmlere yer veriliyor.

Burada ayrıca, dileyen ziyaretçilerin kullanabildiği "Sesli Rehber Sistemi" bulunuyor. İçeriği Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanan bu sistem ile müze gezilirken kulaklık ile rehberlik hizmeti veriliyor. Müze içerisinde belirlenen durak noktalarına yapıştırılan numaralarla o bölüme gelindiğinde, bölüm numarası girilerek o konu ile ilgili bilgi alınabiliyor.

Burada, "Tarihten Mektuplar" bölümünde "Hologram Kütüphane" uygulaması yer alıyor. Burada yer verilen tarihteki önemli mektuplardan 7 adedi uzaktan el hareketiyle okunabiliniyor.

Zemin katta, yine 3D sinema salonu oluşturulmuş durumda. Burada, PTT tarihi ve hizmetleri ile ilgili 2 film izlenebiliyor. Müzede, posta ve haberleşme alanında PTT'nin taşıdığı misyona uygun olarak ziyaretçilerin 3D uygulamaları ile kültürel hizmetten yararlanmaları sağlanıyor.

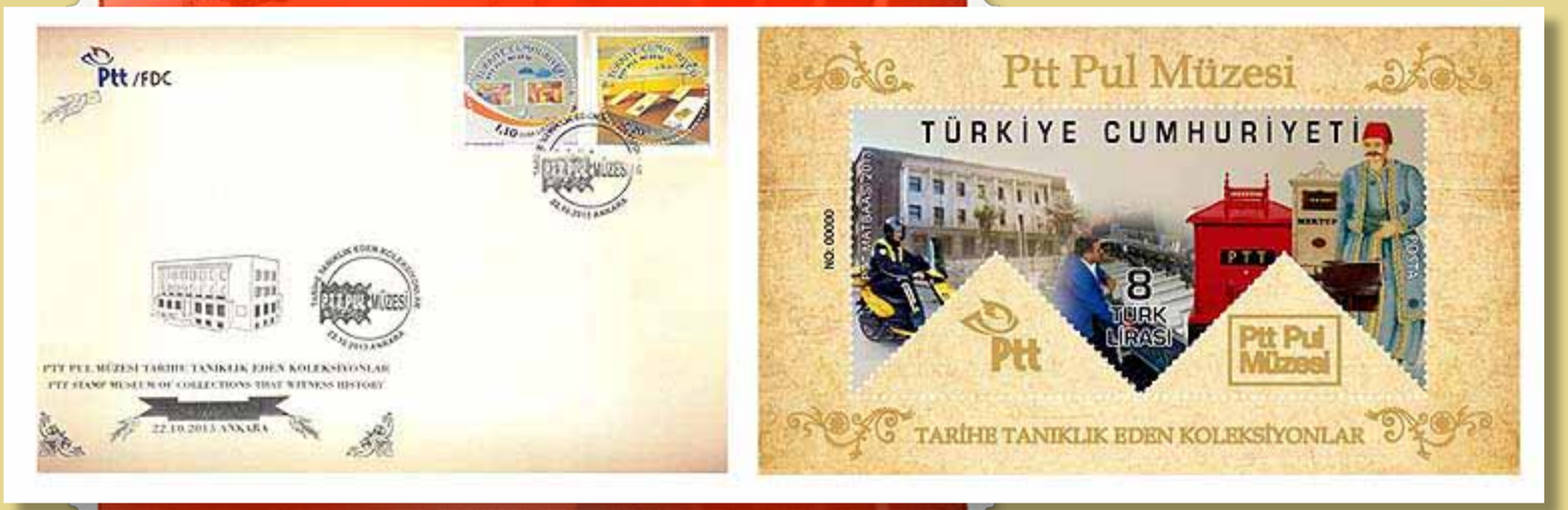

Bir kurum PTT Pul Müzesi

AB, temel genişbant hedefine ulaştı

2013 yılı için belirlenen "yüzde100 temel genişbant kapsama hedefi"ne ulaşıldığı belirtilen AB'nin yeni hedefinin, Yeni Nesil Şebeke sistemlerine geçilerek 2020'de hanelerin en az 30 Mbps İnternet, yarısının ise 100 Mbps veya üstü genişbant İnternet kullanması olduğu bildirildi.

Yüzde 100 kapsama nasıl sağlandı?	
Sabit (ADSL, VDSL, Kablo, fiber, bakır)	%96,1
Mobil (2G, 3G, 4G)	%99,4
Uydu	%100

Avrupa Komisyonu tarafından yapılan açıklamayla, Avrupa Birliği'nin (AB) 2013 yılı için belirlenen "yüzde 100 temel genişbant kapsama hedefi"ne ulaşıldığı bildirildi. Serbest Telekomünikasyon İşletmecileri Derneği (TELKODER) tarafından dikkat çekilen bildiriye göre, 2012 yılı sonunda AB hane halkının yüzde 99,4'ünün temel sabit veya mobil genişbant erişimine sahip olduğu, 2013 Ekim ayı itibari ile AB'deki her hane halkının temel genişbant bağlantısına eriştiği belirtiliyor. AB hane halkının temel genişbant hedefine ulaşmasındaki en önemli etken olarak, uydu genişbant hizmetleri işaret ediliyor. Zira, 28 AB ülkesinde de hali hazırda uydu genişbant internet hizmeti sağlanıyor. Sıradaki hedefin Yeni Nesil Şebeke (NGN) sistemlerine geçilerek 2020 yılında her hanenin en az 30 Mbps internet, yüzde 50'sinin ise 100 Mbps veya üstü genişbant internet kullanması olduğu duyuruldu. Bu durumda Avrupa'nın genişbant İnternet'te Türkiye ile arayı bir hayli açabileceği uyarısı yapılıyor.

Temel genişbant hedefine ulaşırken en büyük problem olan kırsal alanlara sabit veya mobil genişbant götürülmesi bir hayli maliyetli olacağından, bu konudaki en etkin çözüm olarak uydu genişbant hizmeti gösteriliyor. Avrupa Komisyonu'nun Sayısal Gündemden sorumlu üyesi Neelie Kroes konuyla ilgili olarak, "AB ülkeleri teknoloji tarafsızlığı benimsemektedir, ancak kırsal kesimlerde uydu, genişbant bağlantısı için iyi bir seçenektir ve öyle olmaya devam edecektir" dedi.

Uydu genişbant için AB'de 148 tane hizmet sağlayan uydu bulunuyor. Bu uydular için temel hizmet paketleri aylık 10 Avro. Ayrıca 10 Mbps paketler ise 25 euro'dan başlayan bedellerle satışa sunuluyor.

Konuyla ilgili olarak Kroes; "Mevcut durumda temel genişbant hedefine ulaşılmıştır. Artık yeni yüksek hızlı şebekelere yatırım konusuna odaklanmak gerekiyor. 30 Mbps ve 50 Mbps gibi hızlara makul fiyatlarla ve güvenilir kalitede erişimin sağlanması Avrupa'nın ekonomik gelişimi ve yeni nesil ürün ve hizmetlerin ortaya çıkabilmesi için gerekli" diye konuştu.

Türkiye ile AB ülkelerinin arasındaki genişbant farkını değerlendiren TELKODER Başkanı Yusuf Ata Arıak ise, Türkiye'de 2013 Haziran sonu itibariyle sabit genişbant İnternet abonesi sayısının 8 milyon, mobil İnternet abonesi sayısının 12 milyonu geçtiğini, ancak özellikle kırsal kesimlerde İnternet kullanımı halen beklentilerin çok altında olduğuna değindi. AB'nin bu problemi uydu İnternet ile çözdüğünü anımsatan Arıak. bu yöntemin hem maliyetinin düşük olduğunu hem de istenilen noktaya ulaşmanın söz konusu olduğunu belirtti. Türkiye'de İnternet kullanımı arttığında, tüm sektörlerde de önemli bir canlanma söz konusu olacağını kaydeden Arıak, bunun da ülke ekonomisine belirgin bir artı değer olarak yansıyacağının altını çizdi. Arıak, yapılması gerekenlere ilişkin şu değerlendirmeyi yaptı:

"Kırsal kesimleri görmezden gelmeden, uydu genişbant hizmeti vermemiz gerekiyor. Tabii bunu yaparken Avrupa'daki gibi uygun fiyatlarla kullanıcılara sunmalıyız. Aksi halde kullanıcılara ulaşamayacakları bir hizmeti sunmanın milyon dolarlık otomobil üretip sergilemekten farkı kalmaz. Bu noktada asıl olan kullanıcıların o hizmete ulaşabilmesi ve satın alabilmesidir. Bu kadarla da kalmayıp kırsal kesimi de oyuna dahil ettikten sonra Avrupa'nın koyduğu 2020 hedeflerinin paralelinde planlar yapıp, fiber şebeke kurmak için belediyelerin ve diğer kamu kurumlarının çıkardığı sorunları ortadan kaldırmak, Geçiş Hakkı" ve "Tesis Paylaşımı" gibi konuları işler hale getirmek ve aradaki hız farkının açılmasını önleyerek AB'yi yakalamak gerekiyor."

MOBİLSİAD:
Dijital oyun sektörü sahipsiz kaldı

Türkiye'nin 22 milyon oyuncusu ile dijital oyun sektörünün en dikkat çeken ülkeleri arasında bulunduğunu belirten MOBİLSİAD Başkanı Alkin, Türkiye Dijital Oyunlar Federasyonu'nun kapatılması kararını "talihsiz" olarak değerlendirdi. Alkin, "200 milyon dolarlık dijital oyun sektörü merdiven altına bırakılmış oldu" dedi.

Türkiye Dijital Oyunlar Federasyonu'nun (TÜDOF) kapatılmasına yönelik MOBİLSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Kerem Alkin açıklamalarda bulundu.
Dernek olarak kararın gözden geçirilmesini önerdiklerini belirten Alkin, yazılı açıklamasında, kapatılma yönündeki kararın, "sektörün geleceği açısından talihsiz bir karar" olarak niteledi. Alkin, MOBİLSİAD olarak bu kararın gözden geçirilmesini istedi. Prof. Dr. Alkin, "Türkiye, 22 milyonluk oyuncu sayısı ile dünyadaki tüm dijital oyun sektörünün yüzde 2,2'sini temsil ediyor ve 200 milyon Dolara ulaşan pazar büyüklüğü ile gelecek vaat ediyor" dedi.

Alkin, dijital oyun pazarı ve sektörün regüle edilmesi ve merdiven altının engellenmesi adına, sektör temsilcisi teknoloji KOBİ'lerinin bir sivil toplum kuruluşu çatısı altında, ortak paydada yol haritası oluşturmalarını son derece gerekli ve yararlı bulduklarını vurguladı.
Dijital oyun sektörünün gelecek 5 yıl içerisinde 1 milyar doları bulacağının tahmin edildiğini bildiren Alkin, 22 milyonluk oyuncu sayısı ve genç nüfusu ile yerli ve yabancı yatırımcıların dikkatini çeken Türkiye'nin, Amerika, Çin ve Güney Kore gibi dijital oyun sektöründe gelişmiş ülkelerin ilgisini üzerine topladığına dikkat çekti.

Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Kasım ayı içerisinde gerçekleştirdiği Finlandiya ziyaretini anımsatan Alkin dijital oyun alanında gerekli olan teknik donanım ve bilgi birikimine sahip Türkiye'nin de, gerek genç nüfusu ve genç girişimcileri ile, gerekse bu alanda sektöründe lider Türk teknoloji KOBİ'leri ile dijital oyun alanında yüksek potansiyele sahip olduğunu kaydetti.

Devlet desteği şart

Dijital oyun sektörünün gelişmesi için Ar-Ge çalışmaları ve yerli oyun ve içerik üretiminin arttırılmasının gerektiğine değinen Alkin "2013 itibarı ile her yıl katlanarak büyümesi beklenen sektörde, sağlıklı büyüme için başta vergi uygulamaları olmak üzere uygulanacak devlet teşvikleri; dijital oyun sektörünün bir devlet politikasıyla sürekli desteklenmesi büyük önem arz ediyor. Türk teknoloji KOBİ'lerinin ve oyun geliştiren gençlerin desteklenmesi ile, hem katma değer yaratılması, hem de istihdama katkı sağlanması hedefleniyor" diye konuştu.

ULAK ile yerli 4G'ye

Ahmet Hamdi Atalay
ahmet.atalay@netas.com.tr

Türkiye'nin önümüzdeki 5 yılda 30 milyar dolar büyüklüğe erişmesi beklenen 4G şebekesi ile kapsanması için 5 yılda 15 milyar dolarlık bir yatırım yapması gerekiyor.

Bulunulan mekânlardan (sabit) bağlantı kurulup telefon görümesi yapılarak 100 yıldan daha uzun bir süre önce başlayan insanlığın elektronik haberleşme serüveni 25 yıl kadar önce insanların yanlarında taşımaya başladığı (mobil) cihazlarla yeni bir evreye geçmiş oldu. Günümüzde, yeryüzündeki hemen hemen tüm insanların eletronik haberleşme şebekelerine erişebilir hale gelmesi ve İnternetin ceplere girmesi ile başka bir boyuta taşınmış oldu. Önümüzdeki 25 yıl ise, mekânlar ve insanlardan sonra nesnelerin de bağlantılı hale geleceği bambaşka bir dönem olacak. Yapılan tahminlere göre bu dönemin sonunda, yeryüzündeki yaklaşık 5 milyar insanın yanında 50 milyar nesne (akıllı cihaz ve makinalar) de heran internet ile bağlantılı hale gelecek.

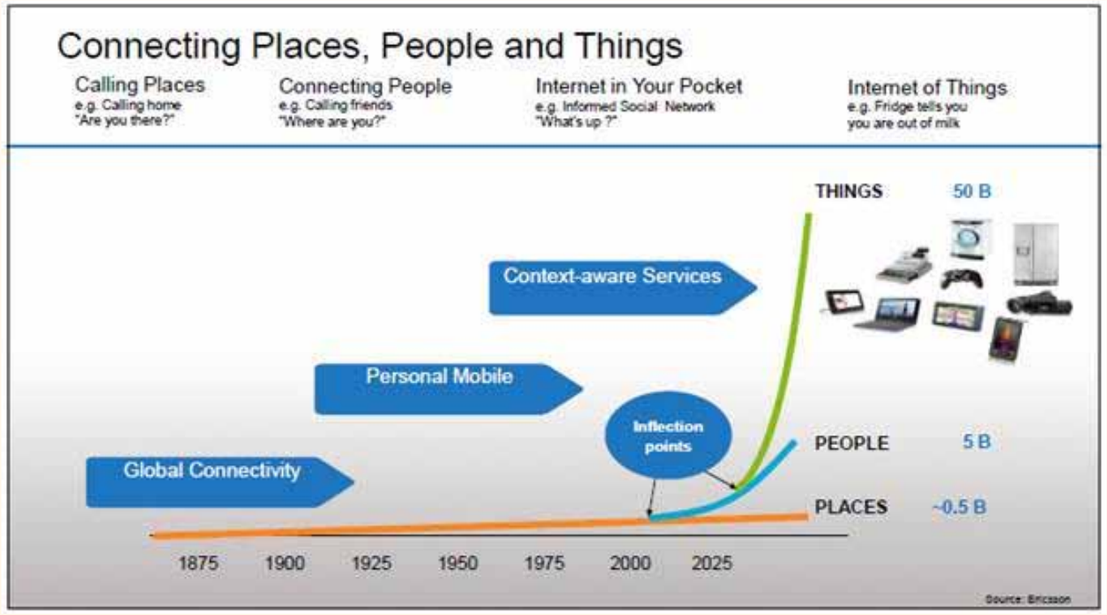

Günümüzde eletronik haberleşmenin yükselen değeri olan Mobilite ve İnternet, hızlanıp yaygınlaşarak yarının da vazgeçilmezi olmaya devam edecek.

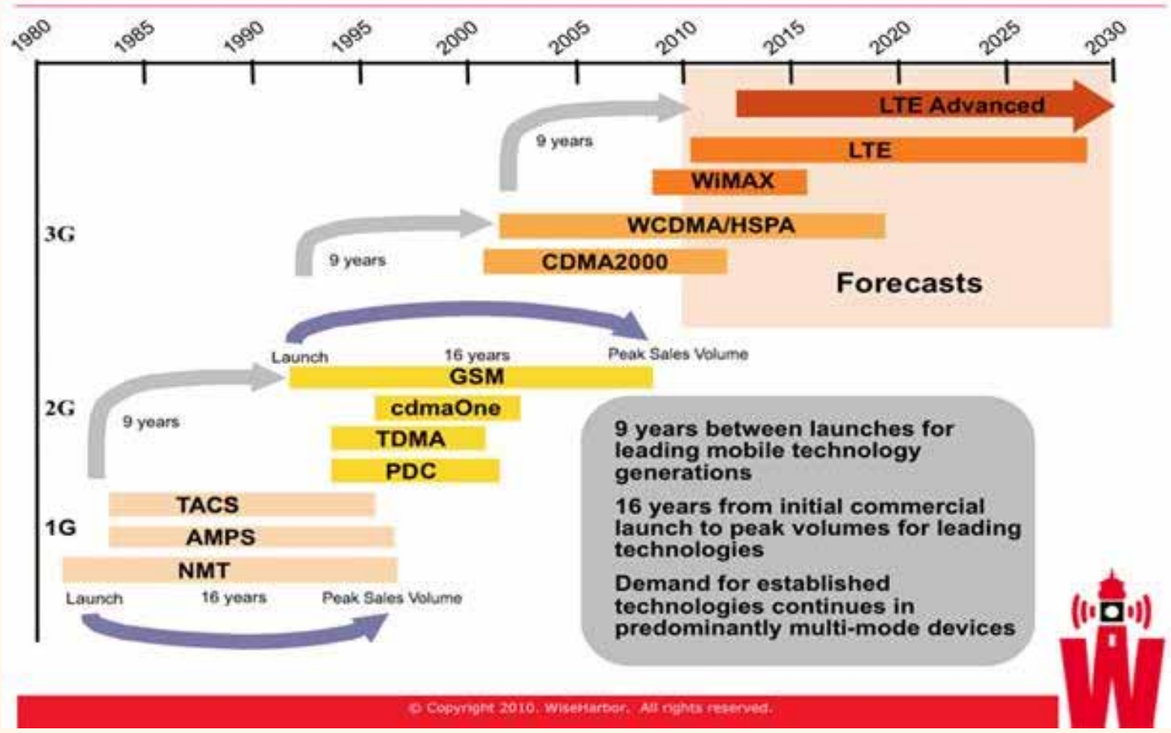

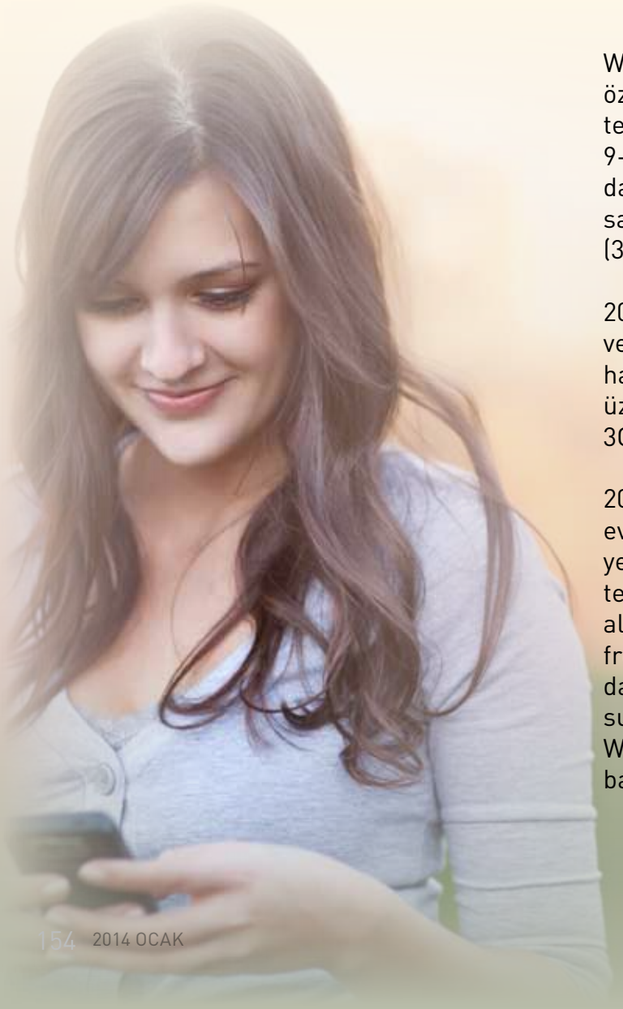

WiseHarbor tarafından yapılan ve aşağıdaki grafikte özetlenen bir çalışmaya göre; 1980'lerde analog teknolojiler (1G) ile başlayan mobil haberleşme, 9-10 yılda bir evrilerek yenileniyor, 16-20 yıl kadar da hizmet vermeye devam ediyor. 1990'lı yıllar sayısallaşma (2G), 2000'li yıllar ise mobil İnternet (3G) dönemi olarak adlandırılıyor.

2000'li yılların başından beri kullanımda olan ve mobil İnternet sunan 3. Nesil (3G) mobil haberleşme teknolojisi, CDMA temelli olup dünya üzerinde 6 milyarı aşan mobil kullanıcılar içindeki 3G kullanıcı sayısı 2 milyar civarındadır.

2010'lu yılların sonlarına doğru artık yeni bir evrimin ayak sesleri duyulmaya başladı. CDMA, yerini OFDM olarak adlandırılan yeni bir teknolojiye terk ediyor. Uçtan uca tamamen IP temelli altyapıların oluşturulmasına imkân tanıyan, frekansın daha etkin kullanılmasını sağlayan ve daha yüksek hız / bant genişliği (birkaç 10Mbit) sunan bu teknoloji bir nevi geçiş nesli (3.5G) olarak WiMAX ve LTE ticari adlarıyle pazarda yer almaya başladı.

2G: digital + data services	GSM: 2G	
	GPRS: 2.5G	
	EDGE: 2.75G	
3G: at least 200 kbps iPhone 4 currently delivers up to 7.2Mbps down, 5.8Mbps up	Release 4	UMTS 3G
	Release 5	HSDPA 3.5G (to 21Mbps down)
	Release 6	HSUPA 3.5G (to 5.8Mbps up)
	Release 7	HSPA+ 3.5G
	Release 8/9	LTE 3.9G
4G: at least 100 Mbps, IP-based	Release 10	LTE Advanced

3GPP tarafından Release 8 standartları ile tanımlanan LTE teknolojisi, Release 10 (LTE Advanced) ile 4. Nesil Mobil Haberleşme (4G) olarak gelişimini sürdürüyor.

ITU tarafından "IMT Advanced" olarak tanımlanan Mobil hücresel sistemlerin 4. Nesli (4G), OFDM (Orthogonal Frequency Division Multiplex) temelli olup WiMAX ve LTE (Long Term Evalution) olmak üzere iki ayrı ticari uygulaması söz konusu.

5 yıl gibi bir süredir pazarda olmasına rağmen gerek teknoloji ve gerekse iş modeli olarak yeterince gelişip kabul görmemesi nedeniyle WiMAX (802.16d/e)'ın daha fazla devam etmeyeceği aşikâr.

2010'lu yıllar, LTE (Long Term Evalution) teknolojisinin kullanıldığı 4.nesil (4G) mobil haberleşme dönemi oldu.

4G'nin temel teknolojisi olan OFDM, günümüzde geniş bantlı telsiz haberleşmesinde kullanılan en gelişimiş frekans bölmeli çoğullama tabanlı sayısal bir modülasyon tekniğidir. Bu tekniğin avantajı, yayınlanan sinyallerin birçok engelden yansıması nedeniyle işaret zayıflamasının frekansa, coğrafik konuma ve zamana göre değiştiği zorlu kanal koşullarında yüksek performans gösterebilmesidir. Ayrıca OFDM modülasyonunda, kıtkaynak olan frekans daha verimli kullanılmakta, birim kaynak (1 Hz) başına iletilen veri hızı, diğer modülasyonlara göre daha yüksek oluyor. Bu teknikte iletilecek olan veri, kanal koşullarına göre seçilen birden çok düşük hızlı taşıyıcı ile kodlanarak iletildiğinden, yüksek performansın yanı sıra, maliyet etkin çözümler oluşturulabiliyor.

4G teknolojisi ile evlerimizde sabit olarak kullandığımız tüm iletişim servislerini, kablosuz ve mobil olarak kullanma imkânı olabilecek. Yüksek iletişim hızının yanı sıra, sağlanan daha düşük gecikme performansı sayesinde, ağ tabanlı gerçek zamanlı uygulamalar, İnternet üzerinden HD kalitesinde gerçek zamanlı görüntü iletimi, HD televizyon gibi uygulamalar için uygun altyapıyı mümkün hale geliyor.

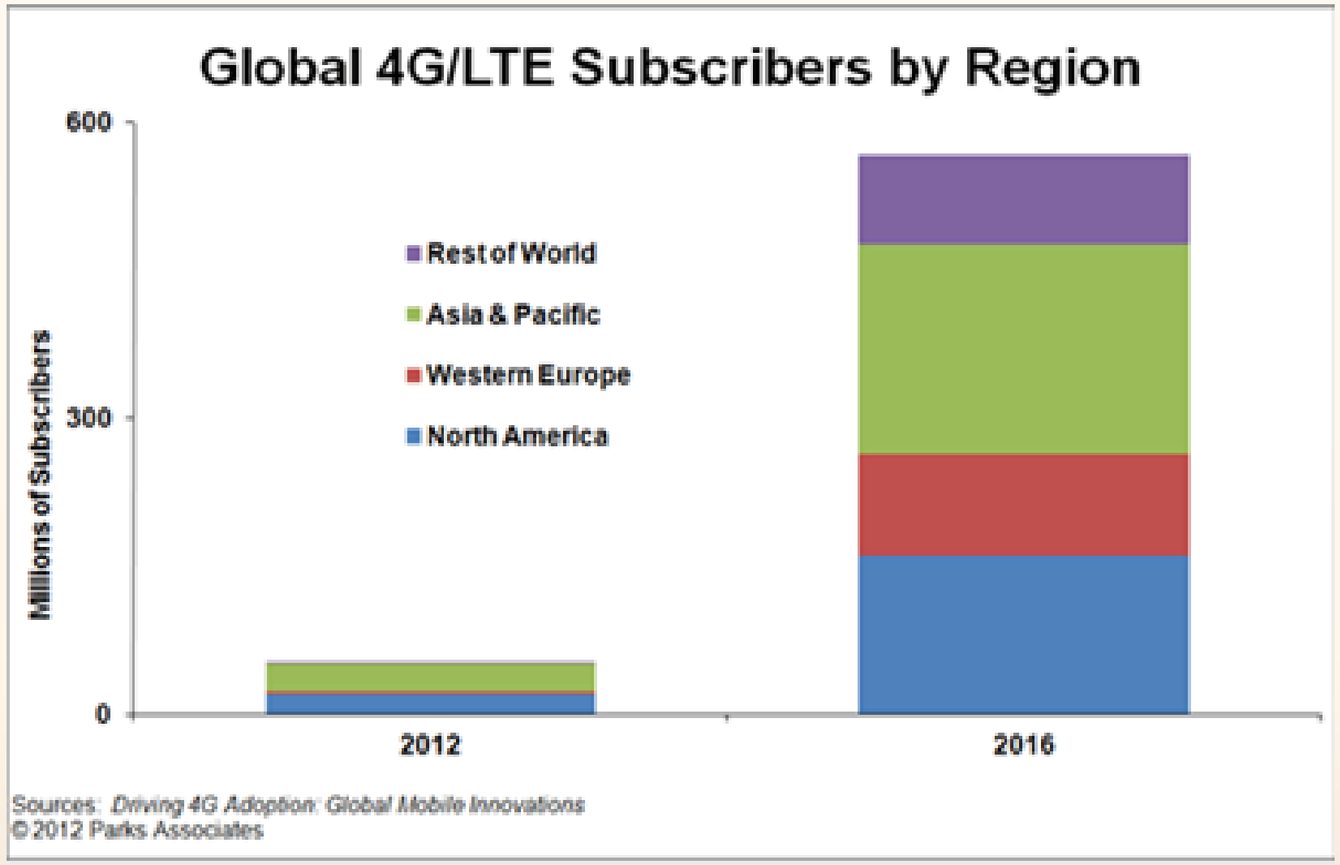

Halen dünyada yaklaşık 6 milyar olan mobil kullanıcılar içinde 50 milyon olan LTE abone sayısının 2016 yılında 6.6 milyar mobil kullanıcı içinde 500 milyon cıvarında olacağı tahmin ediliyor.

Önümüzdeki 20 yılın teknolojisi olarak kabul edilen LTE'nin 2015'ten itibaren hızla 3G şebekelerinin yerini alması bekleniyor.

Halen dünyada yaklaşık 6 milyar olan mobil kullanıcılar içinde 50 milyon olan LTE abone sayısının 2016 yılında 6.6 milyar mobil kullanıcı içinde 500 milyon cıvarında olacağı tahmin ediliyor.

Mobil haberleşme altyapısı

Uçtan uca IP tabanlı bir veri şebekesi olan LTE haberleşme altyapısı, baz istasyonlarından (NodeB) oluşan radyo erişim şebekesi (LTE Radio Network), veri paket merkezi sistemi (EPC - Evolved Packet Core System), işletmeci merkezi kontrol birimleri (Operator's Core) ve IP tabanlı işletmesi merkezi servis platformu (IMS-IP Multimedia Subsystem) olmak üzere 4 ana yapıdan oluşuyor.

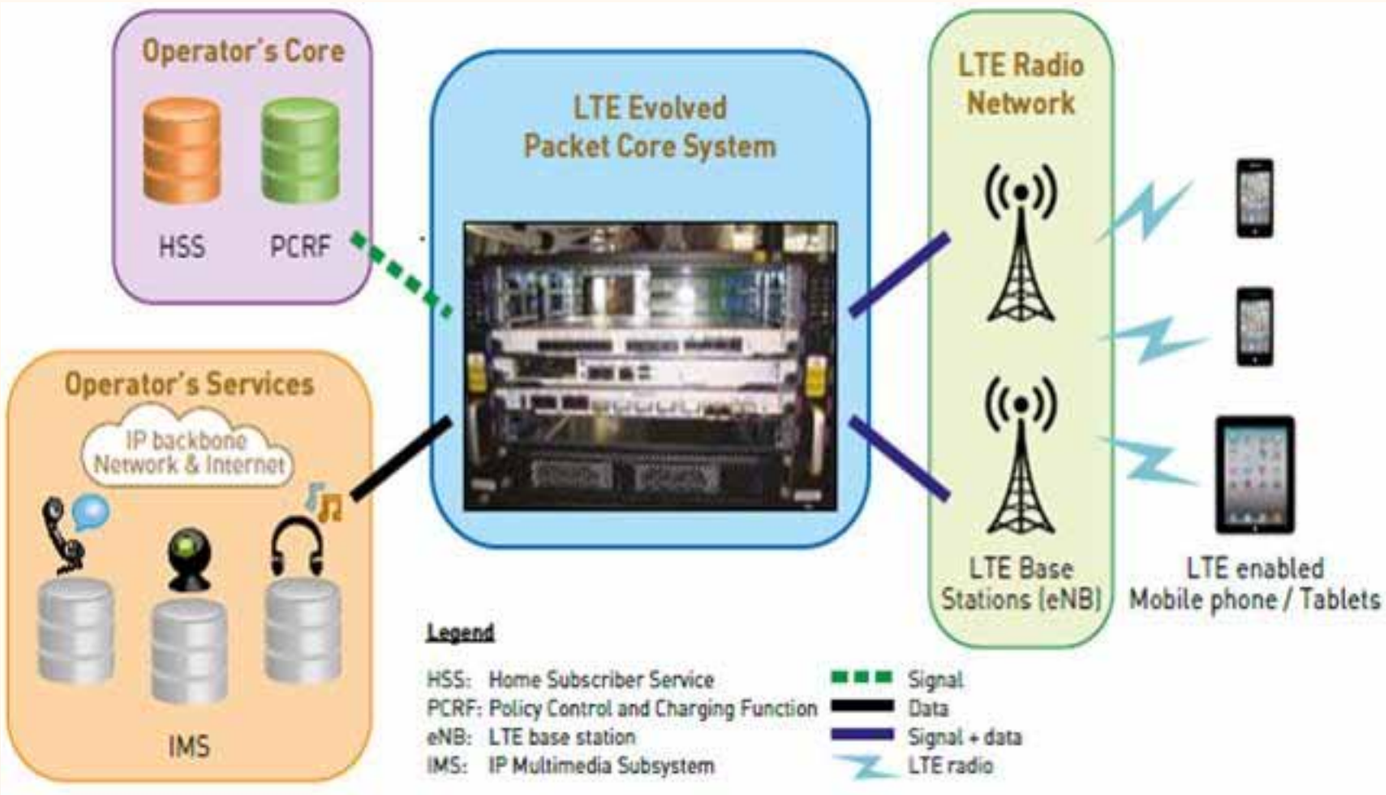

Bir LTE şebekesinin temel birimleri ve bu birimlerin ana fonksiyonlarına şöyle;

Serving Gateway (S-GW)

- Gezginliği sağlar (mobility)
- Yönlendirmeden sorumludur (Routing and Forwarding)

Packet Data Network Gateway (P-GW)

- Internet bağlantısını sağlar (connectivity to Internet)
- Hizmet kalitesi (QoS) ve diğer şebekeler ile dolaşımdan sorumludur

Mobility Management Entity (MME)

- Gezginlik ve güvenlikten sorumludur (mobility and security)
- Kontrol düzleminde çalışır ve kimlik doğrulamayı sağlar (authentication)

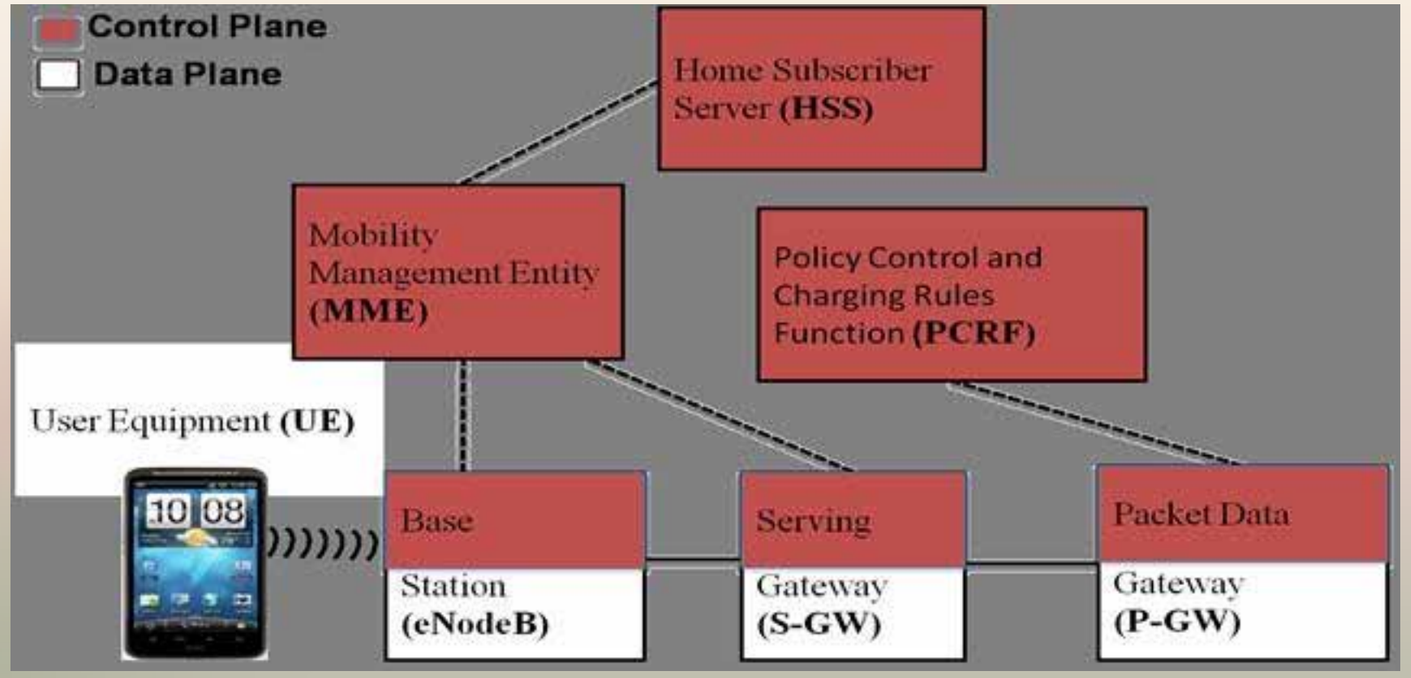

Baz istasyonları (Evolved Node B - eNB)

Kullanıcıların ekipmanları (terminal cihazları) ile şebekeye erişimi için hava arayüzü (air interface) oluşturan baz istasyonları, aynı zamanda Radyo kaynağını yönetir (radio resource management) ve şebekenin en temel unsurudur. Kapsanacak yerin büyüklüğü ve niteliğine bağlı olarak fonksiyonları aynı kalmak üzere büyüklük ve kapasiteleri değişebilen baz istasyonları, kapsama büyüklüklerine göre faklı isimlendirilirler. Kapsama büyüklüğü arttıkça kullanılan frekans düşüp çıkış gücü arttarken, kapsama alanı düşdükçe kullanılan frekans yükselip çıkış gücü düşer.

Düşük trafik yoğunluklu çok geniş alanların ve otoyolların kapsanması için kullanılan ve 10 km'nin üzerinde bir mesafeye kapsama sağlayan baz istasyonları Macrocell, yüksek trafik yoğunluklu şehir merkezlerinin kapsaması için kullanılan ve 1-2 km'ye kadar mesafede kapsama sağlayan baz istasyonları ise Microcell olarak adlandırılırlar.

Bunların yanında 200 metreye kadar mesafede kapsama sağlayan ve alışveriş merkezleri, tren istasyonları, büyük ofis alanları vb. yerlerin kapsanması ve yoğunluktan oluşan trafik kapasitesini arttırmak için kullanılan baz istasyonlarına Picocell, ev ve ofis gibi çok küçük alanların kapsanması için 10 metreye kadar kapsama sağlayan ve kapsamandan ziyade şebeke trafiğini havadan kabloya indirmeyi (data off-loading) amaçlayan cihazlara ise Femtocell deniyor. Femtocellerin fonksiyon ve kabiliyetleri diğerlerine göre oldukça kısıtlıdır.

Veri iletim ve yönetimi ile kontrol birimlerinden oluşan merkezi birimler her LTE altyapısında birbirinin benzeri, farklı üreticilerin baz istasyonları (NodeB) ile çalışabilir nitelikte ve standart olmak zorundadır. Merkezi servis platformları (IMS) ise işletmecilerin verecekleri hizmet türlerine göre farklılık gösterebilirler.

Her bir LTE haberleşme altyapısında merkezi birimlerden birer tane veya kapasiteye bağlı olarak birkaç tane yer alırken radyo erişim şebekesini oluşturan baz istasyonundan ise kapsanacak yerin büyüklüğü ve abone yoğunluğuna bağlı olarak binlerce gerekebilecek.

Macrocell ve microcell türü baz istasyonları ile veri iletim yönetimi ve kontrol birimlerinden oluşan merkezi birimler dünyanın en büyük telekomünikasyon üreticileri olan NSN, Ericsson, Alcatel, Motorola, Huawai, ZTE gibi şirketler tarafından üretilip satılıyor. Her birinin 100 binin üzerinde çalışanı olan bu firmalar bugüne kadar LTE/4G ArGe faaliyetlerine 500 milyon dolar ile 1 milyar dolar arasında yatırım yaptılar.

Picocell ve Femtocell gibi ürünler ise çok uluslu büyük firmaların yanında Airspan, Airwalk vb. 1000 kişiye kadar çalışanı bulunan daha çok bölgesel faaliyet görteren, Ar-Ge'den ziyade ürün geliştirme yapabilme yeteneği olan şirketler tarafından üretiliyor. Daha çok Ar-Ge firmalarınca geliştirilmiş modülleri bir araya getirerek ürünleştiren bu tür firmalar bu alana 1-10 milyon dolar yatırım yaptılar.

Türkiye 4G pazarı

Ses iletmek üzere geliştirilmiş teknolojilere (1G ve 2G) veri iletim yeteneği kazandırılarak geliştirilen 3G'ye göre; uçtan uca tamamen IP tabanlı ve hızlı veri iletimi için geliştirilmekte olan 4G, köklü bir değişim içerdiğinden 4G'den 4G'ye geçiş sırasında mevcut 3G şebekelerinin çok büyük kısmının değişmesi zorunlu olacak. Dolayısıyla önemli ölçüde şebeke yatırımı yapılması kaçınılmazdır

Capital Economics tarafından yayınlanan ve İngiltere'nin 4G şebekesi ile kapsanmasına ilişkin yapılmış bir maliyet tahmin çalışmasını gösteren aşağıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere ülke çapında bir şebekenin kurulumu için 5,6 milyar Pound gibi bir yatırım söz konusu olacaktır.

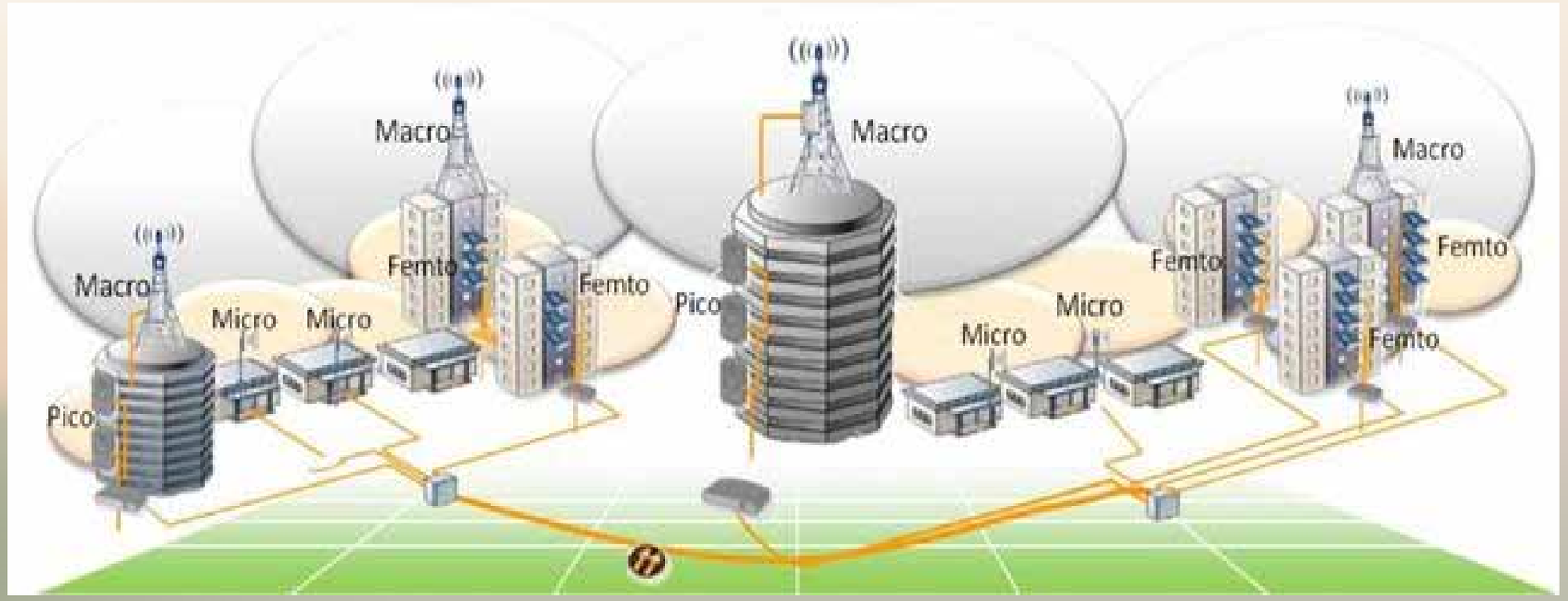

INVESTMENT NEEDED BY MOBILE NETWORKS TO ROLL OUT 4G LTE

	Capital expenditure (£ million)
Base station equipment	2,300
Installation	1,900
Software and network upgrades	1,400
Total	**5,600**

Sources — Capital Economics estimates using a variety of sources as described.

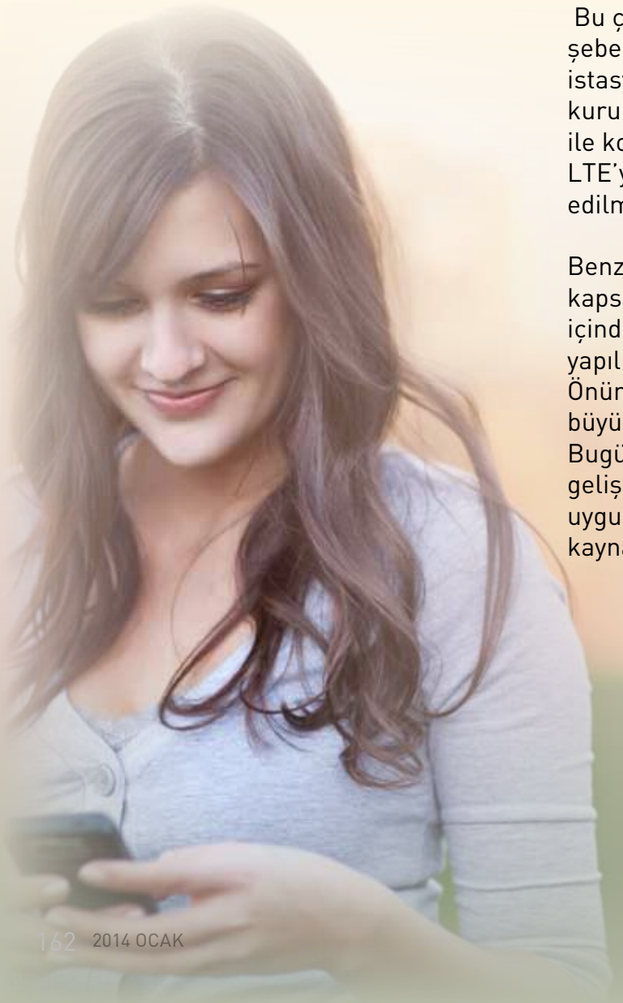

Bu çalışmadan da anlaşılacağı üzere bir LTE/4G şebekesine yapılacak yatırımın yüzde 41'i baz istasyonu ekipmanlarına, yüzde 34'ü baz istasyonu kurulumlarına, yüzde 25'i ise veri iletim ve yönetimi ile kontrol birimlerinden oluşan merkezi birimlerin LTE'ye uygun hale getirilmesine harcanacağı tahmin edilmektedir.

Benzer bir yaklaşımla Türkiye'nin 4G şebekesi ile kapsanmak istenmesi durumunda da önümüzdeki 5 yıl içinde bu konuda 15 milyar dolar civarında bir yatırım yapılması gerektiğini söylemek yanlış olmayacak. Önümüzdeki 5 yıl içinde oluşacak 4G pazarının toplam büyüklüğünün ise 30 milyar dolar tahmin ediliyor. Bugünden söz konusu teknolojinin yerli kaynaklarla geliştirilip üretilmesine yönelik tedbir ve teşviklerin uygulanmaya konulamaması halinde bu büyüklükte bir kaynağın yurtdışına akması kaçınılmaz olacak.

4G'ye geçiş ile birlikte Türkiye'de 5 yıl içinde 30 milyar dolarlık pazar;

- Şebeke/altyapı için (3 ayrı şebeke) yaklaşık 15 milyar dolar,

- Terminal alımları için (yılda 2 milyar) 10 milyar dolar,

- Uygulama yazılımları için (yılda 1 milyar) 5 milyar dolar,

Gerek teknolojinin olgunlaşması, gerek komponent, cihaz ve ekipman fiyatlarının makul seviyelere inmesi ve gerekse Türkiye'deki mobil işletmecilerin 3G yatırımlarının geri dönüşünü sağlayıp 4G yatırımları için birikim oluşturabilmesi için 2018 yılının en ideal zaman olduğu düşünülen 4G lisanslaması öncesinde yapılması gereken bu harcamaların en yüksek oranda yerli kaynaklardan sağlanabilmesi için şimdiden gerekli çalışmalara başlamak çok önemli.

Yerli 4G çözümü...

Gerek nitelikli yerli istihdamın arttırılması ve gerekse cari açığın kapatılması için 4G teknolojisinin ülkemizde geliştirilip üretilmesi bir Milli Proje olarak değerlendirilmeli. Bunun için ülkemizde "Dördüncü Nesil (4G/LTE) Haberleşme Sistemi Geliştirme (ULAK) Projesi"nin yüklenicileri olan Aselsan, Netaş ve Argela

başta olmak üzere gerek nitelikli insan gücü ve gerekse teknolojisi ve yetkinlikleri ile bunu gerçekleştirebilecek şirketler mevcut.

Türkiye'nin bilgi ve iletişim teknolojileri endüstrisi, tamamen yerli 4G için Ar-Ge'den Tasarım ve Ürünleştirmeye, Üretimden test ve doğrulamaya, Kurulumdan işletme ve bakıma değer zincirinin tüm halkalarında yeterli yetkinlik ve deneyime sahip.

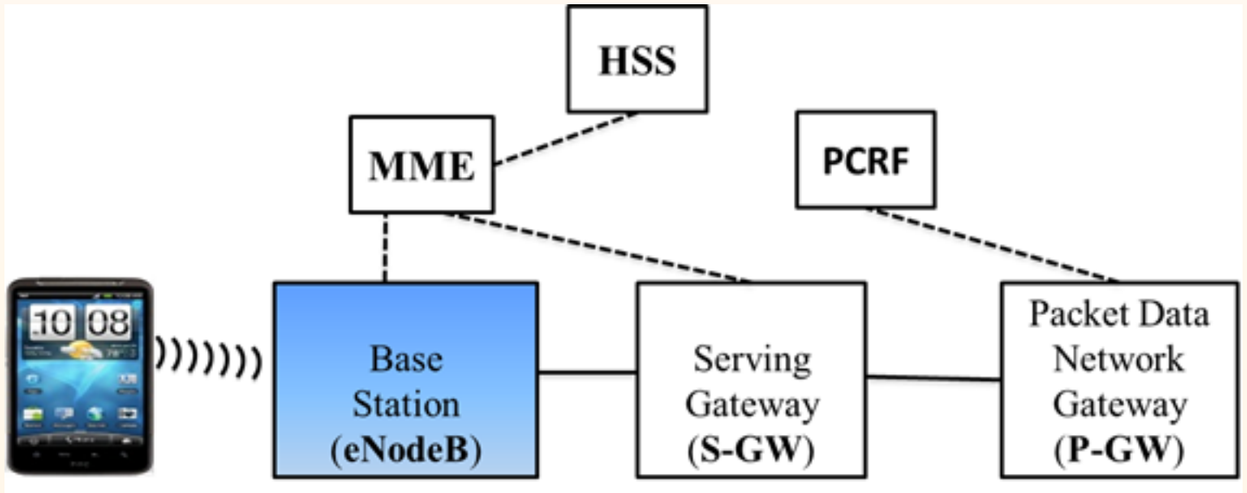

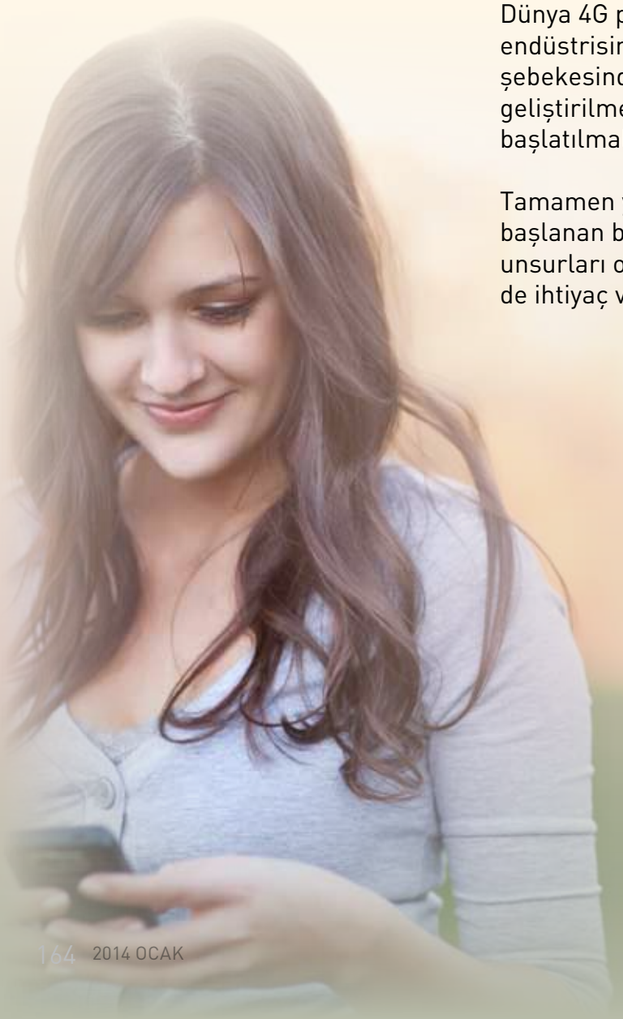

Dünya 4G pazarından ülkemiz bilgi ve iletişim teknolojileri endüstrisinin en yüksek payı alabilmesi için bir 4G şebekesinde bulunması gereken tüm unsurların yerli geliştirilmesi ve üretimi için gerekli insiyatifler bir an önce başlatılmalı.

Tamamen yerli 4G için ULAK projesi ile geliştirilmesine başlanan baz istasyonu (eNodeB) dışında şebekenin diğer unsurları olan S-GW, P-GW, MME, HSS ve PCRF birimlerine de ihtiyaç var.

- LTE şebekesinin temel merkez donanımları olan Serving Gateway (S-GW) ve Packet Data Network Gateway (P-GW) ürünleri;
  - **Yerli ekipman üreticileri ortak ürün geliştirilebilir,**

- LTE şebekesinin temel merkez uygulama yazılımları olan Mobility Management Entity (MME), Home Subscriber Server (HSS), Policy Control and Charging Rules Function (PCRF) ürünleri;
  - **Yerli yazılım geliştirme firmaları tarafından geliştirilebilir.**

Sonuç

Savunma Sanayii Müsteşarlığı'nın (SSM) son derece vizyoner insiyatifi ve ayırdığı kaynak ile tamamen yerli imkanlarla geliştirilmesine başlanan LTE/4G baz istasyonu, Türkiye'nin bilgi ve iletişim teknolojileri endüstrisinin için çok önemli bir girişim. ULAK olarak isimlendirilen bu projeye katkıda bulunan uzmanından en üst düzey yöneticisine tüm SSM ilgililerini kutlamak gerekiyor.

Teknolojiyi yoğun kullanmakla övünen bir ülke olmaktan en son teknolojiyi üreten bir ülke olmaya dönüşebilmek için 4G'ye geçişte gerekli tüm unsurları yerli olarak geliştirip üretiyor olmalıyız. Bunun için ilgili diğer kurum ve kuruluşların da SSM'in gösterdiği vizyoner tutumu örnek alıp üzerine düşeni yapması bir milli görevdir ve bundan kaçınılmamalı.

Türkiye'nin "En iyi" blogları

Yaklaşık 2 bin başvurunun olduğu ve 45 bin SMS'in gönderildiği yarışmada 7 kategoride ödüller verildi.

Türkiye'nin en iyi blogları ödüllerine kavuştu. Bu yıl iGaranti ana sponsorluğunda üçüncüsü gerçekleştirilen Bumerang Ödülleri, 5 Aralık 2013'te Babylon'da düzenlenen ödül töreni ile Bumerang Ödülleri sahiplerini buldu. 1.700'ün üzerinde başvuru alan ve 45 bini aşkın SMS'in gönderildiği yarışma, alanında uzman 24 jüri üyesinin ilk 10'a kalan blogları tek tek değerlendirmesiyle finale ulaştı.

Ödül töreninde açılış konuşmasını yapan Hürriyet İçerik ve Topluluk Servislerinden Sorumlu İcra Kurulu Üyesi Erhan Acar, blogların ve bloggerların hayatımızdaki yerini vurgulayarak, Bumerang Ödülleri için katılım sayısının her yıl giderek arttığını 3'üncüsünü düzenledikleri ödüllerde bu yıl 1.700'ü aşkın blogun değerlendirildiğini belirtti. Acar, Hürriyet İnternet Grubu olarak bloggerlara destek vereceklerini ve Bumerang, Boomads olarak yatırımlarına devam edeceklerini belirtti.

En Tarz Blog, En Çalışkan Blog, iGaranti En Sosyal Blog, En Bilge Forum, En İyi Yerel Site, En Uzman Blog ve Jüri Özel Ödülü olmak üzere toplam 7 kategoride verilen ödülleri kazananlar şöyle:

En Tarz Blog kategorisinin birincisi, http://www.kafkaokur.com
En Çalışkan Blog kategorisinde kategori birincisi, www.bencetatil.com
En Bilge Forum kategorisinde kategori birincisi, www.maxigame.org/forum
En İyi Yerel Site kategorisinde kategori birincisi, www.29saat.com
En Sosyal Blog kategorisinde birincisi, www.aristolog.com
En Uzman Blog kategorisinde kategori birincisi, www.sirtcantalilar.com
Jüri Özel Ödülü kategorisinde http://www.dijitalcanavar.com

Türkiye'nin en iyi bloglarının seçildiği gecede katılımcılar Amariszi ve Bedük konserleriyle eğlenceli bir gece yaşadılar.

İnternet Geliştirme Kurulu'nun görevleri düzenlendi

İki yıl önce KHK ile kurulan Kurul'un organizasyon şeması, görev ve çalışma usullerini belirleyen yönetmelik yayınlandı. 7 üyeden oluşacak ve 4 yıl görev üstlenecek kurul, İnternet ortamına yönelik uygun politika ve strateji önerileri hazırlayacak, araştırmalar yapacak.

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı'nın, 1 Kasım 2011'de yayımlanan 655 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname (KHK) ile kurulan İnternet Geliştirme Kurulu Yönetmeliği, 14 Aralık 2013'te Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. 28851 sayılı yönetmelik Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı İnternet Geliştirme Kurulu'nun oluşumu, görevleri, gündemi, toplanması, çalışma usul ve esasları ile Kurul üyelerinde aranacak şartlarla ilgili diğer esasları düzenliyor. Yönetmeliğe göre İnternet Geliştirme Kurulu, İnternet ortamının ekonomik, ticari ve sosyal hayat ile bilim, eğitim ve kültür alanında etkin, yaygın, kolay erişilebilir olarak kullanımını teşvik edecek politika ve strateji önerileri hazırlayacak, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı'na sunacak. Ulaştırma Bakanı'na İnternet ortamının güvenli, serbest, özgür ve faydalı kullanımı ile katma değer üretmesine yönelik öneriler sunacak olan Kurul, İnternet kullanımının faydaları konusunda toplumsal farkındalığın oluşturulmasını sağlayacak.

Kurulun oluşumu

Kurul, internet ortamı ile ilgili çalışmalarda bulunmak, araştırma, inceleme ve değerlendirme yapmak üzere Bakanlık, kurum ve kuruluş, üniversite, sivil toplum kuruluşları temsilcileri ve konuyla ilgili çalışmalarıyla temayüz etmiş kişiler arasından Bakan tarafından seçilecek toplam yedi üyeden oluşacak. Kurulun görev süresi dört yıl olacak. Üyeliği sona erenler yeniden seçilebilecek. Başkan ve üyeler, Bakan oluruyla atanacak. Süresi bitmeden ayrılan üyenin yerine kalan süreyi tamamlamak üzere yeni üye seçilecek. Kurul başkanı, Bakan tarafından belirlenecek. Kurul Başkanı, görev süresince aynı zamanda Kurulun daimi üyesi olacak. Kurul, Başkan ve üyelerin başlama tarihleri ve tebellüğ ettiklerine ilişkin yazının Bakanlığa bildirildiği tarihte göreve başlayacak. Kurul hizmetlerinde yeterli sayıda personel görevlendirilebilecek. Kurulun çalışma merkezi Ankara olacak. Gerektiğinde Ankara dışında da Kurul toplantıları düzenlenebilecek.

İnternet Geliştirme Kurulu'nun görevleri

Yönetmeliğin 6.maddesinde İnternet Geliştirme Kurulu'nun 20 ana görevi şöyle sıralanıyor:

a) İnternet ortamının ekonomik, ticari ve sosyal hayat ile bilim, eğitim ve kültür alanında etkin, yaygın, kolay erişilebilir olarak kullanımını teşvik edecek politika ve strateji önerileri hazırlamak ve Bakana sunmak.
b) Türk Kültürü, Türk Tarihi ve Türk Dünyasıyla ilgili bilgilerin internet ortamında daha fazla yer alması ve bunların tanıtılması hususunda çalışmalar yapmak, yaptırmak ve öneriler hazırlamak ve Bakana sunmak.
c) İnternet ortamının güvenli, serbest, özgür ve faydalı kullanımı ile katma değer üretmesine yönelik öneriler hazırlamak ve Bakana sunmak.
ç) İnternet kullanımının faydaları konusunda toplumsal farkındalığın oluşturulmasını sağlamak.
d) İnternete ilişkin etkinliklere katılmak, etkinliğin ve verimliliğin sağlanabilmesini teminen üniversite, kamu, özel ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmak.
e) İnternet üzerinden yapılan yayınlar ve hizmetlerle ilgili olarak toplumu bilgilendirmek için yöntemler tespit etmek, yapılacak projeler hakkında görüş bildirmek ve Bakana önerilerde bulunmak.
f) Devlet uygulamalarının yaygınlaştırılması, kamu kuruluşlarının birbirleri ile olan ilişkilerinde ve vatandaşa sundukları hizmetlerde internet ortamının daha yaygın kullanımı konusunda çalışmalar yaparak önerilerde bulunmak.
g) İnternetin güvenli kullanımı ve güvenli internet hizmeti konusunda araştırmalar yaparak uygun politikaların belirlenmesi, bu konuda Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Telekomünikasyon İletişim Başkanlığıyla koordineli bir çalışma içerisinde uygulamaya esas alınacak güvenlik kriterlerinin tespiti ve benzeri konularda önerilerde bulunmak.
ğ) İnternet ortamının güvenli, serbest, özgür ve faydalı kullanımı ile katma değer üretmesine yönelik eğitim etkinliklerini desteklemek.
h) Çocuklar ve gençler başta olmak üzere bireylerin ve toplumun internet üzerinden yapılan zararlı yayınlardan korunmasına yönelik olarak ulusal bazda yazılım programları hazırlanması konusunda çalışmalar yapmak ve önerilerde bulunmak.
ı) Çocuklar ve ailelerde internet kültürünün artırılması, internet üzerinden istismar ve şiddet içerikli oyunların etkileri ve derecelendirilmesi gibi konularda ilgili kurumlarla ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içerisinde toplumsal bilincin artırılması yönünde gerekli çalışmalar yapmak, yaptırmak ve önerilerde bulunmak.
i) İnternet içerik ve yer sağlayıcılığının yaygınlaştırılması ve ulusal arama motoru teşkili konusunda gerekli çalışmalar yapmak üzere önerilerde bulunmak.
j) Bilgi ve iletişim teknolojilerinde kullanılan tüm ürünler için araştırma ve geliştirme desteği ile yerli üretimin artırılmasına yönelik önerilerde bulunmak.
k) Ulusal ve uluslararası sayısal uçurum olarak adlandırılan farklılıkların giderilmesi ve bilgi toplumu ve bilgi ekonomisi oluşumuna katkıda bulunmak amacıyla projeler ve öneriler belirlemek, uygulanabilirliklerini değerlendirmek, risk analizlerinin yapılması ve kabul gören tekliflerin gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak ve uygulama planlarının oluşturulması için Bakana öneride bulunmak.
l) İnternet ile ilgili mevzuat için, uluslararası kuruluşlarca kabul gören uygulamaları ve Avrupa Birliği'nin bu alandaki mevzuatı ile uyumlu olmasına özen gösterilmesi için önerilerde bulunmak.
m) İnternete erişim sağlayan işletmeciler arasında birlikte veya ayrı ayrı olarak görüşmek, sektörel sorunları tespit etmek, sorunların çözümü hususunda tavsiyelerde bulunmak.
n) Görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışmalarda bulunmak üzere kamu kurum ve kuruluşları, meslek odaları, sivil toplum kuruluşları, özel sektör temsilcileri ve konuyla ilgili uzmanların katılımıyla çalıştay yapmak, çalışma grupları ve geçici komisyonlar oluşturmak.
o) Kamu ile internete erişim sağlayan işletmecilerle görüşmek, sektörel sorunları tespit etmek ve sorunların çözümü hususunda tavsiyelerde bulunmak.
ö) Siber güvenliğin sağlanması için internet üzerinden alınması gereken tedbirlere ilişkin önerilerde bulunmak.
p) Bakanlık politikalarının belirlenmesine katkı sağlamak amacıyla, Bakan tarafından talep edilen benzer konularda çalışma ve araştırmalar yapmak.

11. eTR ödülleri verildi

TÜSİAD ve TBV tarafından düzenlenen "11. e Türkiye (eTR) Ödülleri", TBMM'de gerçekleştirilen törenle sahiplerini buldu.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) uyum sürecinde rekabeti arttırıcı, bilgiye dayalı, e-Hizmetlere odaklanmış dönüşümü hızlandırmak amacıyla oluşturulan eTR Ödülleri'ni kazananlar belli oldu. Türkiye Sanayicileri ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) ve Türkiye Bilişim Vakfı (TBV) tarafından düzenlenen ödüller, 12 Aralık 2013'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde gerçekleştirilen toplantıda 11. kez verildi.

e-Hizmetlere odaklanmış dönüşümü hızlandırmak amacıyla oluşturulan eTR Ödülleri için düzenlenen toplantının açılışını TÜSİAD Bilgi Toplumu, Bilgi-İletişim Teknolojileri ve İnovasyon Komisyonu Başkanı Esin Güral Argat yaptı. Argat'ın organizasyonun önemine dikkat çeken konuşmasının ardından finalist projeler tanıtıldı. Ödül töreninde söz alan TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı Muharrem Yılmaz, "eTR Ödüllerinin projelerin tanıtımı ve farkındalık yaratma konusunda önemli bir girişim olduğuna inanıyoruz. Dolayısıyla eTR Ödülleri için aldığımız her başvurunun, yeni geliştirilen her projenin bilgi toplumuna dönüşüm yolunda çok önemli katkı sağladığına inanıyoruz" dedi.

"Dijitalleşme ile; daha şeffaf ve hesap verebilir bir devlet yapısına ulaşmak, ekonomik ve sosyal bir değer yaratmak ve nihayetinde devlete duyulan güveni artırmak hedeflenmektedir" diyen Yılmaz, kamuda değer yaratma süreçlerine bireylerin ve sivil toplum örgütlerinin katılabilmesinin bu hedeflere ulaşmak açısından önemli olduğunu belirtti. Yılmaz, "Bunu sağlamak için ise vatandaşların politika seçenekleri arasında tercihlerini belirtebilecekleri, katılımcılığı gerçek anlamda artırmaya yönelik diyalog kanalları ve açık yönetişim modellerine gerek duyulmaktadır. Teknolojiyi, kamuda daha iyi ve verimli iş yapmanın ötesinde; yenilikçilik, sorun çözme ve halkın kamu politikalarına katılımı için kullanma gereği ortaya çıkmaktadır" diye konuştu.

TBV Yönetim Kurulu Başkanı Faruk Eczacıbaşı ise yaptığı konuşmada, eTR Ödülleri'nde yarışan her projenin, Türkiye'nin daha rekabetçi bir ekonomik yapıya ulaşması ve geleceği için önem taşıdığına işaret etti. Kamu verisinin kullanımı konusuna da dikkat çeken Faruk Eczacıbaşı şunları söyledi:

"Eğer devlet, elindeki kamu verisini; kamuoyuna, girişimciye, araştırmacıya, bilim adamına ne kadar bol sunarsa, ne kadar çok açarsa vatandaşın, bundan yararlanma şansı o kadar artar. Oysa bugün ülkemizde kamu verileri sadece kamuya ait ve kamu kurumları arasında bile paylaşımı sorunlu. Bu durum, Türkiye'de e-dönüşümün başarıya ulaşmasının önünde bir engel teşkil ediyor. Dünyada devletler daha açık, daha saydam, daha paylaşımcı adımlar atarken, Türkiye'nin, kamu verilerini paylaşmayan, saydamlıktan uzak bir tavrı sürdürmesi mümkün olamayacak. Bu konuda bir zihniyet değişikliği gerekiyor. Kamu sektörü-özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının el ele vererek, ortak bir platformda buluşmamız gerekiyor. Bu adım, kamu verisinin, vatandaşa açılmasıdır. Açık Veri, ülkemizde oluşmakta olan Büyük Veri'yi ülke ve vatandaş yararına daha verimli kullanmamızı sağlayacak bir anahtar. Önümüzdeki yıllarda, kamunun, vatandaşla henüz paylaşmadığı verileri vatandaşa açmasıyla ortaya çıkacak veri hazinesinin, yepyeni eTR Projeleriyle değerlendirilmesini; bunların, milyonların yaşamının, sosyal ve ekonomik olarak önemli oranda iyileşmesini sağlayacak projeler olmasını diliyorum."

E-GÜVEN Genel Müdürü Can Orhun da bilgi toplumuna dönüşüm yolunda, Türkiye için değer taşıyan organizasyona E-GÜVEN olarak ana sponsor rolüyle verdikleri destekten ötürü çok mutlu olduklarını belirtti.

Konuşmaların ardından, "Kamudan Vatandaşa e-Hizmetler", "Kamudan İş Dünyasına e-Hizmetler", "Kamudan Kamuya e-Hizmetler" ve "Yerel Yönetimler" kategorilerinde finalde kalan 24 projeden kazananlar, jürinin yaptığı elektronik oylama ile belirlendi.

11. eTR Ödülleri'ni kazananlar

"Kamu Kurumlarına Yönelik Kategoriler"de;

- 'Kamudan Vatandaşa e-Hizmetler' kategorisinde, "Dışişleri Bakanlığı - e-Vize"
- 'Kamudan İş Dünyasına e-Hizmetler' kategorisinde , "Ekonomi Bakanlığı - Dış Ticarette Risk Esaslı Kontrol Sistemi (TAREKS)
- 'Kamudan Kamuya e-Hizmetler' kategorisinde ise "Sosyal Güvenlik Kurumu – Görüntü Paylaşım Projesi" projeleri ödül kazandı.

"Yerel Yönetimlere Yönelik Kategoriler"de ise;

- Büyük Ölçekli Belediye Kategorisi'nde, "Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Su ve Kanalizasyon İdaresi – Mobil Arıza Takip Sistemi"
- Orta Ölçekli Belediye Kategorisi'nde, "Yalova Belediyesi – Zamandan ve Mekandan Bağımsız Kamu Yönetimi (ZAMBAK)"
- Küçük Ölçekli Belediye Kategorisi'nde, "Seferihisar Belediyesi – Seferipazar e-Ticaret" projeleri ödüle layık görüldü.

Öte yandan, geçtiğimiz yıl başlatılan ve önceki yıllarda eTR ödülü almış projelerin gelişimlerinin takip edilmesi ve projelerin kazanımlarının değerlendirilmesi kapsamında TÜSİAD-TBV eTR Yürütme Kurulu tarafından verilen "En İyi Gelişim Gösteren Proje" ödülüne "Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü – Kamu Personel Harcamaları Yönetim Sistemi" projesi ile sahip oldu.

Bu kategorilerin dışında modern devlet anlayışını destekleyen, şeffaflık, sosyal sorumluluk gibi ilkeleri benimsemiş uygulamalar arasından projesiyle TÜSİAD-TBV eTR Yürütme Kurulu tarafından "Özel Ödül" "Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü – Ceylanpınar Sulama Projesi'ne verildi.

Buluşlar mucitlerden, vergisi devletten

Maliye Bakanlığı, Ar-Ge yapan ve yazılım geliştirenlerin ortaya koydukları buluşları satması, kiralaması ve devretmesi durumlarında KDV almayacak.

Türkiye'de yeni ürün geliştiren, buluş yapana vergi yok artık. Maliye Bakanlığı, araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) yapan ve yazılım geliştiren firmalara yeni teşvikler getirmeye hazırlanıyor. Ar-Ge yoluyla ya da yazılım geliştirerek ortaya konan buluşların satılması, kiralanması, devredilmesi durumlarında vergi alınmayacak. Buradan elde edilen kazancın yarısı da kurumlar vergisinden istisna edilecek.

Geçtiğimiz günlerde cari açıkla mücadele için atılacak 3 somut adımı açıklayan Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, bunlardan birinin Ar-Ge merkezlerinin desteklenmesine ilişkin olduğunu bildirmişti. Bu kapsamda, desteklenmesi uygun görülen Ar-Ge merkezleri için "50 tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli" istihdam etme şartını, yapılacak düzenleme ile sektörel ihtiyaca göre 30'a kadar indirme ve sektörler itibarıyla farklılaştırma yapma konusunda Bakanlar Kurulu'na yetki verileceğini belirtti. Şimşek, bu sayede Ar-Ge merkezi kurulmasının teşvik edilmiş olacağını ve Türkiye'nin bir Ar-Ge üssü haline gelmesine katkı sağlanacağını ifade etmişti. Bakan Şimşek, söz konusu faaliyetlere desteklerinin süreceğini belirterek, Ar-Ge ve yazılım faaliyetleri yürütenlere bir müjde verdi.

Konuya ilişkin AA muhabirine açıklamalarda bulunan Şimşek, küresel ekonomide işletmelerin Ar-Ge ve yenilik yoluyla teknolojik bilgi üretmesinin önemini vurguladı. Şimşek, ürün kalitesi ve standartlar yükseltilerek üretim maliyetlerinin düşürülmesi ve ekonominin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulmasının da oldukça önemli olduğuna dikkati çekti.

Bu kapsamda, üretim ve ihracatın yüksek katma değerli bir yapıya kavuşması gerektiğinin altını çizen Şimşek, ülkedeki Ar-Ge harcamalarının son 10 yılda önemli oranda arttığını söyledi.

Ar-Ge ve yazılım geliştirmeyi desteklemek için bir adım daha

Bakanlık olarak, Ar-Ge'ye ve yazılıma büyük önem verdiklerini ve geçtiğimiz günlerde bu faaliyetleri desteklemek için bir adım attıklarını hatırlatan Şimşek, şunları kaydetti:

"Şimdi bir düzenlemeyi daha hayata geçirmek üzereyiz. Bununla cari açığımızı azaltmak, yüksek katma değer oluşturmak için Ar-Ge yapan, yazılım üretenlere bir destek daha vereceğiz. Söz konusu faaliyetler neticesinde ortaya çıkan buluşların satılması, kiralanması, devredilmesi durumlarında KDV alınmayacak. Buradan elde edilen kazançların yarısı ise Kurumlar Vergisi'nden istisna edilecek. Bunun yanı sıra, söz konusu buluşların seri üretime tabi tutularak pazarlanmaları halinde elde edilen kazançların da yüzde 50'si yine aynı istisnaya tabi tutulacak."

"Teknoloji yatırımı ve transferi yapılması daha fazla teşvik edilecek"

Şimşek, bu düzenleme ile Türkiye'de teknoloji yatırımı ve transferi yapılmasının daha fazla teşvik edileceğini, Türkiye'nin katma değer zincirinde daha yukarı seviyelere çıkmasının sağlanacağına dikkat çekti.

Şimşek, "Söz konusu düzenleme ile ayrıca, Türkiye'nin uluslararası rekabetçiliğinin arttırılmasına ve ithalat bağımlılığı yüksek olan, ileri bilgi ve teknoloji gerektiren ürünlerin üretiminin ve ihracatının artırılması ile de cari işlemler dengesine olumlu katkı sağlanmış olacak" diye konuştu.

YASAD'da yeni yönetim işbaşında

2014-2015 yıllarında görev yapacak yönetim kadrosunu belirledi. Derneğin başkanlığına Doğan Ufuk Güneş yeniden seçildi.

Yazılım Sanayicileri Derneği (YASAD, İstanbul'da 23 Aralık 2013'te Olağan Genel Kurul toplantısı yapıldı. Genel Kurul toplantısı ile 2014-2015 yıllarında görev yapacak yönetim kadrosu seçildi.
İlk Yönetim Kurulu toplantısında ise yönetim kurulu başkanı ve başkan yardımcıları belirlendi, yeni yönetim kurulunun görev dağılımı gerçekleştirildi.
YASAD'ın Başkanlığına yeniden seçilen Doğan Ufuk Güneş, derneğin yeni dönemde de YASAD'ın Türkiye yazılım sektörünün en güçlü sesi olacağını, yazılım ürün ve hizmetlerinin bilişim ve iletişim teknolojileri pazarından aldığı payın arttırılması ve Türkiye'nin ihracatında da önemli seviyelere çıkması için çalışılacağını belirtti. YASAD'ın önümüzdeki 2 yıl boyunca görev yapacak yönetim ve denetleme kurulları şu isimlerden oluşuyor: "Doğan Ufuk Güneş, Gönül Kamalı, Zeynep Sarılar, Atila Zeybek, Zafer İnkaya, Bülent Erbaş, Hayguyi Antikacıoğlu, Nejat Sağtekin, Sadun Anık. YASAD Denetleme Kurulu'nda ise Fethi Demir, Mete Önal ve İpek Sağtekin yer alıyor.

Giyilebilen, katlanıp cebe konulan bilgisayar ve telefonlar geliyor

Geliştirilen yeni teknikle Bilkent Üniversitesi'nde giyilebilen, hatta ileride katlanıp cebe konulabilen bilgisayar, saat ve telefonlar artık hayal olmayacak.

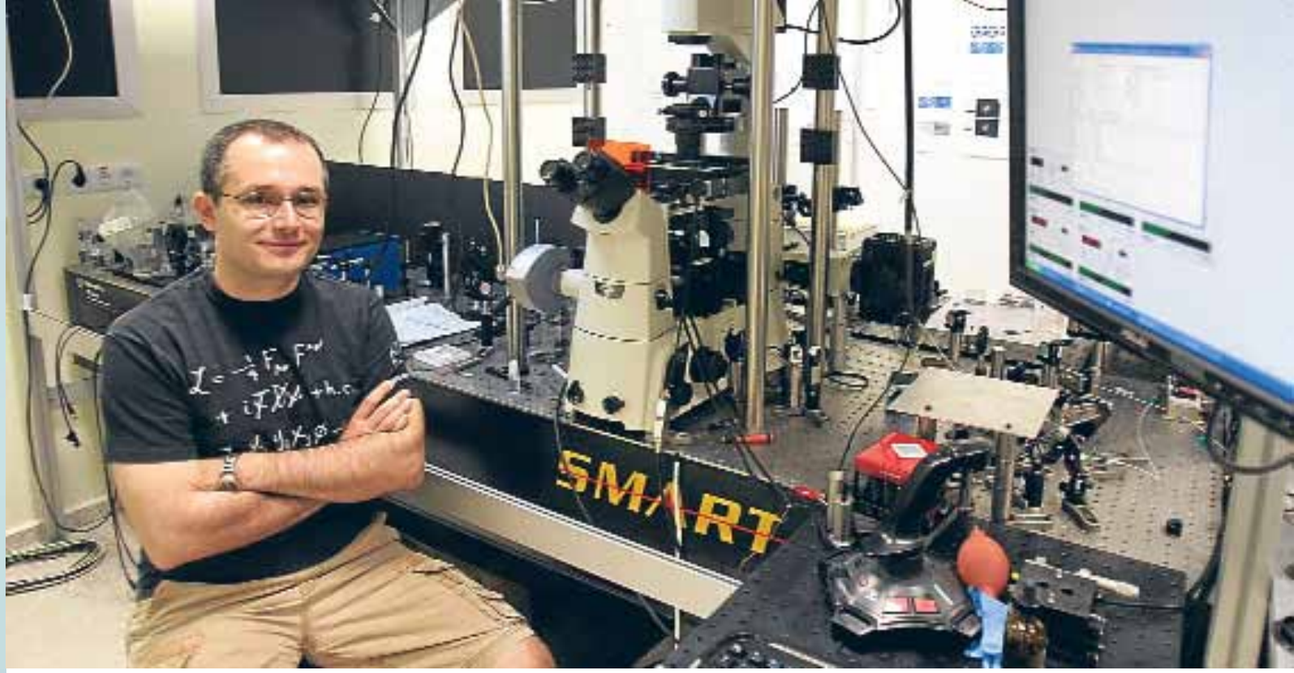

Bilkent Üniversitesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ömer İlday ve Dr. Ihor Pavlov ve ekibi, her türlü esnek, eğri, pürüzlü ve pütürlü elektronik yüzeyi lazerle işleme özelliği sağlayan yeni teknik geliştirdi. Yrd. Doç. Dr. İlday, Anadolu Ajansı'na muhabirine yaptığı açıklamada, Nonlinear Laser Lithography (doğrusal olmayan lazer litografisi) ismini verdikleri ve lazerlerle malzemelerin yüksek hızda, düşük maliyette, büyük hassasiyetle nanoyapılandırılmasını sağlayan yeni teknik icat ettiklerini bildirdi.

Yeni yöntemin, bilinen yöntemlerden farklı olarak, esnek ve düz olmayan, pürüzlü ve pütürlü yüzeylerde kolaylıkla çalıştığını anlatan İlday, çalışmanın yüksek hız, düşük maliyet, düz olmayan yüzeylerde çalışabilme özelliğinden dolayı, nanoteknoloji alanında uygulamaları olacağını söyledi. İlday, "Esnek, bükülebilen bilgisayar, tablet ve telefon ekranları ya da giyilebilen nanoteknoloji uygulamaları ilk akla gelenler arasında" dedi.

Pürüzlü ya da düz olmayan yüzeylerde çalışması nedeniyle, bir fabrikada bir bant üzerinden geçerek çok geniş alanların lazerle nanoyapılandırılabileceğini belirten İlday, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Elde ettiğimiz sonuç kadar, elde ediş yöntemimizin orijinalliği önemli. Çünkü bu yöntemi başka konulara ve teknolojilere de uygulayabiliriz. Biz lazer-malzeme etkileşiminde nanoyapıların kendiliğinden oluşmasını sağlıyoruz. Bu oluşumu, kurulu bir zembereğin bir ucuna takılı bir kalem olduğu halde yere fırlatıp, zemberek boşalırken, kalemin kendiliğinden bizim önceden belirlediğimiz bir deseni yere çizmesine benzetebiliriz. Biz, böyle bir zembereği kurmanın yöntemini göstermiş olduk."

Düz yüzey zorunluluğu ortadan kalktı

Kâğıt rulo şeklinde esnek, katlanabilen, düz olmayan yüzeylerin lazerle işlenmesine büyük ilgi bulunduğuna işaret eden İlday, geliştirilen lazer sayesinde cam, hatta tekstil ürünlerinin esnek yüzeylerine bile nanometrik seviyede desen çizmenin mümkün olduğunu bildirdi.

Lazerlerin giyilebilir ekranların yapılmasına da olanak tanıyacağını söyleyen İlday, sürekli renk değiştirebilen ekranlar sayesinde bilgisayarların giyilebilir bir şekil alabileceğini kaydetti. İlday, "Örneğin ekrana tişort görüntüsü yansıttığınızı düşünün. Uzaktan tişort gibi görünecek ama ancak yaklaşıldığında bilgisayar ekranı olduğu belli olacak" diye konuştu.

İlday, çalışmalarının optik alanının en prestijli bilim dergilerinden Nature Photonics'de yayımlanarak bilim dünyasına duyurulduğunu sözlerine ekledi.

Eski bir sevgilinin adı Ani, şeneldi* mi?

Levent Karadağ
levent.karadag@gmail.com

Bende, eski bir sevgilinin adı gibi çağrışım yapıyor Ani... Pek haksız da sayılmam. Kökeni konusunda farklı görüşler olsa da, bazı metinlerde Pers mitolojisinde aşk ve doğurganlık tanrıçası Anahita, bazılarında ise Ermenice bir kadın adı olduğundan söz edilir. Hepsini kabul ediyoruz, çünkü Ani; Pers (İran), Bizans (Eski Yunan), Ermeni, Selçuklu, Gürcü, Arap ve Anadolu'da yaşayan kültürlerin ortak mirası... Binlerce yılı bulan köklü tarihi boyunca Hurriler, Urartular, Kimmerler, İskitler (Kars'a adını verdikleri söylenen), Karsaklar, Sasaniler, gibi halklara ev sahipliği yapmış. Sonrasında Selçuklu, Moğol, Ermeni, Gürcü, Osmanlı, Rus hükümranlığında kalmış bir ortaçağ şehri.

Yaklaşık on yıl önce, Ermenistan sınırında olduğu için özel izinle gezilebilen, anı fotoğrafı çekmenin bile yasak olduğu ancak meraklısının arayıp bulduğu bu ilginç şehri; eşim ve kalabalık bir Japon turist kafilesiyle birlikte gezmiştim (Tarihi eserin değeri nedeniyle değil sınır güvenliği nedeniyle asker gözetiminde tabii ki...). Binbir zahmet, yorgunluk ve kısıtlama ile gezdiğimiz Ani'den içimiz sızlayarak ve tekrar geleceğimize söz vererek ayrıldık. On yıl sonra KAİSİAD (Kars – Ardahan – Iğdır İşadamları Derneği) ile yakaladığım bir fırsatla bölgeyi 40 işadamı, basın ve STK temcileri ile tekrar ziyaret ettim. Bu kez zorluklar iklimseldi. Olsun... Bize yaşattığı duygular, -26 derecede titreyen bedenlerimizin buzunu çözmeye yetiyordu... Rehberimiz bile bir "Kardelen" di; üzerindeki donmuş beyaz toprağı delerek açmış renkli bir çiçek, zorlu bir mücadele ile okuyup Kars'taki tek resmi Ani Rehberi olmuş bir kardelen, Bengül ...

Kars'a 42 km uzaklıkta, Türkiye ve Ermenistan'ı ayıran Arpaçay nehrinin batısında volkanik bir tüf tabakası üzerine yaklaşık 5 hektarlık bir alanda kurulmuş Ani. Tarih öncesi dönemlerdeki ilk yerleşim alanları olan volkanik oluşumlu mağaralar; Bostanlar Deresi olarak bilinen ama eski adı Tsagkotsadzor, yani Çiçek Bahçeleri Vadisi (Bu ad daha güzel bence, yörenin tadına doyulmaz çiçek ballarını çağrıştırıyor insana) denilen alanda. 1878-1918 Çarlık döneminde Ruslar tarafından Ani'de önemli arkeolojik çalışmalar yapılmış ve bir müze kurulmuş. Sonraki yıllarda askeri yasak bölge kapsamında kalmış ve uzun süre bakımsızlığa terk edilmiş. Yakın dönemde, Hacettepe Üniversitesi öncülüğünde kazı ve restorasyon çalışmaları yapılmış.

Günümüzde birinci derece arkeolojik sit alanı olan Ani'de -toprak altında bekleyenler hariç- tescilli 20 den fazla taşınmaz kültür varlığı bulunuyor. Bir dönemin eseri diğer bir dönem ile yan yana iç içe... Şehir defalarca görmüş olduğu saldırılar ve depremlerden dolayı neredeyse harabe haline gelmiş.

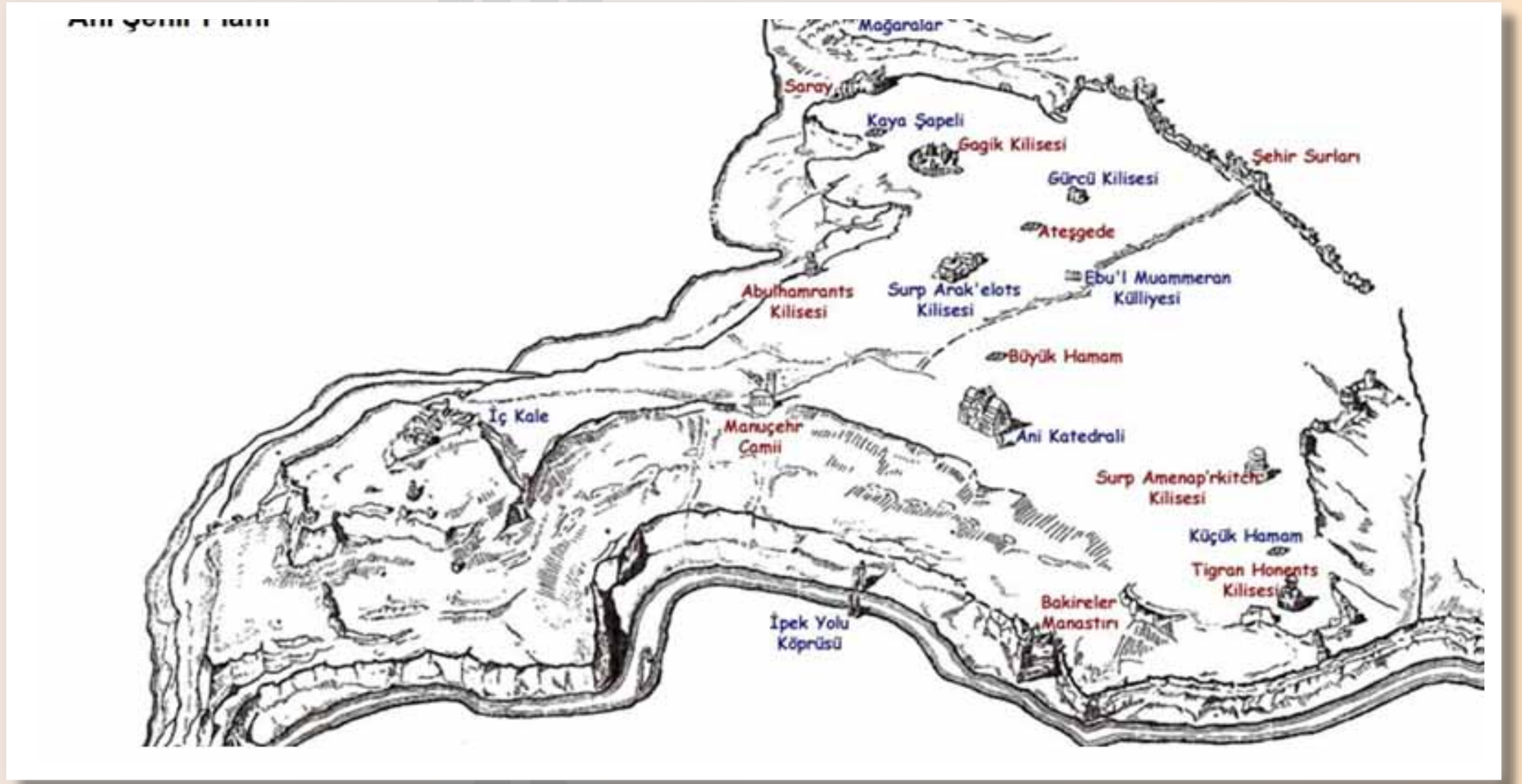

Ansiklopedik bilgilere göre; 8. Yüzyıl'da siyasi ve ticari anlamda gücünün zirvesine çıkan Ani, 100 bine yakın nüfusuyla İpek Yolu boyunca Kafkasya, Orta Asya ve Çin'e kadar uzanan bir ticaret ağının ana duraklarından biriymiş. İpek Yolu, Anadolu'ya kuzeyden bu noktada girdiği için şehir ticaretle gelişmiş... Antik zenginliğini de en çok buna borçlu olmalı... 1877–78 Osmanlı-Rus Savaşı sonrasında 40 yıl Rus egemenliğinde kalmış. Kent alanının neredeyse tamamı, 1921'de yapılan antlaşmalarla çizilen Türkiye-Rusya sınırı ile Türkiye Cumhuriyeti topraklarında kalmış.

Ani, Hristiyan Ermeni inanışına göre kutsal sayılıyor. Camiler, kiliseler, saraylar, kervansaray ve hamamlar gibi anıtsal yapılarıyla 15. Yüzyıl'ın sonuna kadar ticari önemini korumuş. Bu zaman içinde farklı inançların, uygarlıkların kültür ve sanatının etkisinde kalıp onların izlerini barındırmış.
Bu nedenle belki, tüm dünya için bir kültür mirası aslında... Ya bizim için ne anlama geliyor? Yalnızca "harabe" (mi?). Kafamızın bu kadar harap olduğuna inanmıyorum. İhmal kurbanı Ani, bu topraklar üzerinde geçmişi olan herkesin ortak sorumluluğu bence.

Makus talihini pek güzel anlatan bir efsane bile var Ani hakkında; Urum Papa adında, Ani'nin hem kudretli hem terk edilmiş zamanlarına tanıklık etmiş uzun ömürlü bir ihtiyar varmış Ani'de. Yedi yılda bir yatağından doğrulur ve 7 olmaz iş sayarmış. Yedinci soru her zaman "Ani şeneldi mi?" olurmuş. İnanışa göre, bu 7 olmaz iş gerçekleşirse Ani yeniden şenlenecekmiş. Bunlar olmaz ise Ani kıyamete kadar insan yüzü görmeyecekmiş. Urum Papa'nın saydığı 7 olmaz iş ise; Göğe direk dikildi mi? Denize köprü kuruldu mu? Yumurtaya kulp takıldı mı? Deveye nal çakıldı mı? Katır doğurdu mu? Ölüler dirildi mi? Ani şeneldi mi? (*Şenelmek: insanların yerleşmesiyle yurt durumuna gelmek, neşelenmek, büyümek gelişmek)...

Yüzyıllar boyunca birbiri ardına ve iç içe geçmiş uygarlıkların yaşam alanı olan Ani bir zaman tüneli gibi... Bu büyük alanda nereye gideceğinizi neye

bakacağınızı şaşırıp "Hangi dönemin tanığı oluyorum acaba?" duygusuna kapılıyorsunuz.

Görmeye pek alışık olmadığınız, batı ya da güney de gördüklerinizden farklı yapısal özelliklere sahip biblo gibi duran anıtlara, tablo gibi doğa manzarasına hayranlık ve şaşkınlıkla bakacak, hiç bilmediğiniz şeyler öğreneceksiniz.

Ani'yi çevreleyen uçurumlara dağılmış mağaraları, yedi-sekiz metrelik, bej, kırmızı ve siyah taşlarla örülmüş, çeşitli sembollerle süslü Surları, Surların ana giriş kapısı olan Aslanlı Kapı ve diğer kapıları, Selçuklu Sarayı'nı, Gagik Kilisesi'ni, karmaşık ve ilginç bir planı olan Havariler Kilisesi'ni, 12 yüzlü, silindirik biçimli sekizgen kubbeli, üzerinde oyma tekniği ile yapılmış bir güneş saati bulunan Aziz Krikor (Poladoğlu) Şapeli'ni, neredeyse yuvarlak çokgen bir yapı olan ve uzun, zarifçe işlenmiş yazıtlarında Gerçek Haç'ı barındırması için yapıldığı kayıtlı olan Aziz Prkitch (Halaskar) Kilisesi'ni, İstanbul'da depremden zarar gören Ayasofya Kilisesi'ni onaran, Ortaçağın ünlü mimarı Ani'li Terdat tarafından yapılan ve 11. Yüzyıl'da Selçuklular tarafından camiye çevrilip fetih sonrası ilk namazın kılındığı, günümüze kadar ayakta kalabilen Büyük Katedral'i (Fethiye Cami), Hazreti İsa ve Aziz Krikor'un hayatını anlatan fresklerle bezeli Tigran Honents (Resimli) Kilisesi'ni, Türk (Selçuklu) fethinden sonra Türkiye topraklarında inşa edilen en eski cami olan Manuçahr Cami'ni, Selçuklu dönemi hamamları, 3500 yıl önce İran da kurulan, en eski tek tanrı inançlarından olan Zerdüşt dini mensuplarının ateş yakıp dua ettikleri

tapınak demek olan Ateşgede'yi (Anadolu'daki ilk Zerdüşt ateşgedesiymiş)... Fazladan bir iki saatiniz ve gücünüz varsa uçurumlarla dolu dolambaçlı ve zorlu yolları aşarak muhteşem manzaraları, Rahibeler Manastırı'nı, Kız Kalesi Burnu'nu da görebileceksiniz.

Sınırı belirleyen Arpaçay'ın kenarında (30 metrelik kemeri yıkılmış olsa da) 10. Yüzyıl'da yapılmış İpek Yolu köprüsünden karşıya geçmeyi hayal edeceksiniz... Çünkü karşıdakilerle Ani buluşturacak bizi...

Ani' ye gitmek istiyorsanız -uzaklığı düşünerek- uçak en iyi seçenek. Kars'tan Ani'ye giden geniş asfalt yol çok iyi. Kars'ta kalabileceğiniz iyi oteller, Ani'ye gidebileceğiniz ticari dolmuş ve taksiler var. Oralara kadar gitmişken; her biri bir yazı konusu olabilecek yöresel tatları denemeyi, yıllık peynir ve bal stoklarını yapmayı, Boğatepe'yi (Türkiye'deki tek "Peynir müzesi" orada), Sarıkamış'ı (kayak tesisi var) kısaca Kars ve çevresini gezmeyi de unutmamak gerek...

Biliyorum. Bu yazıyı okuduktan sonra hemen İnternet'e girip "Bu Ani de neymiş?" deyip, küçük, sabırsız bir araştırma yapacak ve bundan sonra "Evet biliyorum Kars'ta bir şehir harabesi" olarak hatırlayacaksınız. Ama daha fazlasını hak ediyor Ani...

(Bir avuç meraklı, farkında ve aklı başında insan dışında) üzerinde yaşadığımız coğrafyayı, bizi biz yapan tarihi anlamayı, değer vermeyi, sahip çıkmayı, yaz sıcağının rehavetinde deniz banyosu arası ören yeri gezme şeklinde kavrayabilen ülkemin insanlarına, pek cazip gelmeyecek bir yer Ani... Doğunun doğusunda, uzaklarda, en az 8 ay karla kaplı ama tüm ulaşılmazlığına rağmen çağırıyor yine de...
Dokunarak ve yerinde görerek, nasıl bir zenginliğin, kültürün, uygarlığın, güzelliğin içinde yaşadığınızı, bizi oluşturan her unsuru tek tek nasıl sevip benimseyeceğinizi, onunla barışacağınızı, sahipleneceğinizi, onur duyacağınızı öğretecek size... Çünkü bunun için hâlâ orada, hâlâ bekliyor...